

Møte onsdag den 16. juni kl. 10 President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n (nr. 111):

1. Innstilling fra kommunalkomiteen om kommuneøkonomien 2000 m.v.
(Innst. S. nr. 220 (1998-99), jf. St.prp. nr. 69 (1998-99))
2. Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad og Kjell Opseth om endring av inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner slik at frivillige kommunesammenslåinger ikke medfører reduserte overføringer fra staten for de sammenslåtte kommunene
(Innst. S. nr. 222 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:53 (1998-99))
3. Forslag fra stortingsrepresentant Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittpartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 1999
(Jf. Innst. O. nr. 81):
«Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem forslag om lovrevisjon der medlemskap i studentsamskipnaden gjøres frivillig.»
4. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 1999
(Jf. Innst. O. nr. 92):
«Stortinget ber Regjeringen legge frem en melding basert på en vurdering av organiseringen og økonomien forbundet med en rettighetsfestet adgang til opplæring i punktskrift for svaksynte og blinde som tillegg til ordinær undervisning for blinde og svaksynte. Opplæringen skal foregå enten i punktskriftmiljø eller integrert i den ordinære skole etter elevens eget ønske.»
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler og om kraftkontrakter med industrien
(Innst. S. nr. 233 (1998-99), jf. St.prp. nr. 52 (1998-99) og St.meld. nr. 29 (1998-99), kap. 8)
6. Forslag fra stortingsrepresentant Annelise Høegh på vegne av Høyre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 1999
(Jf. Innst. O. nr. 91):
«Stortinget ber Regjeringen i tråd med anbefalingene i NOU 1997:18, Prioritering på ny, opprette representative faggrupper som skal gi råd om prioritering innen eget fagfelt, og et samordnende, permanent prioriteringsutvalg som skal gi råd om prioritering mellom pasientgrupper.»
7. Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om videreføring av den akuttmedisinske beredskapen ved sykehuset Østfold – Askim
(Innst. S. nr. 230 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:51 (1998-99))
8. Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Ågot Valle og Olav Gunnar Ballo om endring i minstegrunnlaget for rett til sykepenges
(Innst. S. nr. 229 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:54 (1998-99))
9. Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Gunhild Øyangen og forslag fra stortingsrepresentant John I. Alvheim om narkotikapolitikken oversendt fra Stortinget 16. februar 1999
(Innst. S. nr. 215 (1998-99))
10. Innstilling fra sosialkomiteen om endringer i statsbudsjettet for 1999 som følge av takstoppgjera for leger, psykologar og fysioterapeutar m.v.
(Innst. S. nr. 228 (1998-99), jf. St.prp. nr. 86 (1998-99))
11. Innstilling fra sosialkomiteen om trygdeoppgjeret 1999
(Innst. S. nr. 235 (1998-99), jf. St.prp. nr. 78 (1998-99))
12. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om pensjonar frå statskassa
(Innst. S. nr. 192 (1998-99), jf. St.prp. nr. 63 (1998-99))
13. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om endringer i medlemskap i Statens Pensjonskasse
(Innst. S. nr. 224 (1998-99), jf. St.prp. nr. 70 (1998-99))
14. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet 1999 m.v.
(Innst. S. nr. 227 (1998-99), jf. St.prp. nr. 77 (1998-99))
15. Forslag fra stortingsrepresentant Per Sandberg på vegne av Framstegspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 8. juni 1999
(Jf. Innst. O. nr. 90):
«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at åpningstidsloven oppheves.»
16. Referat

Minnetale over tidligere stortingsrepresentanter Ingolv Helland og Carl Viggo Lange

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

De tidligere stortingsrepresentantene Ingolv Helland og Carl Viggo Lange er døde.

Tidligere stortingsrepresentant *Ingolv Helland* er død, 93 år gammel. Ingolv Helland var født i Hamre i Hordaland, men kom allerede i 1930 til Stavanger der han etter å ha utdannet seg til gartner, startet handelsgartneri. Gartneriet drev han til 1977. Han hadde flere tillitsverv innen bransjen. Han var formann i Norsk gartnerforenings representantskap og i Gartneriets og Hagebrukets arbeidsgiverforening.

Ingolv Helland ble vararepresentant for kjøpstedene i Vest-Agder og Rogaland i perioden 1950-1953 for Venstre. Han møtte fast hele sesjonen 1953 og var medlem av militærkomiteen. I årene 1961-1969 var han fast representant for Rogaland.

I første periode var han medlem av sosialkomiteen, mens han i andre periode var medlem av fullmaktskomi-

teen og skog-,vassdrags- og industrikomiteen. Som medlem av sosialkomiteen, gledet han seg spesielt over å ha vært med på å gjøre forberedende arbeid til innføring av folketrygden.

Alt fra unge år var Ingolv Helland interessert i politikk. Han fikk tidlig øvelse i organisasjonsarbeid og var medlem av Stavanger bystyre i perioden 1946-1963. I ti av disse årene var han også medlem av formannskapet. Han var leder av Stavanger Venstre i en årrekke. Da Venstre ble splittet i 1972, ble han medlem av Det Nye Folkepartiet og fikk tillitsverv i Stavangerlaget av Det Nye Folkepartiet.

Ingolv Helland var meget interessert i elektrisitetsbygging og var medlem og leder av Lysverksdireksjonen og ordfører i representantskapet både for Sira-Kvina Kraftselskap og Lyse Kraftverk.

Ingolv Helland gjorde en fremragende innsats for avholdssaken, både som taler og organisasjonsmann. Allerede i 1933 var han medlem av IOGT og hadde flere verv innen organisasjonen. Han var også aktiv i Stortingets avholdsgruppe.

Ingolv Helland var meget omgjengelig, hadde stor arbeidskapasitet og god helse. Den fikk han beholde opp i høy alder. Han var kjent for saklighet og klar tale. Han fulgte godt med, og var spesielt opptatt av at politikken ikke måtte bli redusert til personfokusering og underholdning.

Tidligere stortingsrepresentant *Carl Viggo Lange* er død, 95 år gammel.

Carl Viggo Lange møtte som Arbeiderpartiets representant for kjøpstedene i Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fra 1950 til 1953. Lange var også lokalpolitisk engasjert, bl.a. som medlem av Trondheim bystyre og formannskap fra 1946 til 1955 samt i styreverv i Trondheim Arbeiderparti og Sør-Trøndelag Arbeiderparti.

Carl Viggo Lange var født i Oslo 9. april 1904, som nest eldst i en søskenflokk på fem. Han var sønn av tidligere nobelprisvinner Christian L. Lange og bror til Halvard Lange.

Carl Viggo Lange avla medisinsk embetseksamen i 1929 og praktiserte som lege i Oslo fra 1930 til 1934 og i Trondheim fra 1934 til 1946. Etter krigen arbeidet Lange som helseinspektør i Trondheim, som distriktslege i Odernes og som fylkeslege i Vest-Agder.

Han hadde et sterkt sosialt engasjement i hele sitt yrkesaktive og politiske liv. Derfor var det også naturlig at han gikk inn i sosialkomiteen i den perioden han møtte på Stortinget.

Carl Viggo Lange var aktiv i organisasjonen Mot Dag. Det var bakgrunnen for at han i 1942 ble arrestert av de tyske okkupasjonsmyndighetene. Sammen med 29 andre ble han ført til Falstad fangeleir. Mens de fleste av hans medarrestanter ble løslatt, ble Lange holdt tilbake. I perioden fram til august 1943 ble han utsatt for trakassering, voldshandlinger og ydmykelser som straff for sin åpenlyse motstand overfor Sipo-kommandør Gerhard Flesch og hans menn. Fra august 1943 fikk Lange gisselstatus med pålegg om å bo like utenfor leiren. Herfra jobbet han som lege for fangene hver dag fram til februar

1945. De siste tre månedene av krigen fikk han imidlertid ikke tilgang til fangeleiren, fordi tyskerne mistenkte ham for å stå i forbindelse med den lokale hjemmefronten. Ifølge tidligere fanger utførte Lange en enestående innsats for sine medfanger gjennom sin legevirksomhet i Falstad fangeleir.

Helt til det siste var Carl Viggo Lange en av pådriverne for å få reist et monument som takk fra fangene til lokalbefolkningen for deres innsats under krigen. Lange selv var tiltenkt oppgaven med å stå for avdukingen av monumentet, som skal avdukes i august i år. Dette ærefulle oppdraget fikk han altså ikke gjennomføre.

I dyp respekt lyser vi fred over Ingolv Hellands og Carl Viggo Langes minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representantene Karl Eirik *Schjøtt-Pedersen*, Are *Næss*, Odd *Eriksen*, Kjell *Opseth* og Trond *Giske*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Telemark fylke, Kari Lise *Holmberg*, har tatt sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Berit Brørby (A): Jeg foreslår Asmund Kristoffersen.

Presidenten: Asmund Kristoffersen er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Asmund Kristoffersen anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Representanten Siv Jensen vil framsette et privat forslag.

Siv Jensen (Frp): På vegne av stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Per Erik Monsen og meg selv vil jeg legge fram forslag om at Regjeringen snarest besørge for at ingen kommuner skriver ut ulovlig høye kommunale avgifter.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 og 2 behandles under ett – og anser det for vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra kommunalkomiteen om kommuneøkonomien 2000 m.v. (Innst. S. nr. 220 (1998-99), jf. St.prp. nr. 69 (1998-99))

S a k n r . 2

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad og Kjell Opseth om endring av inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner slik at frivillige kommunesammenslåinger ikke medfører reduserte overføringer fra staten for de sammenslåtte kommunene (Innst. S. nr. 222 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:53 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 15 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne for hver partigruppe og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Kristin Halvorsen (SV) (fra salen): President, til debattopplegget!

Presidenten: Kristin Halvorsen får ordet til debattopplegget.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vil gjerne foreslå at det åpnes for inntil fem replikker etter statsråden. Det replikkopplegget som er foreslått for denne debatten, betyr, hvis det praktiseres som i går, at SV ikke får en eneste replikk, og dette er som kjent en viktig sak.

Presidenten: Så vidt presidenten husker, var Sosialistisk Venstreparti meget aktivt i noen av debattene i går, men det har for øvrig ikke noe med saken å gjøre.

Presidenten vil, fordi vi har en stram tidsramme for dagsordenen i dag, opprettholde sitt forslag om at det bare blir gitt anledning til tre replikker etter medlemmer av Regjeringen.

Er det noen andre partier som støtter SV i dets ønske? – Det synes ikke slik, og da anser presidenten SVs forslag for nedstemt, selv om vi ikke har hatt votering.

– Presidentens debattopplegg anses dermed vedtatt.

Ivar Østberg (KrF) (ordfører for sak nr. 1): Regjeringen vil for 2000 legge opp til en videreføring av den finanspolitikken som er ført for 1999. Det fører til at det er nødvendig å foreta klare prioriteringer i det budsjettet som legges fram til høsten. Også kommunesektoren må foreta prioriteringer. Sektoren vil i årene framover stå overfor betydelige krav til omstilling.

I forhold til de finanspolitiske utfordringer Regjeringen står overfor, representerer den varslede realinntektsveksten en betydelig styrking av kommunesektorens inn-

tekter i år 2000. I et stramt økonomisk opplegg, som får tilslutning av hele komiteen, er det funnet rom for økte inntekter til kommunene. For 1999 vil realinntektsveksten bli på om lag 1 pst., for 2000 legges det opp til en realinntektsvekst på 1 ¼ pst., eller om lag 2,5 milliarder kr. Den stramme økonomistyringen skal føre til lavere renter og dermed også bedre vilkår for kommuneøkonomien.

Inntektsveksten vil i all hovedsak være knyttet opp mot handlingsplanene for eldre og helse. Handlingsplanene innenfor helse og eldreomsorgen følges opp etter vedtatt tidsplan, dvs. at opptrappingsplanen for eldreomsorgen gjennomføres innen 2001. Regjeringen legger altså til grunn at handlingsplanen for eldreomsorgen gjennomføres som opprinnelig vedtatt av Stortinget, fra 1998 til og med 2001.

I statsbudsjettet for 2000 vil det i tråd med dette bli foreslått at driftstilskuddet trappes opp med 800 mill. kr, og at tilsagnsrammen for oppstartingsstilskuddet til omsorgsboliger og sykehjem settes til 5 800 enheter.

Arbeiderpartiet mener at Regjeringen her har gitt dem rett i at det hele tiden har vært viktig å gjennomføre reformen på fire år. Det er derfor viktig å påpeke at opplegget fra Regjeringen er at de kommuner som trenger lengre tid til planlegging og iverksetting, fortsatt kan bruke tiden fram til 2003.

Regjeringen legger i kommuneøkonomiproposisjonen opp til opptrapping av satsingen innenfor helsesektoren i år 2000. Grunnlaget for denne satsingen er de vedtatte handlingsplanene for investeringer i medisinsk teknisk utstyr i sykehus, styrking av psykisk helsevern og kreftomsorg.

Det pågår for tiden en debatt om hvordan man kan styrke det lokale selvstyret. Regjeringspartiene mener at en forutsetning for et aktivt lokaldemokrati er en god kommuneøkonomi. I den forbindelse blir overføringene i inntektssystemet sentrale. Regjeringspartiene vil understreke viktigheten av et levende demokrati og vil derfor legge til rette for en solid økonomi i kommunesektoren. Flertallet i kommunalkomiteen uttaler at det er viktig at man gjennom inntektssystemet har mulighet for å jevne ut mye av forskjellene mellom kommunene. Mange kommuner har store utfordringer med hensyn til å løse de pålagte oppgaver.

Når det gjelder lokalt selvstyre, er både frie inntekter og mengden av lover, regler og forskrifter vesentlig for å gi rom for lokale prioriteringer. De siste årene har de øremerkede tilskuddene vist en klar økning. Dette har direkte sammenheng med gjennomføringen av sentrale nasjonale mål innen eldreomsorg og helse. Dette er planer som det har vært bred politisk enighet om i Stortinget. Veksten i de øremerkede tilskudd har dermed en naturlig årsak, men veksten vil være midlertidig eller forbigående. Regjeringen vil i kommuneøkonomiproposisjonen for 2001 komme tilbake med innlemming av flere øremerkede tilskudd i inntektssystemet.

Regjeringen setter nå for øvrig i gang et fireårig forsøk med å fristille 20 kommuner fra øremerking av stats-tilskuddene til viktige velferdsoppgaver som eldreom-

sorg, psykiatri og barnehager. Forsøket skal vurdere om rammefinansieringen gir en mer effektiv ressursbruk i kommunene enn dagens finansieringssystem med mange øremerkede tilskudd.

Regjeringen arbeider også med en forenkling av regelverket overfor kommunesektoren gjennom prosjektet «Et enklere Norge». Dette skal også gi økt rom for lokale prioriteringer.

Om det økonomiske opplegget for år 2000 vil jeg peke på følgende:

Regjeringen foreslår at kompensasjonen for kommuner og fylkeskommuner som følge av omleggingen av inntektssystemet i 1997 blir videreført i 2000 etter de samme prinsipper som i de foregående år. Økningen i tapskompensasjonen er anslått til om lag 470 mill. kr. Regjeringen sier i proposisjonen at den i statsbudsjettet for 2000 vil foreslå at tilskuddet skal være reelt uendret i forhold til nivået på tilskuddet i 1999.

Komiteen fremmer overfor Stortinget i denne sammenheng et forslag om at Stortinget ber Regjeringen utrede og senest i kommuneøkonomiproposisjonen for 2001 komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan tapskompensasjonsordningen skal håndteres etter overgangsperioden er slutt i 2001.

Flertallet i komiteen vil dessverre ikke avklare om de er villige til å prisjustere Nord-Norge-tilskuddet før ved behandlingen av statsbudsjettet til høsten.

Kristelig Folkeparti vil sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtte at det særskilte tilskuddet til kommuner og fylkeskommuner i Nord-Norge prisjusteres for 2000, mens Fremskrittspartiet fremmer forslag om å oppheve Nord-Norge-tilskuddet. Dersom Arbeiderpartiet, som kan bidra til å sikre flertall for dette, slik de bidrog til å sikre det for 1999, ikke er villig til å prisjustere dette tilskuddet, vil det være mer redelig å si fra om det før valgkampen enn å vente med avklaringen til statsbudsjettet år 2000.

Komiteens flertall ber også Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at kommuner som slår seg sammen, ikke skal få redusert statlige overføringer som følge av kommunesammenslåingen. Flertallet i komiteen mener at eventuelle gevinster ved en sammenslåing skal tas ut lokalt og dermed komme innbyggerne til gode. Det er et riktig prinsipp at pengene ikke først og fremst skal komme staten til gode. På sikt vil imidlertid dette også være en statlig besparelse.

Blant annet på grunn av endringer i den innsatsstyrte finansiering for sykehusene har det vært nødvendig å endre kostnadsnøkklene. Komiteens flertall støtter da også forslagene Regjeringen har fremmet til endring i kostnadsnøkklene. Det er også etablert flertall for å fastsette den ordinære skjønnsrammen for år 2000 til 4 310 mill. kr. Av dette er om lag 1 660 mill. kr ekstraordinært skjønn. Om lag 260 mill. kr av skjønnsstilskuddet, som skal dekke overgangsordningen til løpende inntektsutjevning, føres opp som egen post, og det fremmes forslag om dette.

Stortinget vedtok i fjor at innføring av løpende inntektsutjevning skulle forseres og innføres, hvis mulig i år

2000. Regjeringen har fulgt opp dette og fremmet forslag om løpende inntektsutjevning fra år 2000, dvs. at forskjellen mellom skattesterke og skattesvake kommuner skal utjevnes, basert på den løpende skatteinngangen gjennom året, istedenfor på to år gamle skattetall. Dette skal innføres fra år 2000. Det er samtidig foreslått en overgangsordning, og denne innebærer at kommuner som i år 2000 taper mer enn 100 kr pr. innbygger som følge av at skatteinngangen i 1998 bortfaller som beregningsgrunnlag, skal kompenseres med 50 pst.

For 2001 vil det være vanskelig å utforme en tilsvarende overgangsordning. Hovedgrunnen er overføringen av selskapskatten til staten i 1999. Kommuner og fylkeskommuner som kommer spesielt dårlig ut, skal derfor tilgodeses i skjønnsfordelingen i 2002. Under komiteens høringer sa Kommunenes Sentralforbund seg fornøyd med denne modellen.

Jeg er spesielt glad for at flertallet i komiteen støtter forslaget om å opprette en tilskuddsordning for særlig ressurskrevende brukere av kommunale tjenester. Kristelig Folkeparti mener at dette vil være et viktig bidrag for å hindre at funksjonshemmede enkeltpersoner blir kasterballer mellom forvaltningsnivåer, eller mellom kommuner og fylker.

Komiteens flertall støtter også at skattøren fastsettes til høsten, som følge av usikkerhet med hensyn til skatteinngangen. Komiteens medlemmer fra regjeringspartiene har imidlertid merket seg at det for 2000 anslås det samme reelle nivå på kommunenes og fylkeskommunenes skatteinntekter som i revidert nasjonalbudsjett for 1999. Det betyr at kommunene og fylkeskommunene har fått sikre signaler som det går an å planlegge ut fra.

Til slutt: Komiteen tilrår Stortinget å be Regjeringen legge fram forslag som vil lette asylsøkeres og flyktningers mulighet til å komme raskt i arbeid og muliggjøre raskere bosetting utenfor asylmottak.

Det er med stor glede jeg konstaterer at Regjeringens opplegg for kommuneøkonomien år 2000 har bred tilslutning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Odd Eriksen (A): Det er viktig først å slå fast at mesteparten av den offentlige tjenesteproduksjonen skjer ute i kommunene og i fylkeskommunene. Det vil si det samme som at mesteparten av produksjonen av de velferdstjenester som innbyggerne i fedrelandet skal ha tilgang på, skjer ute i kommunene og fylkeskommunene, noe som igjen innebærer at vi må legge til rette for at kommunenes og fylkeskommunenes økonomi er i en slik forfatning at de er i stand til å produsere de tjenestene som innbyggerne etterspør og har behov for. Derfor er det også viktig at vi har et inntektssystem som ivaretar de fordelingspolitiske hensyn som skal til for at innbyggerne i landet skal få en mest mulig lik og rettferdig tilgang på de velferdstjenestene som vi her snakker om.

Vi har over tid sett at kommuneøkonomien stadig strammes til. I 1998 var det en av seks kommuner som fikk underkjent sine budsjetter. I 1999 var tallet økt til en

av tre kommuner. Da er mitt spørsmål, sett i lys av de fordelingspolitiske hensyn som jeg antar også sentrumpartiene er innstilt på å ivareta: Er man fornøyd med den generelle utviklingen i kommuneøkonomien som Regjeringen legger opp til gjennom framleggelsen av kommuneøkonomiproposisjonen?

Så et siste kort spørsmål som går på dette med omfordelingen. Arbeiderpartiet står sammen med sentrumpartiene om en formulering som tar sikte på å bedre omfordelingen gjennom inntektssystemet, bl.a. gjennom redusert skattøre. Men så har sentrumpartiene plutselig alliert seg med Høyre og Fremskrittspartiet når det gjelder å understreke viktigheten av at kommunenes skatteinntekter har en lokal forankring. Hvordan klarer representanten Ivar Østberg å forklare sammenhengen mellom de to innspillene man har vært sammen om i innstillingen?

Ivar Østberg (KrF): Kristelig Folkeparti er i likhet med Arbeiderpartiet klar over og enig i at hovedproduksjonen av tjenestene skjer i kommunene. Og vi er i likhet med Arbeiderpartiet opptatt av å skape et rettferdig inntektssystem.

Så sies det at vi stadig har fått en innstramming i kommunebudsjettene. Ja, det er nå en gang slik at alle de nye tingene som enten vi i denne sal eller politikerne og innbyggerne i kommunene ønsker å få gjort, klarer vi ikke å gjøre innenfor den veksten vi til enhver tid har. Man er nødt til å gå inn og se på de oppgaver man allerede utfører. Er alle nødvendige? Kan de gjøres på en annen måte? Hvordan kan vi omstille for å få plass til de nye tingene?

Jeg er ikke villig til å godta at situasjonen er så svart som den av og til beskrives som. Mange kommuner har problemer, men i 1997 var realøkningen på 5 milliarder kr til kommunesektoren, i fjor 2 milliarder kr og det legges altså opp til en realøkning på 2,5 milliarder kr til neste år. Situasjonen er vanskelig for en del kommuner, brukbar for en del og meget bra for noen.

For Kristelig Folkeparti går det an å ha to hoder – unnskyld, to tanker – i hodet samtidig. Derfor klarer vi både å si at det er viktig med lokal forankring når det gjelder skattegrunnlaget og å være enig i formuleringene sammen med Arbeiderpartiet.

Torbjørn Andersen (Frp): I en tid da nettopp de partier som alltid har lovet kommunene gull og grønne skoger, sitter med regjeringsmakten, må det vel fortone seg noe pinlig for disse å få en til dels betydelig kritikk fra flere hold om mangel på penger til kommunene. Men det er nå en annen sak.

Vi bør imidlertid alle være opptatt av å effektivisere den kommunale sektor for å få en mer optimal ressursutnyttelse. Mener Kristelig Folkeparti at de 200 milliarder kr som brukes i fylkes- og kommunesektoren, virkelig blir brukt effektivt nok? Eller tror man at det er rom for innsparing via effektiviseringstiltak?

I så fall, mener Kristelig Folkeparti at dagens driftsmodell for kommunene, med etater som har monopoler på å utføre, nesten alle former for tjenester og tjenesteytinger, virkelig er en garanti for at kommunene bruker

pengene effektivt? Er det ikke slik at Kristelig Folkeparti innser at det er brukernes behov som er det avgjørende, og ikke spørsmålet om det er kommunens egne ansatte eller private firmaer som utfører eldreomsorgen eller andre typer typisk kommunale tjenester? Er ikke Kristelig Folkeparti bekymret for kostnadsutviklingen i kommunene og dermed villig til å vurdere enhver mulighet for å effektivisere, også ved å bruke anbud og mer konkurranse, og å ha mer markedstilnærming fra den kommunale virksomhets side? Er det ikke slik at Kristelig Folkeparti er på gli i disse spørsmålene?

Ivar Østberg (KrF): Nei, Kristelig Folkeparti er ikke på gli, men jeg opplever at Fremskrittspartiet glir både hit og dit i disse spørsmålene. Av og til slåss man for det kommunale lokale selvstyret, samtidig som man i innstillingen foreslår at det meste overføres til staten. Av og til framstilles også Kommune-Norge som preget av sytekultur, som ikke vil effektivisere. Kristelig Folkeparti har alltid ment at det er rom for forbedringer og effektiviseringer, ikke bare innenfor kommunene, men også innenfor privat sektor. Men Kristelig Folkeparti ønsker en sterk offentlig sektor i samspill med privat sektor.

Kristelig Folkeparti har alltid ønsket konkurranse, men ikke konkurranse for enhver pris. Vi er skeptiske til å sette eldre ut på anbud. Det er en del viktige tjenester som av hensyn til brukerne ikke bør bli gjort til profittmål. Det ville være interessant om Fremskrittspartiet kanskje kom med et noe mer nyansert syn og fortalte hva stykkprisen skulle være på sterkt funksjonshemmede elever i skoleverket, om det er den samme stykkprisen som for en hvilken som helst annen elev.

Vi er for et sterkt offentlig Norge i samspill med det private. Vi er ikke redde for konkurranse, men en eventuell bruk av konkurranse overlater vi til lokaldemokratiet å avgjøre. Det bestemmer vi ikke herfra.

Lars Arne Ryssdal (H): Jeg ventet at saksordføreren i en tidligere replikk skulle gi tips om en ny fornybar energikilde med «to hoder i tanken», men det stanset på halvveien. –

Så til saken. Dette er en ordrik innstilling om et utall av problemstillinger som på en eller annen måte toucher temaet kommuneøkonomi, men uten de store avklaringer. Etter Høyres mening bærer innstillingen preg av en oppholdende manøver uten at Regjeringen eller stortingsflertallet avklarer viktige rammebetingelser for kommunene. Et hovedansvar for dette må sentrumpartiene og saksordfører ta.

- Regjeringspartiene utsetter avklaringen av skattøren til høsten.
- Regjeringspartiene neglisjerer den kraftige gebyrveksten i kommunene som setter et press på innbyggerne, noe som bl.a. er blitt dekket av pressen de siste dagene.
- Regjeringen har utsatt avklaringen om fremtidig utvikling av sentrale elementer i inntektssystemet. Mest sentralt er tapskompensasjonsordningen som vokser til full høyde i år 2001.

- Men aller mest sentralt er spørsmålet om øremerkede midler.

Det mangler ikke på veltalenhet om kommunal frihet fra regjeringspartienes side. Men ikke en eneste øremerket post foreslås fjernet verken i denne kommuneøkonomiproposisjonen eller i innstillingen. Hele prosjektet skyves ut til kommuneøkonomiproposisjonen for neste år, for år 2001. Regjeringspartiene støtter ikke et eneste ett av 14 konkrete forslag fra Høyre om poster hvor øremerkede tilskudd kan legges inn i rammebevilgningene. Beskjeden til kommunene er tydeligvis at «Du ska få en dag i måra» eller til neste år, men ikke i år.

Jeg har et spørsmål til saksordfører som gjelder kommunal frihet. Høyre har en merknad i kapitlet om «Et enklere Norge», der vi ber om at prøveprosjektet med større frihet for kommunene kommer raskt i gang, og at enkelte av de kommunene som får noen øremerkede tilskudd som rammebevilgninger, også får være med i prøveprosjektet om unntak for særlovgivning. Vil Kristelig Folkeparti støtte dette når det kommer opp?

Ivar Østberg (KrF): Regjeringen har sagt klart og tydelig fra om på hvilket nivå skatteinntektene skal ligge, slik at man har gitt klare signaler til kommuner og fylkeskommuner å planlegge ut fra. Det er begrunnet hvorfor man ikke ønsker å fastsette skattøren allerede nå, men som i tidligere år vente til statsbudsjettet, nemlig for å få en oversikt over hvor god skatteinngangen er, slik at man skal kunne få til en best mulig fordeling. For regjeringspartiene er ikke bare forutsigbarhet, men også fordeling et viktig prinsipp.

Ja, jeg skulle gjerne ha sett at vi kunne gjort noe mer når det gjelder øremerking, men jeg tør minne om at det settes i gang forsøk med 20 kommuner på dette området. Jeg ønsker i aller høyeste grad å stille meg positiv til at enkelte av disse 20 kommunene også kan være med i det frikommuneforsøket som representanten Ryssdal spurte om.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sylvia Brustad (A) (komiteens leder): Det er riktig at det i de senere åra har vært en vekst i overføringene til kommunene, både med tanke på inntekter, oppgaveløsning og antall ansatte, men det er også viktig å huske på at denne veksten fordeler seg ujevnt mellom kommunene. Kommunene er forskjellige, og gjennomsnittskommunen finnes ikke.

Mange kommuner har det nå veldig anstrengt, og det har ikke Regjeringen tatt ordentlig innover seg. Regjeringas opplegg bærer bud om fortsatt stramme tider for mange kommuner, og det gir ingen særlig bedre fordeling mellom kommunene. I begynnelsen av mai i år meldte Statistisk sentralbyrå at norske kommuner og fylkeskommuner i fjor hadde et samlet driftsunderskudd på nesten 5 milliarder kr. Det var en stor økning i forhold til året før. SSB anslår at også i år vil det bli et stort driftsunderskudd. Mer enn én av tre kommuner har for i år et budsjett som viser underskudd. I 1998 var det én av seks.

Hva er det som egentlig skjer ute i mange norske kommuner i dag? Jo, barnehageutbygginga er så å si stoppet opp, og prisene går til vær. Vi har den laveste barnehageutbyggingen på over 20 år. I skolen har vi sett et linjeskifte fra denne Regjeringa. Det godkjennes private skoler på rekke og rad, samtidig som den offentlige skolen mange steder forringes og ikke får den nødvendige opprustning.

Skolefritidsordninga er også blitt mye dyrere i mange kommuner, noe som fører til at mange foreldre må ta barna sine ut fra både skolefritidsordning og barnehage. Når kommuneøkonomien er så stram som den er nå, er det først og fremst barn og unge det går ut over, og da er vi i ferd med å skape nye klasseskiller. Arbeiderpartiet mener dette er galt, og det går også feil vei når vi snakker om fordelingspolitikk.

Vi mener derfor at Regjeringas opplegg for kommunesektoren neste år er for dårlig, og det er langt fra Senterpartiets løfter om mye mer penger til kommunene. Gå av eller gi mer til neste år, uttalte Senterpartiets nestleder Åse Grønlien Østmoe om sin egen regjeringas kommuneopplegg for 1998, året som foreløpig er det verste på hele 1990-tallet. 1999 ser ut til å bli verre.

Regjeringas opplegg for år 2000 er også stramt, noe som vil måtte gå ut over tjenestetilbudet i kommunene. Regjeringa har heller ikke innfridd utsagnene om at det skulle bli mer i frie inntekter og mindre i øremerkede tilskudd til kommunene.

Kommunalminister Odd Roger Enoksen har sagt at hvis det skjedde, fikk han et troverdighetsproblem. For første gang på 1990-tallet er ikke ett eneste øremerket tilskudd foreslått innlemmet i kommunenes rammetilskudd. Jeg er enig med Enoksen og Senterpartiet i at han og partiet på dette punktet har et troverdighetsproblem.

Vi vil under behandlinga av statsbudsjettet for neste år øke bevilgningene til kommunene, slik vi også gjorde for inneværende år, da foreslo vi om lag 1 milliard kr mer, og ca. 1 milliard kr i omfordeling mellom kommunene. Det nøyaktige tallet for neste år må vi komme tilbake til til høsten, men retninga er klar. Det må mer penger inn i kommunesektoren, og vi snakker iallfall om om lag 1 milliard kr mer til kommunene enn det Regjeringa foreslår.

I et avisinnlegg som kommunalministeren sendte ut i går, sier han at Arbeiderpartiet øker usikkerheten for kommunene, og at vi driver et spill. Ja, han kalte til og med vårt opplegg for uansvarlig. Jeg vet at angrep ofte er det beste forsvar, men dette er utsagn som jeg tar avstand fra, og som jeg faktisk synes er i drøyeste laget. Er det å skape usikkerhet for kommunene å signalisere at man faktisk har tenkt å gi mer penger til dem? Er det virkelig slik at når vi ikke synes Regjeringas opplegg er bra nok, er vi uansvarlige? Dette er med respekt å melde en merkelig retorikk, særlig når vi alle vet hvordan Senterpartiet opptrådte i opposisjon. Og for å ha sagt det – vi har ingen ambisjoner om å kopiere det. Jeg tror det er viktig at vi forsøker å holde det vi lover. Jeg tror også at mange kommunepolitikerne, senterpartiordførere inkludert, ville bli glade hvis de fikk mer penger. Men poenget er så

langt at Senterpartiet har valgt å samarbeide med Høyre og Fremskrittspartiet, og ikke med oss som kunne sikret mer penger til kommunesektoren.

Statsråden sa også i sitt avisinnlegg:

«Vil Arbeiderpartiet øke størrelsen på både frie og øremerkede midler? Nepp. Usikkerheten øker».

Dette er feil. Som det står i innstillinga fra kommunalkomiteen, kommer vi til å øke bevilgningene til begge deler i statsbudsjettet til høsten, både de øremerkede og de frie midlene, med til sammen om lag 1 milliard kr. Dette gjør vi for å ivareta tjenestetilbudet spesielt for barn og unge, for å kunne gi kommunene noe mer lokal handlefrihet, og ikke minst for at kommunene skal kunne benytte seg av de store øremerkede tilskudd når det gjelder eldre og helse.

Jeg synes det er positivt at Regjeringa nå holder seg til den framdriftsplan som Stortinget tidligere har vedtatt for utbygging av sjukehjem og omsorgsboliger. Det viser at Arbeiderpartiet har hatt rett når vi har lagt til rette for at planen burde gjennomføres på fire år, slik Stortinget tidligere har sagt. Men for at vi skal greie den framdriftsplanen, må kommunene ha mulighet til å benytte seg av de øremerkede tilskuddene. Regjeringas opplegg tar etter vår mening ikke nok høyde for det.

Vi har også sett at en del kommuner har hatt problemer med å få ut pengene til eldreplanen, noe som skyldes til dels en stram kommuneøkonomi, men som også henger noe sammen med måten ordet «aktivitetsvekst» er blitt tolket på. Per 1. mai i år var det holdt tilbake 218 mill. kr. Flere kommuner kan dokumentere aktivitetsvekst f.eks. i form av at flere eldre får omsorg, men har likevel ikke vært kvalifisert til økte midler. Jeg er derfor glad for at et bredt flertall i Stortinget støtter oss i at rommet for å nytte lokalt skjønn må utvides. Dette er for å kunne unngå urimeligheter og for å unngå at bevilgninger til eldreomsorg blir stående ubenyttet.

Vi kommer også fra vår side til å se nærmere på skjønnsputten til høsten, i og med at flere ting er lagt inn der. Vi er glad for at spesielt tilskudd til særlig ressurskrevende brukere nå er tatt inn i potten, men vi må se på størrelsen. Jeg tror det også er viktig at vi går nøye gjennom kriteriene for det. Jeg er glad for at flertallet signaliserer at det ville være galt å legge aldersdementene inn under de kriteriene.

Vi vil fra Arbeiderpartiets side også fremme forslag til høsten om en bedre fordeling mellom kommunene, slik vi også gjorde for inneværende år, for å sikre et mest mulig likeverdig tjenestetilbud.

Vi har parallelt med kommuneopplegget for neste år også hatt til behandling et Dokument nr. 8-forslag fra Kjell Opseth og meg selv om at en ikke skal tape på å slå sammen kommuner dersom det er ønskelig lokalt. Jeg er glad for at alle, unntatt Fremskrittspartiet, støtter opp om dette forslaget, slik at økonomien iallfall ikke blir et hinder for å slå seg sammen.

På denne fronten skjer det faktisk mye spennende. Flere kommuner søker sammen i mer forpliktende samarbeidsformer, og noen jobber med å slå seg sammen. Begge deler bør oppmuntres, uten at vi har til hensikt å

tvinge noen til å slå seg sammen. Men vi tror at det på sikt kan være penger å tjene på å slå seg sammen, penger som heller kan brukes på et bedre tjenestetilbud til innbyggerne. Det er også mange andre gode grunner til at dette i en del tilfeller kan være riktig. Ved utformingen av kommunegrensene, og dermed størrelsen på kommunene, bør det først og fremst være innbyggernes behov som står i sentrum. Jeg er derfor glad for at vårt forslag om at frivillige sammenslåinger – i en periode – ikke skal medføre reduserte overføringer, får oppslutning her i dag.

La meg til slutt påpeke at de gjennomganger vi framover skal ha av inntektssystemet, bør være mest mulig samlet. Jeg tenker her bl.a. på kriteriegjennomgangen i forhold til spredt bosetting, rus og psykiatri. Det er også viktig at Stortinget får seg forelagt en oversikt over hvordan endringene i forbindelse med Rattsø I og Rattsø II egentlig har slått ut. Og sist, men ikke minst bør vi alle sammen legge oss i selen for å sikre kommunene noe mer forutsigbarhet – og jeg ser fram til Regjeringas vurdering av en egen konsultasjonsordning med Kommunenes Sentralforbund.

Men jeg vil også sterkt understreke at forutsigbarhet ikke betyr minst mulig penger. Jeg har ikke oppfattet noen ordfører dit hen at de mener at Regjeringas forslag til enhver tid er lik mest mulig forutsigbarhet. Og jeg kjenner ingen ordfører som sier nei til mer penger. Vi akter å gi flere ordførere mer penger for neste år. Det som blir spennende, er å se om Regjeringa og Senterpartiet vil være med på dette, eller om de fortsatt velger høyresida som samarbeidspartnere, med de følger det vil få for Kommune-Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (Frp): Både å høre på representanten Brustad og å lese Arbeiderpartiets merknader i innstillingen om kommuneøkonomien for år 2000 er en svært deprimerende affære. Hvor mye syting, jamring og klaging – og selvskrut, for den saks skyld – skal vi høre fra det partiet? I fjor fikk vi høre at ledigheten ville gå rett til himmels, og at langt flere penger måtte bevilges til sysselsettingstiltak. Det viser seg nå at dette var sterkt overdrevet spådom.

Nå slår disse dommedagsprofetene i Arbeiderpartiet til igjen og spør at alt vil skjære seg ute i kommunene dersom det ikke sprøytes inn mer penger, slik Sylvia Brustad sa i sitt innlegg. Tar de her like mye feil som de gjorde om ledigheten i fjor? Svaret er ikke å sprøyte flere nye skattemilliarder inn i alle disse lite effektive kommunale monopoletatene, slik Arbeiderpartiet tror. Kommunene trenger neppe flere penger – de disponerer flere penger enn de har gjort noen gang før – men de trenger å få mer ut av alle de pengene de allerede disponerer. Det er det som er utfordringen. Det er derfor på tide at norske kommuner drives etter mer forretningsmessige prinsipper for å øke kvaliteten og prisbevisstheten i kommunene.

Når ikke den kommunale driften kan utfordres gjennom konkurranse, er nettopp strengt tilmålt tildeling av

ressurser det eneste effektiviseringsmiddel som finnes. Som et ansvarlig parti burde Arbeiderpartiet være svært opptatt av å forhindre at deres dystre spådom om de elendige økonomiske utsiktene for kommunene slår til. I så måte skal de få et gratis tips av meg: Gå ut til deres mange kommunestyrerepresentanter i Arbeiderpartiet og si til dem at dersom det er snakk om en nedskjæring i tjenestetilbudene på grunn av pengemangel, så forsøk heller om dere kan få ned utgiftene ved å innhente anbud (presidenten klubber) og konkurranseutsette før dere kutter i tjenestene. Det må være bedre (presidenten klubber igjen) iallfall å prøve med anbud og konkurranse før man går ...

Presidenten: Taletiden er omme.

Torbjørn Andersen (Frp): ... til det drastiske skritt å kutte i tjenestene til innbyggerne.

Presidenten: Taletiden er for lengst omme.

Sylvia Brustad (A): Det er trist hvis representanten Andersen blir deprimert av å lese innstillinga, men av og til kan sannheten være litt deprimerende. Og det er på ingen måte slik at Arbeiderpartiet overdriver, det kan vi bare se på de nakne talls tale, som bl.a. sier at det f.eks. når det gjelder barnehageutbygginga, faktisk var slik at vi i 1997 bygde 16 400 barnehager. I 1998 var tallet nede på 3 500 nye barnehager, og for dette året er det vedtatt et måltall for barnehageutbygginga på 2 500 barnehageplasser.

At Fremskrittspartiet ikke er bekymret over det, overrasker ingen, men Arbeiderpartiet er bekymret over det på vegne av de ungene som nå ikke får den hardt tiltrengte barnehageplassen som de skulle hatt, men som foreldrene ikke har råd til å betale for, fordi prisene er gått til værs.

Vi ser også den samme utviklinga innenfor skolefritidsordninga: Prisene settes opp fordi kommunene ikke har nok penger, noe som fører til at unger blir tatt ut. Slik kunne vi ha tatt for oss område etter område når det gjelder barn og unge, og det er faktisk en utvikling som bekymrer Arbeiderpartiet. Det er derfor vi sier at vi er nødt til å ha noe mer penger til kommunene, men vi er også nødt til å omfordele de pengene kommunene har, på en bedre måte enn det som er situasjonen i dag.

Fremskrittspartiet vil ikke være med på noe av det, så Fremskrittspartiet må da være såre vel fornøyd med den situasjonen som er i kommunene. Fremskrittspartiets svar er: Vi må sette mer ut på anbud, og vi må ha flere markedsløsninger. Men har ikke Fremskrittspartiet oppfattet at norske kommuner er meget forskjellige? Så vidt meg bekjent er det en forutsetning dersom en skal ha ting ut på anbud og en forutsetter markedsløsninger, at det faktisk er et marked. I mange av landets kommuner i Distrikts-Norge er det ikke slik at det er noen stor konkurranse om å drive viktige offentlige tjenester, og det er ikke slik at alle bor i sentrale strøk av landet der det er noen som vil konkurrere om ting.

Vi i Arbeiderpartiet er opptatt av å sikre alle landets innbyggere mest mulig likeverdige tjenestetilbud. Men da kan en altså ikke (presidenten klubber) satse på fri konkurranse, slik Fremskrittspartiet vil (presidenten klubber igjen), da må vi satse på en sterk offentlig sektor. Og da må vi sørge for at kommunene er i stand til å gjøre den jobben.

Presidenten: Taletiden er omme.

Ivar Østberg (KrF): Det er mulig at heller ikke jeg kjenner ordførere som ville si nei til mer penger. Jeg vet i hvert fall at jeg kjenner mange ordførere som sier at reformer som innføres, må fullfinansieres. Ett av de øremerkede tilskudd vi har på skolesektoren, er nettopp kompensasjon for investeringskostnader i forbindelse med Reform 97. I 1998 brukte vi 423 mill. kr på det, og i år vil vi bruke 529 mill. kr. Kristelig Folkeparti var motstander av reformen, men tilhenger av fullfinansiering, og derfor følger vi opp opprettingsarbeidet. Det at vi har fått 6-åringene inn i skolen, er en av de klare grunnene til at barnehageutbyggingen har gått ned, uten at det nevnes av Arbeiderpartiet.

Jeg må få lov til å spørre: Er det slik at Arbeiderpartiet sier ja takk til begge deler hele tiden? Det er flott hvis vi finner penger til å kunne øke kommunesektoren med 1 milliard. Samtidig ønsker Arbeiderpartiet å øke de frie midler noe. Så skal de styrke helse, som er øremerket, de skal styrke omsorg, som er øremerket, de skal styrke SFO, som er øremerket, de skal styrke barnehagene, som er øremerket, pluss skole. Er det «harrypenger» Arbeiderpartiet opererer med? Eller skal vi til høsten oppleve et nytt angrep på kontantstøtten?

Sylvia Brustad (A): Jeg vil på det sterkeste avvise at Arbeiderpartiet opererer med «harrypenger», heller ikke i forhold til overføringene til kommunene. Som representanten Østberg er vel kjent med, foreslo Arbeiderpartiet for inneværende år ca. 1 milliard kr mer til kommunene, og ca. 1 milliard kr i omfordeling. Dette fikk verken Kristelig Folkepartis, Senterpartiets eller resten av regjeringspartienes støtte, og heller ikke Høyres og Fremskrittspartiets. Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene tok et valg da de valgte å samarbeide med andre partier med hensyn til overføringene til kommunene, og det medførte faktisk mindre penger til kommunene. Det er litt underlig at partiet vårt, som faktisk hadde ordentlige penger og ordentlig inndekning og ville gi mer til kommunene, blir angrepet for at vi faktisk ville gi mer for resten av dette året i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Vi har også sagt at vi kommer til å gjøre det for neste år, og vi kommer selvfølgelig til å gjøre det på en skikkelig måte.

Vi sier ikke ja takk til begge deler. Jeg er ikke enig med representanten Østberg i at det er 6-årsreformen som er hovedårsaken til at barnehageutbygginga nå har stagnert. Nei, hovedårsaken til det er at kontantstøtta som nå er innført, har medført at mange kommuner sitter på gjerdet og venter, bl.a. på en barnehagemelding som nå

har vært lovet i flere måneder, og som igjen er utsatt til høsten fordi man ikke vet hvordan situasjonen vil se ut i forhold til barnehager, og fordi Regjeringa med støtte av Høyre og Fremskrittspartiet har redusert de statlige tilskuddene til drift og investeringer i barnehagesektoren. Det er derfor det blir færre barnehager. Og fordi kommuneøkonomien er så stram, er det også mange kommuner som må sette opp prisene på barnehager.

Vi har sagt nei til kontantstøtte, slik den foreligger i dag. Men vi har sagt ja til et bedre tjenestetilbud for barn og unge. Det har aldri vært noen hemmelighet fra vår side at vi er opptatt av å prioritere ikke minst barnehagesektoren, men også skolesituasjonen. Vi opererer på en skikkelig måte. Det har vi tenkt å gjøre også for neste år, og i innstillinga har vi også antydning av hvilken størrelsesorden vi snakker om.

Presidenten: Presidenten vil bemerke med henvisning til både dette innlegget og det forrige, at myntenheten «harrypenger» er ukjent for denne sal. Presidenten håper for sin del at det fortsatt vil forbli å være en ukjent myntenhet her.

Lars Arne Ryssdal (H): Jeg vil fortsette litt i tilknytning til den forrige replikkvekslingen. Den milliarden som Arbeiderpartiet stadig omtaler, er i beste fall ifølge deres egen merknad 840 mill. kr.

Så var representanten Brustad inne på at en del av dette er økte midler til barnehagene. Det er uenighet om hvor mye kommunene vil bruke – ut fra de forholdene som Brustad selv påpekte – av disse 125 mill. kr, og så legger Arbeiderpartiet i tillegg inn nye 125 mill. kr i satsingsmidler. Men spørsmålet er om noe som helst av dette ville blitt brukt om Arbeiderpartiets forslag hadde blitt vedtatt. Slik kan en ta million for million av de 840, og vi står igjen med noen få hundre millioner.

Når det gjelder økte frie midler til kommunene, påpeker Arbeiderpartiet selv at dette er en forutsetning, som de skriver i en merknad på side 27 i innstillingen, for at kommunene skal kunne benytte seg av de øremerkede tilskudd som Arbeiderpartiets satsing på helse, SFO, barnehager og skole skal inneholde.

Så er det slik at Arbeiderpartiet i budsjettet for 1999 foreslår 130 mill. kr til primærkommunene i økte frie midler, og det antyder de er omtrent det nivået det kanskje vil komme til å bli til neste år også.

Hva betyr det da for en enkeltkommune? For å ta Sylvia Brustads hjemkommune, Engerdal, så betyr det 152 000 kr ekstra netto til Engerdal kommune. For min hjemkommune, Bergen, betyr det 3,7 mill. kr. Da blir spørsmålet til Arbeiderpartiet: Hvor mye ekstra satsing på skole, på eldre og på barnehager vil det bli av dette? Svaret er: svært lite – og heldigvis svært lite å drive valgkamp på for Arbeiderpartiet.

Sylvia Brustad (A): Jeg må si jeg er noe overrasket over den noe offensive tonen fra representanten Ryssdal, særlig etter de mange runder vi har hatt i komiteen i forhold til hva Arbeiderpartiets milliard var eller ikke var,

hvor Høyre påstår at summen er 200 mill. kr, og hvor vi påstår at den ligger på om lag 1 milliard kr. Dette har vi beregnet ut fra beregninger vi har fått fra Finansdepartementet. Vi har fått utskrift fra budsjettssekretariatet her i huset om at de tallene er riktige. Vi fikk senest i går et brev fra kommunal- og regionalministeren som bekrefter at våre tall er riktige, og jeg vil gjerne sitere fra det:

«Det er derfor riktig som det går fram av oppstillingen i kapittel 2.2.1 i komiteinnstillingen til kommuneøkonomiproposisjonen, at Arbeiderpartiets forslag innebærer reduserte skatteinntekter på 906 mill kr for kommunesektoren i forhold til vedtatt budsjett, mot en tilsvarende økning i rammetilskuddet.»

Så jeg vil atter en gang si, og jeg har med meg Regjeringa på det, at våre tall er riktige. For øvrig finner jeg grunn til å understreke – til det som representanten Ryssdal tok opp – at Høyre i flere runder har hatt mange måter å beregne ting på. Blant annet har de utelatt i noen av de beregninger som de tidligere har gjort, hva som faktisk ligger inne av økninger til øremerkede tilskudd. Det er viktig her at vi har en samlet oversikt.

Jeg mener at våre beregninger er riktige. Det ville ha medført mer penger til både barnehager og skoler, og det ville ha medført mer penger til frie inntekter. Det har vi også fått bekreftet fra Kommunal- og regionaldepartementet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Lodve Solholm (Frp): Kommunesektoren skal konsentrere si verksemd rundt nærare definerte og lovpålagde primær oppgaver. Etter Framstegspartiet si meining skal staten sikre eit godt tenestetilbod innafor basistenes-ter som helsevesen, eldreomsorg og skule, og at kommunane blir gjevne fridom til utvikling av lokalt tilpassa tenester utover dette.

Det kommunale sjølvstyret må styrkast. Men innbyggjarane må sikrast velferdsgode som helse, omsorg og utdanning, utan omsyn til kvar dei bur og utan omsyn til kommunal økonomi og prioritering. Dette kan best gjerast ved at desse tenestene blir stykkprisfinansierte av staten.

Ved å frigjere kommunane for det økonomiske ansvaret for desse basistenes-ter vil kommunane få tilstrekkeleg fridom til å kunne styre sine andre inntekter og utgifter. Dette vil òg føre til at Stortinget, når det vedtek nye, store reformer, må sikre det finansielle grunnlaget. Slik systemet fungerer i dag, blir ansvarlege kommunar med god økonomistyring straffa ved at staten tek pengar frå desse og gir dei til dårleg styrte kommunar. Vi ønskjer eit nytt system der alle får dei same grunnleggande rettane. Ulike kommunale prioriteringar vil dermed ikkje lenger kunne svekke basistenes-ter overfor folket.

Ved innføring av målstyring, stykkprisfinansiering, rasjonalisering og effektivisering er det mogleg å gjere innsparingar utan å redusere tilbodet. Framstegspartiet si grunnleggande målsetting er å auke enkeltmennesket sin handlefridom. Tryggleik og livsglede er ein føresetnad for at den enkelte kan føle at ein har innverknad på sitt

eige liv. Framstegspartiet har derfor som sitt mål eit samfunn der dei fleste vedtaka blir tekne direkte av innbyggjarane sjølve. Kommunane skal vere levande lokalsamfunn der menneske kjenner seg heime og kan påverke sin kvardag.

Vi som politikarar må stadig spørje oss sjølve: Kva ytingar ønskjer innbyggjarane? Svara kan vi få gjennom meir kontakt med grunnplanet gjennom folkerøystingar, spørjeskjema eller folkemøte.

God økonomi er viktig for tenestetilbodet. Men lokaldemokratiet har vist seg å vere vel så vitalt når økonomien er dårleg. Kommunesektoren sett under eitt legg beslag på store ressursar, og mykje kunne vore spart ved konkurransestimulering av kommunale tenester.

Kommunane bør samle forvaltningsetatane sine i eit servicekontor, slik at kundane ikkje er nøyde til å springe frå det eine kontoret til det andre for å få ordna den same saka. Kommunale styresmakter skal vere eit serviceorgan som har som primæroppgåve å hjelpe innbyggjarane. Politikarar og byråkratar skal derfor ikkje legge unødige hindringar og forbod i vegen for enkeltmenneske, næringsdrivande, lag og organisasjonar.

Framstegspartiet meiner at alle menneske skal ha lov- festa rett til sjukehus, omsorg, utdanning og økonomisk sosialhjelp, uavhengig av kvar i landet ein bur. Produksjonen av tenestene kan òg gjerast av andre enn det offentlege. Staten finansierer og tek seg av kontrollen. Framstegspartiet ønskjer at innbyggjarane skal ha fridom til å velje det sjukehuset, dei omsorgstenestene og den skulen som høver dei best. Valfridomen skal sikrast gjennom at folketrygda og staten garanterer for å dekke utgiftene. Ettersom det handlar om å sikre den enkelte fridom og tryggleik, uavhengig av kvar i landet ein bur, er det naturleg at staten tek ansvaret for dette, og ikkje kommunane.

Kommunesektoren har stort innsparingspotensial. Dersom ein konkurransestimulerer kommunale tenester – ikkje berre dei teknisk enkle, men òg dei tunge – innafor helse og omsorg, er innsparingspotensialet særst stort. Det vil føre til ein betra kommunal økonomi. Staten si økonomiske utjamning mellom kommunane skal reduserast og baserast på objektive kriterium.

Eg konstaterer at trass i at ein ved fleire høve har erfart at sal av kommunale eigedomar, som t.d. aksjar i kraftselskap, og konkurransestimulering har betra den kommunale økonomien, er det mange kommunar som ikkje har prøvt dette, mest grunna politiske prinsipp. Dersom kommunane endrar haldninga til desse prinsippa, er innsparingspotensialet særst stort. Heldigvis har ein del rådmenn no oppdaga dette. Så det er, som ordtaket seier, von i hangande snøre. Eg vil derfor hevde at kommunane sjølve har ein del av skulda for sin eigen økonomiske situasjon. Eg er likevel samd med dei som hevdar at Stortinget pålegg kommunane den eine reforma etter den andre, og at pengane ikkje følgjer med.

Vi i Framstegspartiet ser positivt på at kommunar frivillig slår seg saman, og at tilhøva blir lagde til rette for dette. Men vi meiner at å utvide ordninga med at basistilskotet kan haldast ved lag utover dei fem åra som no er

gjeldande, ikkje er vegen å gå. Eit likt basistilskot til alle kommunar verkar som ei sperre mot samanslåing, fordi ei samanslåing fører til at ein etter ei tid berre vil ha eitt basistilskot, i staden for to. Ei samanslåing som i seg sjølv kan vere kostnadssparande og fornuftig, kan slik stoppast som ei følgje av denne ordninga. Det naturlege vil vere å avvike basistilskotet, slik at dei kommunane som sjølve gjer eit val om ikkje å slå seg saman, sjølve må bere kostnadene ved det, og slik at dei kommunane som gjer eit val om samanslåing, får halde på dei fordelane dette fører med seg. Innsparinga blir å inkludere i totalramma for overføringane til kommunane.

Skjønsposten må gradvis fjernast, og ikkje aukast. Kommunane må få større økonomisk ansvar ved at ein reduserer den statlege økonomiske overføringa mellom kommunane og baserer den på dei objektive kriteria som ligg i Rattsø I og II i høve til innbyggartilskot. Det må lagast eit system som premierer kommunar som sjølve tek tak i utfordringane og set inn tiltak som aukar inntektsgrunnlaget. Det er ikkje rettvist at slike kommunar blir straffa, slik systemet er i dag, med ei inntektsutjamning som er til fordel for dei kommunane som gjer lite eller ingenting for å betre sin eigen situasjon. Vi i Framstegspartiet meiner òg at øyremerkte tilskot må reduserast, og på sikt fjernast. Dette gjeld berre øyremerkte tilskot som er av generell karakter, og som vart innførte for å påverke prioriteringa av ulike oppgåver. Øyremerkte tilskot som i praksis er stykkprisfinansiering av tenester, er ikkje av den typen tilskot som må reduserast eller fjernast, då dette er øyremerking som har ein effektivitetsfremmande verknad, jf. Rattsø-utvalet si utgreiing.

Eg er glad for at ein no har kome fram til at ein treng ei ordning for dei kommunane som får ei stor belastning som følgje av at tunge brukarar har blitt flytta frå institusjonar til eigne bustader. Mange kommunar har eit særst stort ansvar for funksjonshemma med eit svært stort hjelpebehov. Derfor er det naudsynt med eit ekstraordinært tilskot til dei kommunane som har brukarar med eit hjelpebehov over eit visst nivå. Dette vil sikre at desse funksjonshemma får eit likt tilbod over heile landet utan omsyn til kvar dei bur. Særleg tungt er dette for små kommunar.

Eg vil likevel hevde at for dei tunge brukarane med dei største skadene må det vurderast om ikkje eit institusjonstilbod vil gje betre livskvalitet, fellesskap og omsorg.

For mange kommunar vil eit samarbeid på tvers av kommunegrensene, med små interkommunale institusjonar, vere eit betre alternativ både økonomisk og når det gjeld høve til å yte gode tenester overfor brukarane. Eg vil hevde at visse sider ved institusjonane som var bra, og som fungerte betre enn det det gjer i dag for enkelte tunge brukarar, bør kunne takast i bruk igjen. Nokre kommunar har, basert på eigne erfaringar, gjennomført eller gjort framlegg om å gjennomføre etablering av mindre institusjonar for enkelte tunge brukarar, særleg innafor psykisk utviklingshemming. Dette vil vere særleg aktuelt for dei tyngste brukarane, og for mange av dei vil dette vere eit betre tilbod enn tilbodet om eigen bustad. Dessutan blir dette òg ei rimelegare ordning for kommunane.

Det kunne ha vore interessant å kommentere Ivar Østberg si stykkprisfinansiering. Eg har eit råd: Han får lese det grunnleggande som står i ein del program som vi skal komme tilbake til.

Når det gjeld Sylvia Brustad sin merknad om at det er kontantstøtta som fører til mindre barnehageutbygging, og at 6-årsreforma ikkje har nokon innverknad på det, må ho snakke mot betre vitande. Eg sat som etatssjef i ein kommune då reforma vart innført, og det er ikkje tvil om at allereie då – og det var lenge før kontantstøtta kom – var det eit mindre behov for barnehageplassar.

Til slutt vil eg ta opp forslaget frå Framstegspartiet og Høgre og forslaga frå Framstegspartiet. Forslaga står på side 46 i innstillinga. Men eg må få be om at forslag nr. 2, frå Framstegspartiet, blir endra, då det ved ein inkurie har blitt feil årstal i slutten av forslaget. Det siste årstalet, 2003, skal vere 2002. Det gjeld også der forslaget står på side 32 i innstillinga.

Presidenten: Lodve Solholm har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Odd Eriksen (A): Skillelinjen mellom Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet i innstillingen er krystallklar når det gjelder forholdet til offentlig sektor. Fra Arbeiderpartiets side er det viktig å understreke kommuneøkonomiproposisjonen som det viktigste fordelingspolitiske dokumentet Stortinget har til behandling. Det er, som sagt, i kommunene og fylkeskommunene mesteparten av den offentlige tjenesteproduksjonen skjer. Det er derfor det er så viktig å få til et rettferdig fordelingspolitisk inntektssystem for kommunesektoren. Alle skal ha mulighet til å ta del i velferdsutviklingen uavhengig av hvor de bor i landet, enten man bor i Oslo, på Loppa, i Engerdal eller i Ålesund.

Fremskrittspartiet tegner imidlertid et bilde av et helt annet samfunn enn resten av partiene her i Stortinget. Fremskrittspartiet understreker at det er staten som skal sikre tjenestetilbudet. Plutselig har staten blitt det saliggjørende for hvordan velferdsutviklingen i landet skal være, mens kommunene skal fungere som «moderne firma».

Fremskrittspartiet framstiller i innstillingen kommunene som en gedigen selvbetjeningsbutikk, hvor innbyggerne – eller som igjen Fremskrittspartiet sier: kunden – kan plukke tjenester etter behov, og hvor staten får regningen. Samtidig understreker dette partiet behovet for en sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep, jf. merknadene i innstillingen. Men kommunene skal likevel selv kunne bestemme skattenivået. Ser representanten Solheim at gjennom en slik politikk er faren for at innbyggerne ikke vil kunne få de tjenester de har behov for, til stede, på grunn av mangel på finansiering, og at det vil oppstå store forskjeller rundt om i landet? Det blir litt enkelt å si at folketrygden skal finansiere helse og omsorg, når man samtidig vil rive vekk det inntektsgrunnlaget som vi har gjennom skatte- og avgiftssystemet.

Lodve Solholm (Frp): Først vil eg seie at eg er litt skuffa over at representanten Eriksen etter over eitt år i komiteen ikkje har lært namnet mitt. Men vi får jo ta det som det kjem.

Her snakkar representanten Eriksen om at han er redd for at det skal bli større forskjell i Kommune-Noreg. Ja, no har jo Arbeidarpartiet og regjeringspartia, dei gamle partia, regjert dette landet frå både storting, fylkesting og kommunestyre – og no har vi forskjell. No er det forskjell på tenestetilbodet det offentlege skal gi innafor basistenestene helse, omsorg og utdanning. Og det er jo det vi seier at vi vil gjere noko med. Desse basistenestene – helse, omsorg og skule – meiner Framstegspartiet skal vere like overalt, og det kan vi best få til ved at staten tek det økonomiske ansvaret og bruker folketrygda og stykkprisfinansiering. Då vil det ikkje vere kommunal prioritering og kommunal økonomi som er årsaka til at det ikkje blir gjeve eit tilbod. Då vil ein få rettferd, då vil *alle* menneske som bur i dette landet, kunne få det same tilbodet, anten dei bur i Oslo eller på «den ytterste nøgne ø». Det er eit rettferdig system. Men når Arbeidarpartiet sin representant Eriksen her kritiserer at vi no har forskjellar, må han hugse at når ein peikar på andre, peikar alltid tre fingrar tilbake på ein sjølv!

Sverre J. Hoddevik (H): Nå er det vel ikke ventet den skarpeste replikkvekslinga mellom Høyre og Fremskrittspartiet i denne debatten, all den stund vi står sammen om en del merknader, og faktisk også forslag. Likevel er det et element i Fremskrittspartiets særmerknad som Høyre kunne tenke seg å få belyst ytterligere gjennom replikkordskiftet, og det dreier seg om kontakten med grunnplanet. Fremskrittspartiet lister opp betydelige måter å få kontakt med grunnplanet på, gjennom folkeavstemninger, spørreskjemaer, innbyggerforeninger og folkemøter. Noen av oss har i frisk erindring at dette med folkeavstemninger ikke alltid er så enkelt, det skal iallfall gjøres grundig. Det samme problemet kan selvfølgelig melde seg når det gjelder folkemøter, dvs. hvor «lett» det er å trekke entydige konklusjoner av folkemøter. Og dette med spørreskjema: Skjemaer er jo naturligvis et element i seg selv som påkaller visse forestillinger.

Så mitt spørsmål til Lodve Solholm er: Hvordan skal man operere dette systemet, hvis det får et volum? Klarer man å styre dette som en del av demokratiet, uten at det genererer byråkrati? Det står videre i merknadene at det skal være etatsvis frihet i disse kommunene. Hvordan kan man tenke seg å styre disse velmenende og kanskje sprikende signal fra befolkninga fram til en etatsmessig frihet i kommunene?

Lodve Solholm (Frp): I motsetnad til Høgre er vi eit parti som vil lytte til grunnplanet. Vi har attpåtil programfesta det, og vil ha endå fleire folkerøystingar enn vi har i dag. At Høgre ikkje synest noko om det, har vi nett opp fått avklart i denne salen når det galdt ei viss kommuneregulering på Mørkekysten, på Søre Luten.

At det kanskje er vanskeleg å tolke signal og samanfatta folkemeininga i velforeiningar, i folkemøte eller i spørjeskjema, ja, den utfordringa ser eg jo. Men vi må ikkje på grunn av at det kan oppstå visse problem eller utfordringar, seie nei takk, vi vil ikkje ha noko med folk å gjere. Lat dei berre velje oss inn for fire år, og så tek vi styringa, nærmast etter ordtaket: «Den Gud gir et embe- te, gir han også forstand.»

Vi i Framstegspartiet erkjenner at vi som politikarar er tilsette for å tene folket. Det er folket som har valt oss inn i ymse råd og utval, kommunestyre og fylkesting. Og då har vi sagt oss villige til å lytte til dei signala som kjem frå grunnplanet. Vi ønskjer at flest mogleg av dei vedtaka som blir gjorde i samfunnet vårt, skal fattast nærmast mogleg enkeltmennesket – og helst av enkeltmennesket sjølv, så langt det lar seg gjere.

Og klarer vi å samanfatta enkeltmenneskets ønske for sitt nærmiljø og sitt lokalområde, er det ei utfordring for oss politikarar å syte for at det dei ønskjer, skjer.

Inga Kvalbukt (Sp): Jeg føler at Fremskrittspartiet har mer retorikk enn politikk. De har mange fine formuleringer – svært fine – som jeg gjerne skulle ha skrevet under på. Jeg siterer fra noen av merknadene til Fremskrittspartiet i dagens innstilling:

«Desse medlemene vil peike på at tryggleik og livs- glede er ein føresetnad for at den enkelte kan føle at ein har innverknad over sitt eige liv.»

Videre står det:

«Kommunane skal vere levande lokalsamfunn der menneske kjenner seg heime og kan påverke sin kvar- dag.»

Det er jeg helt enig i, men skal kommunene være levende lokalsamfunn, trenger de også god økonomi. Det ser det ut som om Fremskrittspartiet også erkjenner det, for de konstaterer at god økonomi er viktig, og sier videre:

«Desse medlemmene vil hevde at tryggleik er avhen- gig av at ein kan påverke sin eigen situasjon, og at ein ikkje risikerer at tilværet brått blir snudd på hovudet på grunn av offentlege vedtak.»

Likevel ønsker Fremskrittspartiet å snu tilværelsen på hodet for mange enkeltmennesker og mange kommuner, med sine stadige forslag om å fjerne tilskuddet til kommunene. Et tilskudd som er viktig for at Nord-Norge skal sikres økonomi og likeverdig tilbud, som det her blir sagt at Fremskrittspartiet også ønsker, det er det spesielle Nord-Norge-tilskuddet. Dette vil Fremskrittspartiet fjerne. Det betyr ikke så rent lite. For Nord-Norge betyr det ca. 1,6 milliarder kr, for min kommune betyr det i år 5 mill. kr, og for de to nærmeste nabokommunene mine, Vefsn og Rana, henholdsvis 15 og 28 mill. kr.

Hvorfor kan ikke Fremskrittspartiet se at dette tilskud- det er med og sikrer den enkelte «fridom og tryggleik uavhengig av kvar i landet ein bur», som de så fint sier? Og hva vil Fremskrittspartiet sette inn isteden?

Lodve Solholm (Frp): Ja, verda går framover. No har også Senterpartiet begynt å snakke positivt om Fram-

stegspartiet. Det er gledeleg, og det kan kanskje sjåast på som positivt når det gjeld budsjetthandsaminga til haus- ten.

Så hevda representanten Kvalbukt at Framstegspartiet vil snu opp ned på kvardagen til dei fleste. I tilfelle vi skulle gjere det, ville det vere til det betre, for vi vil nem- leg sikre alle menneske, også dei som bur i Nord-Noreg, basistenester som helse, omsorg og skule, gjennom at staten tar over det økonomiske ansvaret for dette. Det er eitt tilbud i staden for Nord-Noreg-tilskotet.

Det andre er Framstegspartiet sin totale økonomiske politikk, som inneber at verdiane skal få bli der dei er skapte. Det at verksemdene og folket kan få behalde mest mogleg av eiga verdiskaping, vil gjere ein del av desse tilskota unødvendige og overflødige. Og når dei får be- halde eigne skapte verdiar, vil dei også vere mykje meir påpasselege med å forvalte dei verdiane på ein slik måte at det kjem flest mogleg til gode, og det blir ei rettare for- deling.

Det at Nord-Noreg-tilskotet er på 1,6 milliardar kr, er for meg ukjent. Eg trudde det var på 200-300 mill. kr, men det er mogleg at eg tar feil. At det kanskje har blitt ei sovepute for enkelte, ser eg ikkje vekk frå. Det må kunne vere mogleg å føre ein annan politikk som sikrar basistenestene for alle som bur i Noreg, utan omsyn til kvar dei bur.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sverre J. Hoddevik (H) (ordfører for sak nr. 2): De- batten omkring kommuneøkonomiproposisjonen er en årlig foreteelse som ikke alltid gir de helt store avklaring- ene. Proposisjonen og innstillinga vil ofte være av den omtrentlige typen på linje med redegjørelser som om- handler lokaldemokratiet, distriktpolitikken og lignen- de. Mer avklarende er etter mitt syn de årlige budsjett- prosessene, der intensjonene blir fulgt opp med konkrete bevilgninger og prioriteringer.

Det er vanskelig å spore noen kursendring fra Regje- ringa og flertallet i årets debatt. Det er slik at Regjeringa gjerne fortsetter som før. Grunnen til dette er naturligvis at det finnes et iboende ønske hos mange om å fortsette som før med nødvendige påplussinger, for å slippe ube- hagelige effektiviseringsgrep.

Det er også åpenbart at sentrumspartiene og Arbeider- partiet ikke tar utfordringa med prioritering mellom lo- kaldemokratisk frihet og statlig styring. Dette leder meg til et hovedpoeng, nemlig hvordan stortingsflertallet be- handler temaet øremerket tilskudd til Kommune-Norge. Det er her veksten i kommuneøkonomien kommer, på tross av erklæringer om at det motsatte er ønskelig, og en tilsvarende innlemming av gamle øremerkede tilskudd i rammetilskuddet blir utsatt. Ikke engang i de igangsatte forsøkene i 20 kommuner med øremerking som ramme skal det være noen friskhet og spenst, med virkelig å tes- te ut mange innlemmelser i denne pakka. Det er skuffen- de få øremerkede tilskudd i prosjektet.

Tapskompensasjon er et annet eksempel på hvordan regjeringspartiene skubber problemene foran seg så len-

ge som mulig. Riktignok er det slik at et flertall nå avtvinger Regjeringa en betraktning av dette åpenbare problemet seinst i proposisjonen for år 2001, men det er absolutt i siste liten. Det ville vært mye mer naturlig og bedre at flertallet hadde støttet vårt forslag i fjor, slik at man allerede da kunne fått en vurdering av hvordan dette skulle ende, og fått det til allerede i år. Imidlertid må vi si oss glad for at flertallet nå har fått øynene opp for at dette må gjennomføres.

Det er som kjent slik at de som i rettferdighetens navn skulle tilgodeses med et bedre oppgjør gjennom det nye inntektssystemet, i realiteten har måttet betale tapskompensasjon for dem som skulle ha reduksjon. Dette bygger seg gjennom innfasingen opp til et beløp i størrelsesorden 2 milliarder kr, og det er foreløpig ikke sagt noe om hvordan dette skal avvikles. De fleste har nok skjønt at disse stigende skjønnspostene i realiteten undergraver det inntektssystemet som flertallet sa seg fornøyd med ved behandlinga av Rattsø-utvalgets innstilling.

I realiteten er skjønn på mange måter det motsatte av inntektssystem. Og slik som skjønn etter hvert blir brukt i dag, fører det til en synkende verdi av de såkalte objektive kriteriene. Faktisk er det slik at fylkesmannens armodsbetraktninger eller sanksjonsmidler i stor utstrekning styrer kommunenes økonomi avslutningsvis. Lokal-demokratisk frihet til beslutning om innføring av eiendomsskatt og fastlegging av avgifter blir undergravd så lenge dette er premisser for fylkesmannens tildeling av skjønnsmidler.

Det er i innstillinga bare et mindretall, bestående av Høyre og Fremskrittspartiet, som helt klart signaliserer at skjønn over tid bør reduseres til fordel for objektive kriterier. Gebyr og avgifter burde kanskje hatt større plass i innstillinga.

Det er særdeles viktig at kommunene er kostnadsbevisste når de skal levere tjenester til sine innbyggere. Derfor er det viktig at kommunene er effektive og i stor utstrekning bruker konkurranse for å få riktig pris på sine kvalitetstjenester. Det bør slett ikke være slik at gebyr blir betraktet som en inntektskilde for kommunene på generell basis hvis andre kilder tørker inn. Høyres forslag om konkurranseutsetting, rettferdig momskompensasjonsregler og ansvarlig revisjon for å hindre overpris er høyst relevante i denne sammenheng.

Høyre er opptatt av forutsigbarhet i kommuneøkonomien og incitament for lokal verdiskaping. I tråd med dette mener vi at skattøren skal ligge mest mulig fast og i det minste fastlegges på et tidlig tidspunkt, slik som det gjøres i vårt forslag i innstillinga, der skattøren for 1999 blir videreført. Flertallet går inn for å vente til høstens budsjettproposisjon. Likevel er det slik at flertallet har innsett betydningen av at kommunens skatteinntekter har lokal forankring. Sett fra vår side er dette enda viktigere etter at man i fjoråret tapte den lokale virkninga av selskapskatten. Hvis vi samholder fjerning av selskapskatten lokalt, betydelig tapskompensasjon, store skjønnsmidler, betydelig inntektsutjamning og fallende skattøre, er det vanskelig å finne igjen det incitamentet som helst skulle være her til aktiv lokalpolitikk, for å til-

rettelegge for verdiskaping, øke skatteinntektene og være med på å bygge landet den vegen.

Videreføringa i den trenden vi har sett i offentlig økonomi, med stadig vekst, kan fort bringe oss ubehagelige bivirkninger. Arbeiderpartiet og SV ser ikke med bekymring på vekst i offentlig sektor, og det ligger også i denne innstillinga fra disse ansporelse til betydelige påplussinger i kommuneøkonomien. Imidlertid føler vi oss sikre på at Høyres bidrag over tid til en mest mulig nøktern økonomi også har brakt plussfaktorer tilbake til kommunene. Jeg minner om at en stramhet som framtvinger lavere prisvekst og begrenset lønnsvekst i fjorårets budsjettdebatt, ble priset til ca. en halv milliard der og da.

Bekymringsfullt er det at innstillinga ikke åpner for større strukturelle forandringer. Reserver fins i liten grad, og jeg minner her om den debatten vi nettopp har avvikla om fylkeskommunen, en institusjon som noen av oss ser som et fordyrende, unødvendig forvaltningsnivå. At flertallet ikke er villig til å gå inn for å avvikle fylkeskommunen, er nå én ting, men at man ikke engang er interessert i å se på en analyse av hvordan landet ville framstå uten denne institusjonen, er beklagelig. Dette har vi nylig fått dokumentert gjennom den debatten som det her ble vist til. Dette fikk vi også dokumentert i forrige år, der Oppgavefordelingsutvalgets mandat på ingen måte kunne utvides til å omfatte dette prinsipielle spørsmålet.

Det mest synlige strukturelle fotavtrykket som flertallet etterlater seg i denne innstillinga, er et incitament til kommunesammenslåing på linje med Dokument nr. 8-forslaget fra representantene Brustad og Opseth. Her blir det kanskje ikke et fotavtrykk, men mer et avtrykk av ei gulrot. Ikke desto mindre kan det være fornuftig at det blir lagt igjen ei slik gulrot. Dette er også en smule kursendring fra regjeringspartia, med referanse til tidligere kommunal- og regionalminister Queseth Haarstad som tydelig tilkjennegav at medvirkning til den slags ikke lå hennes hjerte nær.

Avsnittet i innstillinga om inndelingstilskudd har altså da ført til, eller er en direkte bakgrunn for at Dokument nr. 8:53 blir vedlagt protokollen under sak nr. 2, og dette er derfor også min saksordførermerknad i så henseende.

Avslutningsvis vil jeg knytte en kommentar til den behagelige overskrifta Et enklere Norge. Byggesaksreformen, slik den framstod, var et skritt i motsatt retning. Nå får vi en devaluering i denne proposisjonen som har forhåpninger om at skadevirkningene skal være begrensa, og at skjemaveldet og katalogrikdom ikke skal tvinge altfor mange småfirmaer utfor stupet. Meg bekjent er det betydelig frustrasjon fortsatt ute hos byggherrer og i bransjen, og vi venter i spenning på videre evaluering av denne reformen. Ved innføringa av reformen var de økonomiske og administrative konsekvensene antatt å være bortimot fraværende. Så feil går det altså an å ta. Fremdeles sliter byggherrer, kommuner og bransjen med betydelige problem her.

Til slutt tar jeg opp Høyres forslag.

Presidenten: Sverre J. Hoddevik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Aud Gaundal (A): Høyre har skriftlig i innstillinga og i replikkordskiftet med representanten Brustad framstilt Arbeiderpartiets alternative budsjett for 1999 med Høyres tolkning. En usannhet som gjentas, blir ikke rett selv om den gjentas flere ganger.

Nå foreligger det, slik representanten Brustad også sa, et brev fra Kommunal- og regionaldepartementet som bekrefter det vi har sagt, at det har vært om lag 1 milliard mer til disposisjon for kommunene i inneværende år. Ser ikke Høyre, som et seriøst parti, at det er uheldig å skrive og også på talerstolen hevde en usannhet?

Hvis situasjonen var at Arbeiderpartiet og Høyre var enige om å bevilge mer penger til kommunene og uenige om størrelsen, hadde det kanskje kunnet latt seg forklare. Men slik er jo ikke situasjonen. Høyre vil redusere overføringene til kommunene, ha mer konkurranseutsetting og gjerne privatisering. Da blir mitt spørsmål: Hvorfor kan ikke vi i Arbeiderpartiet få vise vår politikk med troverdighet, når vi aksepterer at Høyre vil en helt annen veg i sin politikk overfor kommunene?

Sverre J. Hoddevik (H): Ikke uventet blir denne meningsbrytningen mellom Arbeiderpartiet og Høyre også en del av replikkordskiftet her.

Det ligger betydelig dokumentasjon fra Arbeiderpartiets side – iallfall i volum – i innstillinga og en motmerknad fra Høyre. Dette har også vært berørt i et tidligere replikkordskifte, der vår representant sa at i beste fall var det snakk om 840 mill. kr, og vi vet, som alle, at det er nesten umulig å få fatt i den virkelige sannheten når man skal sammenlikne såpass ulike forslag. Jeg kan erindre at ikke engang i den angjeldende debatt om budsjettet ble det i denne salen enighet om denne milliarder til Arbeiderpartiet.

Men jeg tror ikke vi kan gjenskape budsjettdebatten fra i fjor. Vi kan være enige om at Arbeiderpartiet nå også i innstillinga signaliserer en synlig påplussing til kommunesektoren, og vi får se når vi kommer til budsjettet, hvor avstanden blir til neste år. Ikke desto mindre har representanten Gaundal vist til politiske forslag fra Høyre som absolutt har stor betydning for kommuneøkonomien, nemlig at man tar ut det betydelige potensialet som ligger i konkurranseutsetting, for det er tross alt ikke bare overføring av rene norske kroner som betyr noe for kommunene. At man gir et incitament til å organisere tjenester på en annen måte, kan også gi milliardbeløp, slik som fjorårets debatt klart dokumenterte, og som for så vidt også er gjentatt i våre merknader her.

Jeg ser ikke bort fra at temaet med spriken i fjorårets budsjettforslag kan bli ytterligere utdypet i et innlegg nr. 2 fra Høyre i denne debatten.

Olaf Gjedrem (KrF): Eg vil fyrst gje honnør til Høgre, som i lag med Framstegspartiet for inneverande års budsjett sikra gjennomføringa av kommuneøkonomiproposisjonsbehandlninga i fjor. Det er positivt.

Kristeleg Folkeparti har eit sterkt engasjement for levande lokaldemokrati. For min del har det vore trist og ei tung oppleving å møta innbyggjarar som opplever å verta urett behandla av instansar som er fjerne frå demokratisk kontroll og kontakt.

For ei tid sida var eg i Latvia. Dei heldt fram det norske lokaldemokratiet som ei stjerne som dei styrte etter. Kristeleg Folkeparti er i denne samanhengen bekymra for at bl.a. Høgre vil skapa uvisse om det regionale demokratiet. I staden for å diskutera ei tilpassing av det regionale demokratiet, f.eks. overføring av regional statsforvaltning til demokratisk kontroll, går Høgre til den andre ytterkanten og seier at me skal avskaffa det regionale demokratiet.

Er ikkje Høgre bekymra for at det demokratiske underskotet som i så fall vil verta utvikla på regionalt nivå, og den styrkinga dette igjen vil føra til av embetsmannsveldet, som vil vera eit relativt tungt tilbakesteg for det lokaldemokratiet som er utvikla på det regionale nivået, skal få utvikla seg vidare? Er ikkje Høgre bekymra for at det folkelege engasjementet på fylkesnivå kan verta skadd med den reforma som Høgre nå dessverre arbeider for å få gjennomført?

For Kristeleg Folkeparti er det svært viktig å få behalda og styrkja det demokratiske elementet i framtidens Noreg.

Sverre J. Hoddevik (H): Høyre har avklart sitt syn på fylkeskommunene – det er i realiteten det som representanten fra Kristelig Folkeparti nå tar opp. Om vi skulle ha sett vesentlige bivirkninger ved det: Det kan jeg innledningsvis bekrefte at vi ikke har. Vi har sett at fylkeskommunene vil måtte kunne avvikles når vi får fordelt oppgavene annerledes. Dette med lokaldemokratisk tørke på fylkesnivå tror vi ikke kan bli et så stort problem. Vi tror faktisk at det vil styrke kommunesektoren; to forvaltningsnivåer i dette landet vil gi både innsparinger og mer effektiv oppgaveløsning, uten at demokratiet lider under det.

Vi ser også at småkommunene sliter med kompetanse og rekruttering. Jeg vil ikke benekte at i kjølvannet av fjerning av fylkeskommunen vil det måtte komme en omstrukturering på kommunenivå, uten at vi har fremmet konkret forslag om det. Det vil vi se som en naturlig utvikling og som en styrke, iallfall noe som vi ikke kjemper imot på noen måte, slik som mange av våre politiske konkurrenter. Så det er nok rikelig med lokalpolitikere i aksjon i Norge i dag hvis vi legger sammen kommunenivå og fylkeskommunalt nivå. Det er ikke sikkert at utbyttet står i forhold til innsatsen sånn sett.

Karin Andersen (SV): Høyre sier at SV ikke er bekymret over at vi bruker mye penger i offentlig sektor. Nei, for det er ikke vekst i forhold til totaløkonomien i offentlig sektor – og slett ikke i kommunesektoren. Det er det private forbruket som øker. Det er i det private veksten er, så fordelingen blir skjev og skjev. For ett område, som jeg tror Høyre og SV er litt enige om, er dette veldig bekymringsfullt. Det er skolen, for skolen finansieres av rammefinansiering til kommunene. Og har

kommunene lite penger, blir skolen gammeldags og kjedelig og blir hengende etter resten av samfunnet.

Interessant, lystbetont, mer frihet og større mangfold er ord som jeg tror Høyre liker, og jeg tror SV liker enda bedre. Vi har faktisk tenkt å gjøre *det* til en realitet også i den offentlige skolen.

Men hvordan har Høyre – gjennom sin kommuneøkonomi, som betyr at kommunene skal få mindre penger til skolene – tenkt å få til en skole som skal kunne gi elevene et undervisningstilbud som er spennende og interessant og ikke gammeldags og umoderne, som gir dem mer enn 43 kr til å komme seg ut av skolestua på i løpet av et år, ut og se på det samfunnet som er moderne og oppdatert i en helt annen grad enn det mange av skolene er i ferd med å bli? Hvordan har Høyre tenkt å få dette til med mindre penger? Eller er det slik at det bare er noen skoler, og de private skolene, som skal ha et tilbud som gjør at elevene kan bli i stand til å mestre livet og framtidssamfunnet, som ikke går ut på å sitte og pugge og pugge på et smalere og smalere felt, men som går ut på å lære seg å mestre et mangfoldig og spennende og moderne samfunn der kunnskapen kan hentes fra svært mange andre steder enn fra skolestua?

Sverre Hoddevik (H): Det er langt fra sikkert at forskjellen på skoleprioritering i Høyre og i SV er så stor som disse 9 milliarder kr som man eventuelt kan lese ut av SVs særmerknad. Det betyr at min første imøtegåelse av replikken naturligvis er at SV har vært en ivrig bekljemper av de forslag som vi har hatt for hvordan man kunne husholdere bedre i offentlig økonomi. Så det er ikke vanskelig å slutte seg til SVs vilje til å prioritere når det gjelder skole. Det har våre ledere sagt gjentatte ganger – både i fraksjonen for undervisning og i partiledersammenheng. Så her tror jeg vi deler bekymring og prioritering selv om innretningene våre kanskje vil være forskjellige, iallfall i utgangspunktet.

Privatskole er naturligvis ikke noe skjellsord i våre øyne, det er derimot et viktig supplement, og vi står inne for de merknadene som vi oppriktig mener vi skal være med på. Det bør ikke være noen motsetning mellom privat skole og offentlig skole.

Jeg tror vi skal erkjenne at det med dårlig lokalpolitisk styring er en viss fare for at de øremerkede midlene som vi for øvrig har gitt på andre sektorer enn skolen, indirekte kan ha stresset skolesektoren mer enn sunt er. Det må vi ta på alvor på alle de politiske nivå vi opererer på. Så en viss årvåkenhet på skolesektoren tror jeg vi skal få lov å dele med SV, men vi kommer nok aldri til å være enige om alle grepene.

Så er det nå en gang slik at staten også burde kjenne sparekniven i betydelig grad. En samlet pengebruk i offentlig sektor kan iallfall fort bli en trussel for stabilitet og makroøkonomisk styring.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Inga Kvalbukt (Sp): Jeg vil gjerne begynne med en liten anekdote om Petter Dass. Det må passe, ettersom

jeg er døpt i kirken hans og presidenten har vært ordfører i kommunen hans.

Petter Dass skulle en gang holde preken i København. På spørsmål om hvilket tema han skulle preke over, fikk han til svar at han ville finne en lapp på prekestolen med angitt tema. Folk hadde nemlig hørt så mange gjetord om denne presten og ville gjerne teste hans begavelse på prekekunstens område. Petter entret prekestolen, fant lappen, så på den blanke baksida, der stod det intet, snudde lappen, der stod intet. Av intet skapte Gud verden, sa Petter Dass, og så holdt han en preken så engasjerende at forsamlinga satt som trollbundet, og ingen sovnet!

Når det gjelder å holde engasjementet oppe i våre mange og mangfoldige kommuner, nytter det ikke med samme taktikk: å gi en blank lapp eller en tom pengepung. Vi har et ansvar for å gi forutsigbare rammer i forhold til regelverk, pålegg og økonomi til Kommune-Norge, og det på en sånn måte at vi sikrer levende lokalsamfunn og engasjerte lokalpolitikere og innbyggere som trives og kjenner seg verdsatt i alle våre mange og ulike bygdemiljø.

Det er viktig å minne om at kommunesektoren er ansvarlig for størstedelen av de offentlige velferdstjenestene og sysselsetter omtrent hver fjerde arbeidstaker.

Og de siste årene har den kommunale aktiviteten vært jevnt økende, ikke minst som følge av flere store reformer innen helse- og skolesektoren.

Senterpartiet er glad for at vi har fått i gang et skikkelig opptrappingsarbeid i forhold til helse- og eldreomsorg. Men samtidig er det viktig å erkjenne at gjennomføringa av disse planene båndlegger så store økonomiske midler at omlegging til større andel frie midler kanskje går saktere enn noen av oss kunne ønske. Det er dog lagt opp til en reell vekst i frie midler. Ut fra en erkjennelse av det sammensatte Kommune-Norge vi har, og de ulike prioriteringer som har vært gjort og de forskjellige behov som finnes, er jeg av den mening at det må være riktig å arbeide mot et system der kommunene får en større andel av sine statlige bevilgninger som frie midler.

Senterpartiet mener det er viktig å tilrettelegge for tilbud og løsninger som er tilpasset de ulike lokalsamfunn. Vi skal planlegge og styre, men vi må hele tida også forholde oss til den eksisterende hverdag og virkelighet. Jeg ser for meg eventyret om kjerringa mot strømmen når Arbeiderpartiet nekter å være med på en omdisponering av ubrukte driftsmidler for barnehagene for å styrke økonomien i de private barnehagene. I stedet for å sikre eksisterende barnehageplasser vil altså Arbeiderpartiet investere i ikke-eksisterende plasser. Det er et gammelt ordtak som sier at mens graset gror, dør kua. Det hjelper så lite å ville bygge nye plasser når man ikke er villig til å sikre de allerede eksisterende. Jeg ønsker å minne om at bak betegnelsen «private barnehager» skjuler det seg mange gode fellesskapsløsninger: andelsbarnehager, grendebarnehager og familiebarnehager. Over halvparten av landets barnehager er private, og det vil derfor være av stor betydning å føre en politikk som sikrer disse videre drift. Jeg synes også det er grunn til å berømme Regjeringa for at samtidig som vi har fått innført en reform

som kontantstøtte, noe svært mange barnefamilier har møtt med stor glede, har også antall barnehageplasser økt netto med 3 200 siste året.

Et samfunns kvaliteter viser seg ved hvordan de svakestegruppene blir tatt vare på. Det er derfor svært bra at Regjeringa har lagt opp til et system som skal sikre at ekstra ressurskrevende personer får et nødvendig og tilpasset pleie- og omsorgstilbud uavhengig av familiens eller kommunens økonomi. Selv om komiteens flertall, der også Senterpartiet er med, uttaler at det er rimelig at det diskuteres en folketallsgrense for hvilke kommuner som skal komme under denne tilskuddsordningen, ønsker jeg å påpeke viktigheten av at dette blir et reelt tilskudd til alle som kommer inn under definisjonen «ekstra ressurskrevende», med de avgrensninger som må settes, og at personenes bosted i landet skal betraktes som uvesentlig. Det er viktig at også familier med ekstra ressurskrevende familiemedlemmer har mulighet til å flytte og bosette seg fritt i hele landet. Dette handler om respekt for det enkelte mennesket og om verdighet.

En annen gruppe det er viktig å vise spesiell oppmerksomhet, er asylsøkere og flyktninger. Vi skal ikke bare ta imot, men også ta vare på og tilrettelegge for dem. Mange av de som kommer hit som flyktninger, har ressurser som det kan være viktig å tilføre samfunnet vårt hvis de får mulighet til det. I denne sammenheng vil jeg vise til forslaget fra Marit Tingelstad om å bygge flyktningboliger etter modell fra OL, der vi kan flytte boligene senere og bruke dem f.eks. til studentboliger.

Til slutt vil jeg beklage at Arbeiderpartiet og Høyre ikke vil være med og prisjustere Nord-Norge-tilskuddet. Jeg synes det er fryktelig at Fremskrittspartiet vil fjerne det. Dette betyr for mine nabokommuner, Rana og Vefsn, henholdsvis 28 og 15 mill. kr. (Presidenten klubber.) For min egen kommune betyr det 5 mill. kr, og for presidentens og Petter Dass' kommune betyr det 8 mill. kr.

Presidenten: Presidenten synes det er greit at det refereres til presidentens fortid, bare det ikke utarter.

Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A): Senterpartiet har vært det partiet som alltid hadde mer penger til kommunene. Ved behandlingen av kommuneøkonomiproposisjonen for 1998 ville de bevilge 3,2 milliarder kr mer til kommunene. Det var bare et halvt år før de kom i posisjon. Men siden Senterpartiet kom i posisjon, og vi fikk senterpartistatsråder inn i Kommunaldepartementet, har vi sett lite eller ingenting til de rause forslagene om mer penger til kommunene.

Nå kunne dette ha hatt sin naturlige forklaring, at det var glimrende ute i Kommune-Norge, og at det ikke var et skrikende behov etter større bevilgninger fra staten. Men slik er det jo ikke! Kommune-Norge opplever nå den dårligste kommuneøkonomien siden slutten av 1980-tallet. Underskuddene øker, fonds tappes, tjenestetilbudene – spesielt for barn og unge – forringes, egenbetalingene øker drastisk og e-verksaksjer selges ut for å dekke driftsunderskudd.

Arbeiderpartiet mener at det er behov for å bevilge mer penger til kommunene for neste år, og vil gå inn for det. Senterpartiet vil ikke være med på det. Det er viktig bl.a. å øke de frie midlene, slik at de aller fattigste får råd til å benytte seg av de øremerkede midlene, som stadig øker.

I siste nummer av Kommunal Rapport kan vi lese at én av tre senterpartiordførere trekker seg ved høstens valg. Det er svært mange i forhold til de andre partiene. Mener representanten Kvalbukt at dette kan ha noe å gjøre med at Senterpartiets troverdighet overfor kommunene er svekket etter at partiet kom i regjering?

Når det gjelder barnehagene, som representanten Kvalbukt tok opp, og det med at Arbeiderpartiet ikke vil være med på å bevilge penger til de private barnehagene, er det helt feil. Vi har et helt annet barnehageopplegg. Vi vil bygge 12 000 nye barnehageplasser, ikke 2 500. Derfor må vi også ha penger til drift.

Inga Kvalbukt (Sp): Her ble det også litt historie, om ikke helt tilbake til 1600-tallet.

For å ta det siste først, de private barnehagene: Jeg synes det er merkelig at Arbeiderpartiet vil bruke tid på å bygge nye barnehager, når man i mellomtiden risikerer at de eksisterende smuldrer bort, og at barna blir stående uten tilbud. Det må være likere å omdisponere et ubrukt driftstilskudd til eksisterende barnehager enn å legge det til barnehager som ennå ikke eksisterer.

Og når det gjelder historien, er det helt riktig at Senterpartiet under hele forrige stortingsperiode da vi var i opposisjon, kjempet for å bedre kommuneøkonomien. Vi presset Arbeiderpartiet, og i lag med de andre sentrums-partiene greide vi for budsjettåret 1997 å heve nivået i kommunene til 5 milliarder kr. Det ble en varig heving, som vi fremdeles bygger ut fra.

Men det er sant at kommunene har det altfor dårlig. Og hvorfor? Som jeg viste til i mitt innlegg, har vi også vedtatt mange nye reformer innen skole-, helse- og eldrepolitikk, som båndlegger midler. Og nettopp denne styrkingen på disse sektorene gjør at vi ikke har greid å gi f.eks. nok frie midler. Men vi har startet opptrappingen for Kommune-Norge. Det gjorde vi i opposisjon.

Heldigvis kom de partiene som greide å heve nivået i 1997, i regjering. Vi får håpe at de greier å sitte videre, og at Arbeiderpartiet vil være med på å styrke kommunene. Jeg er glad for at de er villige til å gi mer penger. Men Arbeiderpartiets troverdighet blir ikke helt god når de gjør som den gammeldage husmoren og snur den samme krona mange ganger, for det er jo kontantstøtten de vil bruke – om igjen og om igjen. Ved behandlingen av revidert i fjor ville de gi kommunene mer penger, bl.a. ved å pålegge næringslivet mer skatt, med tilbakevirken-kraft, altså bruke skattepenger som ikke finnes, og dra inn 2,8 milliarder kr fra kontantstøtten.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg vil tillate meg å konfrontere Senterpartiet med dette partiets edle ord om å vilje bidra til «Et enklere Norge», samtidig som dette partiet står bak en av tidenes mest kompliserende lovendringer, nemlig de siste endringene i plan- og bygningsloven.

(Andersen)

Alle de problemene denne loven skaper, betegner Senterpartiet merkelig nok som «overgangsproblemene». Realiteten er jo at spesielt de mindre aktørene raser over alt det unødvendige ekstraarbeidet som dette medfører. Byggmestere går konkurs i påvente av at kommunene skal få ferdigbehandlet byggesøknader, seriøse enkeltmannsforetak i byggebransjen gir opp på grunn av et formidabelt skjemavelde og rigide autorisasjonskrav. Mange mindre byggearbeider koster faktisk mer i kommunale saksbehandlingsgebyrer og ansvarsgodkjennelse enn det som går med til arbeid og materialer til selve byggingen. Og de store byggefirmaene koser seg. De blir kvitt stadig flere små, bryssomme konkurrenter som gir opp, og stadig færre orker å starte nye byggefirmaer. Denne loven, slik den nå er innrettet, truer derfor rekrutteringen, knoppskytingen og konkurransen i byggebransjen. Små byggefirmaer i distriktene legges ned, og mange tar seg heller arbeid i større firmaer inne i byene.

Hva mener så egentlig Senterpartiet om den nye plan- og bygningsloven og konsekvensene av den så langt, sett i lys av partiets fagre ord om «Et enklere Norge»? Vil Senterpartiet bare sitte og se på denne utviklingen, trekke på skuldrene og kanskje fortsatt kalle dette overgangsproblemene? Og hva slags kjennskap har man i Senterpartiet til denne lovens kompliserende og fordyrende inngriper i bygge- og anleggsbransjen?

Inga Kvalbukt (Sp): I mange forhold i samfunnet kan vi stå overfor motsetninger mellom å ha mest mulig frihet eller å sikre et godt kvalitetstilbud. Og da den nye plan- og bygningsloven ble vedtatt av Stortinget i 1995, var det for å sikre god kvalitet på produktene og godt utført bygningsteknisk arbeid. Men jeg skal være enig med representanten Andersen i at i mange sammenhenger kan det se ut som om denne loven er blitt veldig tungvinn. Jeg har møtt folk som gruer seg for å søke om å få sette opp et lite hus, om det så bare er en hytte eller et lite ut-hus. Jeg vet det, vet at de finnes! Mange føler det urettferdig at de som er så flinke snekkere, ikke kan få lov til å stå som byggherrer – så jeg tror det er veldig mye å gjøre med denne loven. Det er jeg helt enig i, og det har Regjeringen for lengst innsett.

I en merknad i innstillingen, der Fremskrittspartiet ikke er med, sier komiteens flertall at de har «merket seg at økt saksbehandlingstid i kommunene ifølge undersøkelsene antageligvis er et overgangsproblem».

Men som sagt, vi kan ikke bare gjette, vi må vite litt mer. Derfor skal departementet arbeide videre med tiltak for å få forenklet forskrifter og få til en enklere skjemabruk og andre hjelpemidler. En ting jeg også er litt opptatt av, er at vi kan ikke ha en paragraf å henge hvert enkelttilfelle rundt om i landet på. Derfor er det viktig at vi har gode saksbehandlere, folk som forstår hva de skal gjøre. Når vi får en ny lov, vil også saksbehandlerne være litt usikre. Og får vi klarhet i dette, håper jeg at vi skal få det mye enklere, for det er for tungvint i dag!

Kirsti Kollle Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV): Representanten Kvalbukt sa at Senterpartiet fikk til veldig mye da de var i opposisjon, og det skal jeg gi henne rett i. Det gjorde de – mye bra! Men etter at de kom i regjering, har det i hvert fall ikke skjedd spesielt mye positivt i forhold til kommuneøkonomien og fellestjenestene – tvert imot. Gjelden stiger, underskuddet stiger, barnehageprisene stiger og egenandelene øker, og det ser heller ikke ut til at det blir annerledes til neste år.

Jeg har faktisk ikke oppdaget at Senterpartiet har vist en eneste muskel på vegne av fellesskapet siden de kom i regjering. Det er kanskje ikke så rart, fordi de har valgt seg budsjettkamerater som står for det stikk motsatte av hva Senterpartiet stod for da de var i opposisjon, nemlig at det var viktig å sikre fellesskapstjenestene og at forskjellene skulle bli mindre, de skulle bli mindre mellom folk, og de skulle bli mindre mellom kommunene, og jeg har lyst til å utfordre representanten Kvalbukt og Senterpartiet på det.

De skrev det i Voksenåserklæringen – de skrev mye i Voksenåserklæringen – og det meste av det de gjorde der, har gått stikk motsatt vei. Når de velger budsjettkamerater som Høyre og Fremskrittspartiet, får de det motsatte av hva de bad om. Men har Senterpartiet tenkt å fortsette på denne vegen sammen med Fremskrittspartiet og Høyre, og er det da slik at partiet har tenkt å reforhandle Voksenåserklæringen og fjerne punkter om at det skal være mindre misforhold mellom de oppgavene kommunene er pålagt, og de økonomiske betingelsene, og at de går inn for at forskjellene mellom folk godt kan få lov til å øke, for det gjør de nå? Hvor mye skal egenandelene ved sjukdom eller barnehagesatsene øke til neste år, med dette budsjettopplegget og med de samme budsjettkameratene som jeg skjønner at Senterpartiet har tenkt å holde seg til også i neste års budsjett?

Inga Kvalbukt (Sp): Det var en voldsomt dyster virkelighetsbeskrivelse fra SVs representant.

Ja, Senterpartiet gjorde et godt arbeid i forrige periode. Vi var med og fikk, som sagt, hevet nivået i kommunesektoren, og vi har fortsatt å gjøre et enda bedre arbeid etter at vi kom i regjering. Når det gjelder hvem vi får støtte fra: Nei, Senterpartiet er ganske fordomsfrie slik. Det er ikke så nøye hvem vi samarbeider med, men hva vi samarbeider om. Og vi tar imot støtte fra hvem som helst når det gjelder gode forslag for å få til flertallsløsninger.

At forskjellene øker, ja, det er et problem. Det har faktisk Regjeringen innsett og prøvd å motvirke med tiltak. Regjeringen har sittet bare i ett og et halvt år, men allerede har det kommet mange gode, konkrete tiltak for å utjevne forskjellene. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser nå at minstepensjonistene har fått hevet sitt nivå – det er veldig viktig når en skal utjamne, at en begynner nederst, det synes i hvert fall vi i Senterpartiet. Og nå kommer sosialministeren med sin utjammingsmelding; den skal det

bli spennende å diskutere. Der tror jeg vi skal ha mange forslag.

Når det gjelder barnehagene, har vi fått en stor ny reform som viser litt nytenkning, og det er kontantstøtten som har bidratt til større valgfrihet. Den har vært med og gitt barnehageplass til familier som ikke tidligere har hatt muligheter til barnehageplass. Jeg vet at det er mange foreldre som ønsker å være litt hjemme med sine barn, og ved at de nå får delvis kontantstøtte, har de råd til å ha barna i barnehage to dager i uken, slik at de får et lite leketilbud. Det hadde de ikke hatt råd til uten denne støtten.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Karin Andersen (SV): I dagens debatt om kommuneøkonomien har det blitt veldig mange tall. Det høres ut som om dette dreier seg om det er Arbeiderpartiet eller Regjeringa som regner riktig, og at forskjellen på helt ille og veldig bra er noen hundre millioner, eller kanskje en milliard.

For SV er dette en mye viktigere og større debatt enn som så. Hvis vi skal ha en moderne velferdsstat som holder det den lover, må vi ha en kvalitet og en standard på skoler, sjukehus, barnehager og sosialtjenester som er slik at folk flest føler seg tjent med dem. De kan ikke være fattigslige og gammeldagse minimumsløsninger som bare er til for noen, og ikke for dem som har penger til å ordne seg privat. Gapet mellom privat velstand for flertallet og standarden og kvaliteten på offentlige tilbud er i ferd med å bli for stort. Det er i ferd med å bryte ned tilliten til politikere som lover og lover og ikke holder løftene. Og det er et stort forbedringspotensial både i det politiske miljøet og i kommunene.

Vi blir stadig rikere i dette landet, både staten og de private, men kommunene blir ikke rikere. Noen mennesker sakker også veldig akterut og blir fattigere. Vi går altså i stikk motsatt retning av det vi trenger, for vi trenger faktisk mer solidaritet nå. Vi trenger flere og tryggere fellestjenester, ikke mindre. Og fordi sosialt likeverd, rettferdig fordeling, politisk stabilitet og økonomisk utvikling henger nøye sammen, er dette også kollektiv fornuft.

Jeg tror ikke at det er noen her som med hånden på hjertet mener at det å f.eks. sette renholderne i kommunesektoren ut på anbud skal kunne berge eldreomsorgen eller gi oss en god skole. Det er en helt forkjørt strategi. Det kan vel heller ikke være slik at noen mener at vi skal klare å sikre en god eldreomsorg, sjukehusplasser til dem som trenger det eller en god skole som vi kan møte framtidens med, når vi fortsetter å gi skattelette til folk som tjener over 750 000 kr, at folk som har millioninntekter skattefritt av aksjeutbytte skal få lov til å fortsette med det, og at sjuke folk skal fortsette å betale høyere og høyere egenandeler. I fjor økte egenandelene med 700 mill. kr. Hva i all verden er det for slags fordelingspolitikk?

Kommuneøkonomien dreier seg altså om skolen, sjukehemmet, bussen, vegen og om hvor mye en må betale for hjemmehjelpen og barnehageplassen – nære ting, alle

de tingene som får hverdagen til å gå rundt for folk flest. Og folk ønsker seg flere og bedre tjenester, jeg har ikke møtt noen som ønsker seg færre og dårligere tjenester. De vil ha mer, og de vil ha kvalitet. De vil ha moderne og gode tjenester, og de vil ha dem mer tilpasset sine personlige behov enn slik det var før. Når ventetida blir for lang for å få sjukehjems plass eller når skolen blir for dårlig, spør folk med god økonomi etter private tjenester, og det er ikke så rart. Hvis f.eks. Regjeringa og flertallet ikke har skjønt at skole er det viktigste vi kan drive med, og at skolen er framtidens, så skjønner foreldrene det. Og foreldre som har god råd, vil snu ryggen til en skole som er for lite mangfoldig, for lite utfordrende og for stusslig. Dette dreier seg ikke først og fremst om teknologi og om mer kunnskap på smalere og smalere områder, men det dreier seg om å gi et signal om hva det er som er viktigst både for ungene våre og for samfunnet. Det som kan skape livslyst og arbeids glede, som kan få fram all kreativiteten og få unger og samfunn til å utfolde seg mangfoldig og forskjellig, er positivt, for det vokser vi alle på.

SV vil styrke kommuneøkonomien med ca. 9 milliarder, det var det vi la inn i fjor. Det er faktisk slik at den budsjettstreken vi satte, er der som det forente omslaget i revidert nå er, slik at dette ikke dreier seg om å bruke forferdelig mye mer penger enn andre, men det dreier seg om å fordele annerledes. Vi ønsker mindre skatt på sjukdom, vi ønsker bedre fordeling mellom kommunene, og vi ønsker at kommunene skal være i stand til å utføre de tjenestene folk spør etter.

Det er et område som kommunene har ansvar for, som har fått lite oppmerksomhet, og det gjelder boliger. Det er mange i Norge som ikke har råd til å skaffe seg egen bolig, og skal vi få dette til, må kommunene spille en viktig rolle og ha økonomi til det. Alle trenger et hjem. Hvis kommunesektoren ikke bedres og får rammer til å hjelpe til med dette, vil vi gå enda flere vintre i møte med folk som ikke engang har det mest elementære, nemlig et tak over hodet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Sandberg (Frp): Representanten Andersen er veldig bekymret for utviklingen i kommunene, og da særlig i distriktskommunene. SV er veldig bekymret for at kommunale tjenester skal bli utsatt for konkurranse fra den ene eller andre kanten. De skriver i merknadene sine at befolkningens forventninger til kvalitet og kvantitet på kommunale tjenester ikke blir innfridd hvis man gjør det på den måten.

Mitt første spørsmål går på det representanten var inne på i sitt innlegg: Er kvaliteten og kvantiteten på plass i dag? Det er det som er poenget. Vi får holde oss til dagens situasjon, og da er det slik at forventningene til kvantitet og kvalitet på tjenestene ikke er innfridd. Da etterlyser jeg kreativitet fra Sosialistisk Venstreparti for å finne andre muligheter å gjøre det på istedenfor gjennom skatteøkninger.

Representanten Andersen var også inne på at de har bevilget 9 milliarder kr ekstra til kommunene i sitt bud-

sjett. Det har de funnet å kunne gjøre ved bl.a. å skattlegge næringslivet ganske betraktelig. Mener representanten Andersen at Distrikts-Norge ikke har behov for næringsvirksomhet, og at de gjennom å skatte i hjel næringsvirksomheten skal styrke kommunene?

Jeg vil spørre representanten Andersen om hva som er forskjellen på å være ansatt i offentlig sektor og få lønn derfra og det å hente lønnen sin fra privat virksomhet. Er det noen forskjell moralsk sett på det å hente ut lønnen sin fra det offentlige og det å hente den ut fra privat virksomhet?

Konsekvensene av SVs politikk vil bl.a. for et lite distrikt i Nord-Trøndelag som heter Ytre Namdal, som har en verdiskaping på 500-600 mill. kr, være at man stikker av med 60 pst. av dette.

Karin Andersen (SV): SV ønsker å bedre kvaliteten og kvantiteten på tjenestene i offentlig sektor nettopp fordi folk vil ha bedre og flere tjenester. I noen kommuner og på noen steder er det bra, de skal ha støtte, men veldig mange steder er det for dårlig. Regjeringa sier sjøl i proposisjonen at det er inntektsforskjellene mellom kommunene som gjør at det er forskjell i tjenestetilbudet. Vi ønsker å rette opp det, og vi ønsker å gi offentlig sektor en mulighet til å gi gode tjenester, som har kvalitet. Det er forskjellen på oss og Fremskrittspartiet.

Så spør Fremskrittspartiet om vi ikke er villig til å se på nye ting. Jo, vi skal se på nye ting. Man skal gjøre ting veldig annerledes i framtida, organisere det på veldig mange andre måter. Men SV skjønner ikke at det kan være noe lurt å bruke private firmaer til dette, som i tillegg til å finansiere tjenesten også skal måtte ha fortjeneste til eierne sine. Men vi ser at det er mye å lære av en del private firmaer – du verden, det er det – og det skal offentlig sektor ta innover seg og forsøke å ta det beste fra.

En av de undersøkelsene som Regjeringa har gjort, fordi SV fremmet forslag om det i fjor, var å undersøke hvordan privatiseringen har fungert i Danmark og i Sverige. Og tjenestene ble litt billigere noen steder, men prisen var svært mye dårligere arbeidsforhold for de ansatte – da blir det mange vonde rygger, da blir det mye stress, lange sjukemeldinger og uføretrygding. Men det er en annen del av budsjettet. Det koster penger, og Fremskrittspartiet pleier å skjønne litt når noe koster penger. Det verste med det er at det blir ikke spesielt gode tjenester av dette på sikt, og det blir også veldig dårlig livskvalitet for dem som skal gjøre disse viktige jobbene, enten det nå er i skolen, i barnehagen, i eldreomsorgen eller på sjukehuset.

Det blir ikke tid til å snakke om skatteøkningene. Men jeg har bare lyst til å minne Fremskrittspartiet om at de økte skatten på sjukdom i fjor med 700 mill. kr. Det er skatt på sjukdom og ikke på rikdom, og det er skatt til dem som kan tåle det mindre enn dem som har store inntekter.

Olaf Gjedrem (KrF): Eg vil fyrst gje honnør til SV, som òg i år stiller opp når det gjeld Regjeringas forslag

frå i fjor om ei friare fastsetjing av skattøyren lokalt. Nå fekk ikkje det fleirtal, derfor er det ikkje gjentatt i år, men det gjev i alle fall bod om ein viss forlenga debatt som eg håpar vil kunna gje resultat på sikt når det gjeld å gje kommunane nokre verkemiddel til å styrkja det lokale sjølvstyret.

Eg vil våga den påstanden at aldri har me hatt betre kommunar enn i dag. Derfor er det litt urovekkjande det som gjennomsyrrer SV sine merknader. Eg har vel eit inntrykk av at det er for mykje syting trass i at ein i kommunesektoren reelt sett har fått ei heving med ca. 10 milliardar dei siste tre åra. Eg ser at SV i sine merknader på side 12 seier at Regjeringas opplegg

« er et opplegg for dårligere skole, dyrere barnehager ... og flere arbeidsledige uten tiltak».

Så til dette med «skatt på sjukdom». Eg føler det er tendensiøst å bruka eit slikt omgrep, og at ein, når ein fyrst har ein negativ situasjon, skal forsterka det med eit nytt negativt element trass i at Noreg har eit av verdas beste helseystem, både mest gratis og mest likskap. Omgrepet er negativt ladd, og eg føler det er ein urett måte å bruke ord på, og eg vil spørja om ikkje SV føler at dette blir for negativt, at det blir dobbelt negativt, det blir overdriving. Det er greitt med ein vaken opposisjon, det er nødvendig og kan vera konstruktivt. Men ser ikkje SV at det er positive lysglimt i alt dette?

Karin Andersen (SV): Det viktigste med SVs beskrivelse er å vise at vi har mulighet til å gjøre ting svært mye bedre enn det vi gjør i dag. Vi har jo et fantastisk rikt land, vi er ikke fattigere i Norge, og det er ikke det at kommunene har svært mye mindre penger nå enn de har hatt før. Men det er, som sagt, et svært rikt land, og befolkningen ønsker seg god kvalitet på tjenestene, og de ønsker seg flere tjenester. Så da er spørsmålet: Hadde det vært lurt å gjøre det – eller er det lurt å la det private forbruket øke, la den private velstanden øke, la et lite mindretall sakke akterut – slik det skjer nå – la det sakte skje en forverring i kommunesektoren, la egenandelene på barnehagetjenestene sakte gå oppover – det gikk ikke sakte heller i år – la egenandelene på helse øke, slik det er gjort nå? Og egenandeler på helse er skatt på sjukdom, og egenbetaling i barnehager er skatt på behov. SV ønsker at vi skal betale skatt etter økonomisk evne, og ikke på behov eller sjukdom. Vi syns at det er feil. Jeg skjønner at representanten Gjedrem syns at dette er litt ubehagelig å høre, men det er faktisk en realitet: Er en sjuk, må en betale en skatt, og er en mye sjuk, må en betale mer i skatt. Det er noen tak på det, og det er jo bra, men i fjor økte det med 700 mill. kr.

Så til spørsmålet om dette er syting. Nei, de meldingene jeg får fra skoler som ikke har råd til å skaffe seg det mest elementære, eller fra kommuner som har gamle på dobbeltrom, folk som ligger i korridoren på sjukehuset, oppfatter jeg ikke som syting. Jeg oppfatter at dette er reelle problemer, og jeg mener vi har råd til å gjøre noe med det. Vi er rike, vi kunne sørge for at det ikke var slik, og jeg er litt forundret over at Kristelig Folkeparti ikke er enig med SV i det.

Inge Lønning (H): Representanten Karin Andersen er opptatt av skolens tilstand, og det er bra.

Nå er vel det likeverdige skoletilbudet i Norge primært et spørsmål om hvorvidt kvaliteten på det barn og unge har med seg ut av skolen, er likeverdig, og ikke hvorvidt man har brukt nøyaktig like mange kroner på dem underveis.

Jeg la merke til at representanten Andersen formulerte følgende: Foreldre som har god råd, vil vende seg bort fra den offentlige skolen. Ja, det avhenger jo av om SV og Arbeiderpartiet får gjennomslag for sitt prinsipielle syn på friskoler, for de ønsker å ta bort statsstøtten, og da vil man jo være garantert at det bare er foreldre som virkelig har god råd, som i det hele tatt kan gjøre bruk av det tilbudet. Det vil være å invitere til et klasseskille i norsk skole. Arbeiderpartiet og SV vedgår motstrubende at Norge har forpliktet seg gjennom en del menneskerettskonvensjoner, som gjør at vi ikke kan nedlegge det forbudet mot private skoletilbud som partiene egentlig ønsker. Men det man kan gjøre, er nettopp å ta bort den offentlige støtten, og dermed garantere at det bare er en forsvinnende liten prosentandel av foreldrene som kan gjøre bruk av valgfriheten.

Det er en annen innfallsvinkel til spørsmålet om tjenestetilbud og kommuner enn det som representanten Andersen valgte. Jeg kunne tenke meg å spørre: Mener Andersen og SV at kommunene og staten er de suverent beste arbeidsgivere i Norge, de som er best i stand til å ta vare på de ansattes lønnsutvikling, arbeidsmiljø og andre forhold? Jeg støter meget sjelden på offentlig ansatte som mener at de har en god arbeidsgiver. Hvorfor i all verden er SV da så livende redd for å åpne for konkurranse om arbeidskraften? I alle sammenhenger viser det seg – det gjelder sykepleiere og lærere ikke minst – at det er konkurransen om arbeidskraften som kan gi lønnsutvikling.

Karin Andersen (SV): Jeg skal begynne med det siste. Det er nok riktig at privat sektor på mange områder er flinkere til å ta vare på de ansatte enn det offentlige er. Men det gjelder i veldig liten grad dem vi snakker om nå, nemlig lærere, sjukepleiere, hjelpepleiere og renholdere. De har det ikke spesielt bedre om de er ansatt i privat sektor. Men det er riktig – og det er en av de tingene SV har skrevet mye om når det gjelder kommuneøkonomien – at det offentlige er nødt til å ta et helt annet arbeidsgiveransvar i forhold til arbeids- og lønnsforhold. Det kreves at det offentlige nå skal ansette flere tusen for å oppfylle reformene framover. De er kompetansekrevende, de er arbeidskrevende, de er slitsomme, og der er vi nødt til å komme inn med tiltak som sikrer både arbeidsforhold og lønn på en helt annen måte enn det vi gjør i dag. Men hva opplevde vi da kommunesektoren framforhandlet lønnsoppgjør som i fjor – som var nødvendig og ganske bra, men ikke så godt som det burde ha vært? Jo, at Regjeringa og Stortinget ikke kompenserer det engang. Hvis kommunene skal klare å oppføre seg som en framtidsrettet, fornuftig og moderne arbeidsgiver og gi sine ansatte skikkelig lønn, gode arbeidsforhold og etter- og

videreutdanning som gjør at de skal klare jobben sin, så er de nødt til å kutte tjenestene. De er nødt til å slå sammen klasser og legge ned sjukehem for å få dette til. Så her syns jeg nok at Høyre er nødt til å ta innover seg at man må ha et ansvar for rammene for å få dette til. Det lar seg ikke gjøre uten at man enten gir mer penger eller at man kutter tjenester.

Så er det spørsmål om det bare er like mange kroner pr. elev som gir en god skole. Nei, selvfølgelig er det ikke det, men det må være penger der. Og jeg tror det må være penger der slik at skolen først og fremst kan finne en plass i samfunnet – kunne bevege seg ut av skolen, og ikke slik som nå at elevene blir sittende inne, konsentrert om å pugge kunnskaper på et smalere og smalere felt.

Presidenten: Før Karin Andersen forlater talerstolen, vil presidenten spørre om det er noen forslag hun akter å fremlegge.

Karin Andersen (SV): Jeg vil gjerne ta opp de forslagene som er fremmet i innstillinga.

Presidenten: Karin Andersen har da tatt opp de forslagene hun refererte til.

Harald Hove (V): Etter å ha lyttet til debatten så langt må jeg si at jeg har hørt mer om tjenesteyting og kanskje også om innbyggerne i kommunene som kunder enn jeg har hørt om det å styrke det lokale folkestyret og innbyggerne som ansvarlige borgere, både med plikter og rettigheter.

Tjenesteyting er viktig, og det er en viktig del av kommunenes oppgaver. Men det må ikke overskygge at lokaldemokratiet er et viktig anliggende og noe langt mer enn spørsmålet om kommunene som effektive tjenesteytere. Det er viktig å ha spørsmålet om folkestyre og lokaldemokrati langt framme også i en debatt om kommuneøkonomien.

En konsekvens av å være opptatt av lokaldemokrati og folkestyre vil også være å være opptatt av å sikre kommunene frie inntekter, og over tid tenke seg at kommunene skal få større mulighet til innflytelse over sine inntekter. Spørsmålet om en viss frihet for kommunene til å påvirke sin egen skattøse bør det absolutt arbeides videre med. Samtidig er det grunn til å understreke at det å gi kommunene en viss frihet når det gjelder skattøsen, forutsetter et stabilt overføringssystem som sikrer den nødvendige likhet og likeverdighet i det grunnleggende tjenestetilbud og i den grunnleggende kommuneøkonomien. Det er videre også sentralt for folkestyret å styrke kommuneøkonomien generelt.

Kommunene og fylkeskommunene har en sentral oppgave i det norske samfunnet. De har ansvar for en rekke viktige oppgaver som er grunnleggende for oppvekst og utdanning, og for velferd i form av helse og sosiale tjenester. Venstre er overbevist om at det er en bedre løsning for disse ulike områdene at oppgaven med å ivareta dem er knyttet til kommunene og fylkeskommunene. Det er viktig at ansvaret for disse områdene er knyttet til et

system, hvor det er nærhet mellom dem som har ansvaret for oppgavene, og dem som skal løse oppgavene. Og det er viktig at dette er knyttet til folkestyrte organer.

Vi er derfor dypt uenig med Fremskrittspartiet, som vil legge ansvaret for sykehus, helse og utdanning til staten. Det vil svekke innbyggernes forhold til disse tjenestene og oppgavene, og vi har for øvrig heller ikke noen tro på at det vil sikre større grad av likhet.

I forhold til kommunene er Regjeringens prosjekt «Et enklere Norge» viktig. Det er et prosjekt som over tid vil gi resultater for kommunene. Det vil være sentralt i prosjektet om «Et enklere Norge» å redusere den statlige detaljreguleringen av kommunene, noe som i neste omgang vil gi kommunene mulighet til å redusere detaljrikdommen i sine krav overfor innbyggerne. Det vil gi kommunene større mulighet til å se ulike virksomheter i sammenheng, og dermed kunne ha mulighet til å styrke kvaliteten på og omfanget av tjenestetilbudet, forutsatt samme ressurstilgang. Det vil også styrke lokaldemokratiet ved å gi kommunene større innflytelse på utformingen av tjenestene.

Det er politisk viktig å skjerme og styrke kommuneøkonomien, og det er godt at Regjeringen har lyktes med dette så langt. Viktig i denne sammenheng er det at den generelle økonomiske politikken gir bedre kommuneøkonomi. Det er da viktig å fortsette å sikre kommunene en realvekst i økonomien. Det er også her viktig å se på effekten av øremerking. Vi må erkjenne at når det gjelder øremerking, har utviklingen delvis gått i gal retning, og i hvert fall ikke gått så fort i riktig retning som den burde. Vi ser også resultater av at man ved øremerking lett vrir prioriteringer uten å ha full oversikt.

Helt til slutt har jeg lyst til å gi honnør til representantene Kjell Opseth og Sylvia Brustad for deres forslag som har fått en oppfølging i innstillingen. Det er kanskje representanter som ikke alltid bare har fått ros fra Venstre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (Frp): Det var mye som skulle styrkes ifølge det innlegget vi hørte fra Venstres representant. Jeg håper ikke det innebærer at han til og med ønsker å styrke de kommunale monopoler. Det kunne, siden Venstre ikke er med i kommunalkomiteen, være litt interessant å få avklart hva det partiet mener om konkurranseutsettelse, privatisering og kommunale monopoler.

Det er ingen tvil om at effektiviseringsmulighetene i offentlig sektor er ganske enorme. Men så lenge en behandler den offentlige tjenesteproduksjonen som en slags vernet bedrift som må beskyttes mot enhver konkurranse, blir det som representanten var inne på – hvis jeg ikke husker feil – om økt effektivitet, bare en illusjon. Vi har rett og slett ikke råd til en stadig mer gigantisk offentlig sektor som får drive etter foreldede monopolprinsipper skjermet fra enhver brysom konkurranse, og som bare kan velte regningen over på skatte- og avgiftsbetalerne. Vi har, som en følge av det, allerede verdens høyeste skatte- og avgiftstrykk i dette landet.

Er det slik at Venstre vil innse at økt konkurranse er et positivt element i effektiviseringen av den kommunale sektor? Og på hvilke områder eventuelt ser representanten Hove for seg at hans parti kan tenke seg at det er økonomiske fordeler ved å bruke anbud/konkurranseutsettelse?

Harald Hove (V): Først vil jeg nok si at jeg i hvert fall vil ha en annet begrepsbruk og innfallsvinkel til disse spørsmålene enn det Fremskrittspartiet gir uttrykk for. Jeg syns begrepsbruken «kommunale monopoler» på ingen måte er noen gunstig inngangsport til å gå inn i disse spørsmålene.

Men samtidig er det klart at man må være innstilt på og positiv til å se på på hvilke måter man kan effektivisere kommunenes virksomhet uten at det går ut over viktige verdier, som jeg også var inne på i innlegget mitt. I den sammenheng er vi opptatt av økt effektivitet gjennom systemendringer, som samtidig også kan ha gunstige sideeffekter, altså det jeg var inne på i innlegget om færre regler og færre detaljreguleringer som kanskje hindrer kommunene i å kunne se de ulike tjenester i sammenheng på en fornuftig måte. Dette tror jeg avgjort vil kunne gi rom for effektivisering, samtidig som det ivaretar viktige verdier, og kanskje også styrker og bedrer dem.

I den sammenheng er Venstre også innstilt på å se på både privatisering og konkurranseutsetting som et på mange måter positivt bidrag til en bedre kommunal sektor og et bedre system i kommunene. Men for det første må det være opp til kommunene selv å skulle bestemme dette – det er det ene, for det andre må ikke staten først foreta innstramning i kommuneøkonomien under en forutsetning av at det her skal være effektiviseringsgevinster å hente, og for det tredje er det ikke slik at dette er sesam sesam-løsningen for å bedre kommunenes situasjon.

Karin Andersen (SV): I og med at Venstre ikke sitter i komiteen, har jeg behov for å stille Venstres representant et spørsmål om to av forslagene som SV har fremmet i dag. Det ene forslaget går ut på å få en opptrappingsplan for offentlig tilskudd til kollektivtrafikken, slik at det er mulig å øke den på sikt. Nå er det sånn at disse tilskuddene ligger inne i ramma, slik at de er der, og det er faktisk kommunalkomiteen gjennom sine tilrettelegginger nå som sier noe om hvor mye vi skal satse på kollektivtrafikk i fylkene. Og vi har oppfattet at man har lovt mye her, men gjort lite. Hvert år har man kuttet ramma med sjablonmessige 54 mill. kr. I år slipper vi det, men vi vet at prisene øker, at tilbudene blir dårligere, og at man slett ikke får noen opptrappingsplan. Kunne representanten fra Venstre tenke seg å se litt positivt på et slikt forslag, og ser han i så fall nytten av det, slik at når vi snakker om ramma, så snakker vi også om kollektivtrafikk, for det er en del av ramma? Nå er det totalt fra-værende.

Det andre spørsmålet gjelder forslaget om en finansieringsordning for særlig ressurskrevende brukere av kom-

munale tjenester, som det heter. Det er multihandikappede mennesker som må ha tjenestetilbud døgnkontinuerlig, og som er svært dyrt. SV har fremmet et forslag om at kommunene må betale en såkalt egenandel, og at staten skal toppfinansiere resten. Her er SV opptatt av at pengene må følge pasienten. Dette blir en slags stykkprisfinansiering, for vi mener at disse menneskene må ha et tjenestetilbud som er likt år etter år, og som ikke svinger med om det er mange som er funksjonshemmede i den kommunen, om det er mange andre ting som skal inn i skjønnsramma eller om flertallet plutselig et år sier at skjønnsramma skal være liten. Da vil sånne mennesker miste tilbudet sitt. Hadde det ikke vært bedre om vi hadde gått inn for den løsningen SV foreslår, slik at disse menneskene hadde fått et stabilt, trygt og kvalitetsmessig godt tilbud år for år, uansett hvilken kommune de bor i?

Harald Hove (V): Det var to interessante og viktige problemstillinger som Karin Andersen reiste i sin replikk.

For det første: Når det gjelder å styrke kollektivtrafikken, er det et område som Venstre har vært og fortsatt er sterkt opptatt av. Det er selvfølgelig et visst problem når disse midlene ligger inne i en generell ramme. Det er noe av motstykket til at når man ikke øremerker, vet man ikke uten videre hvor pengene går. Når man så øremerker på andre områder, kan det faktisk bli et press i forhold til de områdene som ikke er øremerket.

Jeg kan ikke love å gi noen tilslutning til det forslaget som ligger her fra SVs side på dette området, men det er klart at det å være med på ulike tiltak for å bedre kollektivtrafikken og den infrastruktur som kollektivtrafikken også er avhengig av, er noe Venstre også vil være opptatt av å følge opp.

Også den andre problemstillingen er viktig og interessant, for det er vel ikke tvil om at særlig for små kommuner vil forholdet kunne være at personer med særlig store behov ikke sprer seg jevnt over kommunene, slik at man så lett får dette inn i forhold til rammetilskuddet. Jeg tror det er en problemstilling som det er grunn til å gå nærmere inn i for å se om det her er enkelte ting som kan sikre disse personene en tryggere tilværelse og samtidig hindre at de i den enkelte kommune på en måte blir sett på som en spesielt tyngende utgiftspost. Jeg tror det er et sentralt og viktig spørsmål.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Signe Øye (A): Norske kommuner og fylker hadde i fjor et samlet underskudd på nesten 5 milliarder kr. Dette er en voldsom økning fra året før. I år rapporteres det om nedleggelse av skoler og barnehager, samtidig som foreldrebetalingen innenfor barnehager og skolefritidsordningen øker sterkt og skoletilbudet forringes. Svake elever mister sine støttetimer. Dette er trist.

Arbeiderpartiets kommuneøkonomiopplegg for 1999 innebar en styrking på om lag 1 milliard kr mer til kommunene enn det som ble vedtatt av regjeringens partiene, Høyre og Fremskrittspartiet. I tillegg ville vi omfordele

1 milliard kr mellom skattesterke og skattesvake kommuner. Det ville gitt en bedre økonomisk situasjon i Kommune-Norge, spesielt for de skattesvake kommunene som er de som nå rammes hardest. Det fikk vi ikke flertall for.

Arbeiderpartiet vil også for neste år foreslå å bevilge mer penger til kommunesektoren bl.a. ved å øke rammene og øke de frie inntektene utover det Regjeringen foreslår i kommuneøkonomiproposisjonen. I tillegg vil vi omfordele mer mellom de fattige og de rike kommunene. Det kaller kommunalministeren for uansvarlighet. Han sa i en pressemelding i går at det kommunene nå trenger, er forutsigbarhet. Spør vi senterpartiordførerne rundt om i landet om de har følt at den kommunepolitikken som senterpartistatsrådene i denne regjeringen har ført har vært forutsigbar, vil nok svaret helt sikkert være nei. Blant annet uttalte senterpartiordfører Thor Tøllefsen på Karlsøy følgende om statsbudsjettet for 1999:

«For nå er en grense nådd for svikeyfull handling overfor partiets egne velgere. Det er nemlig intet mindre enn et svik dersom partiets statsråder skal godta bruk av tre milliarder kroner til kontantstøtte for småbarnsforeldre mens distriktene og kommune-Norge samtidig vil bli rasert.»

– Dette stod i Nordlys 14. november 1998.

Regjeringen foreslår at kommunene fra og med neste år får kompensasjon knyttet til de særlig ressurskrevende brukerne av kommunale tjenester. Det er satt av 310 mill. kr til denne gruppen, og det er bra. Men Arbeiderpartiet mener at dersom disse millionene skal komme de særlig ressurskrevende brukerne til gode, må kriteriene avgrenses klarere enn det som foreslås i proposisjonen. Ikke engang sentrumpartiene stoler helt på sin egen regjering i denne saken og vil ha et ord med i laget om hvordan kriteriene skal utformes. Et flertall i komiteen ber Regjeringen komme tilbake med forslag til kriterier i forbindelse med statsbudsjettet for år 2000. Dette skyldes at vi i Arbeiderpartiet er redd for at denne potten, som kun er en økning på 100 mill. kr i forhold til tidligere, er altfor liten og vil skape store forventninger ute i kommunene som ikke vil kunne innfris.

En ny rapport fra SINTEF viser at situasjonen i mange asylmottak her i landet er urovekkende. Det må vi gjøre noe med. Det er i dag mellom 13 000 og 14 000 i våre mottak, deriblant mange mennesker som er kvalifisert til ledige jobber.

Etter flere pålegg fra Stortinget arbeider departementet med å endre regelverket for arbeidstillatelse, slik at asylsøkere og flyktninger kan komme raskere i arbeid. Men det har tatt utrolig lang tid. Nå må det være lov til å kreve at dette arbeidet blir prioritert, og at de lovendringsene som er nødvendige, må komme til Stortinget raskt, slik at de kan bli vedtatt.

I kommuneøkonomien, som på andre områder, skyver Regjeringen problemene foran seg. Dette gjelder bl.a. hvordan tapskompensasjonsordningen er tenkt håndtert etter at overgangsperioden i inntektssystemet slutter i år 2001. Hvor er forutsigbarheten for kommunene, som statsråden er så opptatt av, i denne saken? Østfold-kom-

munene var av de kommunene som skulle tjene på omleggingen av inntektssystemet. Til neste år vil Fredrikstad kommune f.eks. bli trukket med 11 mill. kr. Dette vil øke ytterligere i år 2001. Dersom Stortinget mente noe med at vi skal ha et likt tjenestetilbud over hele landet, inklusiv det mer sentrale Østlandet, må vi legge til rette for det. Og da må Regjeringen manne seg opp og komme med forslag. Likeledes må Regjeringen komme til Stortinget med en gjennomgang av hvordan Rattsø I og II har slått ut for kommunene, og om systemet er blitt slik vi vedtok.

Saksordføreren fra Kristelig Folkeparti kaller problemene i kommunene for utfordringer (presidenten klubber), og Høyre og Fremskrittspartiet snakker om at innsparepotensialet i kommunene (presidenten klubber igjen) er på mellom 10 og 15 milliarder kr. –

Presidenten: Taletiden er omme!

Torbjørn Andersen (Frp): Kommunen er i dag utsatt for press fra flere kanter, både som ivaretager av distriktpolitiske målsettinger, som en arena for utøvelse av lokaldemokratiet og som en produsent av grunnleggende velferdstjenester til innbyggerne. Distriktpolitisk er kommunens oppgave å legge til rette for en fortsatt opprettholdelse av hovedtrekkene i bosettingsmønsteret over det ganske land. Og lokaldemokratisk er kommunens utfordring fortsatt å bevare sin legitimitet som en viktig politisk arena for utøvelse av kommunal selvråderett. Men det virkelig store presset mot kommunen er først og fremst i form av innbyggernes stadig økende krav og behov for raskere, billigere, bedre og kanskje også flere typer tjenester. Både innen eldreomsorgen, helsetjenesten, skolen, kulturområdet og innen de tekniske tjenestene ser vi at det stilles stadig strengere krav både fra innbyggerne og fra politikerne til pris, nivå og kvalitet på det kommunale tjenestetilbudet.

Så kommunens rolle som en viktig serviceyter for innbyggerne er i dag under stadig sterkere press, i den forstand at kravene til både kvalitet og kostnader når det gjelder det kommunen gjør, vil bli betydelig skjerpet i årene som kommer. Og etter min oppfatning er dagens måte å organisere og drive kommunene på bare et øyeblikksbilde som vil endres gjennom de nye krav som stadig presser seg fram med hensyn til stadig raskere omstilling i tiden som ligger foran oss. Det gjelder derfor å henge med i utviklingen for norske kommuner. Og man må raskest mulig tilpasse sin virksomhet til de stadig nye kravene som endringene i samfunnet rundt medfører.

Og så er spørsmålet: Henger kommunene med i denne utviklingen? Mitt svar er: Langt ifra! Det er rett og slett en skandale at en kommunesektor som produserer viktige servicetjenester for over 200 milliarder kr årlig, er unntatt fra enhver form for økonomisk markedspåvirkning og konkurranse. Når for mange politikere fortsatt er belemret med ideologiske sperrer, som forhindrer en aksept av mer marked og mer konkurranse i offentlig sektor, er dette en siste rest av en gammeldags måte å tenke

på som vi ikke bør ta med oss inn i det neste årtusen. Dersom ikke den offentlige sektor til slutt skal brette landets økonomiske ryggrad, må den offentlige sektor effektiviseres i betydelig grad. Jeg er imidlertid i sterk tvil om hvorvidt andre partier enn Fremskrittspartiet og Høyre er villige til å innse at en stadig voksende offentlig sektor ikke kan basere sin virksomhet på en skjermet monopol-situasjon i all evighet, der en bare kan sende enhver inefektivitetskostnad videre til skattebetalerne og brukerne.

Diskusjonen om kommuneøkonomien er dessverre i altfor stor grad dominert av tørre tall om kronestykker eller om nye kostnadskrevende ideer. Vi burde i langt større grad gjøre diskusjonen om kommuneøkonomien til gjenstand for hvordan man kan forsikre seg om at vi får en effektiv utnyttelse av hver krone som puttes inn i offentlig sektor.

Dagens system inviterer kommunene til å fremstille sin situasjon som om de utelukkende har et inntektsproblem. Og dette inntektsproblemet forklares med at staten ikke følger opp med nok penger i forhold til de oppgavene kommunene blir pålagt av den samme staten. Vi bør heller spørre oss selv om det ikke er slik at kommunene har et systembettinget kostnadsproblem som er forårsaket av for lav effektivitet i fravær av enhver konkurranse. Hvilken privat bedrift kunne overlevd i et konkurransemarked med en effektivitet på nivå med det offentlige gjennomsnitt? Absolutt ingen! I det private må man sette kostnadseffektivitet og logistikk i høysetet – til alles fordel for øvrig. Vi har også en egen konkurranselovgivning for all privat virksomhet. Og i konkurranseloven § 1 står det:

«Lovens formål er å sørge for effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å legge til rette for virksom konkurranse.»

Det er meget kloke ord. Men hva er så grunnen til at offentlig sektor er unntatt fra denne konkurranselovgivningen som gjelder så meget strengt for privat sektor. Hvorfor skal vi ikke la disse kloke ordene også komme til anvendelse i den omfattende tjenesteproduksjonen i f.eks. offentlig sektor? Hva er grunnen til at vi aksepterer en nær 100 pst. konkurransebegrensning i kommunal virksomhet, når vi vet at disse konkurransebegrensningene forhindrer soleklare effektivitets- og kostnadsgevinster til glede for både brukerne og skattebetalerne?

Aud Gaundal (A): Det har vært en noe underlig og uvant situasjon rundt behandlingen av St. prp. nr. 69 for 1998-99, Om kommuneøkonomien 2000 m.v. Da Arbeiderpartiet var i regjering, var det et utrolig høyt støynivå når kommuneøkonomien stod på dagsordenen. Nå er det så stille at en lur på om alt er bare fryd og gammen i Kommune-Norge.

Vi vet imidlertid, som det har vært sagt tidligere, at mange kommuner sliter med stram økonomi. For oss i Arbeiderpartiet er det viktig å understreke at grunnen til det ikke er at eldreforhøringen er et problem, men at det er lønnsoppgjør, pensjon og ikke minst økte renteutgifter som er grunnen til kommunenes vanskeligheter.

Vi mener at eldreforhøringen skal gi de eldre et bedre tilbud. Derfor er det riktig å prioritere midlene til de eldre

med øremerking, ikke at de blir gitt som en del av kommunens generelle overføringer. Det prinsippet bør ligge fast, selv om vi nå åpner for vurderinger som kan utløse en større del av de øremerkede midlene.

Et annet område, som også handler om helse, er tjenester til personer med psykiske lidelser. Her vises det til at vi ser en fin utvikling av tjenestene siden vi fikk en øremerket ordning i 1995. Det er likevel grunn til å være oppmerksom på at det gjenstår mye, bl.a. i arbeidet med individuelle, helhetlige tiltaksplaner, utarbeidelse av informasjonsmateriell, tiltaksplasser og boliger for nevnte grupper.

Både denne reformen og eldreformen er, som sagt, øremerkede tiltak. Jeg mener det er rett av oss å forsvare at det er riktig med noe øremerking, selv om vi også skal vurdere en del ordninger til neste år. Jeg vil derfor advare mot å tro at kommuneøkonomien generelt blir bedre ved at en legger slike tiltak inn i ramma. Vi vet at gjennomsnittlig 65-70 pst. av en kommunes budsjett er bundet opp i lønn, og de resterende frie midlene må uansett prioriteres hardt.

Så over til en helt annen del av St. prp. nr. 69. Det gjelder oppfølginga av plan- og bygningsloven. Komiteens flertall, der Arbeiderpartiet er med, imøteser departementets videre arbeid med de tiltak som er iverksatt i forhold til forenkling av forskrifter, skjemabruk og andre hjelpemidler.

For Arbeiderpartiet er det viktig å understreke at det er nødvendig å forsvare de endringer i plan- og bygningsloven som ble vedtatt i 1995. Vi mener derfor at en ikke må endre loven og dens intensjon før en helhetlig evaluering er gjort. Noen opplagte endringer kan, som sagt, ut fra uheldige sider ved forskriftene aksepteres.

Imidlertid har det også i en del fagmiljøer vakt oppsikt det som departementet skriver på side 135. Her omtales bl.a. behovet for en nærmere avgrensning mellom ansvarsregler og forholdet til entreprisekontrakter. På grunn av begrenset taletid må jeg bare vise til merknadene til § 98 i Ot. prp. nr. 39 for 1993-94, Om lov om endringer i Plan- og bygningsloven, side 206. Denne teksten må leses med referanse til det gamle regelverket, hvor det kun var én ansvarshavende som hadde ansvar for alt, uavhengig av entreprisene. Det fungerte omtrent aldri, fordi ansvarshavende ikke hadde privatrettslig kontroll over alle aktørene. Den reelle ansvarshavende ble derfor byggherren.

Vi mener loven har fått en fin formulering og vil forsvare den. Bakgrunnen for at spørsmålet nå stilles om konsekvensene av det departementet skriver, er at den sikkerhet som ligger i at kommunene kan kreve uavhengig kontroll av kritiske områder i en byggesak, langt på vei kan smuldres bort, og at «uavhengig» blir mer et ord enn en realitet. Det vil kunne gå ut over kvaliteten på arbeidet, noe som er en av hovedbegrunnelsene for lovrevisjonen – likeså at en totalentreprenør/hovedentreprenør kan fraskrive seg ansvaret for deler av arbeidet som foretaket har privatrettslig ansvar for.

For Arbeiderpartiet var begge disse områdene viktig da loven ble vedtatt, og mitt ønske er at statsråden be-

krefter at det fortsatt skal være den som utfører arbeidet, som skal være den ansvarlige i henhold til den nye plan- og bygningsloven, som ble vedtatt i 1995.

Statsråd Odd Roger Enoksen: For å starte med det spørsmålet som ble stilt: I utgangspunktet er det slik at det er den som utfører arbeidet, som skal være ansvarlig. Men dette er et ganske komplisert spørsmål, som jeg må få lov til å komme nærmere tilbake til.

Regjeringens forslag til økonomiske rammer for kommunesektoren i år 2000 innebærer en reell inntektsøkning på om lag 2,5 milliarder kr eller 1 ¼ pst. Mesteparten av inntektsveksten er knyttet til gjennomføringen av handlingsplanen innenfor eldreomsorgen og helsesektoren. Det er nødvendig med et nasjonalt løft på disse områdene. Jeg er glad for at det er bred enighet i komiteen om prioriteringen av eldre- og helsesektoren.

Regjeringen legger opp til videreføring av den finanspolitikken vi har ført for 1999. Innenfor et stramt opplegg er det likevel funnet plass til en betydelig styrking av kommunesektorens inntekter i år 2000. Inntektsveksten vil i all hovedsak komme som øremerkede tilskudd til gjennomføringen av handlingsplanene for eldre og helse.

Jeg vil benytte anledningen til å gi en honnør til alle våre 435 kommuner og 19 fylkeskommuner. Disse er bærebjelkene i det norske velferdssamfunnet, som flere har sagt. De gjør en kjempeinnsats for å dekke befolkningens grunnleggende behov for velferdstjenester.

Det er ingen grunn til å legge skjul på at kommuneøkonomien er stram i mange kommuner, og at mange opplever strammere økonomiske vilkår i 1999 enn man gjorde i 1998. Men samtidig vil jeg si til dem som etterlyser effektivisering i kommunesektoren og i fylkeskommunene, at kommunene har vist en enestående evne til å foreta de nødvendige tilpasninger for å opprettholde en sunn økonomi. Dette har pågått over år, og det er ingen som kan hevde at kommunesektoren ikke har vært villig til å omstille seg til nye oppgaver over lang, lang tid. Jeg har selv en fortid som folkevalgt i kommunen og vet at det ofte er en utfordring å få dette til, og at kravene til økt effektivitet ikke er av ny dato.

Hva gjør så Regjeringen for å lette hverdagen i kommuner og fylkeskommuner? Vi har signalisert at målet er å begrense bruken av øremerkede tilskudd. Dette er et prinsipp som vi står fast på. Samtidig tror jeg det er bred aksept for at gjennomføringen av handlingsplanene for eldre og innenfor helsesektoren krever en betydelig styrking av øremerkede tilskudd. Det kunne selvfølgelig ha vært ønskelig med en høyere vekst også i de frie inntektene. Gjennomføringen av handlingsplanene gjør imidlertid at dette ikke er mulig å få til innenfor den inntektsveksten på 2,5 milliarder kr som vi har lagt opp til for neste år.

Regjeringen er opptatt av å gi økt handlefrihet til kommunesektoren. Vi tar sikte på å komme tilbake med forslag om innlemming av øremerkede tilskudd i kommuneøkonomiproposisjonen for år 2001. Fra år 2000 iverksettes forsøket med å gi øremerkede tilskudd som

rammetilskudd til 20 kommuner. Jeg har store forventninger til dette forsøket, og jeg håper det skal gi oss kunnskap om hvordan rammefinansiering fungerer sammenlignet med øremerket finansiering. Gjennom prosjektet «Et enklere Norge» tar vi også sikte på å forenkle statlig regelverk rettet mot kommunesektoren, slik at kommuner og fylkeskommuner får mer frihet i oppgaveløsningen. Vi skal også sammen med KS vurdere en konsultasjonsordning mellom staten og kommunesektoren, som forhåpentligvis vil kunne bidra til bedre samsvar mellom kommunesektorens oppgaver og de ressurser som er tilgjengelige.

Jeg vil kommentere noen av flertallsmerkene i innstillingen. Når det gjelder kompensasjon til kommuner og fylkeskommuner som taper på omleggingen av inntektssystemet, skal vi komme tilbake til Stortinget i kommuneøkonomiproposisjonen for år 2001 med en vurdering av hvordan tapskompensasjonsordningen skal håndteres etter 2001, som er siste år i overgangsperioden. Da vil det være gitt om lag 2,5 milliarder kr i samlet kompensasjon over en femårsperiode, og det er en selvfølge at vi nøye vurderer denne ordningen i god tid før den utløper. Men jeg vil samtidig legge til: Etter min oppfatning vil det ikke være mulig å la tapt kompensasjon falle bort uten at man ser på endringer av inntektssystemet som skal erstatte tapskompensasjonen. Det vil slå hardt ut for et stort antall kommuner og vil ikke uten videre være mulig å gjennomføre. Men dette skal vi, som sagt, komme tilbake til.

Jeg har merket meg at et flertall i kommunalkomiteen også ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at kommuner som slår seg sammen, ikke skal få reduserte statlige overføringer som følge av kommunesammenslåingen. Regjeringen er også bedt om å vurdere i hvor lang tid dette skal gjelde. Det vil selvsagt bli gjort.

Jeg er også glad for at komiteen vektlegger betydningen av at asylsøkere og flyktninger raskt kommer i arbeid og raskt blir bosatt i en kommune. Regjeringen har nylig foreslått og gjennomført en endring i reglene for arbeidstillatelse for asylsøkere. Tidligere måtte de ha bodd i Norge i fire måneder før de kunne søke om arbeidstillatelse. Fra og med tirsdag i neste uke kan asylsøkere få arbeidstillatelse med en gang avhøret har funnet sted. Tidligere var det også slik at asylsøkerne måtte ha et konkret arbeidstilbud før de kunne søke om arbeidstillatelse. Nå er ikke det lenger nødvendig. De nye forskriftene vil gjøre det lettere for asylsøkere å komme seg ut av isolasjonen de lett havner i når de blir sittende lenge i mottak mens asylsaken blir behandlet.

Rask bosetting er et overordnet mål for Regjeringen. Kommunal- og regionaldepartementet har jevnlig kontakt med Kommunenes Sentralforbund for å drøfte tiltak som bidrar til raskere bosetting. Vi står i år overfor en betydelig utfordring med tanke på det store antall flyktninger som skal bosettes i kommunene.

A s m u n d K r i s t o f f e r s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sylvia Brustad (A): Representanten Kvalbukkt sa tidligere i debatten at Senterpartiet var fordomsfritt, at det ikke var så nøye hvem Senterpartiet samarbeidet med – det var politikken som var avgjørende.

Da må jeg spørre statsråden: Betyr det at Regjeringa er fornøyd med situasjonen i dagens Kommune-Norge, og at en mener at Høyre og Fremskrittspartiet fører en bra politikk for kommunene? Mener statsråden at om lag 1 milliard kr mer for i år, slik Arbeiderpartiet foreslo, var unødvendig for kommunene? Vi vet at situasjonen for mange kommuner i dag er veldig anstrengt. Barnehageutbygginga er den laveste på over 20 år, prisene går til værs, det samme gjør skolefritidsordninga, private skoler godkjennes over en lav sko, mens mange av de offentlige skolene forringes. Er statsråden fornøyd med denne utviklinga? Mener virkelig statsråden, slik han gir uttrykk for i et avisinnlegg som det er referert til, i Nationen i dag, at Arbeiderpartiet er uansvarlig når vi signaliserer at vi vil gi mer penger til kommunene også for neste år? Burde ikke heller senterpartilederen være opptatt av å sikre kommunene best mulige rammevilkår for å sikre tjenestetilbudet, spesielt for barn og unge, som nå blir rammet, og også se på hvilke partier han kunne få til det sammen med?

Mitt spørsmål blir: Vil statsråden fortsatt legge opp til et samarbeid med Høyre og Fremskrittspartiet, et samarbeid som ikke vil bety en bedre situasjon for kommunene, og som på ingen måte vil bety et bedre tjenestetilbud, spesielt for barn og unge?

Statsråd Odd Roger Enoksen: Vi er selvsagt interessert i å samarbeide med dem som kan sørge for at Regjeringen får best mulig gjennomslag for måten man ønsker å løse oppgaver på.

Jeg har sagt at Arbeiderpartiets opplegg er uansvarlig på bakgrunn av at årsaken til at vi behandler kommuneøkonomiproposisjonen på vårparten, nettopp er at kommunene skal ha størst mulig forutsigbarhet i forhold til sin budsjettbehandling på høsten. Det legges det ikke opp til gjennom Arbeiderpartiets opplegg, hvor man sier at man skal ha en økning i rammen om lag i tråd med det Arbeiderpartiet foreslo for inneværende år. Man sier også at man skal øke de frie midlene, slik at man kan benytte seg av de øremerkede tilskuddene. Man skal få økt økonomisk handlefrihet. Arbeiderpartiet skal også satse ytterligere bl.a. på helse, på skolefritidsordningen, på barnehager og på skole. For å være oppriktig: Det Arbeiderpartiet lover, går overhodet ikke i hop. Man gir ingen konkrete løfter om hvor rammen skal ligge, men man fremmer en mengde forslag som skal løses innenfor en allerede – det tror jeg vi må være enig om – trang ramme. Flesteparten av de forslag som Arbeiderpartiet nå fremmer, innebærer faktisk at graden av øremerking øker, ikke reduseres. Den øker. Innenfor de tre områdene skolefritidsordning, barnehage og helsesektor vil det sannsynligvis føre til økt øremerking, ikke redusert.

Så er det riktig at barnehageutbyggingen er lav. Det gir selvsagt grunn til bekymring. Det skal jeg være enig med representanten Brustad i. Men det er ikke først og fremst barnehageutbyggingen som er avgjørende. Det som er avgjørende, er hvor mange det er som ikke får plass, og hvordan det ser ut i forhold til barnehageutbyggingen. Reduksjonen i barnehageutbyggingen har flere årsaker. Det har bl.a. sammenheng med gjennomføringen av 6-åringsreformen, som i hovedsak har fått bred støtte i denne sal, hvor behovet og etterspørselen etter barnehageplasser ble redusert.

Når det så gjelder veksten i kommunesektorens inntekter, som Arbeiderpartiet har kritisert sentrumpartiene for ikke å ta på alvor, skulle det være tilstrekkelig å minne om at det i denne proposisjonen legges til rette for en reell vekst på 2,5 milliarder kr, eller 1¼ pst. Det er ikke en ubetydelig vekst.

Lodve Solholm (Frp): Vi er kjende med at statsråden i eit oppslag i Kommunal Rapport signaliserer at han har tenkt å endre inntektssystemet, og at ein har tenkt å annullere Rattsø I og Rattsø II. Eg vil berre få signalisere at det vil Framstegspartiet gå imot.

Det kunne vere interessant å få vite om statsråden også aktar å endre selskapsskatten. Det er kjent at Senterpartiet i fjor, då vi behandla den i samband med kommuneøkonomiproposisjonen, hadde store problem her i salen med å følgje Regjeringa og Arbeidarpartiet i at selskapsskatten skulle fråtakast kommunane og bli ein statleg skatt. Dette har ført til at mange kommunar har kome dårleg ut, og incitamentet til å ta tak i problemstillingar sjølve har falle bort. Det er ein del distriktskommunar som kanskje har fått føle dette mest, og ikkje minst også at tapskompensasjonen ikkje dekker opp det som er tapt.

Det kunne også vere interessant å få vite korleis Senterpartiet ser på å konkurranseutsette endå fleire kommunale tenester enn det som er gjort i dag, spesielt kanskje innanfor dei tunge sektorane.

Så snakka statsråden i innlegget sitt om «forutsigbarhet». Då vil eg gjerne stille følgjande spørsmål til statsråden: Kva er det som er så «forutsigbart» med at Stortinget og Regjeringa i dag ikkje fastlegg skattøyren for 2000?

Statsråd Odd Roger Enoksen: Det er riktig, som jeg også har sagt i mitt innlegg i dag, at et bortfall av tapskompensasjonen for de kommunene som blir verst berørt, etter min oppfatning ikke vil være mulig å gjennomføre uten at det samtidig vil bety bortimot en dramatisk rasing av en rekke småkommuner i dette land. Det tror jeg faktisk ingen i denne sal ønsker, og jeg tror alle er enig om at det må ses på en erstatning for tapskompensasjonsordningen når den bortfaller. Vi har etter min oppfatning to valg: enten å videreføre tapskompensasjon inn i all framtid eller å se på nødvendige endringer i inntektssystemet.

Utviklingen på kommunesektoren når det gjelder fordeling, nivå på inntekter osv., må følges nøye i tiden

framover, og man må se på inntektsnivået i forhold til de oppgaver som skal løses. Endring av selskapsskatten ble vedtatt for ett års tid siden. Den legges det ikke opp til å gjøre noen forandringer i fra departementets side.

Skattøren blir ikke fastlagt nå, men rammen, altså den totale veksten, blir fastlagt. Dermed har kommunene forutsigbarhet. Man kan forutsette at veksten i inntekter skal bli i tråd med det som Regjeringen signaliserer i proposisjonen.

Så til spørsmålet om konkurranseutsetting. Jeg tror faktisk ikke at den veien som Fremskrittspartiet foreslår å gå, er løsningen på kommunesektorens utfordringer. På den ene side sier Fremskrittspartiet at kommunesektoren skal få større handlefrihet, lokaldemokratiet skal styrkes. Men samtidig sier man på den andre siden at alle de store, tunge oppgavene skal overføres til staten og ivaretas gjennom midler som skal følge den enkelte bruker. Det vil si at det er de små, ubetydelige oppgavene som blir igjen til å ivareta den kommunale handlefriheten, som Fremskrittspartiet er opptatt av å øke. Det er den ene siden av det.

Jeg tror, i likhet med veldig mange andre talere som har hatt ordet i dag, at den effektivitetsgevinst som vi har sett i kommunene over lang, lang tid, tilsier at det – riktig nok – fortsatt er mulig å gjøre forbedringer i enhver organisasjon. Det kan like godt ivaretas innenfor et offentlig system som innenfor et privat system. Det er jeg helt overbevist om. Jeg tror ikke det er i nærheten av de gevinstene som Fremskrittspartiet opererer med ved å konkurranseutsette.

Sverre J. Hoddevik (H): En av dagens politiske nyheter er at statsråden tilkjennegir iallfall et personlig synspunkt på tapskompensasjon. Det betyr at ikke alle forventninger gjenstår til neste proposisjon, og bra er for så vidt det.

Det er imidlertid fremdeles nysgjerrighet igjen i salen på hva dette skal føre til. At tapskompensasjonen ikke kan kuttes tvert, har vi fått klar beskjed om. Det som imidlertid er et faktum, er at det har bygd seg opp et par milliarder kr som en sannsynlig stående skjønnsnett, hvis ikke andre signaler blir gitt. Mitt spørsmål til statsråden er, i kjølvannet av det som allerede er sagt: Skal det innføres mer objektivitet i dette systemet, andre og endrede objektive kriterier, slik at skjønnsnetten kan gå ned? Det er en forventning iallfall hos et stort mindretall at skjønnsnetten skal kunne krympe.

Dette presiserer vi fordi det er så vanskelig å finne igjen ansprelser til innsats lokalt. Egeninnsatsen er ikke premiært. Så lenge det går rimelig bra med landet, skal kommunene få det de har bruk for, uansett hvordan de stiller seg. Det kan iallfall være én fortolkning av det budskapet som blir gitt. Det bekymrer oss, naturligvis. Vi tror det motsatte: Har man en skattøre å forholde seg til, og man kan glede seg over egne grep og egen oppgang, kan man også være med lokalt og forbedre tilbudet der det trengs.

Skjønnsnettets størrelse og inspirasjon til verdiskaping lokalt er min hovedetterspørsel i denne replikken.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Innretningen på dette vil Regjeringen, som jeg sa i mitt hovedinnlegg, komme tilbake til i forbindelse med kommuneøkonomiproposisjonen for år 2001. Det vil ikke være mulig for meg å svare på i dag hvordan dette skal løses.

Det jeg mener er et faktum som man like godt kan slå fast, er at det ikke vil være mulig å gjennomføre et bortfall av tapskompensasjon for de kommuner som blir berørt, uten at det får dramatiske konsekvenser. Enten må tapskompensasjonen opprettholdes, eller man må finne andre mekanismer for å ivareta et inntektsbortfall som disse kommunene vil komme til å merke hvis tapskompensasjonen forsvinner over natta.

Jeg er uenig med representanten Hoddevik i at det å opprettholde tapskompensasjonen vil føre til at disse kommunene ikke omstiller seg i nødvendig grad. Nå tror jeg det er så enkelt som at man skal gå inn og se på hva slags beløpsstørrelser det er vi her snakker om som vil falle bort for mange små kommuner. Det er ikke mulig å få til en endring i drift som skal kompensere for bortfall av tapskompensasjon. Jeg tror at den forutsigbarhet skal man også være med og skape så tidlig som mulig overfor disse kommunene at inntektsbortfallet på et eller annet vis må kompenseres.

Så kan man selvfølgelig spørre om man er tjent med å opprettholde et inntektssystem over tid som har så store innebygde svakheter at man mer eller mindre må operere med en evigvarende tapskompensasjon. Det vil jeg ikke spekulere i i dag, men jeg vil, som jeg har sagt i mitt innlegg, iallfall legge til rette for at disse kommunene ikke skal få det bortfall av inntekter som det kan ligge an til dersom tapskompensasjonen oppheves.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Grete Knudsen (A): Det er litt merkelig at statsråd Enoksen, den nye statsråden, til de grader går i forsvarsposisjon når en del partier nå sier at man vil satse videre på tiltak for barn og unge. Statsråden har da ikke bare gjennomgått en forandring, men nærmest en forvandling – i løpet av meget kort tid. Jeg er imidlertid glad for at skolen har vært tema i denne debatten, også de tilfeller der offentlige skoler forringes og legges ned mens privatskolen blir nærskolen med automatisk tilskudd fra staten. Johan J. Jakobsen skal ha honnør for at han på vegne av Senterpartiet mener at en må få en bedre løsning på dette enn hva tilfellet er i dag.

Jeg vil imidlertid konsentrere meg om en annen side av skolesituasjonen, i en periode der vi kan konstatere at kommuneøkonomien er mer enn anstrengt. Kommunalministeren mener, etter det vi har hørt fra ham så langt, at dette ikke er tilfellet, og snakker samtidig varmt for flere frie midler av hensyn til det lokale selvstyret, men uten konkret å gjøre noe med det. Men det er mer enn overraskende at ikke statsråd Enoksen også erkjenner at det i utdanningspolitikken finnes en balanse i forhold til hvor meget man kan overlate til det enkelte lokalmiljø når man samtidig skal sikre at man opprettholder et likeverdig skoletilbud uavhengig av hvor barna får sin utdan-

ning i dette landet. For det slår nemlig også skolelovene våre fast, at utdanningstilbudet gjelder for alle.

Regjeringen har nettopp lagt frem en stortingsmelding – «Mot rikare mål» – der Regjeringen slår fast at det er ingen grunn til å gjøre noe med inntektssystemet, og at forskjellene mellom kommunene ikke er verre enn at vi kan leve med det. Det kan den si som betrakter elever som gjennomsnittstall og prosenter, men realitetene er at tiltak for barna, enten det er i barnehage eller skole, en del steder er svekket. Det kom frem i en interpellasjon som ble fremmet her i fjor av Einar Olav Skogholt. Situasjonen i en hedmarkskommune var så dårlig at foreldrene gikk til aksjon og holdt sine barn hjemme, bl.a. fordi skolen ikke hadde midler til de lovfestede tiltakene, og ikke engang kunne bruke den nye svømmehallen, fordi de ikke hadde nok voksenkapasitet. Statsråd Lilletun viste da til en tilstandsrapport. Den er nå lagt frem, men det er ikke skjedd endringer.

Nå melder flere kommuner, skoler og foreldre om lignende forhold. Norsk Lærergag har gjennomgått 199 kommuner, og flere kommuner står overfor klagesaker fra foreldrene, fordi eksisterende spesialundervisning som er gitt etter sakkyndig vurdering, blir redusert, selv om situasjonen for både behov og elev er den samme. Lignende forhold kan en vise til når det gjelder undervisningstimetall, delingstimer, morsmålsopplæring, og enkelte steder har en ikke anledning til å la elevene få vikar ved sykdom. Det jeg snakker om, er områder der elevene har rettigheter ut fra eksisterende skolelover. Dette medførte at statsråd Lilletun i forrige uke, samme kveld som komiteen avgav innstilling til den omtalte melding, overfor TV2 – som hadde en sending fra Møre og Romsdal, der bevilgningene til skolen var blitt redusert fordi kommunen må betale egenandel for å få del i statlige midler for å klare å fullføre eldrereformen – var veldig klar på, tror jeg, at noe måtte gjøres, noe han også sa senere hen fra denne talerstol.

Jeg tror vi alle er enig om at en ikke kan fortsette å ha disse ulikhetene. Det har vi alle et ansvar for. Og siden statsråd Lilletun signaliserte at noe måtte gjøres, er det jo naturlig å spørre statsråden med det kommunale og regionale ansvaret om hvilke tiltak Regjeringen nå har til vurdering.

Lars Arne Ryssdal (H): Det mest gledelige i den innstillingen vi i dag behandler, er at det er et bredt flertall i denne salen som slutter seg til en argumentasjon som Høyre lenge har brukt, nemlig at en stram finanspolitikk er et vel så viktig bidrag overfor kommunene som raushet med løfter om økte overføringer fra Stortinget. Det er all grunn til å sette to streker under flertallsmerknadene i årets innstilling om betydning av at «statsbudsjettet blir utformet slik at det gir rom for lave renter og lav prisstigning».

Vi vet fra ulike statistikker at kommunene samlet sett har gjeld som langt overstiger fordringer, på en slik måte at 1 prosentpoeng rentenedgang utgjør 400-450 mill. kr i økt «tilskudd» til kommuneøkonomien. Reduseres prisstigningen med anslagsvis 0,5 pst., slik vi trolig oppnådde ved høstens budsjettforlik, blir kommunesektorens

budsjetter verdt rundt 900 mill. kr mer. Med den forståelsen fra stortingsflertallet er det heldigvis heller ikke de store overbudene i denne innstillingen, om en ser bort fra SVs antydende ramme på 9 milliarder kr ekstra.

La meg derfor bare kort igjen vende tilbake til disputten med Arbeiderpartiet om hva deres opplegg innebærer. De hevder altså at statsbudsjettet ville styrket kommuneøkonomien med om lag 1 milliard kr. Men for det første, leser en deres egen tabelloppstilling i tilknytning til merknadene i kap. 2.2, vil en se at differansen i samlet inntekt i beste fall er på 840 millioner kr. I dette tallet inngår det angivelig en vesentlig styrket satsing på eldre, utdanning og barnehager, og noe ekstra frie midler til kommunene. Men det understreker poeng nr. to: I de 840 mill. kr ligger det altså 250 mill. kr i merbevilgning til barnehagene, men som det har fremgått tidligere i debatten, er det et stort spørsmål om disse ville bli brukt med den manglende etterspørselen etter plasser som vi nå ser ute i kommunene.

Så foreslo Arbeiderpartiet videre 153 mill. kr ekstra til handlingsplan for eldre, men her gikk uenigheten ikke på måltall for reformen, men på om kommunene ville etterspørre disse pengene på årets budsjett. Endelig foreslo Arbeiderpartiet 132 mill. kr ekstra til skolefritidsordningen i forhold til vedtatte budsjett, men dette er midler som en forventer ikke vil gi større økonomisk handlingsrom til kommunene, men som Arbeiderpartiet trolig ønsker skal videreformidles direkte til foreldrene i form av redusert egenbetaling i ordningen. Allerede med disse tre presiseringene kan Arbeiderpartiets totale, reelle mersatsing til kommunene reduseres fra 840 mill. kr til noe over 300 mill. kr. Det er langt fra en milliard.

Så til en replikkveksling som jeg hadde med Sylvia Brustad. Det var ikke mye usannhet i de tallene jeg presenterte for frie midler til kommunene. Tallene for bevilgninger bl.a. til Engerdal med 152 000 kr ekstra og Bergen med 3,7 mill. kr ekstra netto refererer seg til de tallene som kom frem i brevveksling mellom departementet og Arbeiderpartiets stortingsgruppe.

Fra kommuneøkonomiproposisjonen vil jeg videre trekke frem at det er skuffende at et flertall i salen tydeligvis betrakter kommuneøkonomi som et forhold mellom stat og kommune, mens innbyggerne er glemt eller betraktes som en post i regnskapet. I fjorårets debatt trakk representanten Leif Lund frem at «Arbeiderpartiet mener at flere kommuner ikke utnytter den store inntektsmuligheten de har ved å ta i bruk eiendomsskatt». Eiendomsskatt berører ikke bare kraftselskap, næringsliv og kakser. Det er også eldre med lave inntekter som har bolig, og beboere i borettslagsleiligheter av beskjedent standard som betaler eiendomsskatt.

Når det gjelder gebyrer, vil jeg vise til det departementet skriver, med advarsel om å heve gebyrene i år, ikke ut fra at det vil tynge innbyggerne, men fordi det vil «bidra til å tømme ut potensialet for en ytterligere inntektsvekst».

Flertallet har ikke tatt til seg at man bør fokusere på at kommunene skal være et verktøy for å sette innbyggerne i sentrum.

Når det gjelder tapskompensasjon, vil jeg på bakgrunn av replikkrunder etter statsrådets innlegg understreke at det ikke fra noen partier er fremkommet bedre objektive kriterier for fordeling kommunene imellom enn det som ligger i oppfølgingen av Rattsø-innstillingen og inntektssystemet der. Den tapskompensasjonsordningen som vil være fullt utbygd om to år, innebærer 350 kr pr. innbygger i trekk i innbyggertilskuddet, som kan ganges opp med antall innbyggere i hver kommune. Her gjenstår det et svar fra departementet om hvordan dette skal ordnes.

Endelig er vi glad for at et flertall i innstillingen om revidert nasjonalbudsjett retter opp skjevhetene i trekket i hovedstadstilskuddet overfor Oslo. Budsjettforslaget viser at Høyres advarsler mot å fjerne selskapskatten til kommunene var riktig. Når vi nå ikke tar opp forslag om å reversere dette, er det fordi vi ikke vil ta opp tapte slag, men det er tydelig at kompensasjonen til de kommuner som tapte på omleggingen av selskapskatten, kan bli kortvarig.

Kjell Engebretsen (A): Når vi diskuterer kommuneøkonomi, blir det i stor grad en diskusjon om hvilke partier som vil mest, som gjør mest eller som har gjort mest for å styrke kommunenes økonomi. Mitt bidrag i den debatten er begrenset til å slå fast at det er en betydelig divergens mellom hva regjeringspartiene lovet i opposisjon, og hva de nå gjennomfører i regjeringsposisjon. Det er i og for seg gammelt nytt.

Jeg vil imidlertid peke på den særlige utfordring vårt samfunn står overfor gjennom det faktum at vi geografisk sett er et langstrakt land med store avstander. Slik sett blir store deler av vårt land omtalt som distrikter, i den forstand at de ligger et stykke fra de mer urbaniserte og tettere befolkede områdene. En klar tendens over lang tid har vært at folk flytter fra distriktene og inn til det vi i dagligtale kaller de sentrale områdene.

Dette er naturligvis ingen god utvikling, og særlig vanskelig blir det når vi kan registrere at det er ungdommen som først og fremst forlater distriktene. Denne tendensen, eller utviklingen, antok de nåværende regjeringspartier at de skulle stanse ganske umiddelbart når de kom i posisjon – ja, mer enn som så, de skulle snu flyttestrømmen. Så langt har ikke det skjedd.

Ut fra denne situasjonen har jeg veldig stor forståelse for at ressurstilgang, arbeidstilbud og tjenestetilbud osv. i distriktene er svært viktig. Men det er også et uomtvistelig faktum at disse menneskene som flytter fra distriktene, flytter til et annet sted, og dette nye stedet må også kunne stille opp med de tilbudene som folk skal ha. Akershus fylke – ikke helt tilfeldig valgt naturligvis, men jeg nevner det først og fremst fordi dette fylket har den suverent største befolkningsveksten – har fra sist gang vi hadde denne debatten, altså i juni i fjor, og fram til nå, vokst med 7 500 mennesker. I løpet av den stortingsperioden vi er inne i, har Akershus vokst med 30 000 mennesker. Det tilsvarer en ganske stor norsk by. Alle disse menneskene skal ha tilbud om helsetjeneste, undervisning, eldreomsorg osv. Dette er den andre siden av kom-

munebildet. Mens skolelokalene tømmes i distriktene, må det bygges nye skoler i de sentrale strøk.

Akershus – for igjen å bruke det som eksempel – vil i løpet av de første årene inn i det neste årtusen trenge ca. 4 000 nye plasser i den videregående skolen.

Nå kunne man sikkert ønske seg en annen utvikling, men dette er realiteten, og dersom alle innbyggere i landet skal kunne gis likeverdige tilbud, må denne realiteten fanges opp på en bedre måte enn hva tilfellet er i dag. Når statsråden nå nærmest signaliserer å ville reversere Rattsø, er nok det noe vi kommer til å måtte ta en ganske kraftig debatt på.

Jeg mener at man må kunne ta opp denne typen diskusjon og debatt uten at det oppfattes som distriktsfiendtlig. Jeg tror vi etter hvert må legge bak oss den typen retorikk som vi har hatt i temmelig mange år.

En god distriktspolitikk som kan føre til at de som ønsker det, skal ha mulighet til å bo hvor som helst i landet vårt, og at tilbudene der må videreutvikles, har vår desidert sterke støtte. Vi ser naturligvis også at mange av de tilbudene som skal etableres og videreføres i distriktene, nødvendigvis må ha en høyere prislapp enn tilsvarende tilbud i de sentrale strøk. Vi har ingen forventninger til at de offentlige budsjettene i det sentrale østlandsområdet skal avspeile samme kronebeløp pr. innbygger som i distriktene. Men vi har en forventning om at de skal ha en slik utforming at tilbudene som skal gis, er tilnærmet like over hele landet, både hva gjelder kapasitet og kvalitet. Nå tror ikke jeg at det vil være mange som finner dette kravet urimelig, og jeg har stor forventning til at vinklingen i kommuneøkonomien framover vil kunne ivareta disse forholdene.

Til slutt må jeg også si at én ting er befolkningsveksten i de sentrale strøkene. Det andre er den hurtigheten dette har, slik at de investeringene som må gjøres, kommer ikke som en konsekvens av en lang planlegging, men de kommer relativt bardust på. Dette betyr veldige låneopptak. Det betyr store finanskostnader, som i sin tur reduserer eller svekker resten av driftsbudsjettene i den delen av landet.

Berit Brørby (A): Det er grunn til å være bekymret over kommuneøkonomiens utvikling. Ikke det at overføringene ikke har økt, men kommunenes inntekter står ikke i forhold til oppgavene som skal løses. Det er grunnlag for å si at Regjeringens økonomiske opplegg for kommuner og fylkeskommuner forverrer en vanskelig økonomisk situasjon ytterligere. Dette vil gå ut over både tjenestetilbudet og handlingsrommet for folkevalgte på kommune- og fylkesnivå.

Ved utgangen av 1998 hadde kommunesektoren sitt svakeste driftsresultat siden midt på 1980-tallet. Mer enn halvparten av kommunene har f.eks. vært nødt til å saldere driftsbudsjettene sine ved bruk av fonds, og underskudd før lån har økt fra 1,8 milliarder kr til 4,2 milliarder kr fra 1997 til 1998.

Kommune-Norge vil ha signaler om en reell vekst, men det aller meste av den lille veksten Regjeringen foreslår, kommer i form av øremerkede tilskudd, knyttet

opp mot statlig vedtatte handlingsplaner som kommunene er nødt til å følge opp. Tilskuddene forutsetter kommunale egenandeler, og for å finne disse må kommunepolitikkerne skjære ned på andre områder, som finansieres av frie inntekter. Det er ofte frustrerende å kutte i statsbudsjettet, men det handlingsrommet vi har, er betydelig bedre enn kommunenes.

Regjeringspartiene fremstiller den økonomiske situasjonen i kommunene som langt bedre enn den i realiteten er. Det i seg selv er uheldig og skaper forventninger som det ikke er økonomisk grunnlag for å innfri. I tillegg svekkes det lokale politiske handlingsrommet og dermed det lokale folkestyret. Det er grunn til å minne om regjeringspartienes betydelige løfter om å øke den kommunale økonomiske handlefriheten – for deretter å gjøre det stikk motsatte.

Barnehager og skolefritidsordninger er blitt dyrere som følge av Regjeringens økonomiske politikk, eller rettere sagt på grunn av budsjettavtalene regjeringspartiene har inngått med Fremskrittspartiet og Høyre. Økt satsing på private skoler på bekostning av den offentlige skolen sammen med en stram kommuneøkonomi og konstantstøtten gjør at tilbudet til barn og unge gradvis svekkes både i mangfold og kvalitet. Det er de unge menneskene som ofres for å holde liv i regjeringen Bondevik. Jeg skal ta et eksempel. Min datter, hun er sykepleier, har to barn i barnehage, studiegjeld og nesten nytt hus. Barnehageutgiftene er 6 200 kr pr. måned. Det er ikke rart at det føles urettferdig. Derfor er det av stor interesse hvilke signaler regjeringspartiene vil gi til kommunene. Kan vi forvente at regjeringspartiene sier: ikke planlegg nye kutt i barnehageutbyggingen, og ikke planlegg høyere foreldrebetaling? – Det er ikke jeg som skal svare på det.

Om Arbeiderpartiets kommuneopplegg for 1999 hadde blitt vedtatt, hadde kommunene hatt vel 1 milliard kr mer å rutte med.

De aller fleste forventer at den kommunale tjenesten skal være der når du trenger den, og den skal være god også. Det er derfor grunn til å nevne at om Fremskrittspartiets opplegg for kommunesektoren hadde blitt vedtatt, hadde kommunene hatt i rammeoverføringer nærme 8 milliarder kr mindre å rutte med, med de konsekvenser for tjenesteproduksjonen det ville fått.

Arbeiderpartiet har allerede for revidert budsjett foreslått mer penger til kommunene. Ved høstens budsjettbehandling vil Arbeiderpartiet igjen foreslå å øke kommunenes handlefrihet. Det tror vi er til alles beste.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid begrenset til 3 minutter.

Kari Oftedal Lima (SV): Noe som ofte slår en i lokalpolitikken, enten det er på kommune- eller fylkesplan, er hvor ofte de fleste partiene fraskriver seg ethvert kjennskap til sine partifeller i denne salen. Det blir sagt at «statlige myndigheter» har bestemt, «staten» har bestemt, som om ikke avgjørelser som er viktige for Kommune-Norge, blir tatt av deres egne partifeller her i Oslo.

Jeg har ingen problemer med å vedkjenne meg SV. Årsaken til de andre partienes talemåter er åpenbare. I plassen for å styrke økonomisk det som partiene lover eller ønsker å få gjennomført lokalt, blir store midler brukt til å subsidiere de som allerede har det fett. Alle partier sier at skole og utdanning er viktig, ja, til og med det viktigste. I en reportasje i Stavanger Aftenblad for en tid tilbake ble kontrasten mellom de som har, og de som ikke har, vist tydelig gjennom situasjonen til to familiemedlemmer. En far, som jobbet i en bank, beveget seg i lyse, velutstyrte lokaler med plenty av plass. Avkommet satt i et overfylt klasserom med dårlig innelima, en arbeidsplass uten nødvendige fagbøker og oppslagsverk, som er et «must» for å følge opp den ambisiøse læreplanen. Slik er situasjonen altfor mange plasser i Kommune-Norge.

Skolene avgjør i disse dager hvilke elever de har råd til å kjøpe nye bøker til, og hvem som må klare seg med gamle, utdaterte læreverker. Kanskje skroter også banken eller oljeselskapene noe IT-utstyr, så det blir færre elever pr. maskin når tilfeldige smuler utdeles – et tankekors i forhold til det som skal skje av investeringer på Fornebu.

For å finansiere viktige kommunale oppgaver er det f.eks. de som vasker, som nå skal bli melkeku. De sendes ut på anbud – disse lavtlønte, hardt arbeidende renholderne, som som regel er kvinner. Når jeg ser den lokale iveren som f.eks. Kristelig Folkeparti viser for at renholderne skal bli en ny inntektskilde, er jeg fristet til å foreslå at partiet oppretter en ny verdikommisjon – for renholdere. Da ville en kanskje få tydeliggjort hvor viktig deres innsats er, ikke minst i skolen, der de også er svært viktige omsorgspersoner.

Jeg gremmes iallfall over den økonomiske utvikling i Kommune-Norge, som så lite verdsetter det helt grunnleggende, særlig for barn og unge.

Olaf Gjødrem (KrF): Når det nærmar seg slutten på denne debatten om kommuneøkonomiproposisjonen for år 2000, kan ein slå fast at det opplegget som er presentert av Regjeringa, og som i store trekk nå får fleirtal og oppslutnad, er eit relativt godt opplegg og ei god oppfølging av Regjeringas målsetjing om å styrkja kommunane.

Det er eit godt opplegg som er tilpassa dei grunnleggjande behova for økonomisk vekst i Noreg – kontroll og stabilitet og redusert rentenivå – og vil komma til nytte ikkje minst for kommunesektoren. Det er òg eit ganske lite opposisjonstillegg som er omtalt her i dag, sjølv om beløpa er noko variable.

Me håpar at kommunane i framtida kan få større fri-dom, og me vil ta konkrete steg for å oppnå dette. Eg trur at tida for tunge reformer i kommunesektoren som er statleg initierte, bør ebba ut. Me bør få ei utflating av dei skipertaka og dei satsingane som har vore. Mange av desse er positive, men dei har ramma skeivt. For eksempel er det slik at dei kommunane som har vore pliktoppfyllande og bygd ut desse tilboda som staten køyrer fram, tapar på ein slik situasjon. Dette vil føra til ei ansvarleggering av kommunane. Dette med friare rammer og friare forhold til lovpålegg er vesentleg for ei styrking av

lokaldemokratiet. Ikkje minst er reforma som dei 20 kommunane skal få gjera nytte av nå med ei større fristilling til sentral øyremerkning, positiv. Eg vil håpa at dette i si tid kan gje grunnlag for at alle kommunane kan komma inn under desse ordningane relativt raskt. Eg føler òg at KS bør vera ein samtalepartnar i framtida, og ser fram til dette med spenning.

Kommunale grenser må vurderast. Framstegspartiets bekymring for at ingen kommune kunne overlevd dersom ein ikkje hadde skjerma dei mot konkurranseutsetjing, set eg eit stort spørsmålsteikn ved. Men det ser ut til at me på enkelte område må gå til dette skritt for å komma behovet for effektivisering i møte.

Fråflyttinga er nå i ferd med å snu. Me hadde 8 000 i fjor som flytta. Det er ein reduksjon på 2 000 frå året før. Det er ei gledeleg utvikling, og alle bør kunna stilla seg bak og styrkja innsatsen av dei spesielle verkemidla. Og eg håpar at alle vil delta i å styrkja distriktsnæringa, slik at folk kan bli der.

Endeleg vil eg gje uttrykk for glede over at statsråd Lilletun vil gjera noko for PP-situasjonen, som lenge har vore prekær, og som tidlegare ikkje har vorte følgt opp med ein tilsvarande innsats som statsråden nå har varsla.

Kari Lise Holmberg (H): Komitemedlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet peker i innstillingen på at i mange kommuner setter et politisk flertall sin egen ideologi og sine bindinger til organiserte interesser i høysetet fremfor de grupper som er avhengige, av gode, offentlige finansierte tjenester. Dette er en merknad som jeg ønsker å konkretisere.

Min mellomstore østlandskommune har i de fleste år vært styrt og dominert av Arbeiderpartiet. Arbeiderpartiet har fått flertall for sin budsjettpolitikk. I dag er situasjonen den at kommunen er uten handlefrihet. Alle kasser er tomme, alle fondsmidler er nær oppbrukt. Lånegjelden er meget stor. Likevel har ikke effektivisering og rasjonalisering stått sentralt i den politikken som har vært ført. Det har vært ganske fraværende. Det er svært liten vilje til å bruke konkurranseutsetting som virkemiddel. Det er svært liten vilje til å la andre enn det offentlige drive mer kostnadseffektivt.

Tvert imot har man de siste årene vedtatt budsjetter som sier at all aktivitet skal opprettholdes. Da legger man seg ikke ut med noen, verken organisasjoner, fagforeninger eller andre pressgrupper. Man safer. I mine Høyre-øyne er dette helt feilslått politikk. Når man ikke vil gjøre noen endringer, ikke foreta noen omprioriteringer, blir det trange økonomiske kår i kommunen, og man greier ikke å ivareta nye oppgaver som må løses. Man greier heller ikke å satse på de viktigste oppgavene, som skole, helse og eldreomsorg. Jeg savner et mer helhetlig syn i Arbeiderpartiets politikk. Jeg savner en større vilje til å se på sin egen organisering og drift av kommunen fremfor kun å snakke om økte midler.

Jeg synes det overhodet ikke er grunn til å dramatisere, slik som Arbeiderpartiet vitterlig gjør her i dag med sin store bekymring for barnehageutbyggingen. Seksårsingene er tatt ut av barnehagene og inn i skolen. Rest-

plassene tilbys nye aldersgrupper. Kontantstøtten gir valgfrihet til foreldrene. Vi er fortsatt i en overgangssituasjon, som ikke tilsier at en ukritisk skal bygge flere barnehager. Målsettingen må være at alle behov skal dekkes, ikke at alle barn skal gå i offentlige barnehager. Det er misforstått arbeiderpartipolitikk at alle barn skal oppdras av det offentlige.

Øystein Djupedal (SV): Det kan ikke være helt lett å være kommunalminister i denne sentrumsregjeringen når man har valgt de alliansepartnerne som man har.

Da kommunalministeren var vanlig stortingsmedlem i forrige periode, inngikk man bl.a. forlik med den gangen sittende arbeiderpartiregjering, der kommuneøkonomi hele tiden var den viktigste premissen for den typen forlik.

Jeg la også merke til at statsministeren i går i en TV-debatt tok til inntekt for hvor godt kommuneopplegget er, et budsjettforlik man inngikk for tre-fire år siden, som hadde et omfang på 5 milliarder kr. Og det er riktig, den gangen ble det inngått et budsjettforlik på 5 milliarder kr, som også SV var en del av. Det må altså Bondevik flere år etterpå fremheve som denne regjeringens store seier for kommuneøkonomien – det man oppnådde da man var i opposisjon i Stortinget.

Det som står om kommuneøkonomien for neste år, er relativt nedslående. Det står med klare ord at kommunene kan se veldig trange tider i møte, og at det på 1990-tallet ikke har vært så dårlig stilt med mange kommuner som det blir i år 2000.

Det er også ganske nedslående å tenke på at vi har en sentrumsregjering som har hatt kommuneøkonomi som sin hjertesak gjennom mange år, som har 148 ordførere – hvis jeg ikke husker helt feil – pluss et knippe med fylkesordførere, som nå sitter og administrerer Kommune-Norge på en måte som faktisk er dårligere enn det Arbeiderpartiet, som Senterpartiet var den skarpeste kritikerne av, gjorde i forrige periode.

Det kunne jo vært interessant å høre kommunalministerens oppriktige mening om disse spørsmål. For hvis man ser dette fra utsiden, er det jo bare én konklusjon man kan trekke av det, og det er at Senterpartiet oppnådde mer i opposisjon enn det de gjør som en del av Regjeringen.

Jeg føler meg ganske trygg på at hvis Senterpartiet hadde vært i opposisjon her i salen, ville de i dag ha støttet en masse av de merknader som SV har, og de innlegg som SV har holdt, både når det gjelder kommuneøkonomien for neste år, og det som ligger i revidert nasjonalbudsjett for inneværende kommunebudsjett. Der er vi igjen alene – Arbeiderpartiet har riktignok en beskjeden påplussing. Det er mulig at Thorbjørn Jagland i gårshagens debatt ikke skjønte at revidert dreier seg om 1999 og ikke år 2000, men la det ligge. Uansett er det i hvert fall slik at Senterpartiet, ut fra all sin historie, skulle ha vært sammen med oss.

Derfor må jeg få tillate meg å stille følgende spørsmål til kommunalministeren – nå har jo Stortinget begrenset vår mulighet til en direkte replikk til kommunalministe-

ren, så derfor benytter jeg dette treminuttersinnlegget til det: Er kommunalministeren tilfreds i det selskapet han nå har havnet i? For jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at Senterpartiet i sitt hjerte gjerne skulle ha inngått forlik som bidrog til at norske kommuner fikk bedre økonomi. Men når man velger alliansepartnere, sengepartnere, her i Stortinget som heter Høyre og Fremskrittspartiet, da vet man jo hva man får. Da får man nedskjæringer i fellesforbruket, man får ikke noe annet. Derfor kunne jeg ha tenkt meg å spørre Odd Roger Enoksen – hvis han kan tillate seg å være åpenhertig: Er statsråden tilfreds med de partnerne man har valgt å gå til sengs med?

Inge Myrvoll (SV): Jeg kommer til å vinkle en problemstilling som har vært fraværende, fraværende i meldinga, i innstillinga og i debatten – med unntak av SV.

Jeg tar utgangspunkt i grunnlaget for denne regjeringa og Voksenåserklæringa, hvor det heter:

«En sentrumsregjering vil prioritere kollektivtransporten fremfor privatbilismen i byer og tettsteder. Kollektivtrafikktilbudet må få økt kvalitet med hensyn til reisetid, hyppigere avganger og komfort. Prisene må brukes aktivt for å fremme bruken av kollektivtrafikktilbudet.»

Nå ligger kollektivtrafikken som en del av rammeoverføringene, og med lupe har SV leita etter hva sentrumsregjeringa ville foreslå – hvordan de ville følge opp si egen erklæring. Det står ikke ett, ord i proposisjonen om hvordan sentrumsregjeringa ville prioritere kollektivtrafikken, hvordan de skal få økt kvaliteten med hensyn til reisetid, hyppigere avganger og komfort, og hvordan de skal bruke prisene for å fremme bruken av kollektivtilbudet. Det står det i erklæringa at Regjeringa skal gjøre. I proposisjonen fant vi den totale taushet. I innstillinga er det bare SV som bryr seg om kollektivtransporten.

Da vi behandlet vegplanen i min komite for to år siden, sa en enstemmig komite:

«Komiteen mener at kollektivtrafikken må ta større del av veksten i transportarbeidet. Komiteen vil understreke at kollektivtrafikken må styrkes i byer og bynære områder av hensyn til miljø- og transportavviklingen. Komiteen vil videre peke på at det må opprettholdes et tilfredsstillende minstilbud i distriktene av hensyn til de store grupper som ikke selv disponerer bil.»

Det var gode målsettinger fra en enstemmig komite. Men det er kommunalkomiteen som steller med pengene, og de mener ingenting.

Man kan undres over at det er mulig å være taus om et så viktig felt som Kommunaldepartementet og komiteen steller med. Jeg er fristet til å si, som det lyder i en barnesang: «Er de'kke rart? Er de'kke rart? Jeg tror de'kke før jeg får se det.»

Men jeg har sett det; det står ingenting. Ikke engang rapporten fra TØI, som viser synkende satsing på kollektivtrafikk og redusert kundegrunnlag, får komiteens flertall til å våkne, til å tenke: Dette er det motsatte av våre målsettinger.

Jeg vil gjerne henvise, spesielt sentrum og Arbeiderpartiet, til det forslaget som er lagt fram fra SV, hvor vi ber Regjeringa fremme forslag om en opptrappingsplan for statlig tilskudd til kollektivtrafikken. Det er et forslag som må ligge midt i kjernen av det som er Voksenåserklæringa, det som er komitemerknadene – vel å merke fra en annen komite, som ikke steller med penger, men som har synspunkter på kollektivtrafikken. Så jeg ville finne det veldig forunderlig hvis sentrum og Arbeiderpartiet – og for den del Høyre – ville gå imot det forslaget som er lagt fram fra SV. Jeg er veldig spent på en begrunnelse hvis de sier nei til forslaget.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg tegnet meg på talerlisten etter å ha hørt Fremskrittspartiets Torbjørn Andersen snakke om effektivisering og konkurranseutsetting i kommunene, og bedre utnytting av ressursene. Spesielt ble det fristende å ta ordet etter å ha hørt Fremskrittspartiet i fri dressur utenfor Stortinget her i dag overfor dem som var møtt fram fra Askim, angående lokalsykehuset. For hva er det Fremskrittspartiet ønsker i forhold til kommunene og fylkeskommunene? Ser man inn i deres eget budsjett, ønsker de å fjerne de inntektsutjevnerende tilskudd til kommunene med 2,65 milliarder kr, Nord-Norge-tilskuddet skal ned med 300 mill. kr, regionaltilskuddet med 140 mill. kr, og 1,2 milliarder kr skal fjernes i skjønnstilskudd til kommunene. Når det gjelder fylkeskommunene, skal man fjerne 2,4 milliarder i innbygger-tilskudd og utgiftsutjevning. Man skal fjerne i inntektsutjevnerende tilskudd 1,6 milliarder kr. Dette kaller Fremskrittspartiet for effektivisering og rasjonalisering, og så klarer det samme partiet å stå foran Stortinget og love gull og grønne skoger i forhold til sykehusdrift, i forhold til fylkeskommunene og i forhold til det stedlige tilbud.

Det er tydelig at valgkampen har begynt tidlig. Men jeg syns det må gå en grense for hvordan man skal føre lokalbefolkningen bak lyset. Det er åpenbart at hvis dette budsjettet hadde blitt vedtatt i den formen som det foreligger fra Fremskrittspartiet, så ville man selvfølgelig fått en effektivisering, og man ville fått en reduksjon av kostnadene. Men det ville være på krigsrasjoner man da skulle drive fylkeskommunene og kommunene, det ville være på bekostning av servicetilbudet til befolkningen, og det ville være på bekostning av lokalsykehuset tilbudet til befolkningen. Hvordan skulle man kunne drive et Askim sykehus ut fra de bevilgningene som Fremskrittspartiet her opererer med? Hvordan skal man kunne klare å holde en struktur på helsevesenet, på skolene, på barnehagene, på alt det som befolkningen trenger ute i kommunene, med det budsjettforslaget som Fremskrittspartiet la fram i forbindelse med statsbudsjettet for 1999? Og hvordan kan et parti med åpne øyne og åpne hender stå overfor en befolkning og si at man skal bedre tilbudet til befolkningen, når man har den typen kuttforslag i sine budsjetter, og når man i tillegg påkaller troverdighet i forhold til økt satsing ute i distriktene, i kommunene og fylkene? Det er et spørsmål jeg gjerne skulle høre Fremskrittspartiet besvare.

Inge Lønning (H): Arbeiderpartiet har i denne debatten kjørt med stor lydstyrke på skole og utdanning, dels i form av en generell elendighetsbeskrivelse av tilstanden i skolen, dels med en påstand om at det er de private skoletilbudene som er årsak til at det står dårlig til med de offentlige tilbudene.

Hva er Arbeiderpartiets eget svar på all denne elendighet? Det er et forslag om en økning på litt mindre enn ½ pst. i kommuneøkonomien, og det skal dekke alle formål.

I sitt forslag til alternativt statsbudsjett har Arbeiderpartiet lagt inn økning til ett eneste formål på skolekapitlene, nemlig skolefritidsordningen, og det har man til alt overmål saldert ved å skjære langt mer i utdanningsbudsjettet enn det man plusser på. Det er en selsom form for offensiv.

Man må vel også si til Arbeiderpartiets opptatthet av grendeskoler og mangfold at det er ikke noe parti i dette land som har en så uslåelig rekord når det gjelder sentralisering av skolen, som Arbeiderpartiet i de lange perioder partiet har sittet med regjeringsmakt. Det er ikke noe parti som har nedlagt så mange grendeskoler i dette land. Til og med det ene eksemplet som man nå har klart å finne frem på at det er én kommune i dette land hvor det muligens er en sammenheng mellom opprettelse av en privatskole og nedlegging av grendeskolen, også i den kommunen var det faktisk Arbeiderpartiet selv som hadde tatt initiativ til å nedlegge grendeskolen før diskusjonen om en privatskole kom inn i bildet i det hele tatt. Man har altså så langt ikke klart å finne én eneste kommune hvor det er dette som er den virkelige problemstilling.

Påstanden om at det er de private skoletilbud som truer enhetsskolen i dette land, er med respekt å melde et folkeeventyr, til og med et dårlig folkeeventyr. Statistikken viser at det er i underkant av 1 ½ pst. av elevene i norsk grunnskole som går i private skoler. Altså ett og et halvt hode pr. hundre hoder. I Sverige er det dobbelt så stor andel, i Danmark er det åtte ganger så stor andel som går i private skoler, uten at noen der har oppdaget at det har rasert samfunnsolidariteten eller toleransen eller andre gode formål.

Det er ikke noe alternativ – enten private skoletilbud eller offentlige skoletilbud. Men det er på dette som på alle andre områder i denne verden sunt med konkurranse, det er sunt med valgfrihet. Og det er grunn til å regne med at de fleste foreldre i dette land er oppgående voksne, selvstendige mennesker som er i stand til å vurdere dette selv.

Når har jo SV og Arbeiderpartiet kommet opp med ett tiltak for å rette på det som skal være den skakkjørte tilstanden, hvor de private tilbud skal rasere de offentlige. Det forslaget går ut på i praksis å overlata muligheten for private skoletilbud til de foreldrene som er søkkrike. For det er det som er den faktiske konsekvens av hva man foreslår, nemlig å ta bort statsstøtten til private skoletilbud. Da vil man være helgardert i retning av å få til to ulike, skarpt klasseskilte skoletilbud i dette land. Det er for meg å se til overhodet ikke noe samsvar mellom den

(Lønning)

diagnosen man stiller, og den form for behandlingstilbud som de sosialistiske partiene foreslår.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg hadde den ubestridte glede å delta i en TV-sendt politisk debatt i går kveld i TV 2s Holmgang. Der var Arbeiderpartiets leder Thorbjørn Jagland på krigsstien, og snakket om at etter ti års arbeiderpartistyrte satsing på skolen var det nå virkelig nødvendig med en ny satsing på skolen, fordi resultatene var så elendige. Han snakket om at barnehagekostnadene, prisene som foreldrene måtte betale, var blitt for høye, og han snakket om at det var nødvendig å styrke skolefritidsordningen. Dette er alle saker som hører under kommunene. Da vi spurte hvorledes han skulle ordne dette, var svaret at det var ved å styrke kommunenes økonomi. Det var det Arbeiderpartiet sto for, og det var det som ville løse problemene i år 2000. Det var tydelig at han satte i gang valgkampen.

Men kommunenes økonomi for neste år er jo tema i dag. Hvor er Thorbjørn Jagland? Jeg ventet lenge med å tegne meg på talerlisten for å se om han dukket opp, jeg har jo sett ham her i huset. Han er ikke her i salen. Hvor er Thorbjørn Jagland? Dette burde være hoveddebatten for Arbeiderpartiet når vi går inn i kommunevalgkampen. Det er her vi skulle forvente Arbeiderpartiets forslag til styrking av kommuneøkonomien som virkelig skulle løse problemene i skolen, i skolefritidsordningen, i barnehagen og innen helse, som de skriver i sine merknader. Men det som glimrer med sitt fravær i Innst. S. nr. 220, er forslag fra Arbeiderpartiet – på samme måte som Thorbjørn Jagland glimrer med sitt fravær i stortingssalen når den viktigste saken i kommunevalgkampen er til drøftelse.

Hvor er sammenhengen i det Thorbjørn Jagland og Arbeiderpartiet nå bedriver? Er det slik å forstå, som han prøvde å innbille det norske folk i går, at han skal styrke kommuneøkonomien med ½ pst.– unnskyld, han passet seg jo vel for å snakke om tall, for hadde han slått ut med hendene og sagt at Arbeiderpartiets styrking av kommunene med ½ pst. er det som skal løse alle problemer, hadde det norske folk trillet av stolen i latterkrampe. Og det skal løse alle problemer i norsk skole, i barnehagene og i den såkalte skolefritidsordningen. Jeg synes Arbeiderpartiet riktig burde skamme seg over å fremstille et budskap – i beste sendetid i fjernsynet – som de ikke har noen dekning for i forslag her i salen, når nettopp den saken som de sier skal løse alle problemer, er til behandling. Det er nå rammene for 2000 er til behandling.

Ågot Valle (SV): Jeg skal ikke gå opp her og forsvare Arbeiderpartiet, men jeg bare registrerer at kommuneøkonomien hadde blitt fullstendig rasert med Fremskrittspartiets opplegg. Jeg er glad for at Sylvia Brustad sitter her, for da kan hun kanskje svare på en utfordring fra meg.

SV har sammen med Arbeiderpartiet holdt oppe debatten om barnehagesatsinga, om hvor viktig den er for barna, og om hvor lite valgfrihet foreldrene har når det

blir bråstopp i barnehageutbygginga og foreldrebetalinga øker mer enn noen gang.

Sammen mener vi at barnehagen er den viktigste fellesarenaen for førskolebarn. Den er bra for barn, for her kan de få utvikle seg sammen med andre barn og flere voksne i et sosialt samspill. Barnehagene er spesielt viktige for de barna som ikke har trygge oppvekstvilkår, og det er den fellesarenaen der barn med etnisk minoritetsbakgrunn kan inkluderes i samfunnet. Det er vi enige om.

For SV er det utrolig viktig at alle barn får den samme sjansen til å oppleve fellesskapet i en barnehage. Jeg har deltatt i flere debatter sammen med Arbeiderpartiet, og da har vi stått sammen om å si at skal alle ha den samme sjansen til en barnehageplass, må det være nok barnehageplasser, og prisen må være overkommelig. Det er det eneste som kan sikre foreldrene valgfrihet. Sammen har vi kritisert Regjeringa for manglende barnehagesatsing. Dersom målet om full barnehagedekning innen utgangen av år 2000 skal nås, trengs det 12 000 nye barnehageplasser i 1999, ikke 2 500, som stortingsflertallets mål er. Der er vi også enige.

Vi er også enige om at foreldrebetalinga må ned. Men da er det begge partienes ansvar å synliggjøre hvordan målet kan nås gjennom økte tilskudd til barnehageutbygging og gjennom en bedring av kommuneøkonomien. For det er den dårlige kommuneøkonomien som gjør at flere kommuner øker foreldrebetalinga. I revidert nasjonalbudsjett foreslår SV økte midler til 10 000 ekstra barnehageplasser og en ordning hvor kommunene får ekstra tilskudd til de plassene de klarer å åpne innen 10. januar neste år, og vi legger inn en pott for å redusere barnehagesatsene. Samtidig styrker vi kommuneøkonomien gjennom frie midler.

Jeg bladde derfor ivrig fram til Arbeiderpartiets forslag, for å se hva de innebar. Men jeg ble skuffet. Riktignok fant jeg midler til flere plasser, og det er bra. Men 100 mill. kr ekstra i frie midler til kommunene i barne- og familiepakka er en vits dersom målet er å få ned foreldrebetalinga og gjøre kommunene i stand til å ta sin del av barnehageutbygginga.

SV har utfordret Arbeiderpartiet når det gjelder kommuneøkonomien i flere barnehagedebatter. Nå vil jeg spørre: Hva er det i Arbeiderpartiets opplegg som gjør det mulig å få ned barnehagesatsene? Vil det bli ei foreldrebetaling som er lav nok til å sikre valgfrihet, med Arbeiderpartiets opplegg?

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV): I debatten om skolen spør Inge Lønning om det er privatskolene som truer enhetsskolen. Nei, foreløpig er det ikke det. Foreløpig er det Fremskrittspartiet og Høyre som gjør det, men de får god hjelp av Regjeringa. Det er ikke slik at det er så forferdelig mange privatskoler nå. Spørsmålet er: I hvilken retning skal dette gå?

For SV er det viktig at den skolen som ikke er god nok for rikfolks barn, den er ikke god nok for noen. Vi

ønsker en skole som er god, moderne og mangfoldig, og for alle. Vi ønsker at det pedagogiske mangfoldet skal inn i enhetsskolen, at elevene skal få mulighet til å komme seg en tur ut av skolestua innimellom, at lærerne får gode lønnsforhold og arbeidsbetingelser og at det blir moderne utstyr i skolen, som gjør at den faktisk kan utdanne barn for framtida, og ikke for 1950-åra. Det er viktig for oss at det skal være slik. Vi er ikke fornøyd med en skole der noen føler at kvaliteten ikke er god nok, at mangfoldet ikke er stort nok, eller at formålsparagrafen og livssynsundervisninga er slik at de ikke føler seg heime der.

Så vi utfordrer Høyre til å være med på det, slik at skolen faktisk blir bra nok for alle, og at vi kan bevare det viktige som skolen representerer, nemlig at der skal alle møtes, slik at vi lærer oss å leve sammen også i framtida. Det tror jeg Høyre er opptatt av.

Så hørte jeg at Fremskrittspartiets leder, Carl I. Hagen, entret talerstolen her og var opptatt av kommuneøkonomien, og det er kanskje et fremskritt. Men det har i dag vært snakk om hvordan Fremskrittspartiet skal finansiere kommunene, og da skal man inn med stykkpris, da er det staten som skal betale, blir det sagt herfra. Og det høres ut som om man skal øse ut av en eller annen utømmelig kilde, som ikke skal merkes for den enkelte. Men jeg har lest litt i Fremskrittspartiets program, og der står det at dette faktisk skal finansieres gjennom en avgift til folketrygden, f.eks. helsedelen. Og da kunne jeg tenke meg å spørre Fremskrittspartiets leder om de har regnet litt på dette. Hvor mye vil den sjukdomsskatten beløpe seg til for hver enkelt? Hvordan vil Fremskrittspartiet holde disse utgiftene under kontroll? Vil ikke dette bli et ganske løpsk system hvis det ikke er noen bremsen i det? Skal hver enkelt kunne gå og hente ut akkurat de pengene de har lyst til å ha, og ta med seg hvor som helst, inn i landet, ut av landet, og bruke dem? Jeg har lyst til å få dette regnestykket på bordet, slik at Fremskrittspartiet ikke kan fortsette å si at dette er utgifter som staten skal betale, og at den enkelte skal slippe å bekymre seg for om kommuneøkonomien er dårlig, og at de i tillegg også skal få slippe å betale så mye skatt som de gjør i dag.

Lodve Solholm (Frp): Det som fekk meg til å gripe ordet, var representanten Ballo, som på godt SV-vis fortel berre halve sanninga når han skal karakterisere ein politisk motstandar. Eg vil ikkje avvise tala som Ballo presenterte, men han fortel jo ikkje vidare om korleis vi ønskjer å finansiere kommuneøkonomien. Når vi har sagt at vi skal ha eit statleg økonomisk ansvar for helse, omsorg og utdanning gjennom folketrygda, via stykkprisfinansiering, vil vi ha dekning for det ved å redusere dei vanlege inntektsoverføringane som andre parti gir kommunane gjennom alle moglege tilskot, nettopp for å dekke utgiftene til f.eks. helse, omsorg og skule. SV og andre politiske parti vil bruke rammeoverføringane, tilskotsordningane, for å få dekt dei utgiftene. Vi i Framstegspartiet ønskjer at det skal vere statens ansvar å finansiere dette økonomisk gjennom ei stykkprisordning. Det kunne ha vore interessant om kanskje Ballo ved eit

anna høve også las og følgde med i det som er den totale og heile sanninga.

Det var ikkje noko meir eg ønskte å ta opp førebels.

Øystein Djupedal (SV): Jeg mente å registrere at statsråden tegnet seg for å svare på de spørsmålene og utfordringene han har fått. Så har jeg registrert at han åpenbart har trukket seg. Da må jeg få utfordre statsråden på nytt, både på de spørsmål som jeg tok opp i stad, og også et par andre.

Et av de trekk vi ser i kommuneøkonomien, er at egenbetalingen innenfor ulike sektorer øker: helsesektoren – sykehjem og sykehus – barnehager, skolefritidsordning, renovasjon og mange ulike felt. En stadig større og viktigere del av kommunens inntekter kommer gjennom en annen form for beskatning enn den tradisjonelle form for beskatning vi har hatt. Dette har vært skarpt kritisert av mange, også av den sittende regjeringen den gangen man var i opposisjon. I tillegg til de mange andre spørsmålene jeg hadde i mitt forrige innlegg til statsråden, kunne jeg tenke meg å høre hvordan han ser for seg at den utviklingen skal snus, hvis kommuneøkonomien fortsatt skal være så trang som det her legges opp til. Statsråden har jo innrømmet at kommuneøkonomien er trang. Ut fra det utgangspunktet som Regjeringen angivelig har, både i Voksenåserklæringen og ellers i sin generelle politikk, skulle det nå være en gitt anledning til at kommunene skulle få litt mer handlefrihet, men situasjonen er tvert imot den motsatte. Kommunene vil neste år få mindre handlefrihet enn de hadde i år, det vil også bety at de har mindre handlefrihet enn de hadde året før. Dette er helt vesentlige spørsmål for denne regjeringens politiske fundament, og derfor kan ikke statsråden unndra seg å komme opp på talerstolen og svare på de spørsmålene som opposisjonen har på disse viktige feltene. Jeg utfordrer derfor kommunalministeren til ikke å trekke seg neste gang, men gå opp og si hvordan man har tenkt å finne løsninger på disse utfordringene.

Så et par ord til Fremskrittspartiet – Hagen og hr. Solholm og andre som har vært oppe her. Det er én ting som er befriende med Fremskrittspartiet, og det er at man ikke har lovt at norske kommuner skal få bedre råd. I så måte er det prisverdig, for de sier det rett ut: Vi har ikke noe ønske om å bygge velferd i norske kommuner, vi har ikke noe ønske om at kommunene skal ha selvråderett overhodet, vi ønsker at staten skal ha en sareptakrukke som de som ønsker, skal kunne stikke hånda si oppi og ta ut det de ønsker i forhold til helse, skole eller hva det nå er. I så måte er det prisverdig, men det er jo ikke på den måten man bygger et samfunn, det er ikke på den måten man bygger et land, det er ikke på den måten man skaper like muligheter for alle landets borgere når det gjelder helsetjeneste, skole, barnehager eller hva det ellers er.

La meg også si noe til Inge Lønning, som brukte en del av sin replikk her på SV og utdanningspolitikk. Det er noen ganger når jeg hører Inge Lønning snakke om utdanningspolitikk, at jeg tenker: Har hr. Lønning fått med seg at realskolen er nedlagt? Har hr. Lønning fått med seg at framholdsskolen er nedlagt? Eller hvilken skole er

det han snakker om? Han snakker om en helt annet skole enn den skolen som faktisk er, og han angriper også SV for at vi vil begrense privatskolene. Ja, det gjør vi. Men hva er det da Høyre f.eks. gjør i revidert nasjonalbudsjett? Der tar man 70 mill. kr fra kompensasjon til 6-åringer. Høyre skjærer ned med et større beløp til den offentlige skolen enn det vi ønsker å begrense økningen til privatskolene med.

Sylvia Brustad (A): Først til representanten Lønning, som omtaler Arbeiderpartiets engasjement for å bedre den offentlige skolen som et «dårlig folkeeventyr» – og også vårt engasjement i forhold til den store godkjenning av private skoler vi nå ser, samtidig som vi ser at en del offentlige skoler både forringes og legges ned.

Vi har i Norge, som representanten Lønning helt sikkert er kjent med, et meget desentralisert skolemønster som også er vart for svingninger. Jeg er ikke overrasket over at Høyre-representanten Lønning ikke er særlig opptatt av det. Men jeg er glad for at Senterpartiet er det, og for at Senterpartiet også har signalisert at de vil se på den utviklinga og det linjeskiftet som nå faktisk har skjedd på skolesektoren.

Så til innlegget fra representanten Hagen. Jeg må nok si at stemmenvolumet til Hagen overhodet ikke er i samsvar med den satsing eller rettere sagt mangel på satsing som Fremskrittspartiet har på kommunesektoren. Jeg må også få si at jeg synes det er sprøyt når Carl I. Hagen står her og sier at det ikke er noen sammenheng mellom det Arbeiderpartiet sier og gjør, og det vi har tenkt å gjøre i forhold til kommuneøkonomien for neste år. Arbeiderpartiet har sagt klart fra i innstillinga som i dag er til behandling – hvis Carl I. Hagen hadde tatt seg bryet med å lese den – at vi til kommunesektoren for neste år kommer til å foreslå en ekstra satsing på om lag det samme som for inneværende år, dvs. minst 1 milliard kr mer enn det Regjeringa har foreslått.

Vi har videre sagt klart fra at vi vil ha en bedre fordeling mellom kommunene. Thorbjørn Jagland sa klart fra om dette på TV i går, og jeg og andre representanter for Arbeiderpartiet har sagt klart fra om det i dag. Så det bør ikke herske noen tvil om hva Arbeiderpartiet vil med kommuneopplegget for neste år, et opplegg vi har fordi vi, i motsetning til Fremskrittspartiet, er svært bekymret for den utviklinga vi nå ser i mange kommuner. Det har blitt bråstopp i barnehageutbygginga, prisene går til værs, skolefritidsordninga blir dyrere og den offentlige skolen forringes og legges delvis ned. I motsetning til det som er tilfellet i Fremskrittspartiet, er det sammenheng mellom det vi sier, og det vi gjør. Fremskrittspartiet sier at de vil satse på skolen, men vil ha mindre penger til kommunene. Fremskrittspartiet sier at de vil satse på eldre og helse, men bevilger mindre penger til kommunene. Og da må en spørre: Hvem er det som har sammenheng mellom det en sier, og det en gjør?

Jeg må også spørre, på tampen av denne debatten og etter at flere representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet har vært oppe på talerstolen, om statsråd Enoksen og Senterpartiet føler seg vel i det selskapet.

Statsråd Enoksen sa fra denne talerstolen i dag at Senterpartiet samarbeider med dem som de får best mulig gjennomslag for politikken hos. Betyr det at Senterpartiet nå har fått fullt gjennomslag for sin satsing på kommuneopplegget for i år og for neste år, og at det er derfor de samarbeider med Høyre og Fremskrittspartiet? Det er det vi må konstatere etter denne debatten. Jeg hadde vært glad hvis statsråd Enoksen og resten av Regjeringa heller ville vært med på å kjempe for bedre rammevilkår til kommunene, slik at de kunne gitt et bedre tilbud til barn og unge, til eldre og helse, enn det det nå legges opp til. Men da må altså Regjeringa ta et valg – et annet valg enn det den så langt har gjort.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at ordet «sprøyt» i denne sammenheng ikke er et parlamentarisk uttrykk.

Berit Brørby (A): Det er referert til debatten i TV 2 i går. Jeg vil da spørre om det var slik at norske seere fikk vite om Fremskrittspartiets kommuneopplegg, som tilsvarer 8 milliarder kr mindre til kommunene og dermed mindre tjenesteproduksjon. Jeg vil også spørre: Fortalte representanten Hagen sine velgere at han vil privatisere offentlig sektor, dvs. såkalt utsette tjenester på anbud? Fortalte han seerne at de gamle skal ut på anbud før de får den pleie og omsorg de rettmessig har krav på? For jeg går ut fra at i Hagens tenkning er ikke eldreomsorgen unntatt fra å bli satt ut på anbud.

Det er slik, som det er gjort rede for både av Thorbjørn Jagland i mange sammenhenger og av talere fra Arbeiderpartiet her i dag, at vi vil prioritere barn og unge, kommune og utdanning. Vi har faktisk også gjort noe mer enn det, vi har foreslått mer til kommunene for 1999 i revidert nasjonalbudsjett, og vi vil foreslå mer i budsjettet som vi skal behandle til høsten.

Representanten Hagen kan kalle det hva som helst for oss, vi kommer til å foreslå dette uansett. For oss er poenget at kommunene settes enda bedre i stand til å utføre de velferdsoppgavene vi alle forventer at de skal utføre.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Jeg har i mange ulike sammenhenger utfordret Arbeiderpartiet til et samarbeid på områder hvor jeg mener at vi kan oppnå gode resultater.

Representanten Brustad spør om sentrum makter å samarbeide med Arbeiderpartiet. Det er en utfordring som like gjerne kan føres tilbake til Arbeiderpartiet: Akter Arbeiderpartiet å innse at kontantstøtten er vedtatt, at kontantstøtten ligger fast, og kan de på bakgrunn av det bidra til å finne konstruktive løsninger på de felles utfordringene som vi står overfor?

Jeg registrerer også at representanten Djupedal går tilbake til høsten 1996 for å finne et budsjettopplegg som, som det ble sagt av statsministeren i går, var bra for kommunesektoren. Representanten Djupedal viser til at også SV var med på det budsjettopplegget – som gratispassasjer. Men jeg kunne ha lyst til å returnere et spørsmål også til representanten Djupedal: I hvor stor grad har SV

vært med og påvirket utviklingen i kommunesektoren og bidratt til bedre budsjettopplegg for kommunesektoren etter høsten 1996, da man opererte som gratispassasjer i et opplegg som var framforhandlet mellom sentrum og Arbeiderpartiet? I hvor stor grad har SV fått gjennomslag for sine budsjettopplegg? I svært liten grad. Det viser også noe av det som er SVs dilemma: Man kan gjerne ha offensive forslag i denne sammenheng og kritisere andre for at man ikke når fram, men man har ikke i synderlig stor grad maktet det selv.

Det opplegget som er framlagt fra Regjeringens side, er sentrumregjeringens opplegg. Det er ikke et opplegg som er et resultat av et forlik med noen andre partier, det er sentrumsregjeringens opplegg. Det legges opp til en reell vekst på 2,5 milliarder kr, hvor det gjennomføres en kostnadskrevenende reform innenfor eldresektoren. Jeg har sagt i flere sammenhenger at jeg gjerne skulle ha sett at andelen av frie midler kunne ha økt noe mer, og at overgangen fra øremerkede midler til frie midler kunne ha vært større enn det Regjeringen har fått til i denne sammenheng. Men våre ambisjoner på dette området ligger fast. Vi akter å komme tilbake til dette i kommuneøkonomiproposisjonen for 2001, som jeg også har varslet flere ganger i debatten i dag.

Nå er det også slik at for denne regjeringen har det vært avgjørende å sikre norsk økonomi og sikre utviklingen i norsk økonomi. Det har ligget i bunnen i det budsjettopplegg som er fremlagt for 1999, og det er opplegget for kommuneøkonomien for år 2000 som vi legger fram.

Jeg tror alle i denne sal er enig med meg i at dersom vi ikke hadde fått kostnadsutviklingen under kontroll, fått redusert renten gjennom det økonomiske opplegget som er lagt fram fra Regjeringen, og som har fått tilslutning i denne sal, så ville faktisk situasjonen for Kommune-Norge vært langt, langt verre enn det den er i dag. Og de 9 milliarder kr som SV foreslår i påplussing, ville ganske raskt ha blitt oppspist i form av kostnadsøkning og høyere renter dersom man ikke hadde hatt et finansopplegg som også ivaretar helheten i norsk økonomi.

Carl I. Hagen (Frp): Det må være en eller annen brist i logikken hos Arbeiderpartiet. Sylvia Brustad snakket om deres engasjement for å styrke skolen, og så vil hun bevilge mer penger til kommunene. Hun snakket om deres engasjement overfor barnehagene, og så vil hun bevilge mer penger til kommunene. Så snakket hun om deres engasjement for de eldre, og vil bevilge mer penger til kommunene. Erfaringene med kommunene er at de ikke bruker pengene på disse områdene når de får mer, men de ansetter flere byråkrater i rådhusene. Og så får de flere stillinger i sitt offentlige dirigeringsvesen, som gjør at når man søker om å få bygge eller utvide et eller annet på en tomt, så må man vente i seks måneder, for da kaster de seg over disse sakene for å gjøre mest mulig saksbehandling.

Så spurte Sylvia Brustad om vårt engasjement overfor kommunene. Da kan jeg svare: Vi har ikke noe engasjement overfor kommunene. Vi bevilger pengene til sko-

len. Vi bevilger pengene til de tjenester vi ønsker å styrke, som sykehustjenester og eldreomsorgstjenester. Vi vil øremerke til de avgjørende tjenestene, for vår erfaring med kommunenes prioriteringer – og der vil jeg påberope meg Thorbjørn Jagland som vitne – er jo nettopp at de ikke bruker pengene på disse tingene. Hadde kommunene, som har fått styrket sin økonomi vesentlig, prioritert disse nødvendige tingene, hadde vi jo ikke hatt noen problemer. I skolene har man greid å innføre at dersom det er mer enn 18 elever i klassen, skal det være to lærere i hver eneste time. Hadde man hatt én, kunne lærerne hatt mye høyere lønn, og man kunne fått bedre skoletjenester. Man skulle stoppet L97, som ødelegger innholdet i norsk skole gjennom denne moderne såkalte pedagogikken.

Det Thorbjørn Jagland glemte i går, var at jeg snakket om konkurranseutsetting i kommunesektoren, som jeg nevnte, som er en mulighet for kommunene til å produsere de samme tjenestene med bedre kvalitet og i større omfang for mindre penger, og det gjelder også eldreomsorgen, som Berit Brørby var inne på. Se til Danmark og Sverige, hvor moderne sosialdemokrater er i full gang med å bruke markedet og private tjenester for å få den stimulans som konkurranse medfører. Vi kan bare gå til disse landene, for ikke å snakke om Tony Blair i England, for å se hvorledes man gjør det etter den modellen vi har stått for lenge, som vi også vil ha inn i skolen.

Det Arbeiderpartiet og Thorbjørn Jagland glemte å si, var at de ville plusse på budsjettene med 0,5 pst. Etter TV-programmet i går skulle en tro de ville plusse på budsjettene med 10 pst., men det er altså 0,5 pst., og det beskyldte Sylvia Brustad meg for ikke å opplyse. Jo, jeg sa det. Arbeiderpartiet ønsker å styrke kommunesektoren med 0,5 pst., og det beløpet skal altså løse alle problemene. Da får man i hvert fall øremerke pengene til de tjenestene man ønsker å styrke, og ikke la kommunepolitikerne bygge nye rådhus og investere i unødvendig forretningsvirksomhet.

Vidar Kleppe (Frp): For å fortsette der Carl I. Hagen slapp: Det er et paradoks og et tankekors at Arbeiderpartiet hele tiden snakker om at det som er avgjørende for en kommune, uansett hvor den ligger i Kongeriket Norge, er at det blir nok midler og ressurser til barnehageutbyggingen. Det er liksom hovedpoenget. Men hvilke løfter er det Arbeiderpartiet lokalt har gitt folk?

Jeg har en fortid som kommunepolitiker, og det har vært enighet om at en skal satse på eldre, på omsorg og på trygghet. Når en da ser hvordan de enkelte politiske partiene prioriterer dette i praksis, må jeg si at Arbeiderpartiets innstilling her i dag ikke vitner om at de er noe bedre når det gjelder å følge opp løfter enn det de hevder at andre partier her i salen er.

Poenget og hovedutfordringen for Kommune-Norge er nemlig å få politikere som vil prioritere, som tør å ta det viktigste først. Når en ser på mange av de folkevalgte rundt om i Kongeriket Norge, er kvaliteten uavhengig av hvilket parti det er, ikke god nok når det gjelder det å prioritere. Når en også ser på hvilken interesse politikerne har for å få inn midler fra det lokale miljøet som de skal

representere, i tillegg til at en hele tiden maser om å få mer statlige overføringer, og en ser hva midlene brukes til, er det klart at vi trenger en revolusjon på dette området i Kommune-Norge. Politikerne tror de skal løse alle oppgaver, og det er ingen oppgave i dag som er for liten til at en folkevalgt politiker tar den på seg og skal løse den, mens primæroppgaver som helse og undervisning kommer i siste rekke.

Men på ett område er politikerne dyktige, og det er når det gjelder nye muligheter til å skattlegge og få betaling fra innbyggerne i kommunen. Når det har gått så langt i Kommune-Norge at vi har politikere som i ramme alvor fremmer forslag om at folk etter å ha forlatt denne verden, etter å ha avgått ved døden, til og med skal betale husleie i opptil tre måneder for den omsorgsboligen de har bodd i, synes jeg det er grotesk, og det er skammelig overfor de velgerne som de i utgangspunktet har sagt at de skal prioritere. Og når kommunene i salderingen av sine budsjetter, fordi de ikke klarer å prioritere, innfører gravferdsavgift på den siste reis, da er et lavnivå nådd. Derfor trenger vi å få en revolusjon i Kommune-Norge, og vi trenger å kutte ned på det byråkratiet vi har – et byråkrati som jeg tror kunne betjent 40 millioner innbyggere, og ikke 4,3 millioner.

Inge Lønning (H): Representanten Djupedal bekjenner at han hadde problemer med å forstå noe av Høyres skolepolitikk. Det behøver ikke være noe stort problem. Flertallet av SVs velgere forstår den meget vel, for den siste meningsmålingen tatt opp her i Oslo, viser at et overveldende flertall av SVs velgere støtter den skolepolitikk Høyre-byrådet fører, bl.a. basert på prinsippet om valgfrihet. Det flertallet er til stede i samtlige partier i denne by, bortsett fra RV, og flertallet er særlig stort blant SVs velgere, så det er ikke alle av de velgerne som har så tungt for det som representanten Djupedal.

Så til påstanden om at Høyre kutter på utdanningsbudsjettene til den offentlige skolen. Det er med respekt å melde fullstendig galt. Hvis representanten Djupedal har fulgt med i sin egen komite under behandlingen av revidert nasjonalbudsjett, vil han kanskje ha registrert at Høyre øker med netto 114 mill. kr på utdanningskapitlet i sitt forslag til revidert nasjonalbudsjett.

Så igjen til denne stadig gjentatte omsorg fra Arbeiderpartiets side når det gjelder det desentraliserte skolemønster i dette land. Jeg må si det er ganske imponerende, tatt i betraktning den innsats Arbeiderpartiet i regjeringsposisjon har gjort i tiår etter tiår for å sentralisere det norske skolesystemet så langt som det overhodet er mulig. Det er ikke noe parti som har en så uslåelig norgesrekord i nedlegging av grendeskoler i dette land som nettopp Arbeiderpartiet. Og som jeg sa i sted: Til og med i den ene kommunen man har klart å lete frem i dagens situasjon, hvor det er tilløp til en konkurranse mellom et privat skoletilbud og en grendeskole, var det Arbeiderpartiet som tok initiativet til å nedlegge grendeskolen før det fantes noen planer om et privatskoletilbud i det hele tatt.

Det er og blir ganske hinsides virkelighetens verden å påstå at det er «den store godkjenning», som representan-

ten Brustad sa, av private skoler som er problemet. Man må fremdeles bruke mikroskop for å få øye på den andelen av elever i grunnskolen i Norge som går i private skoler. I Sverige er det, som jeg sa, dobbelt så stor andel, i Danmark er det åtte ganger så stor andel. Begge steder har man sosialdemokratiske regjeringer, og jeg har ikke registrert at disse sosialdemokratiske regjeringer et øyeblikk har tenkt på at dette skulle være et problem. Det kan simpelthen skyldes at de der har oppdaget at vi lever i en tidsalder hvor mennesker ønsker valgfrihet, og hvor de ikke ønsker at det skal føres en nasjonal politikk hvor man bruker økonomiske tvangsmidler for å ta bort valgfriheten fra foreldrene. Det er jo det Arbeiderpartiet og SV går inn for. Man skal bruke økonomiske tvangsmidler for å gjøre privatskolene til klasseskoler.

Olav Gunnar Ballo (SV): «Vi har ikke noe engasjement overfor kommunene», sa Carl I. Hagen. Det var i hvert fall svært ærlig sagt. Og ser man på Fremskrittspartiets budsjettforslag, står jo det utsagnet til troende. Der ligger det ikke mye engasjement overfor kommunene.

Jeg hører Vidar Kleppe her trekke fram eksempler på lokal skatt i kommunene, forsøk på å skape inntekter for kommunene, som grelle eksempler på hvordan kommunene håndterer det spørsmålet. Det forunderlige er at det vil være helt i tråd med det som Fremskrittspartiet selv legger opp til i sine forslag. I innstillingen uttaler Fremskrittspartiet følgende:

«Framstegspartiet arbeider for reell lokal fridom til sjølv å fastsette skattenivået i kommunane.»

Og det er åpenbart at når overføringene nærmest helt uteblir, vil skattenivået måtte bli meget høyt. Da vil jeg tro at man får høy gravferdsskatt – naturligvis. Høye skatter på gravferd må bli konsekvensen av Fremskrittspartiets politikk. Slik blir det. Jeg spurte Fremskrittspartiet tidligere i forhold til den totale mangel på overføringer til kommuner og fylkeskommuner, hvor man da tenkte seg som et alternativ at man skulle finne midler for å kunne drive både helsevesen, skole osv. Jeg ble bedt om å slå opp på side 27 i Fremskrittspartiets alternative budsjett, og det jeg finner på side 27, er totale skatte- og avgiftsreduksjoner i størrelsesorden 25,663 milliarder.

Fremskrittspartiet skal altså finansiere dette med skattelettelser som er så høye at det blir en gåte hvordan man i det hele tatt skal kunne drive politikk etterpå. Det betyr altså at partiet ikke engang skiller mellom røde og svarte tall i et regnskap. Nå skal man ut i en kommunevalgkamp, og da får man notere seg det som Carl I. Hagen sier: «Vi har ikke noe engasjement overfor kommunene». Det tror jeg Fremskrittspartiet på. Det utsagnet skal man ta på alvor, og jeg håper at det også presenteres overfor kommunene i den forestående valgkampen.

Presidenten: Karin Andersen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV): Fremskrittspartiet sier at det er forferdelig at man legger på egenandeler, særlig til eldre, i kommunesektoren. Men hva skjedde i fjor høst da

Fremskrittspartiet satt ved forhandlingsbordet med Regjeringa? Var det de gamle og syke de sloss for da? Nei. 700 mill. kr i økning på egenandeler ved sykdom, skatt på sykdom, det syntes Fremskrittspartiet var greit, men ikke ei krone mer i skatt, ikke ei krone mer i skatt uansett hvor rik en var. Får en inntektene sine fra aksjeutbytte, betaler en ikke ei krone i skatt. Har en millioner i inntekt, så får en skattelette! Og de fikk skattelette. Tjente en over 750 000 kr, fikk en skattelette i fjor. Men de syke skulle betale mer i skatt.

Og så snakker Fremskrittspartiet til og med om at kommunene ikke skal drive forretning og bruke offentlige penger til å starte det. Hvem er det som i disse dager er i ferd med å presse staten til å bruke milliarder av kroner på Fornebu til statlig forretningsdrift, og gi bort milliarder til folk som har mer enn nok penger fra før?

Torbjørn Andersen (Frp): Dette har vært en underlig debatt, der alle partier unntatt Fremskrittspartiet og Høyre mener at kommunenes problemer kan løses ved å pøse på stadig mer penger. SV vil bruke ganske mye mer penger på å løse problemene i kommunene, og tror at det er den eneste oppskriften.

Som jeg tidligere har vært inne på, mener jeg at det er et stort innsparingspotensial i den norske kommunale virksomheten. Men de har monopol, det går ikke an å utfordre dem. Hva er grunnen til at vi aksepterer 100 pst. konkurransebegrensning i kommunal virksomhet når vi vet at konkurransebegrensning forhindrer soleklare effektivitets- og kostnadsgevinster som er til glede både for brukerne og for skattebetalerne? Hovedutfordringen for kommuneøkonomien er derfor å få en mer effektiv bruk av samfunnets ressurser. Dette forutsetter i sin tur et systemskifte der dagens offentlige monopolordninger må erstattes av markedsløsninger, anbudsorientering, konkurranseutsettelse og privatisering som iallfall de mest sentrale elementer. Og selvsagt er det mitt ønske at kommunene skal få en bedre økonomisk stilling for å klare sine velferdsmessige forpliktelser. Men da må vi også etter mitt syn være villig til å foreta disse reelle systemendringer.

SV, som har angrepet Fremskrittspartiet gjennom denne debatten, vil bare hente pengene ved å legge mer skatt på bedriftene og skremme disse bedriftene utenlands. Hvem skal da betale for velferdssamfunnet vårt?

Fremskrittspartiet er for lengst rede til å foreta et slikt nødvendig systemskifte, men spørsmålet er hvor langt etter Fremskrittspartiet de andre partiene er, i denne saken som i så mange andre saker.

Til slutt: Jeg synes det er synd at gammeldags tenkning skal få ødelegge norske kommuners økonomi.

Tom Thoresen (A): Jeg synes det er visse sider ved Carl I. Hagens tenkning om stat og skole som kan få en til å tenke på Sovjetunionens gamle femårsplaner. Som kjent var det et system hvor en sentral myndighet ned til minste detalj bestemte hvordan det skulle være, og de ulike lokalsamfunn søkte å utføre det, dog med vekslende hell. Man gikk altså utenom det lokale demokrati og muligheten til den lokale tilpasning.

For grunnskolen i Norge har vi bygd opp et temmelig unikt system som for det første hviler på at det er en enhetsskole, det skal være et likeverdig tilbud for hele landet, det har sentralt utarbeidede undervisningsplaner, og det har et lokaldemokrati som kan foreta lokale tilpasninger. Derfor tror jeg at den norske skole er blant de beste som er. Men det er store mangeloppgaver som må løses, selv etter en betydelig skolesatsing over lang tid. Det går på klima, det går på bygninger, og det går på å bygge skolen videre ut. Kommunene må ha ressurser til å løse dette, vi skal ha penger både til eldresatsingen og til satsingen i grunnskolen. Da må vi ikke risikere at det ene viktige området stjeler ressurser fra det andre viktige området.

Hva er Fremskrittspartiets reelle svar på en slik utfordring, uten det litt paradoksale rop på mer stat og mindre lokaldemokrati? Jeg oppfatter det som et rop om konkurranseutsetting. Hva er konkurranseutsetting i skole? Hva er konkurranseutsetting i helsestell og i eldreomsorg? Skaper det flere og bedre lærere? Skaper det flere og bedre sykepleiere? Skaper det flere og bedre leger?

Jeg tror man meget vel kan risikere at hvis konkurranseutsetting er svaret på disse utfordringene, så er det å ta den samme ressursen fra ett sted til et annet – hvis man ikke møter utfordringen med mer utdanning, med mer midler til å møte utfordringene, ikke ved et ideologisk svar om konkurranseutsetting. Det er jo ikke slik at en, to eller tre privatskoler truer grunnskolen i Norge. Men det er slik at et system med privatskoler i Norge kan ta så mange ressurser – og ikke bare penger – fra det offentlige skoleverk at folk flest får et dårligere tilbud.

Sigmund Kroslid (KrF): Etter å ha hørt innleggene fra henholdsvis representanten Hagen og representanten Kleppe, er det for en ordfører som er inne i Stortinget som vararepresentant, en virkelighetsbeskrivelse som jeg vanskelig kan kjenne meg igjen i.

Det hevdes at hvis man får flere penger til kommune, kan man ansette flere byråkrater, bygge nye rådhus og drive med unødvendig forretningsvirksomhet. Hvis verden er slik, så er den iallfall ikke slik i det Kommune-Norge som jeg kjenner. Jeg tror noen kanskje burde ha en åstedsbefaring for å finne ut hvordan dette systemet egentlig er. Når så representanten Kleppe i tillegg tillater seg å si at politikere ikke ønsker å prioritere på lokalplan, og videre trekker i tvil kvaliteten på de folkevalgte på lokalplan, er det kanskje et spørsmål om Stortinget burde sette visse kvalitetskriterier på folkevalgte til de kommunalt valgte oppgavene, og så får vi se hvordan det blir seende ut. Jeg tror ikke det vil lykkes særlig godt.

Så synes det som om konkurranseutsetting er det eneste saliggjørende i denne sammenheng. Jeg vil minne representantene om at private firmaer har som hovedoppgave å tjene penger, og hvis kommunal virksomhet drives på en god og skikkelig måte, vil de ofte kunne konkurrere med privat virksomhet.

En annen sak som jeg har lyst til å minne Stortinget om og meg selv også, er at et av de store problemene som vi har i Kommune-Norge i dag, er at en rekke vedtak

som gjøres, koster penger, og at alt som følger med, ikke nødvendigvis følges av like store pengebeløp. En rekke av de reformer vi har opplevd den senere tid, har ikke blitt betalt fullt ut. Jeg har lyst til å vise til min egen rådmann, som sa at Flekkefjord kommune ikke lenger har råd til den vekst vi blir påført fra sentralt hold.

Poenget er at skal man få et lokalt demokrati som fungerer, tror jeg det er viktig, slik som det er understreket i merknadene, at man får mindre øremerking, slik at man virkelig er i stand til å drive politikk også på lokalplan. Jeg tror Stortinget gjør vel i å følge dette opp.

Presidenten: Øystein Djupedal har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Øystein Djupedal (SV): La meg få takke statsråden, som endelig gjorde seg umaken å komme opp på talerstolen. Problemet med det han sa, var at han ikke svarte på en eneste av de utfordringene han har fått. Jeg antar at grunnen til det er at han føler et visst ubehag ved det kommuneopplegget som ligger her, for det er veldig langt fra det som har vært Senterpartiets utgangspunkt og posisjon. Han skryter i alle fall på seg en vekst i Kommune-Norge, en vekst jeg tror ingen i Kommune-Norge ser. Grunnen til det er at veksten ligger i øremerkede midler til eldre- og helsesatsing, som et enstemmig storting har sluttet seg til. Det betyr at de frie midlene som kommunen må stille med for å utløse statlige midler, går på bekostning av barn og unge. Det viser den entydige rapporten som kommer fra Kommune-Norge. Jeg antar det er derfor statsråden på en så – skal man si – relativt ufin måte går til angrep på SV. Det må han gjerne gjøre, men det er han som er statsråd, så han må forsvare det han selv har lagt fram, men han unndrar seg å svare.

Så bare helt kort til hr. Lønning: Han må gå tilbake til sitt kontor og lese revidert statsbudsjett. Det er riktig at Høyre har en påplussing på utdanningsbudsjettet, men de skjærer ned på grunnskolen. Vi er sammen om påplussinger på universiteter og høgskoler.

Thorbjørn Jagland (A): Det er interessant at representanten Hagen har blitt så oppbrakt av et program på TV i går. Nå forsøker han seg igjen som ekspert på hvordan kommunene skal drives. Har Hagen glemt valgkampen i 1997, da han måtte trekke tilbake hele sitt partiprogram? Har han glemt at han kom med den berømmelige sammenligningen mellom Lakewood i USA og Drammen kommune, hvor han mente Drammen kommune kunne drives med 20-30 ansatte, men glemt forskjellen på Lakewood og Drammen? Det ble åpenbart for hele det norske folk, slik at han måtte trekke tilbake både det og hele sitt partiprogram.

Nå prøver han seg altså igjen. Det skal bli interessant å se hva han denne gangen må trekke tilbake. Nå sier Hagen at det ikke er penger til kommunene som trengs. Det er i alle fall åpenbart at bortfall av inntekter til kommunene har ført til at barnehagesatsene fyker i været, og at betaling for skolefritidsordningen øker betraktelig.

Fremskrittspartiet har stemt for minus 130 mill. kr til skolefritidsordningen, og Fremskrittspartiet har stemt for minus i driftstilskuddet til barnehager. Det er nettopp dette som nå fører til at prisene øker.

I Ski kommune har betalingen for skolefritidsordningen økt med 11,5 pst. hittil i år, og det foreligger nå et nytt forslag om å øke den ytterligere, slik at betaling for en plass i skolefritidsordningen vil øke med 450 kr i året og komme opp i – så vidt jeg husker – 1170 kr i måneden. Det er nettopp som en følge av at det har blitt mindre inntekter til kommunene.

Det nytter ikke å prate seg bort fra det, og det nytter heller ikke å prate seg bort fra at Fremskrittspartiet var med på å skyve på den eldreplanen som hele Stortinget var med på å vedta, men man måtte komme tilbake og legge mer penger inn i den, fordi man så at man ikke kunne gjennomføre det på den måten. Når Hagen skulle forsvare det han var med på først, minnet han mest av alt om en byråkrat som skulle forsøke å forsvare det umulige. Men etter hvert kom han på bedre tanker og bevilget mer til eldreomsorgen, nettopp for at man skulle gjennomføre det Stortinget hadde vedtatt.

Jeg har bare lyst til å si: Arbeiderpartiet ønsker ikke en delt skole her i landet. Vi har behov for en sterk offentlig skole, der alle barn kan gå i samme klasserom og være i samme skolegård. Det skaper fellesskap. Det har vi behov for mer enn noen sinne, ikke en delt skole – en privat og en offentlig.

Siv Jensen (Frp): Jeg synes det er litt utrolig at representanten Thorbjørn Jagland ikke skjønner at det er systemene som er gale. Det er altså slik at skal man styrke skolen, må man gi penger. Skal man styrke eldreomsorgen, må man gi mer penger til eldreomsorgen. Når man hører på den retorikken som særlig Arbeiderpartiet bruker fra denne talerstol, får man det inntrykk at alle problemer blir løst bare vi har store, sterke og byråkratiske kommuner. Men det er helt rett, Fremskrittspartiet er ikke opptatt av å styrke kommunene for å styrke byråkraterne i kommunene. Vi er opptatt av å styrke innbyggerne, hvert enkelt individ som bor i de ulike kommunene, og de rettighetene og mulighetene som de har. Hvis det hadde vært slik at Arbeiderpartiet virkelig hadde vært opptatt av mangfoldet i kommunene, hadde de ikke gått inn for å gjøre om selskapskatten til en statlig skatt. Det er det ene incentivet kommunene har til å stimulere til næringsvekst og nye arbeidsplasser – til mer inntekter for kommunene. Men Arbeiderpartiet gikk inn for å fjerne nettopp den muligheten, under dekke av at man skulle drive nok et område med fordelingspolitikk. Det fører bare til at de kommunene som driver godt og som er effektive, blir fratatt incentivet for å drive enda bedre. Jeg kan ikke forstå at Arbeiderpartiet ikke ser det.

Arbeiderpartiet står også her og snakker om denne enhetsskolen. Ja, hva er den? Arbeiderpartiets oppfatning av den er altså at man skal dytte inn en gjeng med uformede, unge mennesker i den ene enden, og forhåpentligvis skal det tyte ut gode sosialdemokrater i den andre. Men dette samfunnet er basert på individer som har ulike

behov for læring, ulike behov for utvikling, og som står på ulike nivåer gjennom hele livet. Hvorfor er det så galt at man skaper en skole som også stimulerer de som er flinke, like mye som man stimulerer de som er mindre flinke? Da må man ikke ha en enhetsskole, men man må ha en skole tilpasset det individet som går i skolen. Og så vil man begynne å utvanne dette ved å fjerne karakterene og sette færre krav til at elevene skal bli flinke. Jeg synes at det er en helt gal vei å gå i forhold til å få en god skole.

Men for å bedre kommuneøkonomien må man først og fremst sette krav til effektivisering. Til og med SV kaster seg nå inn i debatten om hvor viktig konkurranse er for å få prisene ned. Det snakker man om når man nå avregulerer telesektoren. Da er det konkurransen som står i fokus. Men den skal altså ikke stå i fokus når vi snakker om eldreomsorg. Dette dreier seg ikke om at private skal tjene penger på andres elendighet. Det dreier seg om å utnytte pengene på en slik måte at vi får mest kvalitet igjen for pengene. Det er det innbyggerne som har krav på, og ikke kommunene.

Presidenten: Presidenten tillater seg å antyde at det kanskje kan være en fordel å bli ferdig med disse sakene på formiddagens møte.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg må si at dette har vært en ganske underlig debatt.

Representanten Jagland viser til at det er Stortingets, Fremskrittspartiets og Høyres feil at prisøkningene i barnehagene og skolefritidsordningen skjer. Dette er en følge av kommunepolitikernes prioriteringer. Det er der man legger inn den biten. Og når det gjelder kommunenes prioriteringer, vil jeg ta et enkelt eksempel fra min egen hjemkommune, Ålesund. Ålesund har ingen god eldreomsorg, og man har heller ingen god skole. Men kanskje til representanten Jaglands store overraskelse kan jeg fortelle at kommunen eier aksjer i kraftselskap for 1,8-2 milliarder kr. Her har man mye å hente ved å se på andre løsninger.

Debatten bærer også preg av at et flertall i denne salen – i hvert fall Arbeiderpartiet og SV – er livredd for det private og ikke minst brukeren. Jeg tror at hvis brukeren kommer mer i sentrum, får vi en bedre skole, fordi vi da også stiller større krav til skolen og skolens innhold. La det bli slik at pengene følger brukeren, altså eleven. La dem ikke gå via byråkratene i kommunen. Jeg må bare si, ut fra erfaringer fra eget fylke og hjemkommune: Pengene har en tendens til å finne uante veier når de skal fordeles via det offentlige.

Jan Petersen (H): Jeg skal ha presidentens forsiktige anmodning i bakhodet når jeg nå sier noe, men jeg har behov for – på tross av at dette har dradd ut – å si noen få ord til Djupedal og Tom Thoresen.

Når det gjelder Djupedal, vil jeg minne ham om at Høyre har benyttet revidert nasjonalbudsjett i år til å markere en satsing på skolen, fordi vi mener at skole og utdanning er nøkkelen til at Norge skal kunne håndtere både kortsiktige og langsiktige utfordringer. Det Djupe-

dal oppfattet som et kutt i budsjettet, må bero på en misforståelse. Det som er poenget, er at departementet har opplyst om ubrukte midler i forbindelse med 6-åringsreformen, som det ikke er søkt om. Det er de pengene han omtalte. Men Djupedal vet utmerket godt at Høyre i dette budsjettforslaget legger inn forslag bl.a. om satsing når det gjelder etter- og videreutdanning av lærere. Og jeg må si at er det noe som virkelig er nøkkelen i arbeidet for å få en bedre skole, er det nettopp å få gjenreist respekten for lærerrollen, hevet lærernes status og også gi større armslag og slagvidde for læreren i den aktuelle skolesituasjonen.

Det interessante med Arbeiderpartiets opplegg er nettopp at de nå åpenbart velger kampen mot mangfoldet som selve profilen i valgkampen. Det er forunderlig. Det er viktig, etter mitt skjønn, heller å skape mer valgfrihet og mangfold enn mindre, for sammen med viktige faktorer som lærerrollen, som at bygningene skal være i orden, som kvalitet og individuelt tilpasset undervisning, som karakterer, er *det* viktige elementer for å nå frem.

Og når Tom Thoresen spør om konkurransetenkning gir bedre lærere, er svaret ja. Det gjør det. Det gir for det første en bedre skole, fordi skolen blir utfordret, og foreldrene og elevene svarer på en for dårlig offentlig skole nettopp ved å velge de private alternativene. Da må den offentlige skole skjerpe seg. Men det er også viktig fordi de private supplementene vil kunne gi en dynamikk når det gjelder lønnsutvikling for lærerne. Jeg synes vi nå skal slutte å snakke om lærerutfordringen uten å snakke om det aller mest sentrale, nemlig at selve lønnsstrukturen, lærerlønningene, gjør at altfor få søker seg dit, og altfor mange forsvinner ut av yrket. Derfor må det gjøres noe med den faktoren. Og det er nettopp konkurransen fra de private supplementene som kan – akkurat som i helsevesenet – være med på å gi en viss dynamikk. Det er en dynamikk som vil føre flere til læreryrket, få flere til å bli der, og derfor er dette en viktig faktor nettopp for å heve kvaliteten i norsk skole.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er straks omme. Presidenten vil foreslå at møtet forlenges til vi har ferdigbehandlet sakene nr. 1 og 2. – Det anses vedtatt.

Carl I. Hagen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Carl I. Hagen (Frp): Etter å ha hørt Arbeiderpartiets leder, Thorbjørn Jagland, har jeg lyst til å slå fast at dersom Gerhard Schröder og Tony Blair hadde deltatt i denne debatten, hadde de stått på min side og ikke på Thorbjørn Jaglands. Da viser jeg til det siste skrift fra de to herrer, og det som nå er den tredje vei internasjonalt, hvor man nettopp satses på markedsløsninger og valgfrihet for brukerne.

Til Tom Thoresen vil jeg si: Vi går langt lenger i demokrati enn det Arbeiderpartiet gjør. Vi vil overføre makt, myndighet og betydning til innbyggerne i kommunen, og det er mer demokratisk enn at det skal være byråkrater og politikere som bestemmer.

Og la meg også si til Thorbjørn Jagland at jeg aldri har trukket tilbake noe jeg har sagt om Lakewood. Det er fullt mulig med omorganiseringer slik at det som det offentlige ønsker utført, bruker man private – i konkurranse med hverandre – til å utføre, men all kontrollmyndighet og styringsmyndighet forblir i kommunen.

Thorbjørn Jagland (A): Til henvisningen som Hagen nå gjorde til den tredje vei: I den boken som ble skrevet, og som danner grunnlaget for den tredje vei, står det i forordet at Arbeiderpartiet i Norge var ute ti år tidligere enn de andre partiene som nå har gått inn på den tredje vei. De fleste av de ideene som gjelder den tredje vei, har altså Arbeiderpartiet tatt opp for ti år siden. Hagen kan selv lese den boken.

Det er merkelig at Hagen tør komme fram med Lakewood igjen, for dette kom jo fram under valgkampen i 1997. Da sa Hagen at Lakewood var hans favorittkommune. Den ligger i Los Angeles. Han sa at den kommunen drives med bare åtte personer, og det samme kan Drammen kommune gjøre. Det ble sagt i valgkampen i 1997, men det var ikke 20-30 personer, som jeg sa i mitt første innlegg – jeg må rette det – det var åtte personer Hagen sa Drammen kommune kunne drives med.

Men det han ikke hadde undersøkt, var at Lakewood ikke har ansvaret for skoler, barnehager, sosial- og helse-tjenester og sykehjem. På tross av dette har ikke Lakewood åtte ansatte, men 164 ansatte, og hvis Hagen hadde lest på Internett, hadde han sett der at Lakewood ønsker seg flere ansatte, men at de ikke kan få det fordi de ikke har skatteinntekter nok. Og det er ikke fordi det ikke er skatteinntekter å hente, for dette er en rik forstad til Los Angeles, det er fordi de rike ikke vil betale skatt – kanskje de har en Hagen som har propagandert for det i altfor mange år!

Jeg må si det er oppsiktsvekkende at Hagen tør komme med Lakewood en gang til og mene at norske kommuner kan drives etter det prinsippet. Da får vi ikke et velferds-samfunn verken i norsk, skandinavisk eller europeisk forstand, og heller ikke i den forstand som Bill Clinton snakker om det, og som er den tredje vei i USA.

Det snakkes om konkurranse i eldreomsorgen, og det er litt merkelig at man ikke snakker enda mer om det – ja, det er jo blitt snakket om det når det gjelder skolesek-toren, men hvorfor reklamerer ikke Fremskrittspartiet for sitt eget program? Det som ble vedtatt på landsmøtet, var at man ønsker at man skal ha et privat skolevesen. Da vil vi få en delt skole i dette landet, noen vil gå på privat skole, og det er helst de som kan kjøpe seg fram, andre vil gå i den offentlige skolen, som etter dette vil bli dårligere og dårligere. Jeg håper at flertallet i denne sal ønsker en sterk, offentlig skole der alle barn kan gå sammen. Det er en verdi i seg selv i et samfunn preget av mangfold. Mangfold betyr ikke at vi skal splitte oss opp etter religion, etniske grupper, holdninger eller meninger i dette samfunnet.

Per Sandberg (Frp): Jeg tror forskjellen på represen-tanten Jagland og representanten Hagen rett og slett er at

Jagland ikke beveger seg i virkeligheten, i hvert fall ikke når det gjelder barnehagesituasjonen, for den framstillin-gen Jagland gav av barnehagene i dette landet, er langt fra virkeligheten. At Arbeiderpartiet og Jagland ikke greier å få gjennom sitt ønske om obligatorisk barnehage, forstår jeg godt er en stor skuffelse. Men at Arbeiderpar-tiet gang på gang presiserer at mer midler til kommunene også vil medføre bedre barnehagepolitikk, er jo direkte galt, for det er det som er problemet, at vi gang på gang overfører midler til kommunene, som har en oppgave når det gjelder barnehagepolitikken, men som ikke følger den opp.

Poenget er at vi har en 40/30/30-delning som er vedtatt i dette stortinget, men kommunene har de siste ti årene fraveket denne på alle områder. Etter hvert har de private barnehagene i kommunene fått 10 pst. av disse overfø-ringene, de kommunale har fått 90 pst. Det medfører at de private barnehagene nå går konkurs, og at det er man-ge kommuner rundt omkring som faktisk legger planer om å slå de private barnehagene konkurs, slik at de kan overta dem.

Det er også direkte galt når representanten Jagland sier at Fremskrittspartiet har gått inn for mindre overfø-ringer til barnehagene. Vi er det eneste partiet som tok barnehagens situasjon alvorlig ved behandlingen av innværende års budsjett og foreslo 240 mill. kr i overfø-ringer til de barnehagene som slet med sin økonomi. Det Arbeiderpartiet ønsker å gjøre i denne situasjonen, er å bevilge ytterligere millioner for å etablere nye barneha-ger, mens vi vet at problemet er at barnehager går kon-kurs! Arbeiderpartiet skal etablere nye barnehager i ste-det for å ta vare på dem som i dag har problemer med sin eksistens. De skal etablere nye kommunale barnehager som gjør situasjonen enda verre. Det gjentar seg faktisk også nå i forbindelse med behandlingen av revidert bud-sjett. Regjeringen har foreslått 37 mill. kr til ekstratiltak til private barnehager. Arbeiderpartiet, sammen med Fremskrittspartiet, får til en høyere bevilgning, men Ar-beiderpartiet ønsker å bruke midlene til nye barnehager – stimulering til nye barnehageplasser – når problematik-ken er at barnehager går konkurs! Fremskrittspartiet øn-sker i forbindelse med revidert å bevilge 100 mill. kr til driftsbudsjettet for å ta vare på situasjonen til barnehage-ne. Det ønsker ikke Arbeiderpartiet, ene og alene fordi de ikke får gjennomført obligatorisk barnehage i dette lan-det.

Tom Thoresen (A): Jeg beklager høydeforskjellen, hr. president!

Det er i hvert fall visse nyanser mellom Høyre og Fremskrittspartiet når det gjelder konkurranseutsetting på f.eks. skoleområdet. Siv Jensen er redd for en skole hvor det går individer inn den ene enden og det kommer sosialdemokrater ut den andre, mens Jan Petersen mener at en konkurranseutsetting av skolen vil få den offentlige skole til å skjerpe seg. Jeg tror at den offentlige skole skjerper seg hele tiden. Jeg tror at lærere, foreldre, skole-administratorer og lokalpolitikere hele tiden skjerper seg for å strekke den skinnfellen som er der, for å skape en så

god skole som mulig. Men av og til strekker den ikke til, av og til møter skolen nye problemer som skolen må ha nye løsninger for å komme ut av. Konkurransetsetting vil muligens føre til at noen av de ressursene, heriblant lærerne, som eksisterer i den offentlige skole i dag, vil bli flyttet over i andre skoleslag, f.eks. privatskoler. Men vil det totalt sett skape en bedre skole? Eller er det behovet for å pusse opp skolebygningene, for å gi lærerne etterutdanning, for å bedre hele lærerutdanningen, som vil skape en bedre skole? Ja, om det får enhver tro hva enhver vil tro, men jeg tror mitt om det.

Fordi dette er en debatt om kommuneøkonomi, er det selvfølgelig av vesentlig interesse hvordan kommunene skal kunne løse det som er kommunenes sentrale oppgaver. Ett av svarene som foreligger her, er altså at det skal kommunene ikke gjøre – det skal private gjøre – det skal staten gjøre. Jeg er ikke sikker på at det er en farbar vei. En av årsakene er at eldre mennesker som trenger omsorg, og unge mennesker som trenger utdanning, trenger det i et lokalsamfunn hvor lokalsamfunnet kan bygges opp om hverandre og med hverandre.

Ønsker vi en skole hvor unge mennesker av ulik legning, av ulik religiøs oppfatning, fra ulike hjemmemiljøer og ulike sosiale lag skal gå sammen, på den samme plassen, møtes og lære av hverandre? Eller ønsker vi en segregasjon, hvor de går på hver sine lokaler og øker avstanden mellom seg. Heller ikke der er jeg i tvil om hva jeg mener.

Presidenten: Per Lønning har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad på inntil 1 minutt.

Beklager – Inge Lønning, selvfølgelig.

Inge Lønning (H): President, jeg er ikke min brors vokter!

Alle ønsker en levende kvalitativt god offentlig skole. Svaret på Tom Thoresens spørsmål er innlysende. Forskjellen i denne sak går på hvorvidt man ønsker å overlate et valg til foreldre og elever, eller om man ønsker at den offentlige skolen skal være den eneste mulighet. Det var derfor jeg stilte spørsmål i sted: Hvorfor ønsker Arbeiderpartiet og SV å bruke tvangsmidler for å presse folk inn i den offentlige skolen?

Jeg må få lov til å gjenta tallenes tale; det er 1,5 pst. av norske elever som i dag går i private skoler. Økningen i løpet av det siste tiåret har vært 0.29 promille, altså under promillegrensen i alkohollovgivningen. Hvis Arbeiderpartiet er i stand til å oppfatte det som en trussel mot enhetsskolen, da må jeg si at det er et lettskremt parti. Om Thorbjørn Jagland skulle bli like gammel som Metusalem, ville han etter 1000 år fremdeles kunne sove rimelig trygt om natten.

Siv Jensen (Frp): Det er veldig lett å tro at representanten Thorbjørn Jagland lider at selektiv hukommelse. Når han er i ferd med å male seg inn i en diskusjon om Fremskrittspartiets program, hadde det vært en fordel om han hadde lest hele programmet før han trekker konklusjonene av hvilke effekter det får. Og kanskje hadde det

vært en fordel om Arbeiderpartiets leder hadde brukt litt mer tid på å presentere Arbeiderpartiets politikk istedenfor å prøve å tolke i hjel Fremskrittspartiets.

Når representanten Jagland viser til Lakewood, er det et godt eksempel nettopp fordi det er blitt en brukerstyrt kommune, ikke en politikerstyrt. Og det er helt rett som Jagland sier, at politikerne ikke lenger har ansvaret for skolen og eldreomsorgen. Nei, det har de ikke, fordi dette er flyttet bort og avbyråkratisert. Det er nettopp det som er hele poenget med å konkurransetsette og å brukerstyre tjenestene, at det er brukerne som skal være i fokus og ikke de politiske prioriteringene. Akkurat det samme systemet har man i Sveits. Når man kjører forbi rådhus og kommunestyrehus i Sveits, kan man komme i skade for å kjøre forbi dem, fordi de ikke ser ut som de monumentale flotte bygg som man har bygd i Norge, men er små villager med en liten administrasjon.

Representanten Jagland snakker om dette velferds-samfunnet som vi alle skal være så glade i. Ja, det er nettopp Arbeiderpartiets velferdssamfunn som er i ferd med å spille fallitt, og det er nettopp det velferdssamfunnet som både Schröder og Blair er i ferd med å modernisere gjennom mer markedstilpasning.

Det er feil når Thorbjørn Jagland sier at Fremskrittspartiets løsning på skoleutfordringene er mer privat skole. Vi ønsker også at de offentlige skolene skal ut og konkurrere med hverandre om å gi elevene det beste tilbudet, slik at elevene selv kan velge hvilken skole de vil gå på. Det som er sannheten, er at man i dag har bygd opp systemer hvor de private alternativene, enten det er på skolesiden eller på sykehussiden er et tilbud som nettopp de rike, slik som Jagland snakker om det, kan kjøpe seg til, til forkleinelse for alle dem som står i kø. Det er nettopp det systemet Fremskrittspartiet vil ha bukt med ved å likestille tilbudene, enten de er private eller offentlige, og la finansieringen komme fra samme kilde, nemlig staten. Da vil alle innbyggerne stille likt enten de er rike eller fattige, fordi de har krav på de samme fellesskapsløsninger, uansett. Det spiller ingen rolle om det er et privat initiativ eller et offentlig, så lenge de er likestilt, og så lenge de konkurrerer om de samme brukerne. Jeg begriper ikke at dette skal være så vanskelig å forstå.

Når Tom Thoresen definerer skolen som en «skinnfell» – ja, så er det altså den skinnfellen som Arbeiderpartiet har skapt gjennom ti år med satsing på skolen. Og hvis det er begrepet man skal bruke på en skole man selv har skapt, er det kanskje ikke så rart at andre politikere finner grunn til å modernisere den.

Presidenten: Sylvia Brustad har hatt ordet to ganger, og får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

Sylvia Brustad (A): Jeg vil ta avstand fra den beskrivelse som Per Sandberg gav i forhold til Arbeiderpartiets virkelighetsbeskrivelse for barnehagesektoren. Fakta er følgende: I 1997 ble det bygd 16 400 barnehager i Norge, i 1998, med en borgerlig regjering med støtte av Høyre og Fremskrittspartiet, var vi nede i 3 500 barnehager, for i år er måltallet 2 500 nye barnehager. Bare her i Oslo

står det 4 200 unger i kø for å få en plass. Samtidig er det et faktum at prisene øker betydelig i mange kommuner, noe som medfører at mange foreldre har vært nødt til å ta ungene sine ut av barnehagen.

Hvem er det så som taper mest på dette? Jo, det er ikke minst de svakeste blant de svake ungene. Det er barnevernsbarn, innvandrerbarn og andre unger som absolutt har et stort behov for å være i barnehage.

Jeg vet at Fremskrittspartiet ikke har noe engasjement overfor disse gruppene, men når de prøver å framstille det som om det ikke skulle være sammenheng mellom de penger vi bevilger til kommunene, og hva vi får ut i den andre enden også når det gjelder barnehager – må de i beste fall ha meget god fantasi. Så god fantasi er det ikke mulig å ha, for det er faktisk ikke riktig.

Jan Petersen (H): På tross av at Stortinget nå er i ferd med å bevise at perpetuum mobile virkelig fins, skal jeg ta ordet fordi jeg har tre poenger.

Mitt ene dreier seg om «den tredje vei»; jeg kan ikke la være å gå inn på den. Jeg må innrømme at jeg ofte har undret meg på hva «den tredje vei» egentlig betyr. Jeg skjønner ikke at noen tør å assosiere seg med den, for det det i virkeligheten er, er jo ikke et opplegg for hva man skal til, men et opplegg for å fjerne seg fra en del av de sosialdemokratiske misforståelser som så altfor lenge har hengt ved sosialdemokratiske partier. Derfor er det på mange måter et forsøk på å lage en overbygning over det å bli Høyre-politiker uten å ville innrømme det. Det er «den tredje vei».

Jeg så i Herald Tribune for vel et halvår siden en definisjon på «den tredje vei» som egentlig var ganske presis, så vidt jeg kan bedømme det – der ble den betegnet som opportuniste med et menneskelig ansikt.

Så to ord om kommuneøkonomien. Jeg har lyst til å si at i kommuneøkonomidebatter begås alltid den samme feilen, nemlig å snakke om hvor mye penger en skal få fra staten. Men vi vet hva som virkelig har presset kommuneøkonomien i det siste, det er nettopp det lønnsoppgjøret vi fikk i fjor, som gikk helt av sporet, og da fikk vi også en renteutvikling som også har gått av sporet. Det er disse to faktorer som Høyres økonomiske politikk nettopp har adressert, og som – det må jeg også si – har vært med på å tvinge Regjeringen i riktig retning, ja så til de grader at Regjeringen åpenbart vil ta hele æren av den økonomiske forbedringen.

Og så litt til selve skolespørsmålet. Jeg synes det er ytterst interessant at Arbeiderpartiet virkelig gjør kampen mot mangfoldet til den ideologiske hovedsaken foran denne valgkampen. Det bærer bud om at skolespørsmålene kommer dit de skal være, nemlig helt i sentrum for denne valgkampen. Og jeg tror at det Arbeiderpartiet her gjør, det er ikke engang å benytte «den tredje vei» som skalkeskjul for å komme seg mot Høyre, men det faller tilbake til gamle sosialdemokratiske oppfatninger som tiden har løpt forbi.

Jeg registrerer med stor interesse at Tom Thoresen ikke engang gjorde et forsøk på å argumentere mot meg når det gjaldt at konkurranse faktisk vil kunne være med

på å skaffe bedre lærere gjennom et visst press i lønnsystemet, som jeg tror må være nøkkelen for å få til noe. Men problemet med Tom Thoresens resonnering er jo at han oppfatter lærere som en slags *gitt* ressurs, og det er jo der problemet ligger. Problemet er at vi nå har for få lærere, vi har for få som blir der, og vi har for få gode som blir der. Vi er derfor nødt til å gjøre noe helt alvorlig for å få bedre og flere lærere tilbake i skolen. Da må vi angripe det helt sentrale, og jeg tror at i likhet med det private supplement i helsevesenet vil en privat utfordring i skoleverket også virke positivt, og da til glede for det samlede undervisningssystem, både det offentlige og det private.

Jens Stoltenberg (A): Vi fra energi- og miljøkomiteen kom hit ved etidene for å starte debatten om kraftregimet, og har sittet i to timer og opplevd en generalprøve på kommunevalgkampen, og etter hvert måtte vi også delta, for vi skal delta i kommunevalgkamp vi også.

Det har vært en interessant generalprøve, bl.a. fordi flere har prøvd å få inn litt ideologiske overtoner og sagt at Arbeiderpartiet ikke har forstått noe av hva «den tredje vei» er. Det er riktig at «den tredje vei» kan defineres på mange ulike måter. Men det er også riktig det Thorbjørn Jagland sa tidligere, at i den boken som har dannet grunnlaget for relanseringen av det begrepet i Storbritannia – boken til Anthony Giddens – er det en omtale og henvisning til Det norske Arbeiderparti som et parti som har gjennomført veldig mange av disse moderniseringer, nyorienteringer, i forhold til virkemiddelbruken, men ikke i forhold til verdier og mål som Giddens anbefaler at det britiske sosialdemokratiet bør gjøre, og i noen grad har gjort.

Vi har aldri vært i de problemene det britiske sosialdemokratiet var i, og derfor har vi heller ikke behov for den samme type endring som de har vært igjennom. Så her er det altså slik at i den grad man skal være opptatt av ideologiske spørsmål, har vi bidratt til en del av den loftsryddingen, den gjennomførte vi tidligere på 1980-tallet.

Så er det mange som lover mer til mange gode velferdsformål, og det vil vi høre gjennom hele valgkampen. Og da er det to ting som kan være greit å sjekke etter. Det ene er at i det kappløpet om hvem som har mest penger til barnehage, skolefritidsordninger og skoler og andre gode formål, er det et spørsmål om hvem som er i stand til å skaffe de pengene. Og når Fremskrittspartiet nå kaster seg på og ikke bare lover mer til eldre og helse, men også nå lover mer til barnehager, er det altså slik at Fremskrittspartiet i sitt program foreslår å kutte dramatisk i statens inntekter. De foreslår å fjerne all statsskatt, de foreslår å redusere en lang rekke avgifter, og de foreslår å redusere all skatt på formue og eiendom. Der forsvinner titalls av milliarder kroner, og da blir det uansett mindre penger til velferdsformål. Det tror jeg vi greide å påvise i forrige valgkamp, og det skal vi også påvise i denne valgkampen.

Den andre testen man bør se etter, er ikke bare hvor man har tenkt å skaffe pengene fra, men hva som har vært praksis: hva man faktisk har stemt for, ikke bare hva

man har sagt i debatter og i partiprogrammer. Og der er det faktiske forhold det at etter at vi i mange år har hatt en sterk utbygging av barnehager, har vi nå, slik Sylvia Brustad påpekte, hatt en bråstans i barnehageutbyggingen, fra et gjennomsnitt på over 12 000, i 1997 over 16 000, ned på 3 500 og måltallet er nå 2 500. Det er et praktisk bevis på en nedtrapping, slik vi også ser det i skolefritidsordningen, der man med Fremskrittspartiets, Høyres og sentrumspartiens stemmer kuttet 25 pst. i de statlige bevilgningene til skolefritidsordningen. Det er det som teller i den praktiske politikken.

Grete Knudsen (A): I forgårs hadde vi her i Stortinget en lang debatt om utdanningspolitikken og om en likeverdig skole. Der var regjeringspartiene, SV og Arbeiderpartiet enige om de lange linjene, og hadde i aller høyeste grad skrevet seg sammen om det meste. De som var isolert, var Fremskrittspartiet med halehenget Høyre. De hadde fortsatt, som de alltid har hatt, de gamle svarene på nye utfordringer. Men den gamle tiden kommer faktisk ikke igjen. Vi kan ikke fortsette med å tenke bare på de spesifikke vurderingene av hver enkelt elev, vi må gå langt mer inn i selve læringsprosessen – noe ikke minst den nye tiden med IT og teknologi vil kreve, for bare å nevne noe.

Inge Lønning besværer seg over at det er så få private skoler. Det er ikke det det gjelder. I de småsamfunnene som nå enkelte steder opplever at nærskolen blir privatskolen, som har en veldig snever inntakskrets der ikke alle kan delta, der forsvinner den offentlige møteplassen som også gjør at barn lærer i samvær med andre. Og når den private skolen i dette tilfellet får automatiske statstilskudd og forrykker den offentlige skolen, appellerer vi til dem som er enig i en enhetsskoletenkning, om å rette opp dette. Og positivt har Johan J. Jakobsen sagt at dette bør man se nærmere på.

Videre snakker Jan Petersen om hvor viktige lærerne er. Det er jeg helt enig i. Samtidig gikk Inge Lønning fredag i forrige uke til felts mot lærerorganisasjonene for å være de som omtrent hadde ødelagt dette utstillingsvinduet som Høyre selv har knust når det gjelder skolepolitikken i Oslo. Vi kommer ikke lenger i skolepolitikken hvis vi ikke går i dialog med de lærerne som står ansikt til ansikt med elevene i en vanskelig hverdag.

Ellers har Thorbjørn Jagland appellert til de partiene som vil satse på barn og unge. Her i dag har representanten fra regjeringspartiet vært helt taus, og det sier litt om det dilemmaet som Regjeringen selv har plassert seg i.

Presidenten: Thorbjørn Jagland har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

Thorbjørn Jagland (A): Jeg er skeptisk til dem som har ideologiske fyrtårn, slik som f.eks. maoistene hadde. Men de visste i hvert fall hva den ideologiske fører mente om saker og ting. Nå har Fremskrittspartiet fått Lakewood som sitt ideologiske fyrtårn, men de setter seg ikke inn i hva Lakewood er. Siv Jensen kom med nye feilakti-

ge opplysninger om Lakewood. Vi skal komme tilbake til dette.

Ellers ble det sagt at vi har så få privatskoler – hva er problemet? Men det øker på. Det er det som er situasjonen nå. Og hvis det er slik at privatskoler er så gunstig, hvorfor sier man da ikke at man skal ha flest mulig av dem? I stedet sier man at det er så få at det er ikke noe problem. Så her er det surr i argumentasjonen.

Hvis penger ikke betyr noe for Fremskrittspartiet, hvorfor er man da med på å bevilge mer penger? Man skryter av at man bevilger penger på den ene siden, og så sier man at penger ikke betyr noe. Saken er den at Fremskrittspartiet var med på å bevilge en lang rekke nedskjæringer som var ugunstige. Så har man sett at det ikke går, og så er man med på å bevilge mer penger. Det beviser at penger er viktig for å få til ting.

Kirsti Kolle Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Lodve Solholm har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

Lodve Solholm (Frp): Eg har sete som etatssjef for skule og barnehagar og administrert regjeringa Jagland – med finansminister Jens Stoltenberg – si satsing på skule og barnehagar i 1996-97. Det var ei underleg og trist oppleving. Det var ikkje mykje satsing. Og på grunn av mindre satsing på eldreomsorg blei det endå større nedskjeringar for barnehagar og skular.

Arbeidarpartiet si satsing har no ført til at partiet innser at deira eiga satsing ikkje har lukkast. Slik blir det når ein vaknar noko seint or Draumkvedet.

Inge Myrvoll (SV): Jeg hørte representanten Siv Jensen slo fast at Blair og Schröder reformerte sosialdemokratiske velferdssamfunn. Og jeg som trodde at Blair tok over en sosial ruin etter et altfor langt styre med Thatcher og Major, og at det ikke var mye sosialdemokrati igjen i det landet! Schröder tok over etter Kohl, som heller ikke var noen utpreget sosialdemokrat. Så hvis de vil reformere noe, så er det i hvert fall ikke sosialdemokratiske velferdssamfunn. Men la det ligge.

Jeg la merke til at representanten Petersen mente at lønnsoppjøret gikk helt av skafet, men samtidig ville han at lærere skal få bedre lønn og vilkår. Sammenhengen er ikke så lett å få tak i. Men egentlig: Det som er avgjørende for Kommune-Norge, er ikke de spennende og spenstige duellene som har vært her i dag – det har virkelig tatt av helt. Det som er viktig, er alliansene i denne sal og ikke duellene i denne sal.

Jeg har merket meg hvor taust det har vært fra sentrum når temperaturen her har steget. Det er egentlig sentrum som er interessant, for det er de som i stor grad avgjør hvilken veg alliansene skal gå. Og da representanten Djupe dal utfordret statsråd Enoksen på spørsmålet om allianse- ne, svarte Enoksen med å harselere over SVs avmakt, i stedet for eventuelt å forklare hvorledes Senterpartiet nådde sine mål gjennom å sitte avmektig i regjering på Høy-

res og Fremskrittspartiets nåde. Det er dette som er interessant, og det er sentrums svar som er mest spennende når det gjelder spørsmålet om Kommune-Norges framtid – hvilke allianser de skal bygge framover. Men det avhenger også av at Arbeiderpartiet snakker med sentrum uten for mye aggresjon i enhver debatt, at tonen fra i går, i operadebatten, også kan føres i debatter framover, for da er kanskje muligheten for å bygge allianser som kan bety noe positivt for Kommune-Norge, til stede.

Så mitt spørsmål går egentlig til statsråden: Føler han at han i alliansen med Fremskrittspartiet og Høyre greier å løse Kommune-Norges oppgaver? Føler han på en måte at han får til noen steg i retning av Senterpartiets målsettinger i den typen allianser, eller ser han at det kommer til å bli en stor byrde for Kommune-Norge dersom sentrum nå ikke greier å bygge politiske allianser andre veier enn mot Høyre og Fremskrittspartiet? Og da kan han jo svare på det i stedet for å harselere over SVs avmakt. Vi vil gjerne ha mye mer makt enn vi har, men vi innser at vi ikke er i en veldig gunstig posisjon akkurat i denne perioden. Det er ikke så mange saker der vi har sittet på vippen og kunnet forhandle akkurat – det syns jeg jo er litt trist.

Per Sandberg (Frp): Representanten Brustad var opptatt av begrenset fantasi og kreativitet. Ja, jeg er opptatt av det samme selv, og det er akkurat det som er poenget. Arbeiderpartiet har jo ikke kreativitet i barnehagepolitikken sin lenger. På 1990-tallet har utviklingen gått den veien. Driftstilskuddet fra staten er likt uavhengig av om det er en kommunal eller privat barnehage. Men de største overføringene går altså til kommunene, det bakes inn i rammeoverføringene. Og når kommunene skal fordele sine midler, fordeler de dem til sine egne barnehager og nonchalere de private barnehagene, på grunn av at etter at barnehageloven ble vedtatt, har forskjellige arbeiderpartistyrte kommuner, med Brustads velsignelse, vedtatt egne regelverk for sine respektive kommunale barnehager som går langt utover barnehageloven, det kan gjelde lønn, antall ansatte, utareal osv., som medfører at de kommunale barnehagene er 15-20 pst. dyrere å drive enn de private. Samtidig reduserer kommunene overføringene til de private barnehagene, som på 1990-tallet har overtatt de dyre barnehageplassene, mens kommunene har beholdt de billige barnehageplassene. Derfor er forskjellen blitt så stor.

Representanten Stoltenberg er også opptatt av dette, og kommer på en måte med en utfordring til valgkampen. Ja, jeg skal gjerne stå fram i valgkampen med rak rygg når det gjelder barnehagepolitikken, for her er det også begrenset kreativitet fra representanten. For hvis en har prøvd å følge med i hva Fremskrittspartiet har gjort for inneværende år, og hva vi gjør nå i revidert, vil ikke det medføre noen ytterligere utgifter – da er det snakk om Fremskrittspartiets kreativitet for å løse de problemene som har oppstått i barnehagesituasjonen på grunn av Arbeiderpartiets barnehagepolitikk.

Sylvia Brustad og Arbeiderpartiet bygger hele barnehagepolitikken sin på at det skal bygges flere barnehage-

plasser. Det er det eneste de bygger sin politikk på. Jeg er helt enig i – og jeg er glad for at representanten Brustad slår det fast så hardt som hun gjør i sitt innlegg – at det er forskjell på vår barnehagepolitikk og Arbeiderpartiets barnehagepolitikk. I vårt parti er vi ikke så opptatt av institusjonsbarnet som Sylvia Brustad er, eller som jeg bruker å kalle det, 2-timers-barnet, og da er det knyttet opp mot Brustads sterke ønske om obligatorisk barnehage.

Lars Arne Ryssdal (H): Det kan være greit for et medlem av kommunalkomiteen å blande seg inn mot slutten av denne debatten også, og bare konstatere at det som begynte som en debatt om sammensetning av overføringssystem til kommunene neste år, med problemstillinger og tekniske begrep som dessverre bare er skjønnebare for spesielt innvidde, har dette utviklet seg til en Holmgang-debatt dagen etter.

Da er det jo greit å vende tilbake til noe av det som står i innstillingen, og spørre: Henger dette sammen? Fremskrittspartiet har gjort et stort nummer av at de vil overlate ansvaret for sykehus, skole og eldreomsorg til staten, mens de står inne i en merknad i innstillingen og understreker at «kommunene er et fullverdig politisk og administrativt nivå». De har senere i en særmerknad poengert om at kommunene må sikre seg at det foretas spørreundersøkelser, folkeavstemninger og annet om hvordan folk er fornøyd med skole, sykehus og eldreomsorg. Men hvorfor kommunene skal blande seg inn i dette, når det er statens ansvar, er noe Fremskrittspartiet får forklare i løpet av en valgkamp.

Så har vi Arbeiderpartiet da som gjør et stort nummer av all satsingen de vil ha på barnehager og skole. Sylvia Brustad viser til at barnehageutbyggingen har stagnert de siste to årene. Det er kanskje en naturlig utvikling når et helt årskull har begynt i skolen, og når vi har fått innført en kontantstøtte. Da er det jo et spørsmål om de ekstrabevilgningene som Arbeiderpartiet legger inn på 125 mill. kr i stimulering til nye plasser, har den store mening når søkerne til barnehageplassene ikke er der, annet enn i spesielle tilfeller.

Så går Arbeiderpartiet høyt på banen om tilstanden i skolen uten at de egentlig har lagt inn ekstra midler til kommunene i noe særlig monn, og uten at det ligger særlig med øremerkede ekstrabevilgninger fra Arbeiderpartiet på det området.

Grete Knudsen hisset seg opp over Inge Lønning, som på den ene siden tok fatt i det poenget som er viktig for Høyre, at lærerne sakker akterut lønnsmessig, mens han har tillatt seg å kritisere lærerorganisasjonene for deres opptreden i Oslo. Men det henger faktisk sammen for Høyre å påpeke at kanskje har organisasjonene gjort en for dårlig jobb med å arbeide for sine medlemmers interesser.

Jeg vil vende tilbake til noe jeg begynte mitt hovedinnlegg med. Kanskje noe av det mest gledelige når vi tar vekk all retorikken og vender tilbake til basis, er at det store flertall i salen nå har innsett at for kommunene betyr det kanskje mindre med noen få nominelle kroner ek-

stra til kommunesektoren enn hva vi gjør med pris og renter gjennom en stram kommuneøkonomi. At en rentenedgang på 1 pst. vil utgjøre 400-450 mill. kr i økt tilskudd til kommuneøkonomien, og likedan at 1 pst. redusert prisstigning betyr nærmere 2 milliarder kr mer til kommunene. Det som betyr noe for kommunene, er hvordan vi ellers husholderer med økonomien.

Presidenten: Siv Jensen har hatt ordet to ganger, og får ordet til en kort merknad.

Siv Jensen (Frp): Jeg tror at Jens Stoltenberg med fordel burde konsentrere seg om å holde egne bukser oppe fremfor å prøve å trekke Fremskrittspartiets ned. I diskusjonen om pengebruk og hva man prioriterer å satse på, er det jo Arbeiderpartiet som skal bruke mer på alt, mer til gode formål – det er ikke Fremskrittspartiet!

Det er faktisk ikke lenger siden enn budsjettdebatten i høst at Arbeiderpartiet stod på denne talerstol og harselerte over kuttforslagene til Fremskrittspartiet. Ja, det er nettopp det vi driver med. Vi kutter på de områdene der vi mener det ikke er et offentlig finansieringsansvar, for å prioritere de satsingsområdene som vi setter høyest, deriblant helse, eldreomsorg og skole. Men det betyr også at vi innenfor den rammen prioriterer skatte- og avgiftslettelser. Og da synes jeg det med fordel kunne være sånn at Arbeiderpartiet bestemte seg for om de skulle beskyldte Fremskrittspartiet for å ønske å øse penger ut til alle gode formål, eller om de skulle beskyldte oss for at kuttene våre ikke var akseptable for Arbeiderpartiet. Begge deler henger ikke sammen, og det kunne med fordel også Jens Stoltenberg ta innover seg.

Vidar Kleppe (Frp): At sosialdemokratiet ikke bare i Norge, men ellers i Europa har fått seg en medfart som ikke alle har tålt, i hvert fall ikke representanten Jagland, er åpenbart og synlig for alle.

Jeg skal ikke strø salt i såret på dem, men konstaterer i hvert fall at vi i Fremskrittspartiet – i motsetning til Arbeiderpartiet – ser at vi får nye utfordringer i nasjonen, og vi er villig til å lytte og høre på folket vi skal tjene. Derfor vil vi ha mindre stat, vi vil ha mer lokaldemokrati og, ikke minst, vi vil ha et demokrati som legger vekt på enkeltindividenes valg og prioriteringer – og vi vil godta dem.

Så til diskusjonen og debatten omkring Tony Blair og Schröder. Jeg må si at når det gjelder dette nye sosialdemokratiske programmet/manifestet som de har lagt fram, kan en i hvert fall lese i Dagsavisen mandag den 14. juni at det programmet faktisk ligger til høyre for Høyre. Og Hallvard Bakke, som har vært mangeårig stortingsrepresentant og også statsråd for Arbeiderpartiet, sier faktisk i sin kommentar – uten at jeg skal legge altfor mye vekt på hva denne Hallvard Bakke sier og skriver i Dagsavisen, men jeg tror han har et poeng – det er ikke sikkert Jan Petersen vil finne mye han er uenig i i det manifestet.

Men det som er interessant, er det som står videre nedigjennom, og det vil jeg gjerne sitere:

«Selv om dokumentet er nytt, lyder budskapet kjent. Blair og Schröder er skarpe i sin kritikk av den

sosialdemokratiske samfunnsmodellen vi blant annet finner i de skandinaviske landene.»

Det er jo stikk motsatt av det som representanten Jagland har påstått her i dag i sine innlegg! Det er en skarp kritikk av den nordiske modell og det vi har hatt i de nordiske landene. Det står videre her:

«Det kunne ikke Carl I. Hagen gjort bedre »

Det går på innholdet i det nye manifestet for hvordan en skal løse de utfordringene vi har.

Det er helt klart at troen på mer skatt, troen på et større byråkrati og troen på at andre kan gjøre det bedre ved å ha en overordnet styring, der de skal styre folk fra vugge til grav, har slått feil. Det er åpenbart for alle og enhver at folket på dette området nå vil bli satt fri. Og den friheten skal vi i Fremskrittspartiet ta på oss å være med og gi det norske folk tilbake.

Jeg konkluderer med at Thorbjørn Jagland nok en gang ikke er der han skal være i diskusjonene omkring det som er viktig. Og når det gjelder sitater og det representanten Jagland har brukt, må jeg si at det står ikke til troende.

Jens Stoltenberg (A): Først til Vidar Kleppe: Thorbjørn Jagland har sitert helt korrekt fra boken til Anthony Giddens om den tredje vei.

Så har det vært mange andre friske innlegg fra Fremskrittspartiet om velferd, og jeg vil bare kommentere dem kort.

Det ene var Lodve Solholm som forklarte oss at han hadde vært etatssjef med ansvar for oppvekst, barnehager og skole da Thorbjørn Jagland var statsminister og jeg var finansminister. Det var en gripende historie fra virkeligheten, hvor vanskelig og trist det var med nedskjæringer og smale budsjetter. Vel – det var altså i 1997. Det var det året vi bygde 16 500 nye barnehageplasser. Det var rekord i barnehageutbygging. Det er mulig det var ille i hans kommune, men det har åpenbart noe mer med etaten enn med den totale rammen å gjøre, i den forstand at andre kommuner greide å bygge mange barnehager det året, og noe sånt som seks-sju ganger flere barnehager enn det man bygger i 1999, da Fremskrittspartiet har vært med på å legge de økonomiske rammene for barnehageutbyggingen.

Skole – vel, det var omtrent på den tiden vi gjennomførte en omfattende skolereform og utvidet grunnskolen til 10 år med skolestart for seksåringer. Det var noe vi også bevilget mye penger til, og vi fikk på plass denne store skolereformen rundt den tiden.

Så kom representanten Sandberg opp og bidrog med å fortelle at Fremskrittspartiet egentlig er veldig for barnehager og vil bruke penger på barnehager, at de faktisk er mer for barnehager enn Arbeiderpartiet. Det Fremskrittspartiet er for, er ikke barnehager, men kontantstøtte. Og de vil bruke pengene som i dag brukes på barnehager, til å finansiere mer penger til kontantstøtte. Det står i parti-programmet deres på side 29:

«Fremskrittspartiet vil gi foreldrene større valgfrihet ved å fjerne subsidiene til barnehagene.»

Og da må Fremskrittspartiet slutte å si at de er mer for statsstøttede barnehager enn Arbeiderpartiet. De er *mot*

det, hvis man skal stole på programmet, men det er det altså ikke alltid like åpenbart at man skal gjøre. Det er en ærlig sak av Fremskrittspartiet å si at de er mot statsstøttede barnehager og for kontantstøtte, men da må de vedkjenne seg det i stedet for å likne på noen middels kommunepolitikere som er for alle utgifter lokalt, men mot de samme utgiftene sentralt.

Så var det Siv Jensen som sa dette med prioriteringer. Vel, vi konstaterer bare at i det budsjettet Fremskrittspartiet har stemt for og sikret flertall for i dette Stortinget, for 1999, er det en svakere budsjettbalanse, mindre ansvarlig finanspolitikk, og det brukes mer penger enn etter det budsjettet Arbeiderpartiet stemte for. Likevel har Arbeiderpartiet funnet plass til mer penger til skole, barnehager og eldreomsorg enn det Fremskrittspartiet fant plass til i det budsjettet de faktisk stemte for. Og igjen – det er praksis som teller, ikke hva man sier.

Ursula Evje (Frp): Jeg vil henlede oppmerksomheten på at representanten Jagland hevdet at Fremskrittspartiet ønsker et privat skolevesen hvor alle kan kjøpe seg frem. Dette er ikke korrekt, hvilket jeg skal gå inn på senere.

Representanten Thoresen hadde flere refleksjoner om hvilket lokalsamfunn han ønsket, og hvilken skole han foretrakk. Jo takk, den er ganske lik den svenske enhetsskolen, som av svært mange hevdes å være i raskt forfall, den detter fra hverandre. Dette ønsker ikke Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet ønsker en levende skole, en skole med utviklingsmuligheter, ut fra brukernes behov. Vi ønsker – som representanten Grete Knudsen er fullstendig klar over at vi er enige om – at den likeverdige opplæringen skal bli gitt til alle barn i Norge uavhengig av foreldrenes økonomi, bosted osv. Dette var faktisk komiteen helt enig om da vi la fram innstillingen til meldingen vi diskuterte for noen dager siden.

Fremskrittspartiet erkjenner at lærerne er den absolutt viktigste ressurs for å få nettopp denne skolen. Og det betyr at lærernes generelle status, muligheter i arbeidsmarkedet og lønn må ivaretas på en bedre måte enn i dag. Om disse lærerne er ansatt i offentlige skoler eller private skoler, er egentlig helt uinteressant, fordi lærerne er et mangfold i seg selv, og de skal ivareta et mangfoldig skolemiljø til gode for 550 000 elever som er samlet i det som kalles den norske grunnskolen av i dag. Og dette er ikke verken en gjennomsnittsmasse eller en enhetlig masse, det er 550 000 forskjellige individer som skal utvikles. Og vi i Fremskrittspartiet mener at dette utmerket godt kan gjøres innenfor et stort og bredt spekter av skoletilbud bestående av både gode offentlige enhetsskoler og et mangfold av private skoletilbud. Men – og det må være klart – disse må sidestilles. Det må ikke, som i dag, gjøres en klar diskriminerende forskjell på de private skolene som av en eller annen merkelig grunn får lov til å etablere seg, i forhold til alle dem som skulle ønske at de nettopp kunne bli etablert. Så la det være klart: Innenfor skole ønsker Fremskrittspartiet likeverd basert på mangfold – som ikke betyr likhet.

Statsråd Odd Roger Enoksen: For den som har fulgt debatten fra klokken ti i morges, er det faktisk mulig å spore en tråd i den debatten som har pågått – utrolig nok – selv om vi har hatt en blanding av en ideologisk debatt og en sterkt praktisk tilnærmet debatt i dag.

Jeg skal ikke kommentere så veldig mange innlegg, men jeg har lyst til å ta opp et par ting, fordi jeg er utfordret både i forhold til utviklingen i privat skole og i forhold til utviklingen i barnehagesektoren.

Jan Petersen sa i sitt innlegg at privat skole som konkurrent til offentlig skole er bra, for det vil føre til at vi vil få en konkurranse bl.a. om lærerlønningene, som vil føre til at vi vil få økte lønninger og dermed bedre lærere. Det er selvsagt mulig. Jeg er enig i at det nok er behov for å se på lærerlønningene, men jeg er ikke så sikker på at det er måten å gå fram på. For jeg tror ikke at representanten Petersen ønsker at vi skal ha en privat finansiert skole. Og i setningen før dette ble sagt fra Petersens side, sa han at et av de største problemene vi hadde i forhold til lønnsoppgjøret fra i fjor, var at det galopperte, og at vi fikk en altfor sterk lønnsutvikling. En slik utvikling som Jan Petersen ber om i forhold til den private skolen, vil selvsagt også føre til økte kostnader i offentlig sektor og føre til at overføringene til kommunene må økes, som Jan Petersen ikke ønsket.

Nå er ikke økningen i private skoler som vi har sett hittil, noe problem i seg selv. Jeg synes oppriktig talt at den svake økningen vi har sett, kan vi leve med. Men som med så mye annet er det de regionale problemene dette fører til, som er problemet. For det er nemlig ikke i alle deler av landet at det ligger til rette for at vi kan ha en sterk opprettelse av private skoler samtidig som vi kan beholde et godt og sterkt offentlig skolevesen. Det er hovedproblemet hvis vi får et for stort innslag av dette. Og det er det vi alle har et ansvar for å se på. Hva blir virkningene i de områdene av landet som faktisk har problemer nok med å opprettholde et offentlig skoletilbud, dersom man også, av ulike grunner, får inn et sterkt innslag av privat skole i tillegg, som fører til at ingen av disse delene kan opprettholdes med en kvalitet som vi alle sammen ønsker skal være i skolen?

Landet er mangfoldig, og det viser også debatten i forhold til barnehagesektoren. Det er sagt fra representanten Brustad at vi i enkelte deler av landet har lange ventelister. Det er riktig. Men samtidig er det et faktum at i andre deler av landet avvikles barnehager, de går konkurs. Private barnehager klarer seg ikke, fordi søkningen er for liten. Det er gjerne i distriktskommunene, og på den bakgrunn er det et paradoks at Arbeiderpartiet var med på å stryke i omdisponeringen av ubrukte midler fra de offentlige barnehagene, som sentrumsregjeringen i revidert ønsket å bruke til å finansiere de utsatte private barnehagene. Man må altså også på den sektoren være i stand til å se sammenhengen mellom ting – se at det i enkelte deler av landet faktisk, som det ble sagt av representanten Brustad, ikke bygges nok barnehager, mens man i andre deler har for mange.

Så har SV spurt på nytt om jeg er fornøyd med det vi har oppnådd. Jeg har utallige ganger sagt at vi er interes-

sert i å samarbeide med de partier som legger til rette for at vi skal få gjennomslag for mest mulig av vår politikk.

Jeg tror debatten her i dag har synliggjort at det er himmelvid forskjell på det som er Fremskrittspartiets primærønske og det man har vært med på å støtte av sentrumsregjeringens opplegg. Selv om jeg faktisk flere ganger har hevdet at andelen av frie midler er for dårlig, og at vi bør øke denne andelen, er kommunalministeren fornøyd med veksten i kommuneopplegget.

Børge Brende (H): Statsråd Enoksen begikk jo den bragd i ett og samme innlegg å være både tilhenger av og motstander av høyere og mer differensierte lærerlønnninger. Det er vel det man kan karakterisere som typisk sentrumspolitikk.

Det er sagt mye spesielt i denne debatten, men noe av det mer eiendommelige var det representanten Tom Thoresen som stod for, da han karakteriserte det at man åpnet for mangfold i skoleverket, som segregering. Det at foreldre gis rett til å velge skole for sine barn, kan altså åpne for segregering. Det han da egentlig karakteriserer, er det systemet som man i flere år har hatt i Danmark og i Sverige. I Sverige åpnet regjeringen Bildt for at foreldre og barn kunne velge skole selv, og det er ikke reversert på noen fundamental måte av den sosialdemokratiske regjeringen som overtok.

Hva har skjedd etter at man åpnet for fritt skolevalg i Sverige? Bare 10 pst. velger en annen skole, men 100 pst. av skolene skjærer seg, og derfor har man også valgt ikke å reversere denne reformen. Situasjonen i dag er at skolen føler at de har elevene til odde og ende, og man har ikke valgfrihet. I Sverige må skolen bevise at den er god nok til å fortjene at elevene velger den skolen. Det er et system som jeg tror vi også skal gå inn på i Norge.

Men noe av det mest hule som har skjedd i debatten, er Fremskrittspartiets voldsomme rop om en bedre skole, men uten å ha noen som helst ressurser til å gjennomføre sine pene ord.

I sitt alternative budsjett i fjor høst kuttet Fremskrittspartiet nærmere 1 milliard kr til utdanning, samtidig som de sier at de skal styrke innholdet. Det er oppsiktsvekkende, og det skal bli interessant når valgkampen nærmer seg, å få litt nærmere greie på hvordan man har tenkt å oppnå dette gjennom den type budsjetter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

(Votering, se side 4051)

Vi avslutter da formiddagens møte, og nytt møte settes kl. 18.

Møtet hevet kl. 15.55.

Møte onsdag den 16. juni kl. 18

President: Gunnar Breimo

Dagsorden: Sakene på dagens kart (nr. 111)

Sak nr. 3

Forslag fra stortingsrepresentant Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 1999 (Jf. Innst. O. nr. 81):

«Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem forslag om lovrevisjon der medlemskap i studentsamskipnaden gjøres frivillig.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4053)

Sak nr. 4

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 1999 (Jf. Innst. O. nr. 92):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en melding basert på en vurdering av organiseringen og økonomien forbundet med en rettighetsfestet adgang til opplæring i punktskrift for svaksynte og blinde som tillegg til ordinær undervisning for blinde og svaksynte. Opplæringen skal foregå enten i punktskriftmiljø eller integrert i den ordinære skole etter elevens eget ønske.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4053)

Sak nr. 5

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler og om kraftkontrakter med industrien (Innst. S. nr. 233 (1998-99), jf. St.prp. nr. 52 (1998-99) og St.meld. nr. 29 (1998-99), kap. 8)

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 25 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 30 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter

– Det anses vedtatt.

Bent Hegna (A) (ordfører for saken): Noe av det som har vært problemet med behandlingen av denne saken, er

at Regjeringen helt fra proposisjonen ble lagt fram for Stortinget, hardnakket har stått på at det var bare dersom saken ble vedtatt slik den ble lagt fram, at den ville bli godkjent av EØS-kontrollorganet ESA. Med andre ord: Regjeringen gav Stortinget et ultimatum om enten å godta dette slik det er lagt fram, eller så vil St. prp. nr. 52 for 1998-99 falle på grunn av EØS-avtalen.

Det er etter min mening oppsiktsvekkende at en regjering bruker EØS-avtalen som en trussel mot industriutvikling.

Til spørsmålet om EØS-avtalen vil jeg si at alle partier i komiteen, bortsett fra Senterpartiet, er av den oppfatning at EØS-avtalen er et regelverk som skal sikre likeverdige konkurransebetingelser. Innenfor dette regelverket er det mulig å etablere systemer for tildeling av industrikraft som tar hensyn til ulike forhold, og som kan sikre industrien den nødvendige langsiktighet og forutsigbarhet. Ultimatumet fra statsråden har gjort saken vanskelig å behandle.

St. prp. nr. 52 er etter Stortingets behandling endret på noen viktige områder – til det bedre for industrien. Disse endringene er støttet av regjeringspartiene. Det innebærer at disse endringene er innenfor det Regjeringen vurderer som holdbart i forhold til EØS. Endringene skal jeg komme tilbake til.

Komiteen vurderte lenge om saken skulle sendes tilbake til Regjeringen med det formål å få et annet opplegg som gjorde det mulig å gjøre større endringer på betingelsene. Fra Arbeiderpartiets side mener vi at ordningen kunne vært innrettet på en annen måte, og at vilkårene industrien tilbys, kunne vært utformet på en annen måte, som kunne gitt større konkurransekraft og forutsigbarhet.

Regjeringen ventet lenge med å få saken lagt fram for Stortinget. Samtidig fikk komiteen klare tilbakemeldinger fra bedriftene som gikk ut på at det haster med å få avklart framtidige vilkår, og at de ønsket å få saken behandlet nå. Derfor valgte komiteen å behandle saken raskt.

Det ble tidlig klart at det var et flertall i komiteen som ikke ønsket å gjøre særlige forbedringer i opplegget. Fra Arbeiderpartiets side valgte vi framfor å lansere et alternativt opplegg vi ikke på noen måte ville få flertall for, å forsøke å endre noen av betingelsene til det bedre. Det mener jeg vi har oppnådd.

Det viktigste forholdet i slike kontrakter er selvfølgelig prisen. På et tidlig tidspunkt ble det avklart at Arbeiderpartiet ikke ville få flertall for å gjøre endringer i det utgangspunktet Regjeringen foreslo.

Fra Arbeiderpartiets side ønsket vi å legge mer vekt på det spesielle i slike langsiktige avtaler og muligheten for redusert pris på bakgrunn av gjenytelser fra industribedriftenes side. Dette fikk vi ikke flertall for. Allikevel vil jeg nevne at prisen, slik den er foreslått i St. prp. nr. 52, på 15,5 øre, kan konkurrere i markedet i dag, og prisen i de såkalte 104-kontraktene er for tiden over 16 øre. Ut fra interessen for å bli med på 104-ordningen kan ikke prisen være veldig langt unna det som bedriftene kan leve med.

Det mest verdifulle i dette systemet er at vi vedtar hva som er betingelsene i 20 år. Det gir en god langsiktighet, og vi setter i alle fall en øvre grense for kostnadene.

Det er flertall i komiteen for å gjøre enkelte endringer som gjør det å bli med i St. prp. nr. 52, mer interessant for bedriftene.

Noe av det mest negative ved Regjeringens opplegg er at det er omstilling av den kraftkrevende industrien til å basere seg på rene markedsmessige betingelser som er målsettingen. Regjeringen leverer i St. prp. nr. 52 et system som legger opp til å omstille bedriftene og lokalsamfunnene der de er plassert.

Regjeringen legger i proposisjonen fram et opplegg hvor andelen kraft bedriftene tilbys på denne type kontrakter, reduseres fra og med det tiende året. Regjeringen foreslo en kraftig reduksjon i kraftvolumene, med 6 pst. pr. år, der bedriftene ville ende på 40 pst. av utgangspunktet. Dette mener vi fra Arbeiderpartiets side er en urimelig hard nedtrapping, som vil gjøre usikkerheten større i et elprismarked hvor det allerede er stor usikkerhet knyttet til framtiden.

Arbeiderpartiet foreslo å endre nedtrappingen av tildelt kraft, slik at bedriftene ved avtalens utløp sitter igjen med 50 pst. av utgangspunktet, og ikke 40 pst., slik Regjeringen foreslo. Dette er det flertall for. Det er en vesentlig forbedring – det gir bedriftene totalt sett større kraftmengde, og det øker forutsigbarheten i en lengre periode.

Videre var bedriftene svært skeptiske til Regjeringens forslag om å la konsumprisindeksen alene regulere prisen. Dette ble det fra industriens side reagert kraftig mot, fordi det ville skape stor usikkerhet i forhold til utviklingen av prisen i disse kontraktene. Her oppnådde Arbeiderpartiet å få inn et element om at det også skal tas hensyn til utviklingen i engrosprisindeksen. Dette er også en klar forbedring av Regjeringens foreslåtte opplegg.

Vi har også fra Arbeiderpartiets side ønsket å ta inn to nye bedrifter i ordningen i tillegg til hva Regjeringen foreslo: Becromal på Notodden og Hunsfos Fabrikker i Vennesla.

Når det gjelder Becromal, er det verdt å nevne at denne bedriften ble tatt inn i det såkalte 104-regimet av arbeiderpartiregjeringen. Nå valgte Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre å ta bedriften ut igjen. Jeg er fornøyd med at vi får flertall for at bedriften igjen får den langsiktighet og forutsigbarhet som tilbys i St. prp. nr. 52.

Når det gjelder Hunsfos Fabrikker, er det verdt å legge merke til at det fra Senterpartiet – statsrådets parti – ikke i proposisjonen ble funnet grunn til å legge denne bedriften inn, til tross for at en rekke senterpartifolk her i Stortinget har talt varmt for å få sørlandsbedriftene med. Senterpartiet går med det inn for en urimelig forskjellsbehandling.

Arbeiderpartiet foreslo å tilby Hunsfos samme vilkår som andre ved å komme med i St. prp. nr. 52. Det er det gode grunner til. Det gjenstår å se om det får flertall.

Det vanskeligste spørsmålet har vært spørsmålet om leieavtalene i Sauda, Svelgen og Odda. Tiden tillater ikke å gå i detalj om hjemfallsordningen, men jeg må si noen ord.

Når det gjelder Tyso II og Svelgen II, støtter Arbeiderpartiet at det inngås en leieavtale, ettersom det der dreier seg om første gangs hjemfall. Der er det også slik at det er brukerne av kraften som gis ny leieavtale.

Når det derimot gjelder Sauda, oppfatter vi det slik at det her er snakk om annen gangs hjemfall. Det vil bryte fullstendig med det som har vært politikken gjennom hele etterkrigstiden, å tilby nok en periode hvor Elkem leier kraftverket. Det er også sånn at Elkem ikke lenger eier smelteverket i Sauda, og da ser vi ingen grunn til at Elkem og ikke Statkraft skal levere kraften til denne bedriften som til alle andre bedrifter. Ja, jeg vil si det så sterkt som at det vi nå er vitne til, er at det er en statsråd fra Senterpartiet som nå åpner for at staten skal frasi seg kontrollen over vannkraftressursene.

I denne forbindelse vil jeg sitere fra et brev statsråd Arnstad fra Senterpartiet sendte komiteen i fjor, der det heter:

«En hjemfallsordning som går over så mange år, og som blir utsatt for annen gang når hjemfallet nærmer seg, har ikke noen praktisk betydning for kontrollen med privat eierskap til kraftressursene.»

Altså, for ett år siden mente statsråden at å la Elkem få leieavtale i Saudefaldene for annen gang er det samme som at staten oppgir styringen over vannkraften. Det må være lov å spørre seg: Hva har skjedd i mellomtiden? Så vidt jeg kan se, er det eneste som har skjedd, at Elkem selger smelteverket i Sauda til et fransk selskap, og at Senterpartiet snur – snur i et så prinsipielt spørsmål som spørsmålet om hjemfallsordningen.

Det er ikke lenger noen overraskelse at regjeringspartiene går med sjumilsskritt bort fra tidligere standpunkter. Selv om hukommelsen er kort, husker vi de fagre ord som ble uttalt ved regjeringdannelsen på Voksenåsen om denne industriens framtidige vilkår. Jeg har tidligere sitert statsråd Arnstad, som i fjor advarte mot å gjøre det regjeringspartiene nå gjør med hjemfallsordningen.

Jeg vil også nevne hva Kristelig Folkeparti og Senterpartiet mente om dette spørsmålet da Stortinget behandlet omorganiseringen av Statkraft. Da mente både Kristelig Folkeparti og Senterpartiet – jeg siterer fra innstillingen den gang: hjemfall er «en forutsetning for å sikre nasjonal kontroll med kraftressursene».

Ikke bare er det som skjer, i strid med intensjonen om hjemfallsordningen, det vil også føre til en svekkelse av Statkrafts posisjon. For Arbeiderpartiet er det viktig å holde på Statkraft som et stort, slagkraftig norsk kraftselskap. Arbeiderpartiet er ikke veldig fornøyd med det vi har oppnådd, men slik er det å ikke ha flertall i Stortinget. At de borgerlige partiene finner sammen og vil ha denne industrien over i markedets vold, burde egentlig ikke overraske noen.

Vi som mener at denne industrien, som den bærebjelken den er for utviklingen av Industri-Norge, skal ha gode vilkår, får trøste oss med at nå vedtas det et opplegg for de neste 20 årene hvor vilkårene er faste og avklarte. Så er det opp til framtidige storting å avgjøre om det fortsatt skal være en politisk behandling av disse spørsmålene i framtiden.

Øyvind Korsberg (Frp): Det har lenge knyttet seg stor interesse og spenning til prinsipper og prisnivå når det gjelder Statkraft-kontraktene til kraftkrevende indus-

tri. Vi har av industrien stadig fått høre hvilke rammebetingelser man må ha i denne bransjen.

Store deler av den kraftkrevende industri beklager at det i dag ikke er større konkurranse på tilbudssiden i kraftmarkedet, noe som vil være en viktig forutsetning for at industrien som helhet skal kunne inngå kommersielle kraftavtaler med kraftleverandører. Kun enkeltstående industriselskap med en særlig gunstig kraftportefølje i form av egenkraft har i dag forutsetninger for å kunne lykkes i dette.

Derfor vil vi i Fremskrittspartiet arbeide for at industriens rammevilkår må være mest mulig generelle og like for alle aktører. Et fungerende kraftmarked forutsetter også konkurranse på tilbudssiden, slik at kjøperne har mange selgere å forhandle med. Fremskrittspartiet mener at Regjeringen snarest må tilrettelegge for utnyttelse av norske vann- og gasskraftressurser, slik at industrien gis mulighet til i større grad å få delta i kraftutbygging og utvidet eierskap i kraftproduksjonen for bl.a. å sikre fleksibilitet på tilbudssiden, noe som industrien vil være tjent med.

Regjeringens opplegg til nytt industrikraftregime er meget regelbundet, mangler fleksibilitet, og er utilstrekkelig overfor en slik utfordring, samtidig som det ikke behandler andre viktige forhold for å kunne lykkes i å oppnå konkurransedyktige kraftvilkår i fremtiden. Forslaget til prisvilkår tar utgangspunkt i et prisnivå på 15,5 øre/kWh, hvor systemtjenestene er innbakt. Gjennomsnittlig spotpris for perioden 1991-98 har vært 13,3 øre/kWh, og terminmarkedet fram mot 2004 ligger på 13-14 øre/kWh. Det tilbys i dag ti års kontrakter til om lag 15,5 øre/kWh uten at kjøperen må forplikte seg til å yte systemtjenester. Internasjonale industrikraftkontrakter har en fallende realpris, og marginalprisene på kull- og gasskraft ligger på 11-13 øre /kWh. Med andre ord, prisen på kraft som industrien blir tilbudt i denne avtalen, er en høyere pris enn den som for tiden er i markedet.

For oss i Fremskrittspartiet er det helt klart et mål å føre en politikk som gjør at det kommer flere kraftprodusenter og selgere på banen. Norsk Hydro og Norske Skog har forhandlet seg fram til langsiktige leveranseavtaler med Statkraft, og Elkem har forhandlet seg fram til tilsvarende avtaler med Vattenfall. Norsk Hydro, Norske Skog og Elkem mener vel at de gjennom forhandlinger har fått bedre betingelser enn de ville ha fått i et fremtidig industrikraftregime. Det er følgelig ikke lenger samme behov for politisk fastsatte kraftpriser. Den økonomiske begrunnelse for at det offentlige burde være eier av kraftselskaper, var at man derved skulle hindre at privateide, regionale monopolselskaper utnyttet sin monopolmakt til å ta urimelig høye priser for elektrisk kraft. Dereguleringen av kraftmarkedet i Norge gjør at kraftselskapene ikke lenger har monopolmakt. Hovedbegrunnelsen for at kraftselskaper skal være offentlig eid, er ikke lenger til stede.

Jeg kan ikke se en eneste fornuftig begrunnelse for at staten fortsatt skal være eier av Statkraft, og at kommuner og fylkeskommuner for så vidt skal være eiere av regionale kraftselskaper. I særdeleshet er det uheldig at ei-

errollen i Statkraft utøves av Energidepartementet, som samtidig har regulatorrollen i kraftmarkedet.

Jeg vil beklage at denne proposisjonen blir behandlet før man behandler energimeldingen. Etter Fremskrittspartiets syn burde rekkefølgen vært snudd om, slik at Stortinget kan si noe om og gjøre noe med mangelen på elektrisk kraft i Norge.

Til slutt: Jeg synes det er beklagelig at Regjeringen ikke har forhåndsklarert prinsippene for tildeling av kraft og om dette er i tråd med EØS-avtalen. Etter vårt syn burde Regjeringen ha forhåndsklarert prinsippene for tildeling av kraft med ESA før saken ble lagt fram for Stortinget.

Til slutt tar jeg opp forslagene fra Fremskrittspartiet og forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Øyvind Korsberg har tatt opp de forslag han refererte til.

Bror Yngve Rahm (KrF): Tilgang til rimelig og ren energi har i mange tiår vært et vesentlig bidrag til å opprette og opprettholde industri og samfunn i mange distrikter over hele landet. Dette er en viktig bakgrunn for det nye kraftregimet som Regjeringen har foreslått, og som nå i all hovedsak får tilslutning i Stortinget. Kristelig Folkeparti er tilfreds med opplegget som tar hensyn til prinsippet om likhet, behovsvilkår og et ønske om å knytte sammen kraftressurser og lokal verdiskaping. Det foreslåtte opplegget er også et viktig bidrag til en langsiktig overgang til framtidige markedsorganisasjonelle rammer. Bedrifter og samfunn får med dette mulighet til å bygge opp kompetanse og sette i verk nødvendige omstillingstiltak.

Statkraftkontraktene på såkalt stortingsbestemte vilkår for deler av kraftintensiv industri og treforedlingsindustrien utløper i årene 2004-2011. Det er derfor behov for en avklaring for denne industrien og de lokalsamfunn som er omfattet av avtalene, slik at det kan drives langsiktig planlegging lokalt.

Nye industrikontrakter på myndighetsbestemte vilkår må innordnes i EØS-avtalen og en helhetlig energipolitikk. Det er for debattens del viktig å påpeke at en stor del av kraftintensiv industri og treforedlingsindustrien allerede har konkurransedyktige kraftavtaler på kommersielle vilkår i markedet.

Regjeringens forslag får i all hovedsak tilslutning fra et flertall i Stortinget. Det er foretatt visse justeringer, bl.a. med Kristelig Folkepartis og Senterpartiets tilslutning, når det gjelder nedtrappingsplanen, indeksering og omfang. Nedtrappingen fra 2011 og ut kontrakttiden blir 5 pst. pr. år i stedet for 6 pst. pr. år, som opprinnelig foreslått. Dermed blir kraftoppdekningen ved kontraktens utløp 50 pst. av utgangspunktet, og ikke 40 pst. Dette er en liten endring som vil føre til større forutsigbarhet i en lengre periode.

Prisen er i utgangspunktet foreslått til 15,50 øre/kWh for kraftkontraktene som etter Regjeringens forslag skal tildeles 16 bedrifter. Disse kontraktene får en varighet på 20 år fra 1. januar 2001. Prisen for leieavtalene i Sauda-

vassdraget, Tyssovassdraget og Bremanger er foreslått til 15,75 øre/kWh. Leieavtalene får en varighet på 30 år beregnet fra 1. januar år 2001. Som følge av at indeksen justeres i forhold til forslaget fra Regjeringen må disse prisene settes noe opp. Men det er ikke snakk om vesentlige endringer. Når det gjelder justeringen i indekseringen av prisen, støtter sentrumspartiene forslaget om at departementet også skal ta hensyn til engrosprisindeksen i tillegg til konsumprisindeksen i utarbeidelsen av de endelige kraftkontraktene.

Det har i lang tid pågått debatt om avgrensningen av kraftregimet. I dagens regime har både enkelte bedrifter innenfor kraftintensiv industri og treforedlingsindustri krafttilgang på myndighetsbestemte vilkår. Dette er i utgangspunktet svært sammensatte virksomheter. Det er stor forskjell i teknologi, produkter, markeder, lønnsomhet og kraftkostnadens relative betydning i produksjon. Mange av de kraftintensive bedriftene er hjørnesteinsbedrifter på tradisjonelle industristeder som Mo i Rana, Odde, Sauda mv. I slike lokalsamfunn, med en særlig ensidig næringsstruktur, er det viktig å legge til rette for videre produksjon.

Aluminiumsindustrien er i utgangspunktet en kraftkrevende industrivirksomhet som i proposisjonen ikke er gitt tilbud om kraftkontrakter. Dette er etter bedriftenes eget ønske. Denne industrien har forhandlet fram langsiktige kraftkontrakter i markedet, og har dermed ikke behov for kraft på myndighetsbestemte vilkår. Det er imidlertid ett unntak i proposisjonen, og det er Sør-Norge Aluminium. Denne bedriften ligger inne i forslaget fra Regjeringen. Dette er den eneste aluminiumsprodusent som ikke har avtale om langsiktig krafttilgang. Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre finner det i denne sammenhengen da naturlig også å innlemme Becromal på Notodden, som også er en aluminiumsbedrift. Denne bedriften videreforedler aluminium og tilfredsstillere kravene til kraftintensivitet. Ved å tilby bedriften kraftkontrakt vil det bidra til å legge til rette for videreforedling av et råstoff som produseres i Norge. Det vil også ha positive konsekvenser i forhold til sysselsettingen på Notodden, som er et tradisjonelt industristed, og i forhold til miljøet, ved mindre forurensing i forbindelse med transport av råvarene.

Når det gjelder forslaget om å innlemme Hunsfos, har jeg i utgangspunktet stor forståelse for de lokale interesser som lenge har kjempet for at også denne bedriften skal få kraftavtale. Likevel er det i denne sammenheng naturlig å ta utgangspunkt i at treforedlingsindustrien ikke er lagt inn i det nye kraftregimet. Det er et resultat basert på en vurdering bl.a. av kraftprisens relative betydning i produksjonen. En innlemming av denne bedriften kan derfor oppfattes som unaturlig sett i forhold til andre mindre bedrifter innen treforedlingsindustrien, som naturlig nok også vil være interessert i en slik avtale.

Når det gjelder den foreslåtte leieavtalen i Sauda, mener Kristelig Folkeparti at det er naturlig at Elkem tilbyr ny leieavtale. Elkem disponerer de aktuelle kraftrettighetene fram til 2009 og 2010, og det er derfor naturlig at selskapet står for den videre kraftutbyggingen sammen

med Sunnhordland Kraftlag. Dette endres ikke av at Elkem nylig har overdratt manganvirksomheten til franske Eramet. Den planlagte utbyggingen i Saudafallene vil neppe realiseres dersom Arbeiderpartiets forslag får flertall. En leieavtale slik den er foreslått, vil legge til rette for en betydelig industrisatsing i Sauda. Dette er også i tråd med det syn Kristelig Folkeparti tidligere har lagt til grunn om en begrenset adgang for enkelte bedrifter til videre leie av kraftanlegg og vannfall som er omfattet av avtaler om foregrepet hjemfall.

De endringer som er foretatt i framlegget fra Regjeringen av Stortinget, er kun av mindre karakter. Det er svært gledelig at et bredt flertall på Stortinget slutter opp om de vesentligste forslagene i Regjeringens opplegg og dermed gir en viktig del av norsk industri mulighet til langsiktig planlegging.

Til slutt: Arbeiderpartiets forslag om å innlemme både Hunsfos og Becromal vil ikke kunne få sentrumspartiernes støtte, basert på tidligere angitte begrunnelser. Vi ser det likevel positivt at Becromal nå tas inn i tråd med det som er vårt primærforslag, nemlig at Becromal skal inn, uavhengig av hvorvidt andre bedrifter kommer inn eller ikke. Likevel vil vi uttrykke forståelse for at de representanter som representerer Vest-Agder, Aust-Agder og Telemark, vil kunne føle en frihet til også å støtte subsidiært det forslag som Arbeiderpartiet står som arkitekt for, og som sannsynligvis blir flertallsbeslutningen i Stortinget i dag.

Jeg tar da opp forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre.

Presidenten: Bror Yngve Rahm har tatt opp det forslag han refererte til.

Jan Tore Sanner (H): Saken vi behandler i dag, berører mange industribedrifter og lokalsamfunn – lokalsamfunn som er bygd opp rundt bedriften og i de fleste tilfeller lokalisert i Distrikts-Norge. Det nye kraftregimet vil påvirke planlagte investeringer og dermed berøre arbeidsplasser. Det er derfor forståelig at både fagforeninger, direktører og interesseorganisasjoner har engasjert seg i denne saken.

Høyre er opptatt av at industrien i Norge skal ha konkurransedyktige rammebetingelser. Den kraftkrevende industrien bidrar i betydelig grad til videreforedling av kraft, til verdiskapning og sysselsetting. Industrien ligger langt fremme i å utvikle og ta i bruk moderne teknologi. Det understreker betydningen av at industrien får gode rammebetingelser.

Høyre mener at langsiktige, forretningsmessige leveringsavtaler kombinert med salg av kraftverk til industrien vil skape et bedre fungerende energimarked og sikre industrien kraft til stabile og konkurransedyktige vilkår. Vi er skuffet over at Høyres forslag om å gi industrien mulighet til å kjøpe kraftverk tilbake, ikke oppnår flertall. En slik løsning ville ha skapt større forutsigbarhet og de beste rammebetingelsene for den kraftkrevende industrien. Når dette forslaget faller, vil Høyre støtte Regjeringens forslag om leieavtaler.

Norsk Hydro, Norske Skog og store deler av Elkem dekker sitt kraftbehov gjennom forretningsmessige avtaler. Med økt konkurranse på kraftmarkedet vil det etter hvert bli mulig for flere bedrifter å oppnå gunstige vilkår i markedet.

Høyre erkjenner imidlertid at det er behov for en ny runde med kraftkontrakter på myndighetsbestemte vilkår. Samtidig er det bred enighet om at de kontraktene som nå vedtas, er å betrakte som en overgangsordning.

Høyre synes det er vanskelig å ta stilling til Regjeringens forslag. På den ene siden inviteres Stortinget til å ha en mening om hvilke bedrifter som skal tilbys nye kraftkontrakter, hvor mye kraft de skal få, og til hvilken pris. På den andre siden advarer departementet Stortinget mot å gjøre endringer i Regjeringens forslag, fordi det vil øke usikkerheten i forhold til EØS-avtalen.

Vi må være forberedt på at med liberaliseringen av kraftmarkedet i EU blir det økt fokusering på at konkurransevilkårene i EØS-området overholdes. Jeg er uenig når Bent Hegna fremstiller Anne Enger Lahnsteins brev til komiteen som en trussel. Jeg oppfatter det i større grad som en konstatering av de faktiske forhold.

Høyres holdning er krystallklar: Vi kommer ikke til å bidra til økt usikkerhet for bedriftene. Vi har stor forståelse for mange av de ønsker og krav som er kommet fra industrien. Men Anne Enger Lahnstein har vært krystallklar under behandlingen av denne saken.

Endringer i omfang eller prisvilkår vil skape usikkerhet. Den risiko vil ikke Høyre ta eller være med og påføre bedriftene. Det valgflesk enkelte deler ut i dag, kan raskt vise seg å bli til den sure svie i morgen.

Vi konstaterer at departementet mener at Regjeringens opplegg er i tråd med EØS-forpliktelsene. Men med den økte fokusering på konkurransereglene er vi overrasket over at departementet ikke har forhåndsklarert prinsippene for tildeling av kraftkontrakter med kontrollorganet i EØS, ESA. Med en forhåndsklaring ville man kunne feiet all tvil til side. Nå må vi leve med en usikkerhet.

Høyre fremmer derfor forslag om å sende proposisjonen tilbake til Regjeringen med beskjed om at prinsippene skal forhåndsklareres med ESA. Dette forslaget ser ikke ut til å oppnå flertall. Høyre velger derfor subsidiært å støtte proposisjonen med henvisning til at departementet mener at denne er innenfor EØS-protokollens rammer.

Det er lite dramatik i de forslag Arbeiderpartiet fremsetter, selv om Bent Hegna i retorikk får Anne Enger Lahnstein til å fremstå som den reneste markedsliberalist. Substansen i Arbeiderpartiets forslag bærer mest preg av å være symbolske justeringer. Men hvis det er riktig at vi allerede befinner oss på grensen av hva ESA vil akseptere, kan slike justeringer bli kostbare for industrien. Det betyr ikke at Høyre er uenig i de forslagene som fremsettes i dag, men vi mener at det er departementet som må vurdere om dette er innenfor EØS-protokollens rammer. Jeg ser derfor frem til statsrådets innlegg senere.

Den pussigste opptreden i dag er det Fremskrittspartiet som står for. De er imot myndighetsbestemte kraftkontrakter, ja, de går for et rent markedsbasert system. Sam-

tidig stemmer de for Høyres forslag om å sende proposisjonen tilbake. Fremskrittspartiet står sammen med Høyre i å advare mot å gjøre endringer i Regjeringens forslag, men ser allikevel ut til å stemme for de endringene som foreslås i de kraftavtalene de er imot. Jeg vet ikke om dette er for å skape en total forvirring, eller et uttrykk for interne kompromisser mellom liberalistene og populistene. Men nærmere en politisk helgardering har knapt noe politisk parti vært i denne sal.

Jeg vil avslutningsvis ta opp det forslag Høyre står alene om.

Presidenten: Jan Tore Sanner har tatt opp det forslag han refererte til.

John Dale (Sp): Det er gledeleg at Stortinget i dag – etter alt å døma òg i all hovudsak – vil slutta seg til St.prp. nr. 52 for 1998-99, som legg fast prinsippa for tildeling av kraft til den delen av den kraftintensive industrien som stod att etter at store verksemder, som f.eks. Norsk Hydro og Norske Skog, på førehand hadde sagt farvel til det såkalla 104-regimet og skaffa seg kommersielle kontraktar.

Det nye kraftregimet er ein konsekvens av endra rammevilkår innanfor kraftbransjen og avspeglar prinsippa som gjeld innanfor EØS-området. Fordi debatten om EØS i Noreg anten har vore fråverande eller prega av politiske slagord, vil det kanskje overraska mange at EØS-avtalen set klare grenser for vår handlefridom, også i ei slik sak. Men det er jo tilfellet, og særleg i spørsmålet om kraftpris har det vore nødvendig å innretta seg etter dei nye rammevilkåra. Det har Regjeringa gjort, og ho har eit klart fleirtal bak seg i komiteen for eit kraftregime som vil stå stødig, også internasjonalt.

Så viser det seg at reaksjonane frå dei aktuelle bedriftene er noko ulike. Enkelte har f.eks. markert misnøye med opplegget. Men dagens debatt viser også at fleire vil vera med, og eg har sant å seia lettare for å forstå dei siste enn dei fyrste. Poenget er at bedrifter i langt større grad enn tidlegare skal kjøpa si kraft i marknaden. Dei er interesserte i å ha i botnen ein god porsjon eiga kraft, på langsiktige og pålitelege vilkår. Har dei det, vert det lettare å handtera marknaden.

Det kraftregimet Stortinget sluttar seg til i dag, omfattar så vel regulære kraftkontraktar som leigeavtalar. Eit gjennomgåande prinsipp er at krafta, som tidlegare, skal gå til konkrete industriprosjekt. Kraft og lokalsamfunn blir knytte i hop. Dermed sikrar me at lokale ressursar framleis vert brukte til verdiskaping. Dei samfunna det her gjeld, utgjer ein viktig skanse for busetjinga i distrikta.

Difor kan f.eks. Odda- og Sauda-samfunna gle seg i dag. Dei får no gjennomslag for det synet dei har hatt i lang tid. Bedriftene, fagrørsla, kommunen – alle har stått på i vissa om at dei hadde ei god sak. Det er såleis grunn til å ynskja Odda og Sauda til lukke med dagen, for det er store interesser som har stått på spel.

Motstanden mot leigeavtalane har i første rekkje kome frå Arbeidarpartiet. Likevel sa partiet omsider ja til

Odda, men nei til Sauda. Og det vert sanneleg lagt merke til. Argumentet er at leigeavtalen i Sauda riv bort grunnlaget for heimfallsinstituttet, den ordninga som hittil har sikra at private interessentar må levera tilbake til staten kjøpt eller leigd kraft når avtaletida er ute. Men slik skal det jo halda fram. Til representanten Hegna vil eg seia: Leigeavtalane kolliderer korkje i bokstav eller ånd med heimfallsinstituttet. Tvert om, dei fører ordninga vidare inn i framtida. Senterpartiet vil alltid vera med på å skapa fleirtal for denne overmåte viktige styringsreiskapen.

Arbeidarpartiets argument er at andre gongs heimfall av kraft er akseptabelt, men ikkje om det skjer for tredje gong. Ei slik tolking støttar opp om Statkrafts ynske om å stå som utbygger i Sauda. Men vil Arbeidarpartiet ha dette som prinsipp, noko som etter mi oppfatning er meiningslaust, er det sørgjeleg at partiet bryt prinsippet straks det er lansert. For om handling skulle fylgja ord, måtte Arbeidarpartiet i det minste, for å vera konsekvent, i alle fall røysta for Sauda IV, som er i nøyaktig same posisjon som Tyssø II og Svelgen II. Men det skjer ikkje. Derneft bør det vera eit prinsipielt tankekors for same parti at om det vert sett sluttstrek etter andre gongs heimfall, vil heimfallsinstituttet fort nå fram til sin historiske endestasjon.

Det er ikkje regjeringspartias line. Me ser det som yttarst verdifullt å kunna tenkja gjennom situasjonen kvar gong heimfall skjer. Det er på det punktet me kan utøva styring. Då er det godt å kunna spela på fleire verkemiddel, ikkje berre statkraftkontraktar, men òg leigeavtalar, men alltid med heimfall til staten. Det er og vert hovudpoenget. Leigeavtalane er ikkje noko framandelement, dei ligg prinsipielt i same løypa som f.eks. den avtalen Hydro fekk i Tyin/Årdal.

Kampen om leigeavtalane tok til då Stortinget drøfta Dokument nr. 8:19 for 1997-98. Som saksordførar meinte eg alt då at det var grunnlag for å fatta positivt vedtak. Men saka vart utsett i påvente av det nye kraftregimet. Det skapte ny tvil i Sauda og Odda. I dag vert etter alt å døma vårt felles strev krona med hell. Med til historia høyrer det at AS Tyssefaldene tek på seg å rusta opp den gamle kraftstasjonen, eit framifrå kulturminne. Det er ei handling det vil stå respekt av, og det er naturleg at kraftselskapet tek seg av det framover.

Inge Myrvoll (SV): Det temaet vi berører i denne debatten, en debatt som er avspist med minimalt med tale-tid og uten replikker, dreier seg om så vesentlige områder som rammebetingelser som kan være avgjørende for en rekke lokalsamfunns overlevelse, om distriktspolitikk og sysselsetting, og vår evne til å kombinere produksjon og miljø.

La meg vende blikket bakover. Det er en sammenheng mellom industriens lokalisering og tilgang på kraft. Industrien ble lokalisert der det var tilgang på kraft, og mange av kraftstasjonene ble bygd for industriell utnyttelse. Denne sammenhengen var og er grunnlaget for en rekke lokalsamfunn, spesielt på Vestlandet og i Nordland. Å opprettholde denne sammenheng er derfor fundamentalt for industrisamfunnene, for distriktene og for en viktig eksportnæring for Norge.

Men så er det reist miljøpolitiske innvendinger mot denne industrien. Jeg er overbevist om at dersom vi har evnen til og får muligheten til å kombinere de rette virkemidlene, kan vi ivareta de tilsynelatende motstridende interesser.

Vi kan få langsiktige kraftavtaler som gjør at industrien investerer ut fra en langsiktig strategi, noe som vil sikre ensidige industrisamfunns overlevelse. Vi kan stille krav til kontraktene som vil medføre energiøkonomisering, som vil styrke den kraftkrevende industrien i Norge som den mest miljøvennlige i verden, en industri som vil være energieffektiv og som bruker den rene energi som kan frambringe.

Dette kan ikke markedsmekanismene frambringe. Vår kraftkrevende industri er storforbruker av en begrensa ressurs, rein vannkraft. Om lag 35 TWh, dvs. om lag 25-30 pst. av vårt kraftforbruk, går til denne industrien. Det er et betydelig uutnyttet potensial, om lag 2,5 – 3 TWh, i gjenvinning – med andre ord tre hele Otta-utbygginger. 1 TWh er utnytta, og er en del av vårt energisystem.

Når vi vet hvor mye kraft mange la i kampen for utbygging av Øvre Otta, er det forunderlig hvor uinteressert de samme partier er i å spare tre slike utbygginger. Det kunne vi gjort med en god avtale med industrien.

For meg er det viktig å gi industrien rammebetingelser som motiverer for å overleve og utvikle seg i våre industrisamfunn. Uten langsiktighet vil ikke denne type industri investere for modernisering og energiøkonomisering.

En del av den har allerede gjort en jobb for å bli energieffektiv, men det er ennå mye å hente. Vi skal pålegge den – og motivere den for – å bli bedre. Det koster å bli energieffektiv, det tar tid å tjene det inn igjen. Derfor trenger vi langsiktighet. Derfor trenger vi motivasjon, og for SV ville en avtale hvor energiøkonomisering fører til prisreduksjon på avtalekrafta og fjerner nedtrappingsplanen, vært ei skikkelig gulrot for å bli bedre – for å bli best.

Jeg vil ta opp SVs forslag, som er gjengitt i innstillinga.

I løpet av et femminuttersinnlegg rekker jeg ikke å gå inn på en del av de konkrete problemstillingene, men SV deler for det meste merknadene med Arbeiderpartiet. Jeg kan slutte meg til Bent Hegnans klart kritiske holdning til Senterpartiets kuvending vedrørende andre gangs hjemfall og forlengelsen av leieavtalen med Elkem når det gjelder Saudefaldene. Jeg deler også Arbeiderpartiets standpunkt vedrørende Odda, Tyssø II og Bremanger når det gjelder Svelgen II.

Vi er også enig når det gjelder Becromal og Hunsfos, så Arbeiderpartiet og vi står for det meste sammen på de konkrete punktene. Men vårt primære standpunkt – der var vi litt ensomme – var å få mer langsiktige, miljøorienterte avtaler med krav om et sterkt miljøpålegg til bedriftene, men samtidig faktisk bedre rammebetingelser enn det som forelå fra Regjeringa, hvis de påleggene hadde blitt fulgt opp. For ikke bare å stå i ensomhet har vi da valgt å gå sammen med Arbeiderpartiet i de fleste konkrete sakene, fordi det har vært den nest beste løsningen for oss.

Presidenten: Inge Myrvoll har tatt opp det forslaget han refererte til.

Gunnar Kvasheim (V): Da Regjeringen fremmet forslag om å tilby en del industribedrifter nye kraftkontrakter og leieavtaler, var mottakelsen positiv fra en rekke hold.

Noen sa imidlertid at opplegget var for dårlig, og viste til at Regjeringen ikke hadde en offensiv industripolitikk som tok på alvor de lokalsamfunnene som er avhengige av kraftkrevende industri. Det ble antydning at Arbeiderpartiet ville komme med et annet og bedre opplegg.

Nå vet vi at så ikke skjedde. Regjeringens forslag er avbalansert, gjennomarbeidet og godt. Det får tilnærmet full tilslutning i Stortinget, bl.a. med støtte fra Arbeiderpartiet.

Ordningen med kraftkontrakter har vært sterkt omdiskutert. Derfor er det positivt at vi i dag kan fatte vedtak som gir den avklaring mange lokalsamfunn og bedrifter har ventet på. Det er også svært positivt at det er bred enighet om hovedspørsmålene.

At Bent Hegna velger å kompensere for at Arbeiderpartiet ikke har nyttet muligheten til å fremme egne forslag når det gjelder f.eks. pris, med en tøff retorikk, får vi ta til orientering, men det endrer ikke de realitetene som jeg har beskrevet, nemlig at Arbeiderpartiet i det store og hele slutter seg til Regjeringens opplegg, selv om de hadde mulighet til å lage et annet opplegg hvis de valgte å prioritere det.

Statkraft har i dag kontrakter på myndighetsbestemte vilkår på 17 TWh, og i tillegg disponerer industrien 4 TWh gjennom avtaler om foregrepet hjemfall.

Nå foreslås det kontrakter med 4,5 TWh og leieavtale med 2 TWh. Det betyr at vi fra å være i en situasjon hvor kontrakter og leieavtaler har utgjort 1/6 av forbruket, nå kommer over i en situasjon hvor drøye 5 pst. av vårt kraftforbruk er regulert gjennom kontrakter og avtaler. Omfanget er redusert fordi aktørene har inngått kommersielle avtaler samt fordi myndighetene foretar en avgrensning og innstramning.

Regjeringen forutsetter at nye kontrakter skal være en overgangsordning, og det legges opp til en gradvis nedtrapping i avtaleperioden.

Venstre støtter fullt og helt Regjeringens opplegg. Det bygger på at en del bedrifter og lokalsamfunn trenger den avklaring og de rammevilkår de nå tilbys. Samtidig er det meget positivt at det er bred enighet om det opplegget for nedtrapping vi her går inn på. Det vil industrien kunne leve med, og det er et opplegg som også skal stimulere til enøkinnsats, som Myrvoll etterlyste.

På noen relativt marginale punkter er det foretatt endringer i komiteen. Det er nevnt tidligere i debatten at det skal bli en nedtrapping til 50 pst. av kontraktvolumet i år 2020. Denne store seieren, som Hegna omtalte i sitt innlegg, utgjør en differanse på 0,5 TWh. To bedrifter med et samlet kraftvolum på 200 GWh tas inn, og det er en justering av indekseringen for kraftkontraktene som det er vanskelig å fastslå vil ha noen stor betydning. Dette endrer ikke hovedbildet: Regjeringen har fått full tilslutning.

Jeg synes det er svært positivt at det er flertall for forslaget om leieavtale for Elkem i Sauda. Regjeringen får støtte fra Høyre og Fremskrittspartiet, og det er vi tilfreds med. Det er med undring jeg slår fast at Arbeiderpartiet ikke vil være med på en løsning som Sauda-samfunnet så sterkt ønsker. Og som representanten Dale på en god måte har beskrevet, er det ikke logikk i Arbeiderpartiets håndtering av Sauda-spørsmålet i forhold til den holdning de har når det gjelder Odda.

Den løsningen for Sauda som nå ser ut til å få flertall, er helt identisk med den løsningen som Venstre har arbeidet for siden før valget, og som jeg lovet å arbeide for på et stort folkemøte som var i Sauda. Og til dem som har sagt at Senterpartiet har endret standpunkt, kan jeg melde tilbake at det er også det standpunktet Senterpartiet på det samme møtet, før valget, sa de ville arbeide for.

Det er ikke rett som Bent Hegna sa, at statsråden har kommet med en «trussel». Han har anbefalt Regjeringens opplegg og argumentert godt for det.

Jan Tore Sanner har rett når han sier at det var en virkelighetsbeskrivelse statsråden kom med, og jeg registrerer med tilfredshet at Arbeiderpartiet valgte å legge den til grunn for sin politikk.

Aud Blattmann (A): Da St.prp. nr. 52 ble fremlagt i mars, var det for mange en lenge etterlengtet tilråding fra regjeringen Bondevik til et framtidig industrikraftregime.

Allerede i 1995 ble det lagt press på daværende energiminister Jens Stoltenberg om behovet for framtidig sikring av industrikraft.

Jens Stoltenberg forsikret Stortinget i sin energipolitiske redegjørelse den gangen om at

«Regjeringen legger stor vekt på at kraftkrevende industri og treforedling har behov for langsiktige og stabile rammer for sin virksomhet, og derfor vil vi legge opp til at det sikres også i framtiden for denne industri».

Det sa Stoltenberg i 1995.

Statsråd Faremo understreket høsten 1996 at kraft fremdeles skal være et konkurransefortrinn for norsk kraftintensiv virksomhet, og i februar 1997 ble statsråd Frøiland fortalt at det hastet å få avklart et nytt regime.

Terje Sandkjær fra Senterpartiet interpellerte den gang om behovet for langsiktige kontrakter generelt og for sørlandsbedriftenes behov spesielt. Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre gjorde seg sterkt bemerket i den interpellasjonsdebatten. Terje Sandkjær fra Senterpartiet, Jon Lilletun fra Kristelig Folkeparti og Ansgar Gabrielsen fra Høyre var enstemmige i sin tale, og snakket varmt for sørlandsbedriftene, kraftkrevende industri og treforedlingens behov for kraft.

«Eg ynskjer noko meir tempo og noko meir vilje til å erkjenne at Agder er i ein spesiell situasjon som må rettast opp»,

sa Jon Lilletun den gang – men så ble det stille, helt stille. Det skulle altså gå to år før regjeringen Bondevik kom på banen i denne saken som opposisjonen mente hastet så svært i 1997. Det har faktisk ikke vært noe press

fra de partiene som mente det hastet, etter at de selv inn- tok regjeringskontorene.

Det er synd å si at framlegget er mottatt med ovasjoner. Med de sterke understrekningene fra departementets side om begrensningene som EØS-avtalen legger, fikk Stortinget seg forelagt en sak som gav lite rom for endringer fra Stortingets side. Regimet er å betrakte som en overgangsordning til vanlige kommersielle vilkår ved utløpet av kontraksperioden, og tiden da kraft var et konkurransefortrinn for norsk kraftintensiv industri, vil definitivt være over.

Saksordføreren har redegjort for våre standpunkter i forbindelse med leieavtalene til Elkem.

Jeg registrerer at senterpartistatsråden i år har skiftet mening om leieavtalene. Eller kanskje har hun ikke det? Kanskje var opplegget i fjor sommer at denne saken skulle fikses i Stortinget.

Høyre og Fremskrittspartiet ønsker å delprivatisere og børsnotere Statkraft, og fremmer forslag i innstillingen om dette. Arbeiderpartiet ønsker fortsatt at kraftverk i hovedsak skal eies og drives i offentlig virksomhet.

Senterpartiet snakker til stadighet om viktigheten av nasjonalt eierskap og nasjonal kontroll over ressursene. Det er det de sier, men egentlig ikke hva de gjør. Statkraft som industripolitisk styringsverktøy svekkes ved statsrådets forslag om leieavtaler for Sauda.

Jeg er glad for at sørlandsbedriftene gjennom denne innstillingen får tilbud om kraftkontrakter. Jeg registrerer at det bare er Arbeiderpartiet og SV som innlemmer Hunsfos i regimet, noe som det så langt har vært arbeidet tverrpolitisk for lenge. Jeg er glad for at Fremskrittspartiet har signalisert subsidiær støtte til Hunsfos. Det gir flertall.

Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre var i 1997 sterkt opptatt av at Hunsfos skulle få kraftkontrakter. Jeg registrerer at det var det de sa, men ikke hva de gjorde.

Torill Haaland Horpestad (Frp): Fremskrittspartiet er glad for Regjeringens forslag til nytt industrikraftregime, som har som målsetting å gi bedriftene mulighet til å tilpasse seg ordinære markedsorganisasjonelle rammer for kraftindustrien. Men vi ser også at Regjeringens opplegg er meget regelbundet, og mangler fleksibilitet. Fremskrittspartiet mener Regjeringen snarest må tilrettelegge for utnyttelse av norske vann- og gasskraftressurser i industriell sammenheng. Industrien må få mulighet til i større grad å få delta i kraftutbygging og få utvidet eierskap i kraftproduksjonen for bl.a. å sikre en fleksibel tilbudside. Det er også viktig at rammevilkårene er generelle og like for alle, slik at enkelte grupper av næringslivet ikke blir behandlet annerledes enn andre fra myndighetenes side på grunn av spesialavtaler på kraft.

Fremskrittspartiet mener at det ikke er politikernes oppgave å bestemme priser eller andre særordninger på kraft eller andre produkter. Vi mener det er markedets oppgave gjennom tilbud og etterspørsel å fastsette disse prisene. Fremskrittspartiet mener det ikke bør inngås nye kontrakter med kraftintensiv industri, men at kraften bør selges i markedet, til markedspris og etter markedsøkonomiske prinsipper.

Jeg er kjent med at deler av industrien dekker sitt kraftbehov fra eget kraftverk, og at disse hjemfaller til staten i fremtiden. Fremskrittspartiet er av den oppfatning at industrien bør få eie sine egne kraftverk uten at myndighetene skal benytte seg av hjemfall.

Ut fra det jeg har sagt, har Fremskrittspartiet satt fram to forslag. Men jeg er så realistisk at jeg ikke tror vi får flertall for dem, derfor kommer vi til å stemme subsidiært for det nest beste.

Jeg har merket meg Sauda kommunes ønske i denne saken. Som rogalandrepresentant håper jeg at vi med vår stemmeavgivning på denne måten kan bidra til å gi Sauda mer industri.

Olav Akselsen (A): På tampen av eit hundreår kan det vera greitt å gjera eit kort tilbakeblikk. Kva er det som har prega det hundreåret me no går ut av? Mange ting sjølvsagt, men ei av dei viktigaste hendingane er industrialiseringa av Noreg, særleg ved at ein tok i bruk vasskraftressursane våre. Historia om 1900-talet er ikkje minst historia om den kraftkrevjande industrien. På mange måtar kan ein seia at det var utnyttinga av vasskraftressursane våre som la grunnlaget for det moderne Noreg.

At ein kunne ta i bruk denne ressursen, skuldast djerve og ikkje minst framsynte politiske vedtak. At me i dag enno diskuterer verkemiddel som har fungert i 60-70 år, seier mykje om det politiske handverket som den gongen blei utført. Innføringa av heimfallsinstituttet var ei historisk hending. Sjeldan har eit politisk vedtak vore så haldbart. Vedtaka me kjem til å gjera i dag, trur eg dessverre verken er like historiske eller kan vara like lenge.

Ein ting ser likevel ut til å vera klart: Ved behandlinga av denne saka sikrar me ein del av historia vår. Eg er veldig glad for at det no ser ut til å vera ei løysing for Vestnorsk Industristadmuseum i Odda. Det er svært positivt at ein no får rusta opp kraftanlegget Tysso II. Det er ei sak som lenge har stått hjartet mitt nær, og eg er glad for den løysinga som me no får på den saka.

For oss i Arbeidarpartiet har det alltid vore viktig at naturressursane skal vera eit felles eige, og at desse blir forvalta slik at dei kjem samfunnet til gode. For oss er det viktig at ikkje vasskraftressursane blir privatiserte, slik at det berre blir økonomisk avkastning som avgjer bruken. For oss er det eit mål at desse ressursane skal tryggja arbeidsplassar i norsk industri.

Me veit at mange av dei verksemdene som foredlar vasskraft, ligg i Distrikts-Noreg, ofte på plassar med ein-sidig industri, der det er lite alternativt sysselsetjing. Å skaffa gode og føreseielege rammevilkår for denne industrien er derfor god distriktspolitikk.

At kraftressursane kan nyttast der dei blir produserte, er òg positivt. Ved ei privatisering, slik høgrepertaria går inn for, misser ein all offentleg kontroll med bruken av krafta. Sal på den opne marknaden eller til utlandet kan bli resultatet av ein slik politikk.

Ordninga med heimfall til staten har vore viktig for den offentlege kontrollen med vasskraftressursane. Der- som Regjeringa sitt forslag om ny leieavtale for Saude-

faldene i dag får fleirtal, kan det vera ein spikar i kista for heile ordninga. Det undrar meg at sentrumsregjeringa går inn for eit slikt sjansespel. Særleg for Senterpartiet er dette ein politisk saltomortale i høve til tidlegare standpunkt og ideologi. At dette skjer nærast utan grunngeving og debatt, er merkeleg. Særleg merkeleg er denne saka med tanke på at Elkem, som skal få leieavtalen sin forlengd, ikkje lenger har industri i Sauda.

Det er viktig å presisera at spørsmålet om forlengd leige ikkje er eit spørsmål om industrien i Sauda skal få kraft eller ei. Det skal den få, uavhengig av dette spørsmålet.

Regjeringa sitt forslag om å forlengja leieavtalen med Elkem vil ikkje berre utelukka Statkraft frå å vera med på å rusta opp og vidareutvikla kraftanlegga i Sauda. Den lokale samarbeidspartnaren Sunnhordland Kraftlag fell òg vekk. Eg er derfor glad for at tilhengjarane av forlengd leige opnar for at Sunnhordland Kraftlag likevel skal få vera med i det vidare arbeidet med tanke på utbygging.

Det er positivt at styresmaktene vil stilla strengare krav til effektiv energibruk. Det er samtidig viktig at verksemdene blir stimulerte til å tenkja enøk ved at dei sjølve får sitja igjen med gevinsten.

Det er viktig at styresmaktene i sitt arbeid ikkje ser den enkelte bedrifta isolert, men òg ser på korleis energien kan nyttast i samspel med samfunnet rundt bedriftene. Eit godt døme på slik heilskapstenking finn ein i den lokale enøkplanen som er utarbeidd i Odda og betalt av Odda kommune. Eg håpar at departementet kan støtta dei planane som kjem fram der.

Når me i Arbeidarpartiet i dag i all hovudsak vil røysta for innstillinga, er det fordi me meiner at det vil gje industrien gode og langsiktige rammevilkår, og at det vil tryggja industrien og gje grunnlag for nyinvesteringar. Dette er særleg tilfellet etter at Arbeidarpartiet har fått fleirtal som sikrar verksemdene meir strøm, og ved at ein òg tar med fleire verksemdar i dei vedtaka som i dag blir gjorde.

A s m u n d K r i s t o f f e r s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Regjeringens forslag til nye industrikraftleveranser er basert på langsiktighet og forutsigbarhet for å trygge arbeidsplasser og virksomhet på ensidige industristeder innenfor rammene av EØS-avtalen. 16 bedrifter er omfattet av forslaget til nye industrikontrakter. Prisen er i utgangspunktet 15,50 øre pr. kWh. Kontraktene varer til og med år 2020.

Regjeringen går inn for å tilby nye leieavtaler for Saudavassdraget, Tysso II i Odda og Svelgen I og II i Bremanger. Prisen er i utgangspunktet 15,75 øre pr. kWh. Leieavtalene har en varighet til og med år 2030.

Ved inngåelse av kontrakt og leieavtale må industrien avslutte eksisterende kontraktsforhold med myndighetsbestemte vilkår. For mange bedrifter kan dette gi betydelig lavere priser enn nevnt foran.

Industrikontraktene og leieavtalene er en overgangsordning. Forslaget gir bedriftene mulighet for en gradvis tilpasning til ordinære markedsorganisasjonelle rammer. Det er lagt vekt på at overgangsordningen konsentreres om de tilfeller hvor utfordringene knyttet til kompetanseoppbygging og omstilling er størst. Dette gjenspeiles bl.a. i det utvalget av bedrifter som er omfattet av proposisjonen, og ved at det er foreslått gradering av kontraktvolumene i forhold til bedriftenes kraftbehov.

Det stilles krav om at industrien må bidra med effektregulering og tørrårssikring. Myndighetene kan dessuten på et hvilket som helst tidspunkt stille konkrete krav knyttet til effektiv energibruk. Jeg viser til at komiteen har understreket betydningen av dette, og jeg vil legge vekt på at kontraktene følges nøye på dette punktet.

Det er forutsatt at kraftkontrakter og leieavtaler inngås innen 1. juli neste år. Flertallet i komiteen peker på at det ved etablering av de nye kontraktene må være et mål å få forpliktende avtaler om energigjenvinning. Jeg er ikke uenig i et slikt mål, men må understreke at det kan ta tid å få i stand slike avtaler.

Flertallet i komiteen ber om at det ved indeksering av kraftkontraktene innarbeides et element som tar hensyn til engrosprisindeksen i tillegg til konsumprisindeksen. Jeg legger til grunn at departementet gis fullmakt til å konkretisere dette nærmere. En slik konkretisering må skje innenfor de rammene som EØS-avtalen legger. Jeg viser til departementets brev til komiteen av 28. mai og 9. juni, hvor det bl.a. er pekt på at bruk av engrosprisindeksen tilsier at åpningsprisen heves.

Komiteens forslag omfatter ikke leieavtalene. Jeg gjør oppmerksom på at prisvilkårene i kontraktene og leieavtalene til 2020 er utarbeidet etter samme prinsipper. Det er vanskelig å se gode grunner for å behandle kontraktene og leieavtalene ulikt i dette spørsmålet. Jeg legger for øvrig til grunn at åpningsprisen i kontraktene heves noe, siden det er flertall i komiteen for en noe svakere nedtrapping av volumene fra 2011.

Flertallet i komiteen vil tilby kraftkontrakter til Becromal og Hunsfos. Jeg legger til grunn at komiteen har vurdert alle forhold knyttet til dette, og at det ikke er aktuelt å utvide ordningen til nye bedrifter senere.

Nye industriprosjekter må framover konkurrere på lik linje med andre prosjekter om krafttilgangen. Departementet har fire søknader om 104-kontrakter om kraft til behandling. Disse søknadene kom før fristen 19. mars i år og behandles på lik linje med tidligere tildelinger. Søknadene vil være ferdigbehandlet i løpet av kort tid.

Jeg er tilfreds med at Regjeringens forslag i all hovedsak har fått flertall i energi- og miljøkomiteen og her i Stortinget i dag, og at en stor og viktig sak for industrien er klarlagt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bent Hegna (A): Jeg har noen få spørsmål til statsråden.

Er det å gå inn for ny leieavtale for annen gang i Sauda i tråd med det statsråd Arnstad mente i fjor? Og er det

i tråd med det Senterpartiet har ment tidligere om hjemfallsordningen? Er det i det hele tatt i tråd med det som har vært prinsippene for hjemfallsordningen? Kan statsråden forsikre oss om at de endringene Stortinget nå gjør, er i tråd med EØS-avtalen, i og med at regjeringspartiene jo er med på det aller meste av de endringene som Arbeiderpartiet har foreslått.

Så har jeg en liten kommentar til slutt. Statsråden legger veldig stor vekt på at dette skal være en overgangsordning, at industrien mer og mer skal over på markedsbestemte betingelser, og det er vel og bra. Men hva gjør Regjeringen for å sikre at det er nok kraft i det norske markedet, sånn at kraftprisene holder seg nede på et lavt nivå? Så langt har jeg ikke registrert at Regjeringen har løftet en finger for å få fram ny kraftproduksjon i Norge for å sørge for at kraftprisene holder seg på et lavt nivå.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Når det gjelder den leieavtalen i Sauda som i dag får flertall, er det ikke et brudd med tidligere praksis om hjemfall fra Senterpartiets eller Regjeringens side. Tvert imot er det, som representanten Dale pekte på, verken når det gjelder bokstav eller ånd, brudd med hjemfallsinstituttet. Hjemfallet ligger fast. Det er bare snakk om en fortsatt leieavtale. Leieavtalen er dessuten bedre rammet inn nå enn den har vært tidligere. Det kan være forklaringen på noe justert ordbruk siden Arnstads brev, som er referert i innstillingen. Leieavtalen er innrammet ved at søknad om konsesjon må være innlevert før 1. juli 2001, hvis ikke faller det bort. Dessuten er det slik at omfanget, volumet av kraften, er slått fast med behovsvilkår som gjør at om ikke det blir oppfylt fra leietakers side, vil kraften måtte leveres tilbake til Statkraft for samme pris som den blir levert for. Så det er svaret på det. Jeg skjønner egentlig ikke hvorfor Bent Hegna forsøker å sette spørsmålsteget ved Senterpartiets syn på hjemfall.

Når det gjelder spørsmålet om endringene er i tråd med EØS-avtalen, er jeg ikke i tvil om at det opplegg som Regjeringen har lagt fram, er innenfor EØS-avtalen. Ellers viser jeg til det jeg sa om dette i mitt innlegg, også når det gjelder prisfastsetting. Når det gjelder spørsmålet om at dette er en overgangsordning, er det nettopp for å tilfredsstille EØS-avtalen. Etter å ha hørt Arbeiderpartiets representanter her i dag, må jeg nesten minne om at Senterpartiet faktisk tok regjeringskrise i 1990 på konsesjonslovgivningen og EØS-avtalen. Det er ikke vi som har stått bak det som nå gjør det nødvendig å legge opp et kraftregime her som på sikt er helt i tråd med markedsliberalistiske prinsipper. Vi har fått til en god løsning for industrien. Vi har fått til overgangsordninger, og vi har fått til et opplegg som er innenfor EØS-avtalen.

Øyvind Korsberg (Frp): Det industrien ønsker seg, er et reelt tilbud når det gjelder tilgang på kraft og muligheten for å handle i et fritt marked. Det ville også være den beste garantien for en riktig pris og en lav pris, også med hensyn til EØS-avtalen.

Statsråden har skapt litt usikkerhet når det gjelder posisjonen i forhold til EØS-avtalen, og jeg oppfattet i

det svaret som statsråden kom med til Bent Hegna, at det var litt mer usikkerhet ute og gikk.

Da må jeg vise til brevet fra komiteen, der komiteen spør statsråden om forslag til ny industrikraftavtale er i tråd med EØS-avtalen. Det svaret som vi fikk fra statsråden 10. mai, har gjort meg usikker, og mer usikker ble jeg i dag, for i svarbrevet bruker statsråden uttrykk som «etter beste skjønn» og «departementet vurderer». Med andre ord: Statsråden er ikke helt sikker.

Det samme gjelder brevet fra departementet 27. mai, der statsråden skriver at departementet finner det vanskelig å gi en presis vurdering av usikkerheten i forhold til EØS-avtalen. Dersom Stortinget inkluderer nye bedrifter, heller øker andelen av kraftbehovet. Og statsråden avslutter brevet med å skrive at en overgangsordning kan forårsake økt interesse fra konkurrerende industri i EØS-området.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor har ikke Regjeringen vurdert industrikraftkontraktene, slik at man med sikkerhet for industrien kan si at disse kraftkontraktene og leieavtalene er i tråd med EØS-avtalen?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg må jo si at jeg er enig med Jan Tore Sanner når han i sitt innlegg i debatten pekte på at det er vanskelig å forstå hva Framskrittspartiet faktisk mener her.

Nå sier Korsberg at industrien vil ha markedsliberalisme, og ikke ha noe kraftkontraktregime – myndighetsbestemt regime – i det hele tatt. Samtidig vil altså Korsberg i dag bidra, så vidt jeg forstår, til at flere kommer inn under ordningen. Det må vel være fordi noen vil inn under ordningen, og at det slik sett er en skattet og positiv ordning som vi her har fått i stand.

Så var det spørsmål om EØS-avtalen. Jeg har med største alvor pekt på at det vi har lagt fram, er vurdert nøye i forhold til industriens behov og de kravene EØS-avtalen stiller. Og jeg er altså ikke i tvil om at det regimet som ble presentert for Stortinget av Regjeringen, er innenfor EØS-avtalen. Jeg har pekt på, både i brev og i møte med komiteen, at hvis komiteen velger å gjøre store endringer i forhold til det, er det klart at man kan komme i en situasjon hvor det kan skapes usikkerhet. Når det gjelder de endringene som det ser ut til å bli flertall for i dag, vil jeg, i likhet med Gunnar Kvasheim, karakterisere dem som marginale. Så jeg mener fortsatt at dette er innenfor EØS-avtalen. Det er gode, langsiktige ordninger for den kraftkrevende industrien, spesielt i de områdene av landet som trenger tid på å omstille seg til en markedsorganisatorisk kraftsituasjon.

Jan Tore Sanner (H): Det føles litt pussig for en EU-tilhenger å støtte seg til EØS-motstander Enger Lahnstein, men jeg tror ikke det er noen grunn til å mistenke henne for taktisk spill når hun har advart komiteen mot å endre Regjeringens opplegg. Jeg tror statsråden når hun sier at det er for å unngå usikkerhet i forhold til EØS.

Jeg registrerer imidlertid at regjeringspartiene støtter enkelte forslag til justeringer, og jeg oppfattet statsrådets siste svar slik – og det er i grunnen det jeg ønsker å få be-

kreftet at jeg har forstått riktig – at hun mener at de foreslåtte endringene når det gjelder indeksering og svakere nedtrapping, med de presiseringer hun foretok i sitt innlegg, er innenfor EØS-protokollens rammer, slik departementet også mener at proposisjonen er. Disse to forslagene vil kunne få Høyres støtte, dersom statsråden altså kan bekrefte at de, med de tolkninger hun har gitt, er innenfor EØS-protokollens rammer.

Da gjenstår det ett spørsmål, og det gjelder Becromal og Hunsfos. Jeg vil be statsråden foreta en vurdering her, om det er innenfor rammene å inkludere Becromal, eventuelt hvordan det vil forholde seg i forhold til Arbeiderpartiets forslag om også å inkludere Hunsfos.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg må først si at det er helt riktig at jeg med det største alvor tar ansvaret for å få fram et regime som er innenfor EØS-avtalen, for jeg tror – når EØS-avtalen først foreligger – det er *helt* nødvendig. Dette er faktisk alvor – det må jeg nesten få si til representanten Hegna. Dette kan vi ikke tulle med, for å si det rett ut.

Så var det spørsmål om disse justeringene som er foretatt – og jeg viser til mitt innlegg. Når det gjelder indekseringen, at man altså legger større vekt på engrosprisindeksen i forhold til konsumprisindeksen, viste jeg til et tidligere brev, og sa at det vil påvirke utgangsprisen. Og med hensyn til denne svakere nedtrappingen, gjelder det samme der. Det presiserte jeg i mitt innlegg. Dessuten sa jeg at jeg forutsetter at departementet får fullmakt til å arbeide videre med dette. På disse premissene mener jeg det ikke er tvil om at dette er innenfor EØS-avtalen.

Når det gjelder Becromal, vil sentrumspartiene også støtte forslaget om at de tas inn i ordningen. Det vil, slik jeg har forstått det, ikke skje med Hunsfos. Jeg kan ikke gjøre noe annet enn å peke på det jeg sa i mitt innlegg på det punktet, nemlig at jeg regner med at når Stortinget velger å gjøre det, har man også vurdert konsekvensene. Men det er umulig for meg å gå lenger her.

Jeg hadde regnet med å få spørsmål om hvorfor ikke saken er notifisert for ESA. Grunnen til det er rett og slett at vi ikke er i tvil om dette. Det som skal notifiseres for ESA, er i den grad man mener at noe er statsstøtte, eller kan være statsstøtte. Ikke noe som tilsier det, er til stede her. Vi mener at dette ikke er statsstøtte, og derfor har vi ikke notifisert.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Torny Pedersen (A): Norsk kraftintensiv industri er historisk bygd opp med basis i norske energiresurser.

Rundt siste århundreskifte var vannkraftutbygging og industrioppbygging så knyttet til hverandre at det oppstod store diskusjoner om hvorvidt det var staten eller industrien som skulle stå for utbyggingen av vannkraften. Det endte med at staten bygde, og at industrien fikk langsiktige, lave priser. Disse avtalene er gjennom mange tiår tatt godt vare på, og de har sin berettigelse, ikke minst på grunn av forutsigbarheten som fremdeles er hovedelementet for videreutvikling av denne type industri.

Dette har regjering og storting vært enige om. Ja, så sent som i 1997 sier sentrumsregjeringen i Voksenåsdokumentet at det er viktig å sikre industrien forutsigbarhet og langsiktige rammevilkår. Videre heter det at det er en målsetting at norskprodusert energi fortsatt skal gi grunnlag for sysselsetting og verdiskaping i Norge. Industrien må fortsatt sikres langsiktig tilgang på kraft på rimelige vilkår, samtidig som det stilles krav til miljøtiltak i industrien. Det siste, miljøtiltak, er det eneste som er virkelighet i dag i forbindelse med St.prp. nr. 52. Det andre styres fra Brussel.

Regjeringens forslag til nye kraftkontrakter vil gi redusert framtidig krafttilbud til industrien, noe som igjen fører til nedbygging av dagens kraftintensive industri.

Slike steder er bl.a. Finnfjord Smelteverk i Troms og Rana i Nordland. Finnfjord Smelteverk har til nå satsset store summer på miljøtiltak. En forverring av rammebetingelsene vil slå negativt ut, og her er ikke omstillingsmulighetene særlig store.

Finnfjord Smelteverk har det vi kaller 104-kontrakter, som i dag ligger på ca. 16 øre pr. kWh. Departementets foreslåtte markedspris i St.prp. nr. 52 har en pris på 15,5 øre pr. kWh, der det også stilles krav til industrien om systemtelser. For de bedriftene som i dag har 104-kontrakter, skaper ikke endringene i det nye kraftregimet i utgangspunktet vesentlige forverringer i økonomien, men usikkerheten rundt nedtrapping og eventuell utfasing av hele regimet skaper uro for framtiden.

Rana-samfunnet er det enkelt-samfunn som vil få de største endringene i rammebetingelsene etter at St.prp. nr. 52 er vedtatt. De fleste Rana-bedriftene har i dag kontrakter med gamle priser, som er forankret i kraftressurser etter nedleggningen av Jernverket. Det meste av dagens industri i Rana er bygd opp på disse kraftressursene. Derfor var det en viktig forutsetning for omstillingen i Mo Industripark at kraftpris og kraftmengde skulle være grunnlaget for en videreutvikling av en konkurransedyktig industrivirksomhet, jf. St.prp. nr. 103 for 1989-90. Slik man leser St.prp. nr. 103, er nedtrapping av de foreslåtte kontraktene volum og økning i prisen som er gjort i St.prp. nr. 52, egentlig i strid med Stortingets tidligere vedtak.

Det finske selskapet som eier Fundia i Mo i Rana, satte all sin lit til at norske myndigheter ville følge opp tidligere vedtak, og har de siste sju årene investert for om lag 500 mill. kr. Denne satsingen er en direkte konsekvens av flertallets industripolitiske vedtak i denne salen.

Bedriften beskjeftiger ca. 800 ansatte, og dessverre er denne virksomheten nylig blitt kraftig rammet av dommen om arbeidsgiveravgift i ESA. Denne bedriften vil ikke makte to store økonomiske belastninger, og at en avvikling av en bedrift i denne størrelsesorden vil få konsekvenser for Industriparken og Rana-samfunnet, skal det ikke stor fantasi til å forstå. Her forventer hele Nordland også en innsats fra kommunalministeren.

Virkeligheten er at markedskreftene har tatt over mye av styringen på energiarenaen, og man ser for seg at en fortsettelse av et bestående regime nå går mot slutten.

Hovedspørsmålet er nå hvordan Stortinget skal ivareta industrielle sektorpolitiske hensyn, som beskrives i

St.prp. nr. 100 for 1990-91 om omorganisering av Statkraft. (Presidenten klubber.)

Avslutningsvis vil jeg nevne den uthuling av hjemfallsinstituttet som nå er i ferd med å skje. Bondevik-regjeringa blir de første som lager hull i denne sikkerhetsventilen ved å åpne for eie og leie på inntil 140 år.

Jan Johnsen (H): Jeg vil starte med at Arbeiderpartiet her har gjort et nummer av at Elkem har solgt til Eramet. Det sier de i innstillingen, er grunnen til at de ikke kan gå med på en ny leieavtale. Noe tilsvarende har aldri tidligere vært noen grunn for Arbeiderpartiet. Men siden nå Arbeiderpartiet har brukt dette som et argument for at ikke leieavtalen skal bringes i havn, synes jeg det er riktig å sitere litt fra et brev som Sauda kommune sendte til komiteen den 6. mai d.å.:

«Ved årsskiftet 98/99 kjøpte den franske virksomheten Eramet ASA smelteverket i Sauda fra Elkem.» ...

«Har salget av smelteverket endret problemstillinger i denne saken? Er det ikke lenger noe som tilsier Elkems nærvær og rettigheter i Sauda?»

Sett fra Sauda kommunes side er svaret relativt enkelt: Salget av smelteverket synes gunstig sett fra kommunens og Sauda-samfunnets side. Bakgrunnen for salget var at Elkem ikke lenger hadde råstoffleverandør til sin manganproduksjon. Manganmalforekomstene i verden domineres/styres av to globale konsern – og Eramet er del av ett av disse.»

Virksomheten ved smelteverket er gjennom salget «sikret tilgang på manganmalm (og til svært konkurransedyktige priser), og at Eramet i St prp 51 også sikres kraft på forutsigbare vilkår.» ... «Dette bør medføre at virksomheten og arbeidsplassene ved smelteverket totalt sett er langt tryggere enn om Elkem fortsatt skulle være eier. Det er av mindre betydning hvem som eier virksomheten, bare virksomheten tjener penger og arbeidsplasser dermed blir opprettholdt, og Norge får viktige eksportinntekter.

Smelteverket i Sauda har mistet ca. 1000 arbeidsplasser i løpet av de siste 30 – 40 år, men likevel flerdoblet produksjonen. Dette er en utvikling vi har sett i hele næringslivet.

Sauda kommune vil i tiden som kommer føre samtaler med de nye eierne om et positivt og konstruktivt samarbeid. Vi håper bl.a. at de nye eierne vil videreføre det påbegynte prosjektet med å omgjøre smelteverkets miljøbelastende CO₂ utslipp til ressurs for en eddiksyrefabrikk og få til en utnyttning av spillvarme til energiøkonomisering i offentlige bygg, private interesser osv.

Regjeringens forslag om å tilby Elkem videre utnyttning av fallrettighetene i Sauda ser vi som svært positivt ettersom virksomheten er lokal, representerer stor kompetanse på sitt felt, er konkurransedyktig, har lange tradisjoner i Sauda og vil få økt sysselsetting i forbindelse med Elkem Saudefaldene sin opprustning og utvidelse av kraftverkene.»

Dette bør Arbeiderpartiet legge seg på sinne. Det er altså grunnen til at Sauda-samfunnet synes det som skjer

her i dag er meget positivt. Jeg synes det er beklagelig at et parti som Arbeiderpartiet ikke skjønner dette.

Høyre mener også at tiden er inne for at vi får en delprivatisering av Statkraft. Derfor har vi sammen med Fremskrittspartiet fremmet et forslag om dette.

I 1993 var det en debatt i Odelstinget den 1. juni. Da var det fem lokalsamfunn – Bremanger, Ålvik, Odda, Sauda og Høyanger, alle ensidige industristeder der kraftavhengig industrivirksomhet er nøkkelbedrifter i lokalsamfunnet – som ikke var kvalifisert til å ta del i de muligheter som Ot.prp. nr. 70 for 1992-93 ellers åpnet adgang for når det gjelder fremtidig hjemfall. Selv ber disse lokalsamfunnene tynt om likebehandling, og de gjør det tverrpolitisk. De industribedriftene som i perioden 1957-1966 inngikk avtale med staten om foregrepet hjemfall og leie av kraft der, ble ekskludert. Når Høyres forslag heller ikke i dag får flertall, betyr det en urettferdig forskjellsbehandling.

Siste gang vi hadde denne saken oppe, gikk Fremskrittspartiet imot. Det syntes vi var trist, men denne gangen har de snudd, og vi har nå fått et flertall.

Ordfører Anne Marie Brekke i Sauda er oppglødd over meldingen fra hovedstaden om at Elkem får leie Saudefaldene i 30 år til. Men hun tør likevel ikke slippe jubelen løs før saken er klubbet i Stortinget.

Det er ikke bare ordføreren som vil slippe jubelen løs, men hele Sauda-samfunnet (presidenten klubber). Og i dag vil vi få den 17. mai-stemmingen som vi ble snytt for forrige gang (presidenten klubber). Flaggene vil i dag vaie blant Saudas mektige fjell.

Presidenten: Presidenten vil ikke tillate at representantene går utover den tillatte taletid. Det gjelder både siste og foregående taler.

Gunn Karin Gjøl (A): Bruk av norsk vannkraft har vært et viktig bidrag til industrialiseringen av Norge gjennom hele dette århundre. Mange industristeder er helt avhengig av langsiktige leveranser av kraft for å sikre sysselsettingen, og Arbeiderpartiet er opptatt av fortsatt å sikre industrien muligheter til langsiktige og forutsigbare kraftavtaler.

Det er ingen tvil om og ingen hemmelighet at Arbeiderpartiet hadde sett et bedre opplegg for industrien enn det vi i dag får vedtatt. Men den klare meldingen fra statsråden når det gjelder EØS-avtalen, har gjort saken vanskelig å håndtere, og Stortinget har i realiteten – for å si det på et litt folkelig språk – vært bundet på hender og føtter i denne saken.

Stortinget har ikke egen fagkompetanse på statsstøttebestemmelser i EØS-avtalen, og må derfor basere sine beslutninger på Regjeringens vurderinger av hva avtalen tillater i et nytt kraftregime. Regjeringen har spesielt understreket at det avgjørende er at en ikke endrer prisforutsetningene. Blant annet derfor har Arbeiderpartiet lagt opp til å beholde det prisnivået som Regjeringen har foreslått.

Arbeiderpartiet har valgt å innta en konstruktiv rolle og forsøker å søke støtte for å få endret dette regimet til

gunst for industrien. Og vi har lyktes i å endre på noen viktige områder:

- Vi har fått støtte for å få endret nedtrappingen av tildelt kraft, slik at bedriftene ved avtalens utløp sitter igjen med 50 pst. av utgangspunktet og ikke 40 pst., som Regjeringen hadde foreslått.
- Vi har fått støtte for ikke å la konsumprisindeksen alene regulere prisen, men at også utviklingen i engrosprisindeksen skal tas hensyn til.
- Vi har fått støtte for å ta inn to nye bedrifter, henholdsvis Notodden og Hunsfos Fabrikker.

Arbeiderpartiet mener at Sauda Smelteverk må sikres tilbud om langsiktige kraftleveranser. Men vi mener at det må skje gjennom kraftkontrakter på linje med det andre bedrifter får tilbud om.

Vi har derfor gått imot forslaget om ny leieavtale for Elkem fordi vi mener at det bryter med hensikten med hjemfallsordningen. Selv om staten formelt sett er eier, vil Statkraft ikke ha disposisjonsrett over kraften.

Dette ble også understreket av statsråd Marit Arnstad i et brev til komiteen i fjor der hun påpekte at «en hjemfallsordning som går over så mange år, og som blir utsatt for annen gang når hjemfallet nærmer seg, har ikke noen praktisk betydning for kontrollen med privat eierskap til kraftressursene».

I dag ser det ikke lenger ut til at Senterpartiet er enig i det statsråd Arnstad mente i fjor. I Arbeiderpartiet derimot er vi enig i det standpunktet Arnstad hadde i fjor, og vi mener at det Senterpartiet sammen med stortingsflertallet nå legger opp til, undergraver formålet med hjemfallsordningen.

Selv om det er uenighet i synet på hvordan hjemfallsordningen bør praktiseres, er det gjennom komitebehandlingen skapt et bredt flertall for andre endringer i det som var det opprinnelige opplegget fra Regjeringen. Det er vi glad for, og det bidrar til å gi industrien bedre forutsigbarhet for framtida.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid begrenset til 3 minutter.

Kjellaug Nakkim (H): Jeg vil få henlede oppmerksomheten på den merknaden som står nederst på side 3 og øverst på side 4 i innstillingen som medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og SV står bak, om at det skal stilles konkrete krav om effektiv energibruk når de nye kontraktene og leieavtalene skal inngås. Spesielt i denne merknaden pekes det på energi- og miljøprosjekter rundt Sarpsfossen. Det forundrer meg storlig at sentrumspartiene ikke har kunnet slutte seg til denne merknaden.

I lengre tid har det vært arbeidet med at energi- og miljøprosjektet rundt Sarpsfossen har kunnet bli en realitet. Som kjent er dette et energigjennvinningsprosjekt som, hvis det blir gjennomført, kan frigjøre 350 GWh pr. år. Ved utnyttelse av kjent og driftssikker teknologi kan gjenvunnet energi fra Globe Hafslund forsyne Glomma Papp med 80 GWh, som er deres behov, og resten

kan tilføres Borregaard som vil dekke 20 pst. av sitt totale behov for varmeenergi.

For noen dager siden hadde vi den store debatten om utbyggingen av Otta-vassdraget, om det store behovet landet har for energi, og de miljøinngrep dette medfører. Her har vi altså et prosjekt som er nesten av samme størrelse som den vedtatte utbyggingen av Otta-vassdraget, og det uten miljøinngrep. Dette prosjektet vil derimot gi en stor forbedring av miljøet i hele Sarpsborg-distriktet. Jeg registrerer at ingen av sentrumspartiene har vært med i denne debatten, de har hele tiden meldt seg ut av den, til tross for at statsråd Marit Arnstad sa seg meget interessert i prosjektet.

Hafslund Metall inngikk i 1996 en langsiktig avtale med Statkraft til ca. 20 øre/kWh med utløp 2004, en avtale som er helt annerledes enn de andre kontraktene som er knyttet til langsiktige kontrakter og energiavtaler. Men når Hafslund Metall er nøkkelen for å kunne gjennomføre et slikt miljøprosjekt, må dette kunne være grunn nok for Regjeringen til å kunne gå inn og enten løse Hafslund Metall fra dens kontrakt, eller reforhandle, så man knytter dette miljøprosjektet direkte opp mot den kontrakten, slik komiteen også stiller krav om. Etter det jeg forstår, er også statsråd Lahnstein interessert i at dette kan gjøres, selv om hun anså at dette kunne ta noe tid. Her er et prosjekt man kan gjennomføre uten at det tar noe tid.

Gunnar Halvorsen (A): Det går vel an å si at det tidligere kraftregimet ikke ble oppfattet som rettferdig. Det var slik at f.eks. Aust-Agders kraftkrevende industri ikke hadde Statkraft-kontrakter. Det var de lokale e-verkene, som Aust-Agder Kraftverk, som var hovedleverandør. Med det nye regimet virker det som om noe av skjevheten blir rettet opp. Norton i Arendal og Lillesand blir med i regimet, og det er bra.

Mitt spørsmål blir: Er dette regimet bra nok, vil det sikre den kraftkrevende industrien strøm til en konkurransedyktig pris sammenlignet med det øvrige Europa? Svarer et tjå.

EU peker senest i en rapport datert 4. mai 1999 på at veksten i den kraftkrevende industrien er avhengig av evnen til å kutte produksjonskostnader, inklusiv strømprisene. Det kan altså hende at strømprisen i EU blir redusert, og med et åpent europeisk kraftmarked, må dette vurderes opp mot det norske kraftregimet. Det blir ikke enkle avgjørelser som bedriftene må ta – det er vanskelig å se 20 år fram i tiden.

Det norske regimet bygger på 15,5 øre/kWh i 1999-kroner, og om 10 år skal volumet trappes ned med 50 pst. av utgangspunktet. Det nye regimet vil medføre en betydelig økning i kraftprisene de nærmeste årene sammenlignet med de gamle kraftavtalene.

Det er i dag mulig i det frie markedet å inngå tiårsavtaler som kan være like gunstige. Jeg er derfor ikke imponert over det som den kraftkrevende industri tilbys. Det positive må være at prisen ikke skal justeres etter konsumprisindeksen, men etter engrosprisindeksen. Denne reguleringen burde etter min vurdering ha vært

begrenset til 60-70 pst. og ikke en 100 pst. regulering av indeksen.

Konklusjonen min blir: Totalt sett mer rettferdig bedriftene imellom, men prisen som tilbys, er for dårlig og peker klart i retning av en avvikling av et norsk kraftregime.

Ansgar Gabrielsen (H): Representanten Blattmann fra Arbeiderpartiet hadde i et innlegg tidligere i kveld nærmest betenkeligheter med de uttalelsene som en del andre representanter fra Sørlandet hadde kommet med før valget i 1997. Det kunne tyde på at det kanskje falt henne tungt for brystet at vi i dag kan innfri det vi sa den gang.

St.prp. nr. 52 for 1998-99, som vi i dag har til behandling, synes jeg har veldig mye bra i seg. Den har etter mitt skjønn først og fremst det i seg at en del av de geografiske skjevhetene som det har vært i forhold til sørlandsindustrien, er rettet opp. Det er viktig for norsk industri å få langsiktige rammevilkår. Det jeg skulle ønske, var at det i denne salen også var et større engasjement for stabile rammebetingelser for det totale næringslivet. Her gir vi en del av næringslivet 20-årige kontrakter med staten om leveranser til en gitt pris og på bestemte vilkår. Det er bra! Jeg skulle ønske at en del av de representantene som har stort engasjement i denne saken og i lignende saker, også hadde det når vi diskuterer andre rammebetingelser for næringslivet.

Når jeg sier at denne saken er viktig for Sørlandet, er det fordi Vest-Agder vel er ett av de to-tre fylkene som har størst eksport pr. innbygger. Mye av den eksporten kommer fra denne industrien.

Det som står i innstillingen i dag, skiller seg i veldig liten grad fra det som ligger i St.prp. nr. 52. Og det er vel kanskje en del av det som er frustrasjonen hos noen av arbeiderpartitalerne. Kanskje den siste sa det relativt eksplisitt. Han var relativt lite «imponert» – underforstått lite fornøyd med det Arbeiderpartiet selv har prestert i denne innstillingen. Og på det lufttrykket som man likt kunne føle i brystkassen på saksordføreren, kunne det synes som han skulle ønske at romertallsvedtakene hadde vært litt mer fyldige.

Jeg er imidlertid glad for at vi har fått et regime som sikrer industrien vilkår som definitivt er konkurransedyktige, som vil gi stabilitet, og som er nødvendige. Men jeg tror nok Kvassheim traff spikeren på hodet da han sa at det er liten avstand mellom det som ligger i proposisjonen, og det som ligger i denne innstillingen.

Med den anførselen vi fikk fra statsråden om hva som ligger i I punkt 1 og 2, vil Høyre slutte seg til det som vår representant i energikomiteen sa.

Helt til slutt: Det er ikke så ofte jeg utdeler ros til noen, især ikke til statsråder fra Senterpartiet. Men jeg føler den vikarierende olje- og energiminister gjør en god jobb når det er olje den ene dagen, opera den andre dagen og langsiktige kraftkontrakter den tredje dagen!

Ivar Kristiansen (H): Dette er jo for dem som denne saken berører, en nokså stor og viktig sak. Vi snakker om

4 TWh/år. Vi snakker om industribedrifter som omsetter for anslagsvis 7 milliarder kr, og nokså mange titusener av mennesker som jobber i disse bedriftene. 50 pst. av dem som er berørt av avtalen, befinner seg i Nordland fylke, for øvrig et fylke som har en kraftproduksjon på 15 TWh/år, og som sender 5 TWh/år ut av fylket, langt sørover til glede for andre. Det er en industri som ikke bare har et utenlandsk marked å forholde seg til. Også Stortinget er de nødt å forholde seg til, og i tillegg har de Statkraft som de er nødt til å forholde seg til.

La meg bare få lov til å si, siden tiden er så veldig kort: Det er ikke én eneste nordlending som tror at Statkraft er bedre i stand til å ivareta én eneste kilowattime bedre enn det industrien gjør i dag i Nordland fylke. Det må være soleklart at når man tar dette i en historisk sammenheng, må det være tillatt å understreke dette forholdet, at disse bedriftene, som ligger i et område hvor vannkraften er bygd ut for ett eneste formål, nemlig industriell virksomhet, må få lov til å ha en langsiktighet i det de fortsatt skal foreta seg. Da må ikke fremtiden bringe som løsning at de skal oppfatte forvalteren av denne kraften, nemlig Statkraft, som en konkurrent som helst vil ha disse kraftkontraktene annullert, og som også presterer å delta i en debatt og der fremsette en påstand om at de kjøper subsidiert kraft, altså at denne industrien på en måte er subsidiert. Det er langt fra tilfellet! Det finnes også der i gården nok av dokumentasjon på at konkurrentene til denne meget vellykkete industri i Norge har kraftkontrakter med betingelser som er langt bedre enn det Stortinget kommer til å vedta nokså enstemmig i dag.

Til slutt: For øvrig synes jeg ikke Arbeiderpartiet skal gå så høyt på banen. Jeg husker da daværende statsminister Thorbjørn Jagland under valget i 1997 stod på Elkems trapp i Mosjøen og måtte svare på et entydig krav fra Elkem-ansatte om å få industrikraftavtalen reforhandlet og på plass snarest mulig. Ja, var svaret fra daværende statsminister og nåværende partileder Thorbjørn Jagland. Hadde jeg ikke visst bedre, skulle man nesten tro at Jagland fortsatt stod på Elkem-trappen i Mosjøen.

Gunnar Skaug (A): Et viktig forhold i proposisjonen er at det stilles krav om en effektiv energibruk. Regjeringen foreslår at myndighetene i de nye kontraktene og leieavtalene forbeholder seg retten til senere å stille konkrete krav knyttet til effektiv energibruk. Dette kan selvfølgelig ingen være uenig i. Jeg er derfor glad for at et såpass bredt flertall i komiteen – medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og SV – understreker verdien og betydningen av nettopp dette. Ved etableringen av de nye kontraktene må derfor disse forholdene legges til grunn, med det mål å få på plass forpliktende avtaler om energigjenvinning, slik flertallet påpeker i innstillingen.

Mitt spørsmål er da: Hvorfor står ikke en samlet komitee – også regjeringspartiene – bak slike klare formuleringer? Riktignok understreker også regjeringspartienes representanter i innstillingen betydningen av at en ved gjennomføringen av det nye kraftregimet legger tydelig vekt på energigjenvinning og enøk. Men hvor-

for kan ikke de samme partiene være like konkrete som Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og SV, som viser til at det er en rekke prosjekter og mye energi som nettopp kan utløses dersom myndighetene stiller midler til rådighet for enøk og gjenvinning i industrien. Et slikt enestående prosjekt er nettopp det energi- og miljøprosjektet rundt Sarpsfossen som flertallet viser til, og som etter manges oppfatning nå har en enestående sjans til å bli realisert. Derfor forutsetter jeg at statsråden og departementet følger opp det som jeg oppfatter som et meget klart signal fra et bredt flertall i energi- og miljøkomiteen, og som da også kan føre til at vi åpner for store og positive samfunnsmessige gevinster som kan realiseres.

Jeg vil avslutningsvis bare spørre statsråden, også med henvisning til tidligere innlegg: Er statsråden villig til å følge opp dette?

Lars Rise (KrF): La meg først si at jeg er glad for at Stortinget med et så bredt flertall slutter opp om Regjeringens forslag om å tilby 16 enkeltbedrifter nye myndighetsbestemte kraftkontrakter med en varighet på 20 år, fra 1. januar 2001. De mindre justeringene vi fra sentrumpartiens side har gått inn for når det gjelder nedtrappingsplanen, indeksering og omfang, må betraktes som det statsråden kalte marginale justeringer, som ikke vil skape problemer i forhold til EØS-avtalen. At man eksempelvis endrer nedtrappingen med 1 pst. pr. år i forhold til det opprinnelige forslaget på 6 pst. pr. år, må betraktes som en mindre endring, men som likevel kan ha betydning for den enkelte bedrift.

Når et flertall i denne sal velger å plukke ut en tilfeldig valgt bedrift, Hunsfos, løfte den opp og gi den helt andre rettigheter enn tilsvarende bedrifter, er det en sak for Stortinget. Det er betenkelig ut fra likebehandlingsprinsippet. Hunsfos kan ikke karakteriseres som kraftintensiv industri, da kraften kun representerer i størrelsesorden 5 pst. Det vedtak stortingsflertallet vil gjøre i kveld, vil derfor framstå som urettferdig i forhold til de treforedlingsbedrifter som ikke får det samme tilbud. Dette er min hovedbegrunnelse for å gå imot Arbeiderpartiets forslag om å inkludere Hunsfos – ikke at det er fare for at denne ene bedriften vil skape et problem i forhold til ESA, men at det er blodig urettferdig i forhold til andre treforedlingsbedrifter som ikke har hatt en like effektiv lobby som det Hunsfos har hatt.

Statsråd Lahnstein har understreket at Regjeringens opplegg er klart innenfor de rammer EØS-avtalen setter. Hun har også kommet med forsikringer om at de justeringer flertallet gjør, ikke representerer noe problem i forhold til EØS.

Representanten Sanner opplyste i sitt innlegg at statsråd Lahnstein i møte med komiteen advarte mot å endre Regjeringens opplegg, og han henviste til at denne advarselen også hadde kommet fram skriftlig i brev av den 27. mai d.å. til komiteen, hvor det heter, slik representanten Sanner refererte det, at endringer vil skape usikkerhet. Men det er viktig at denne formuleringen ses i sammenheng med avsnittet foran i brevet. Der heter det følgende:

«Departementet finner det vanskelig å gi en presis vurdering av usikkerheten i forhold til EØS-avtalen dersom Stortinget inkluderer nye bedrifter, eller øker andelen av kraftbehovet som tilbys dekket med nye kontrakter på myndighetsbestemte vilkår. Departementet vil imidlertid peke på at en utvidelse av ordningen vil svekke forslagetets innretning som en overgangsordning, ...»

Og så heter det at dersom Stortinget endrer prisene, så kan usikkerheten øke.

Dette betyr at det er vanskelig for departementet å gi en presis vurdering av usikkerhet på et meget upresist spørsmål der det refereres til nye bedrifter. Da spør det hvor mange bedrifter det gjelder, og statsråd Lahnstein presiserte i sin samtale med komiteen at det avhenger av antall bedrifter. Dersom Stortinget derimot gjør noe med prisen, vil det skape økt usikkerhet. Dermed skulle det være krystallklart at de vedtak som Stortinget gjør i dag, skulle være innenfor EØS-avtalen.

Inge Myrvoll (SV): Jeg må få slutte meg til statsrådets utsagn om at «dette kan vi ikke tulle med». Nå er det fra noen av dem som har ført oss inn i EØS, blitt framstilt som om det er statsrådets brev som er problemet. Det har vært presset og presset for å få et svar om dagens vedtak er innenfor EØS-avtalen eller ikke. Det presses for å få et ja- eller nei-svar. Jeg har da lyst til å minne om, særlig overfor Arbeiderpartiets talsmenn, at de i regjeringsposisjon ikke var i tvil om at differensiert arbeidsgiveravgift var innenfor, og at den hadde vi full kontroll over. Historien har vist noe annet.

Jeg har også erfaring fra en del andre sammenhenger hvor vi har diskutert EØS-reglene og jurister har kranget nok så sterkt om hvor grensedragningen skulle gå – ikke minst husker jeg det fra den gang vi diskuterte om LKAB hadde rett til å kreve trafikkeringsrett på Ofotbanen.

Jeg er i tvil om det er mulig å vite presist hvor grensene går. Jeg er også i tvil om det er klokt å presse fram en grensedragning når det er usikkert hvor grensene går, hvis man ikke har et ønske om å arrestere en statsråd i ettertid for å ha tatt feil, men jeg går ut fra at det ikke er hovedmotivet.

Et av de problemene vi har, er egentlig Statkraft – ikke det at Statkraft ikke er privatisert, men at Statkraft oppfører seg som om det var privatisert. Kraftavtaler som ikke har vært politisk fastsatt, men som en bedrift som kanskje hadde visse samfunnsmessige grunnholdninger, inngikk med industrien, ville ha vært mer uproblematisk en det som er fastsatt i denne sal. Så problemet er at Statkraft er for fristilt og oppfører seg deretter.

Statsråden var inne på dette med energigjenvinning. Det kunne ta tid å få til avtaler. Men samtidig bør vi være klar over at hvis det ligger et potensial i den kraftkrevende industrien på om lag tre Otta-utbygginger når det gjelder gjenvinning, så er dette av rimelig store dimensjoner. Jeg tror det som er viktig her, er motivasjonen, nemlig at det lønner seg å være energieffektiv. Da går det på langsiktighet, og det går på inntjening. Det som ville vært gunstig, var om avtaleprisen for kraft nettopp kunne blitt

reduisert ut fra hvor energieffektive de var, og ut fra gjenvinningsspørsmålet.

Så er det snakk om at dette er en overgangsordning, en gradvis overgang til markedsrelatert pris. Jeg synes ikke det er vel og bra, som det ble uttrykt av statsråden. Man knytter dette til omstillinger, men disse samfunnene har nettopp kraften som den viktigste omstillingsressursen. Som representanten Torny Pedersen var inne på, Rana uten krafttilgang ville ikke ha lyktes i den omstillingen som man har kommet gjennom.

Nå ser jeg at presidenten står med klubba, så jeg får avslutte.

Bror Yngve Rahm (KrF): Det har vært brukt en del tid underveis i denne debatten fra regjeringspartienes side på å uttrykke taknemlighet for at Arbeiderpartiet har sluttet seg til hovedlinjene, mens Arbeiderpartiet synes det er hyggelig at sentrumspartiene og sentrumsregjeringen har sluttet seg til Arbeiderpartiets forslag. Vel, det kan sikkert være en interessant polemikk. Jeg tror kanskje at det som sentrumspartiene og Arbeiderpartiet i fellesskap bør være enige om og tilfreds med, er at vi kan få vedtatt et regime som er robust og sikkert for industrien i et langtidsperspektiv.

Jeg må likevel få lov å knytte en kommentar til Bent Hognas første innlegg, som var proppfullt av veldig store bokstaver og bl.a. gav uttrykk for at statsråden hadde truet komiteen med EØS og ESA. Jeg synes det er en bemerkelsesverdig beskrivelse, når statsråden faktisk orienterer om en virkelighet som vi er nødt til å forholde oss til. Og i likhet med hva statsråden selv gav uttrykk for i stedet: Dette er ikke noe som vi tuller med. Det ville vært en klar forsømmelse av statsråden hvis hun på et så viktig område hadde unnlatt å påpeke nødvendigheten av å ha et ryddig forhold til disse spørsmål. I så måte synes jeg det tvert imot er beundringsverdig at statsråden er presis og ikke til å misforstå i sine uttalelser når en sak skal vurderes opp mot et regime som EØS-regler og en eventuell ESA-problematikk.

Så sier Torny Pedersen i sitt innlegg, og det har vært hevdet før, at dette er i realiteten en politikk for nedleggelse av kraftkrevende industri. Det må vi tilbakevise. Det som Regjeringen har presentert, er et opplegg som er meget grundig gjennomtenkt. Det er robust i forhold til industriens behov i et langtidsperspektiv, og det er nødvendig at det ikke skapes unødvendig usikkerhet, også av hensyn til industrien. Og det er nettopp av den grunn at Regjeringen har påpekt at vi ikke kan gjøre for store dramatiske endringer i en sak som er så finstemt i møte med industriens behov, men også i forhold til de krav som stilles opp mot EØS-området og EØS-avtalen. Det er en kontraktsordning som i dag gir industrien all god mulighet for langtidsplanlegging og nødvendig omstilling, samtidig som de har sikkerhet for at de har den krafttilgang som de er i behov av, til priser som de kan leve med. På det grunnlag bør Stortinget og flertallet i dag være tilfreds med de vedtak som fattes.

Bent Hognas (A): Jeg skal prøve ikke å bidra til å forlenge debatten, men jeg må få si følgende:

Senterpartiet har hevdet i flere innlegg at de ikke har snudd i spørsmålet om hjemfallsordningen. Sakens fakta er: I fjor sa statsråd Arnstad nei, i år sier statsråd Lahnstein ja til å gjøre endringer i prinsippene om hjemfallsordningen. Hvis ikke det er å snu, så vet ikke jeg hva som er å snu. Men de snur kanskje så ofte i Senterpartiet at det har gått i surr. Senterpartiet sier ja til å endre på prinsippene om hjemfallsordningen. Nok om det.

Debatten i kveld viser at i dette spørsmålet spriker Stortinget i alle retninger. Vi får det som det er mulig å få til i Stortinget, slik som situasjonen er. Arbeiderpartiet er ikke fornøyd med det resultatet vi får, men så lenge verken regjeringspartiene eller høyrepartiene ønsker endringer til det bedre for industrien, er det lite Arbeiderpartiet alene kan gjøre med det.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg vil få takke for denne debatten og konkludere med at jeg er glad for at Regjeringen i hovedsak får støtte for sitt opplegg.

Jeg forstår den frustrasjonen som særlig Arbeiderpartiets representanter her har gitt uttrykk for, og som Gunn Karin Gjøl uttrykte ved å si at vi er bundet på hender og føtter. Men det er mot det alvorlige bakteppe som EØS-avtalen faktisk innebærer her, at vi må si klart ifra hva det ikke er i tvil om er innenfor EØS-avtalen.

Torny Pedersen nevnte ESA-dommen i arbeidsgiveravgiftsaken, det er bakteppet som vi også har når vi drøfter dette i dag. Derfor er min konklusjon ikke at Stortinget spriker, som Bent Hognas nå sa. Tvert imot har Stortinget tatt innover seg at her er det sterke begrensninger i hva vi som nasjonalforsamling kan gi av vilkår, og at Regjeringen har lagt opp til et opplegg som er innenfor EØS-avtalen, som er langsiktig og forutsigbar, og som sikrer arbeidsplasser, særlig på de ensidige industristedene.

Jeg tar sterkt avstand fra forsøkene på å si at Senterpartiet uthuler hjemfallsretten. Hjemfallsretten rokkes ikke. En leieavtale innebærer at staten eier og hjemfall kan gjøres gjeldende. Dessuten er den leieavtalen som nå er presentert her, gjerdet inn på måter som gjør at man sikrer styring med dette. Det er dessuten et poeng at Arbeiderpartiet, slik jeg forstår det, vil støtte leieavtaler andre steder enn i Sauda.

Så til Østfold-saken, som flere representanter fra Østfold har nevnt, om gjenvinning av energi. Vi er selvfølgelig glad for at vi får opp prosjekter som er lønnsomme for gjenvinning av energi. Vi trenger å satse både på enøk og på gjenvinning. Jeg har forstått det slik at dette konkrete prosjektet i Sarpsfossen er et meget lønnsomt prosjekt, at det har fått investeringsstøtte på 15 pst. av NVE, og at en nå har fått avklart kraftkontraktvilkårene. Det bør gjøre at forholdene ligger vel til rette for det prosjektet.

Ellers er jeg selvfølgelig enig i at vi skal forsøke å få til kombinasjoner her, og at vi skal få planer så fort som mulig, men jeg sa i mitt innlegg at tida var kanskje noe knapp til å få dette til fra 1. juli 2001, som jo er det tidspunktet hvor disse kontraktene skal ta til å gjelde. Derfor ber jeg om forståelse for at vi kanskje kan komme til å trenge noe mer tid.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.
(Votering, se side 4053)

S a k n r . 6

Forslag fra stortingsrepresentant Annelise Høegh på vegne av Høyre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 1999 (Jf. Innst. O. nr. 91):

«Stortinget ber Regjeringen i tråd med anbefalingene i NOU 1997:18, Prioritering på ny, opprette representative faggrupper som skal gi råd om prioritering innen eget fagfelt, og et samordnende, permanent prioriteringsutvalg som skal gi råd om prioritering mellom pasientgrupper.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4055)

S a k n r . 7

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om videreføring av den akuttmedisinske beredskapen ved sykehuset Østfold – Askim (Innst. S. nr. 230 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:51 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 55 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, de øvrige grupper 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Einar Olav Skogholt (A) (ordfører for saken): I Dokument nr. 8:51 for 1998-99 fremmer stortingsrepresentantene Hedstrøm, Alvheim og Nesvik følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen medvirke til at den akuttmedisinske beredskapen ved sykehuset i Askim blir videreført på nivået pr. 1. januar 1999 inntil akuttmeldingen basert på NOU 1998:9, Hvis det haster ... Faglige krav til akuttmedisinsk beredskap, er behandlet av Stortinget.»

Komiteen har forelagt forslaget for helseministeren, som har gitt komiteen en orientering i brev av 27. mai i år.

Vedtaket om å samle akuttberedskapen innenfor indremedisin i henholdsvis Fredrikstad og Moss ble gjort av fylkestinget i Østfold den 12. desember 1996. Det ble da vedtatt at den akutt-indremedisinske beredskapen overføres fra Indre Østfold i løpet av første halvår 1999. Flyttingen av den akuttmedisinske beredskap i indremedisin fra Askim til Moss skjedde den 18. mai i år.

Ifølge helse- og sosialplanene for Østfold, som også har vært behandlet i regionalt helseutvalg for helseregion 2, skal indremedisinsk og kirurgisk akuttberedskap samles

ved sykehusene i Moss og Fredrikstad, mens sykehusene i Sarpsborg, Indre Østfold og Halden skal ha akutt «grunnberedskap» og til dels omfattende planlagt virksomhet.

Askim kommune, sykehuskomiteen og Sykehusets venner i Askim er bekymret for det akuttmedisinske tilbudet i Indre Østfold, og har kontaktet fylkeslegen i Østfold om dette.

Etter å ha kontaktet fylkeskommunen om de spørsmål som ble tatt opp i henvendelsen, har fylkeslegen opplyst at hun ikke har funnet det nødvendig å gripe inn. Det har heller ikke vært innrapportert noen episoder til fylkeslegen etter 18. mai d.å., da flyttingen skjedde, og fram til dags dato.

Med bakgrunn i ovennevnte har helseministeren ikke funnet grunnlag for noe initiativ fra departementets side overfor fylkeskommunen i denne saken.

Komiteen understreker at det er fylkeskommunens plikt etter sykehusloven § 2 første ledd å sørge for planlegging, oppfølging og drift av institusjoner og tjenester, herunder ambulansetransport.

Jeg går ut fra at de respektive partiene selv vil redegjøre for sine standpunkt, og vil i det etterfølgende få orientere nærmere om Arbeiderpartiets argumenter for ikke å bifalle forslaget.

Østfold fylkestings vedtak om å samle akuttberedskapen er en del av arbeidet med bedre funksjonsfordeling mellom akutt og elektiv virksomhet. Organiseringen er helt i tråd med Steine-utvalgets anbefalinger i «Pasienten først!», og lignende funksjonsfordeling har allerede gitt svært gode resultater i andre fylker.

Steine-utvalget skriver:

«Vårt desentraliserte sykehusstilbud, med mottak av øyeblikkelig hjelp på de fleste sykehusene, krever en ikke uvesentlig legeressurs. Denne oppbindingen av legeressurser i akutt beredskap er lite produktiv, og vil av noen kunne bli karakterisert som sløsing med ressursene. Ved større grad av sentralisering av øyeblikkelig-hjelp-tilbudet, vil legeressurser kunne bli kanalisert til produktivt elektivt arbeid.»

Arbeiderpartiet legger også avgjørende vekt på at både fylkestinget i Østfold og Regionalt Helseutvalg for Helseregion 2 har sluttet seg til en slik løsning.

Jeg er overrasket over at Fremskrittspartiets representanter vil overprøve beslutningene som er fattet av regionale myndigheter. Forundringen blir ikke mindre med tanke på at Fremskrittspartiet i arbeidet med lov om spesialisthelsetjenesten la vekt på at sykehuseierne måtte ha stor frihet til å organisere spesialisthelsetjenesten lokalt. Det er derfor interessant at partiet ved første anledning ønsker at Stortinget skal gripe inn i lokale prioriteringer.

Et av de fylkene som har kommet lengst i funksjonsfordelingen mellom øyeblikkelig hjelp og elektiv virksomhet, og med meget lovende resultater, er Telemark, hjemfylket til sosialkomiteens leder.

Siden 1997 har Sentralsykehuset i Telemark vært delt i to. All øyeblikkelig hjelp går til hovedsykehuset i Skien, mens sykehuset i Porsgrunn er gjort om til et rent elektivt sykehus.

I Porsgrunn drives nå bare planlagt virksomhet og poliklinikker. Nå opereres 25 pasienter pr. dag, fem dager i uken. Det finnes ikke lenger strykninger i operasjonsprogrammet. Skjermet fra øyeblikkelig hjelp kan Porsgrunn konsentrere seg om produksjon.

Roen rundt den elektive virksomheten gir også meget gode muligheter i opplærings- og utdanningssammenheng, hvor kandidater nå i løpet av en dag kan vurdere opptil 16 like tilfeller. Det betyr mer effektiv spesialistutdannelse.

Telemark fylkes ventelister på områder som generell kirurgi, urologi, gynekologi, øre-nese-hals og en del plastisk kirurgi er borte. Nå forsyner Porsgrunn sykehus seg derfor av nabofylkenes ventelister.

Professor Truls Bjerklund Johansen, sjef for omstillingen ved Telemark sentralsykehus, har uttalt:

«Konkurransen om pasientene er i full gang, og det kjennes bra å ligge i forkant av denne utviklingen.»

Stortinget bør ikke spille på befolkningens frykt for et svekket sykehusstilbud. Vi burde snarere stille spørsmål om hva Stortinget og Regjeringen kan bidra med for at omorganiseringen i Østfold skal bli mest mulig vellykket.

G u n n a r B r e i m o hadde her gjeninntatt presidentlassen.

Øystein Hedstrøm (Frp): Stortinget behandler et forslag om å be Regjeringen medvirke til at den akuttmedisinske beredskap ved Sykehuset Østfold Askim blir videreført på nivået pr. 1. januar 1999 inntil akuttmeldingen basert på NOU 1998:9, Hvis det haster... Faglige krav til akuttmedisinsk beredskap, er behandlet av Stortinget.

Vi mener det logiske må være at Stortinget først behandler denne melding, som er ventet i vårsesjonen år 2000, og som omhandler hele den akuttmedisinske kjeden i en helhetlig sammenheng, før det foretas omstrukturering av lokalsykehusene, bl.a. sykehuset i Indre Østfold.

Hva skulle ellers være hensikten for Stortinget med å behandle en slik akuttmelding, hvis ikke den får praktiske konsekvenser i positiv retning for pasientene? Jeg bare spør.

Nordland fylkeskommune har etter vår mening vært mer fornuftig enn Østfold fylkeskommune, hvor behandlingen av somatikkplaner er blitt utsatt i påvente av akuttmeldingen og Stortingets behandling. Dette er en riktig konklusjon, fordi sentrale føringer vil gis for fremtidig akuttberedskap, som er et vesentlig element i og i betydelig grad styrende for sykehusstrukturen.

For oss i Fremskrittspartiet er det uforståelig og beklagelig at det vel fungerende Indre Østfold lokalsykehus gjøres om til et elektivt sykehus uten fullverdig akuttberedskap. Tidligere har lokalsykehusene i Halden og Sarpsborg fått en lignende skjebne. Kunne vi bare forstå hvorfor!

For det første: Forholdene for Indre Østfolds befolkning vil helt klart bli dårligere når den ikke lenger får et

akutttilbud preget av nærhet og tilgjengelighet. Moss sykehus, som nå skal ha Askims akuttfunksjoner, vil ikke ha kapasitet til å ta imot 2 000 tilleggs pasienter fra denne delen av fylket. Ambulansetjenesten og økt transporttid gir ikke like god hjelp eller sikkerhet som før. Nyere forskning har vist at tidsfaktoren for igangsetting av behandling av mange ulike lidelser er helt avgjørende for overlevelse og positivt sykdomsforløp. Dette hensyn iverretas ikke ved en sterk sentralisering av akuttberedskapen. Og i tillegg, hvis ambulansetjenesten ikke er tilstrekkelig dimensjonert, noe vi opplever i Østfold, kan det skje i perioder med stor trafikk at pasienter med livstruende skader må vente altfor lenge før de får ambulansen.

Og for det annet: Begrunnelsen for å avvikle akuttberedskapen ved lokalsykehusene er å få til økonomiske besparelser og en mer effektiv produksjon. Men går man til rapporter og utredninger, har man ikke funnet belegg for at større sykehus er billigere pr. behandlet pasient enn mindre lokalsykehus, selv korrigert for behandlingens vanskelighetsgrad. Snarere er det indikasjoner på at store sykehus kan bli dyrere. Grunnen kan være at de er vanskelige å styre. Administrasjonen svulmer opp og kan bli som et forvokst hode på en sliten kropp. Ingenting tyder heller på at kvaliteten av behandlingen gjennomgående er bedre på store sykehus. Riktignok kan de behandle flere alvorlige skader og sykdommer, men til gjengjeld er ofte presset på institusjonene så stort at det blir mindre tid til å behandle hver pasient med tilhørende fare for feilbehandling og reinnleggelse. Og i tillegg kommer krevende og kostbare transporter av alvorlig syke.

NOU 1998:9 gir solid faglig støtte for å opprettholde akuttmedisin ved sykehus av Sykehuset Østfold Askims størrelse. Erfaringer tilsier at et sykehus på denne størrelse er godt egnet for å ha medisinsk akuttberedskap. Derfor er det Fremskrittspartiets bestemte oppfatning at Askim sykehus og befolkningen er best tjent med å beholde sin beredskap. Ved å fortsette som før frem til akuttmeldingen behandles gis Stortinget en mulighet til å vurdere og få avdekket realitetene bl.a. om kostnader, effektivitet og hensiktsmessighet. I mellomtiden kan fylkespolitikerne legge sin eksperimentering med sykehusstrukturen til betydelige millionbeløp på hylla.

Jeg vil ta opp Fremskrittspartiets forslag, inntatt i innstillingen.

Presidenten: Øystein Hedstrøm har tatt opp det forslag han refererte til.

Are Næss (KrF): Forslagsstillerne i denne saken ber Regjeringen medvirke til at den akuttmedisinske beredskapen ved sykehuset i Askim blir videreført på nivået pr. 1. januar 1999 inntil Stortinget har behandlet de forslag som vil komme basert på NOU 1998:9, den såkalte akuttmeldingen.

Det hevdes at konsekvensene av å flytte akuttmedisinen fra Askim til Moss ikke er godt nok avklart til å skape trygghet og sikkerhetsmessig beredskap for pasientene fra Indre Østfold, og forslagsstillerne mener regjering

og storting må påta seg et direkte styrings- og inngrepsansvar når, som det hevdes, «forholdene for syke mennesker med store smerter og et akutt behandlingsbehov ikke blir tilstrekkelig ivaretatt».

Dette er relativt sterke påstander. Jeg har imidlertid den tillit til tilsynsmyndighetene – i dette tilfellet fylkeslegen i Østfold – at det ville bli grepet inn dersom denne påstanden var riktig. Det fremgår av helseministerens brev til komiteen av 27. mai at fylkeslegen i hele planleggingen av samlingen av akuttfunksjonene har vært i løpende kontakt med fylkeskommunen, og at hun som tilsynsmyndighet ikke har funnet det nødvendig å gripe inn. Det har heller ikke vært innrapportert noen episoder til fylkeslegen i denne sammenheng, også ifølge helseministerens brev. Jeg kan dermed vanskelig se at det er grunnlag for sterke påstander om ansvarsfraskrivelse og manglende trygghet og beredskap.

For øvrig vil jeg vise til saksordførers redegjørelse.

De små sykehusene er et viktig ledd i vårt helsevesen, og de gjør en god jobb. Sosialkomiteen har besøkt Østfold, og jeg for min del fikk et svært positivt inntrykk av arbeidet ved Østfold-sykehusene. Særlig imponerende synes jeg at resultatene ved gjenoppliving utenfor sykehus er.

Nå står sykehusstrukturen i Norge etter all sannsynlighet foran en omlegging, både på grunn av den medisinske utvikling og i sammenheng med endringer når det gjelder f.eks. samferdsel.

Østfold er som kjent ikke det fylket hvor avstanden til sykehusene eller mellom sykehusene er størst. Imidlertid stemte Kristelig Folkeparti i fylkestinget i Østfold mot nedleggelse av akuttmedisin ved sykehuset i Askim. Flertallet stemte som kjent for. Avgjørelsen tilligger fylkeskommunen, og det regionale helseutvalg støtter avgjørelsen.

Representanten Hedstrøm viser stor vilje til at Stortinget skal overprøve og detaljstyre så vel regjering som fylkesting. Kristelig Folkeparti vil ikke gå inn på en slik linje.

Stortingets oppgave er de store linjer i politikken. Fylkesting og kommunestyre har sine ansvarsområder, og de regionale helseutvalg har sine viktige funksjoner. Kristelig Folkeparti vil respektere gyldige politiske vedtak både når vi er enig og når vi er uenig i dem.

Vi merker oss at Hedstrøm og medarbeideres forslag innebærer mistillit, ikke bare til fylkestinget, men også til fylkeslegen som tilsynsmyndighet. Dette vil ikke Kristelig Folkeparti være med på.

Kjellaug Nakkim (H): Under dekke av omsorg for befolkningen i Indre Østfold, som har mistet sin akuttmedisinske beredskap ved Sykehuset Østfold Askim, har Fremskrittspartiet ved Øystein Hedstrøm med flere, brakt saken inn for Stortinget ved å fremme et Dokument nr. 8-forslag.

Befolkningen i Indre Østfold med lokalpolitikkerne i spissen har hele tiden kjempet for at man skulle beholde den akuttmedisinske beredskap. Og ære være dem for det, det er lov å kjempe for sin sak! Men etter å ha over-

hørt Fremskrittspartiets seanse under demonstrasjonen utenfor Stortinget her i dag, oppfatter jeg dette utspillet mer som et ledd i den pågående kommunevalgkampen, enn å skape trygghet i befolkningen. Det er fullt lovlig, det også.

Men når representanten Øystein Hedstrøm i Indre Smaalenenes Avis den 11. juni skaper et inntrykk av at forslaget om å flytte akuttberedskapen tilbake til Askim, kan få flertall, er det å underkjenne fakta og å skape falske forhåpninger i befolkningen. Det er kun Fremskrittspartiet som vil stemme for sitt eget forslag. SV, som er imot en slik endring, tar til etterretning at avgjørelsen er fattet av et demokratisk flertall.

Selv om Høyre er enig med Fremskrittspartiet i at fylkeskommunen bør nedlegges og ansvaret for sykehusdriften overføres til staten, er det fortsatt slik at fylkeskommunene har ansvaret for og plikt etter sykehusloven § 2 til å sørge for planlegging, oppfølging og drift av sykehusene, og fylkeslegen, som er statens forlengede arm, har tilsynsmyndigheten.

Som det fremkommer av dokumentet, ble det allerede i 1996 fattet vedtak i fylkestinget om å flytte akuttmedisinen ved sykehuset i Askim til sykehuset i Moss innen 1. juli 1999. Det er på ingen måte noe hastevedtak vi står overfor. Sykehusstrukturen har fylkestinget i Østfold debattert siden begynnelsen av 1980-årene. Østfold har vært landskjent for sine mange sykehus i forhold til øvrige fylker i landet, og også i forhold til befolkningen. Omstruktureringen har ført til at man har fått Sykehuset Østfold med fem innganger, hvorav to skal ha akuttmottak, Fredrikstad og Moss. I forbindelse med vedtaket om en slik omstrukturering ble det også fattet vedtak om å bygge ut ambulansetjenesten til en høy faglig standard. Etter det jeg har fått opplyst, har man styrket ambulansetjenesten, slik at den nå har en slik høy faglig standard. Ambulansetjenesten er også blitt styrket slik at den nå kan nå 60 pst. av Østfolds befolkning innen ni minutter. Avstandsargumentet er ikke lenger til stede, hvis man kan bruke et slikt argument i et lite fylke som Østfold. I tillegg skal sykehusene i Sarpsborg, Indre Østfold og Halden ha akutt «grunnberedskap» og til dels omfattende planlagt virksomhet.

Omstruktureringen som fylkestinget har vedtatt, er i henhold til vedtatt helseplan og godkjent av regionalt helseutvalg for helseregion 2. Det forunder meg litt at Fremskrittspartiet, som har vært en motstander av de beslutninger fylkestinget har fattet, ikke har arbeidet mer aktivt overfor det regionale helseutvalget hvis de virkelig har ment at dette er til skade for befolkningen. Jeg må si at det at man først etter at vedtaket er gjennomført, bringer det inn for Stortinget, smaker ikke meg godt.

Bakgrunnen for selve omstruktureringen er at man skal kunne få en mer effektiv bruk av fagpersonalet. Forutsetningen for å legge akuttberedskapen til to av sykehusene er at man skal kunne behandle flere av alle de pasienter som står i kø og venter på behandling.

Nå sitter ikke hardt tiltrengt fagpersonale og venter, men behandler pasienter isteden. Østfold er et grensefylke til Sverige, og i sykehussammenheng kan vi være glad

for det. Svensk helsepersonell har i stadig økende grad avhjulpet mangelen på høyt kvalifisert helsepersonell, og de har også vært de som har brakt stafettpippen videre innen akuttberedskapen og holdt den oppe.

I dag kunne f.eks. NRK Østfold meddele tall fra Norsk pasientregister som viser at Østfold fylke er det fylket som har flest brudd på ventelistegarantien. Ventelistegarantien blir brutt 50 ganger mer i Østfold enn i det beste fylket, som er Aust-Agder. Og jeg synes dette må være et tankekors for Fremskrittspartiet, som jo også ønsker at den øvrige befolkning skal få det tilbudet de trenger, at de nå prioriterer akuttmottak så høyt som de gjør i stedet for at man kan bruke det hardt tiltrengte fagpersonalet til å behandle kronisk syke som også trenger behandling.

Ola D. Gløtvold (Sp): Lokalsykehusenes betydning og plass i norsk helsevesen har alltid vært en viktig og prioritert sak for Senterpartiet. Dette synet hevdet vi og kjempet for også i forbindelse med behandlingen av spesialisthelsetjenesten i forrige stortingsperiode da daværende regjering og helseminister Gudmund Hernes la fram forslag om en betydelig funksjonsfordeling mellom sykehusene med hensyn til elektiv virksomhet og store akuttmedisinske enheter.

Vi har påpekt nærhet og trygghet som et viktig moment for opprettholdelse av våre lokalsykehus ikke minst i de deler av vårt land hvor avstandsfaktoren har meget stor betydning.

Med henvisning bl.a. til svenske undersøkelser, vises det nå til i denne saken at det ikke er noe entydig vitenskapelig belegg for at store sykehus er mer kostnadsbesparende enn småsykehusene. Det er også tvilsomt om kvaliteten på pasientbehandlingen er bedre ved store kontra små sykehus. Det siste forholdet har det vært stor diskusjon om, og det er også det som bør telle mest i vår helsepolitiske tilrettelegging og disponering – nettopp å sikre pasientene den beste behandling.

Senterpartiet har i lang tid våget å hevde disse synspunktene – mot til dels sterk imøtegåelse både fra faglige og politiske krefter innen helsepolitikken. Vi vet også at flertallet i Senterpartiet i Østfold har hevdet det samme og derfor gikk imot nedleggelse av akuttmedisinen i Askim og overflytting til Moss sykehus. Dette vedtaket ble realisert 18. mai i år og var dermed et faktum før behandlingen av Dokument nr. 8:51 for 1998-99 fra Fremskrittspartiet.

Vi i Senterpartiet kan altså si oss enig med forslagsstillerne når det gjelder forholdene omkring akuttmedisinsk beredskap og hensynet til nærhet og trygghet i den sammenheng. Vi er slik sett uenig med flertallet i Østfold fylkeskommune i deres behandling av saken, men vi er også uenig med Fremskrittspartiet, slik de gjennom sitt forslag her i Stortinget tar tak i denne saken.

Fremskrittspartiet har en merkelig arbeidsform og holdning, der hensynet til populistiske holdninger teller mer enn ryddig saksbehandling og konsekvente holdninger. Fremskrittspartiet er partiet som i noen sammenhenger snakker varmt for lokalt demokrati og selvstyre, i andre sammenhenger vil de nedlegge lokale forvaltningsen-

heter og overlater alt til statlig styring. Dette siste gjelder visstnok ikke minst i helsepolitikken.

I denne saken blir det en håpløs blanding av statlig overstyring av et lovlig folkevalgt organs legale vedtak gjennom stortingsregjeringer overfor Østfold fylkeskommune. Er det dette Fremskrittspartiet mener med statlig overtakelse av helse- og sykehusvesenet i Norge, der vi på Stortinget skal foreta enkeltbehandling av relativt detaljerte forhold i det enkelte fylke og gjøre vedtak over hodet på lokale myndigheter? Jeg mener å huske at nettopp Fremskrittspartiet, riktignok for noen år siden, hadde et slagord som lød: Fremtiden vedtas ikke, den skapes.

Skal det være slik som Fremskrittspartiet her legger opp til, er det ganske sikkert at det vil skape svært uryddige forhold for framtida.

Fremskrittspartiet har stor tro på statlig styring av helsevesenet. I forhold til den saken vi nå behandler, har staten vært inne i saksprosessen gjennom fylkeslegens deltakelse, og fylkeslegen har ikke funnet grunn til å gripe inn i det som er skjedd. Dette forholdet viser også helseministeren til i sitt brev av 27. mai d.å. og konkluderer med at på bakgrunn av de opplysninger han har, finner han ikke grunnlag for å gripe inn. Allikevel mener Fremskrittspartiet det skal gripes inn, og at lovlig fattede vedtak skal omstøtes.

En kan mistenke Fremskrittspartiet i denne saken for å fremme dette forslaget primært med andre hensikter enn å sikre akuttmedisinen ved Askim sykehus. Fra deres eget forslag vil jeg ta fram to relativt sterke påstander:

«Det kan gjennomføres lovendringer som overfører ansvaret for behandlingen ved fylkeskommunale sykehus til et statlig finansielt ansvar utenfor det ordinære oppdelte og oppstykkede helsevesen.»

De sier også i forbindelse med sitt forslag til vedtak følgende:

«Når nedenforstående forslag fremmes er det således et subsidiært forslag basert på de håpløse mangler Regjeringen og stortingsflertallet har ansvaret for når det gjelder helsevesenet i Norge.»

Det er nok dette som er katta i sekken i denne saken mer enn bekymringen for akuttmedisinen ved Askim sykehus.

For oss i Senterpartiet er spørsmålet om akuttmedisinsk tilbud ved våre lokalsykehus og så nær pasienten som mulig en stor og viktig sak. Men i denne sammenheng er synspunktene og lydhørheten i Østfold fylkeskommune avgjørende. Vi er enig i at de bør ta akuttmedisinen, basert på NOU 1998:9, på alvor og legge den til grunn for sine disposisjoner. Det bør og kan fortsatt bli et tema i Østfold fylkeskommune og fylkesting, bl.a. i denne valgkampen. Da må innbyggerne i Østfold kunne si sin mening gjennom kommende fylkestingsvalg og støtte de partier som prioriterer denne saken. Det er lokalt selvstyre og demokrati og riktig behandling for å skape et godt og riktig helsetilbud. Skal det være omkamp i denne saken, må det være på arenaen der den hører hjemme.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg har oppfattet det slik at det forslaget som Fremskrittspartiet kommer med, har i

seg to ulike problemstillinger. Den ene er: Er det fornuftig å beholde akuttberedskapen ved Askim sykehus, hvis man vurderer det i forhold til den beredskapen som har vært, og den endringen som nå har kommet? SVs klare standpunkt gjennom hele prosessen i fylkestinget i Østfold og i forhold til regionutvalget, har vært at det er fornuftig. Det hadde vært fornuftig å beholde den beredskapen ved lokalsykehuset i Askim, akkurat som det er fornuftig ved øvrige lokalsykehus rundt omkring i Norge. SV har vært helt klar i den saken, men har tatt til etterretning at et flertall mener noe annet.

Den andre problemstillingen her er hvorvidt Stortinget kan overprøve lovlig og demokratisk fattede vedtak i et fylkesting, for så å omgjøre det etter at det er effektivt. Grunnlaget for det måtte være at liv og helse stod i fare, at de planene som her foreligger, kommer i konflikt med det, eventuelt gjennom meldinger fra fylkeslegen, eller at departementet finner betenkeligheter ved det. Det beskriver ikke departementet. Hadde departementet gjort det i et fylke som Østfold, hvor avstandene er små, ville det være rimelig å gjøre det i andre deler av landet, der avstandene er betydelig større. Jeg kan nevne at min egen hjemkommune, Alta, som har et innbyggertall på 16 500, ikke har noe sykehus, og at det er 15 mil til nærmeste sykehus. Det er ikke noe argument for at man skal avvikle det der man har velfungerende, gode akuttmedisinske avdelinger, men jeg bare sier at det må være et helhetlig perspektiv på dette.

Det helhetlige perspektiv er totalt fraværende i Fremskrittspartiets forslag. Der er det ingen opptatthet av hvordan lokalsykehusene for øvrig fungerer. Jeg har hørt lederen snakke i ulike sammenhenger om lokalsykehus, noen ganger som varm forsvarer, andre ganger sterkt neglisjerende i forhold til de problemene de står overfor, problemer i forhold til rekruttering av fagpersonell osv. Da er det også blitt angrepet når jeg har trukket fram nødvendigheten av å ha en fordeling av legeressurser for å klare å skape rekruttering til de sykehusene.

Fremskrittspartiet har i sitt alternative forslag til statsbudsjett for 1999 foreslått en nedskjæring for fylkeskommunene på 4,6 milliarder kr. De foreslår et kutt i rammetilskuddet til kommuner generelt på 2,29 milliarder kr. Fremskrittspartiets engasjement her er bare skuebrød, det er spill for galleriet uten noen som helst form for troverdighet hvis man ser dette i forhold til deres budsjettforslag. Jeg tviler ikke på at Fremskrittspartiet i den valgkampen som nå skal føres i Østfold, faktisk også skærer på det. Det er på mange måter forstemmende at så skjer, for hvis man hadde hatt anledning til å synliggjøre på hva slags måte Fremskrittspartiet tenker seg å stimulere aktiviteten ved lokalsykehus, ta vare på de akuttmedisinske funksjonene gjennom rammetilskudd, ville man ha sett at partiet har minst troverdighet i Stortinget når det gjelder det. Men likevel klarer de altså å fremstå, slik de gjorde foran Stortinget her i dag, som om de er selve forsvarerne og bevarerne av lokalsykehusene, samtidig som de skal avvikle nesten alle tilskudd knyttet til fylkeskommunen og mulighetene for at man skal ha rammer for videre drift.

Slik sett synes jeg dette er noe av det mest råe og ren-dyrkede jeg har sett fra partiet etter at jeg kom på Stortinget, når det gjelder å skulle skåre popularitet i befolkningen på en lettvinnt måte. Jeg må si at det hadde vært lettvinnt for SV også å lande på det samme standpunktet, gi støtte til dette forslaget og tilsynelatende gi et slags inntrykk av at vi også skulle rydde opp i denne saken. Poenget er at det ikke er Stortingets oppgave å overprøve denne typen vedtak fattet i demokratiske organer, så lenge det ikke kan dokumenteres at liv og helse er i fare. Det kan altså ikke dokumenteres her, for da hadde det naturligvis kunnet vært dokumentert i hvert eneste fylke i Norge.

Men det SV har tenkt å gjøre, er å komme sterkt tilbake i forbindelse med akuttmeldingen, fordi vi mener, og har hele tiden ment, at lokalsykehusene skal ivareta den funksjonen, akkurat som det står i Haga-utvalgets innstilling. Da håper jeg også at Fremskrittspartiet på en helt annen og langt mer seriøs måte vil være med i forhold til bevilgningsforslag fra SV, og fra forhåpentligvis andre partier i denne salen knyttet til rammer for driften av sykehusene. For nå er Fremskrittspartiet ikke villig til det, og er på mange måter dermed med på å undergrave hele grunnlaget for den videre driften av lokalsykehuse-ne.

Signe Øye (A): Det er lov å fremme private forslag i Stortinget. Men likevel er det grunn til å sette spørsmålstegn ved dette forslaget, et forslag om at Stortinget skal overstyre fylkeskommunen og oppheve fylkestingets vedtak om organisering av sykehusene i Østfold, slik representantene fra Fremskrittspartiet gjør i denne saken. Det er da vi ikke skal glemme at vi er i et valgår, og at valgkampen er i gang.

Hva hadde skjedd dersom Stortinget hadde fulgt opp Fremskrittspartiets forslag i dag? For det første ville Stortinget overstyre lokaldemokratiet, i dette tilfellet fylkestinget, til de grader. Det ønsker selvsagt ikke et flertall her i Stortinget å gjøre – og det skulle bare mangle.

For det andre ville det medføre at Østfold fylkeskommune måtte få mer penger til driften. Og det vil ikke et flertall her i denne salen, inklusiv Fremskrittspartiet, som vil gi 8 milliarder kr mindre til kommunene og fylkeskommunene enn det som et flertall i denne salen gjør. Vi har tidligere i dag behandlet kommuneøkonomien for neste år, og der er det bare Arbeiderpartiet som vil gi mer penger til kommunene til neste år enn det Regjeringen foreslår.

For det tredje må jeg minne Fremskrittspartiet om at de har stilt seg bak budsjettforlikene de siste år. Forliket i fjor gav Østfold fylkeskommune 32 mill. kr mindre til sykehusene enn de hadde regnet med. Sykehuset i Østfold gjør en god jobb og behandler flere pasienter enn tidligere. Økt pasientbehandling er et resultat av at de har omorganisert, slik at tre sykehus skal ha akutt grunnberedskap og planlagt virksomhet, mens to sykehus skal ha full akuttberedskap. Dette har gjort at sykehusene får utnyttet fagfolkenes kapasitet bedre, og de behandler nå flere pasienter enn tidligere. Hele 4 000 pasienter var økningen

på i fjor. Det er flott. Dette er også pasienter som lider og trenger behandling raskt.

Jeg vil gi ros til helseministeren, gjennom sosialministeren, i denne saken. Allerede under sitt besøk i Askim i mai stod han oppreist. Han skuffet nok de 70 tilhørerne som hadde møtt opp, men sa at han *ikke* ville gripe inn i fylkestingets vedtak. At Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti, sammen med Arbeiderpartiet og Høyre, også er med på å avvise forslaget om å reversere flyttingen er bra. Og slik må det være dersom vi skal ha et lokaldemokrati.

Fremskrittspartiet og Høyre ivrer etter å få lagt ned fylkeskommunen og at staten skal overta sykehusene. Det vil jeg bare ha sagt til dem som er så redd for at sykehuset i Askim skal bli lagt ned: Dersom staten overtar sykehusene, er jeg ikke i tvil om at det vil være liten forståelse i Stortinget for at vi skal ha fem sykehus i lille Østfold, der avstandene er så små at vi kan komme fra den ene ytterkanten til den andre på vel én time.

Jeg har tro på at den organiseringen vi nå har vedtatt ved sykehuset i Østfold, vil gi et meget bra sykehustilbud til flere grupper som trenger behandling. Det gjelder ikke minst innenfor psykiatri, rehabilitering og for kreftsyke. Med knappe ressurser, både når det gjelder penger, leger og pleiepersonell, har vi ikke råd til at noen går på tomgang. Derfor må vi organisere sykehusene slik at de som trenger akutt hjelp, får det, men det er også mange andre grupper som trenger hjelp fort. Det er viktig at vi ikke glemmer disse.

Til slutt: I og med at dette er mitt nærsykehus har jeg fulgt nøye med i denne saken, og det er nå akkurat én måned siden akuttberedskapen ved sykehuset i Askim ble flyttet til Moss. Erfaringene så langt er bra. Vi har fått bygd opp en ambulansetjeneste som er svært god, med meget godt utdannet personale og utstyr. Nå reddes liv i sykebilen. En førstehånds akuttberedskap på hjul – og et høyt kvalifisert, fullverdig akutt sykehus innen rimelig avstand – slik det nå er, vil gi innbyggerne i indre Østfold trygghet for liv og helse i framtida.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid begrenset til 3 minutter.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg kan i helseministeren sitt fråvær forsikra at eg vil ta med tilbake til han den breie støtta som er gitt frå Stortinget til hans handtering av denne saka. La meg elles kommentera dette forslaget ved å seia fylgjande:

I sitt brev av 27. mai d.å. til komiteen viste helseministeren til at fylkeslegen i Østfold hadde mottatt ein klage frå bl.a. ordføraren i Askim kommune på ikkje forsvareleg akuttmedisinsk tilbod til pasientar frå indre Østfold. Klagen vart innlevert 18. mai, same dagen som den akuttmedisinske beredskapen i *indremedisin* vart overført frå sykehuset i Askim til sykehuset i Moss. Den akuttmedisinske beredskapen i kirurgi vart overført i 1993. I klagen vart det fokusert på fire tilhøve: Manglande sengekapasitet ved sykehuset i Moss, lengre trans-

port, manglande bemanning og ei samla vurdering av desse tilhøva.

Fylkeslegen oversende i brev av 20. mai klagen til Østfold fylkeskommune for opplysningar. Sjukehuset Østfold, avdeling Moss, har i sitt svar på klagen gitt følgjande opplysningar:

Nytt tilbygg ved sykehuset i Moss blir ferdigstilt 26. juli d.å. og innflytta 9. august. Fram til denne datoen er det kompensert med midlertidige løysingar for å ta imot eit aukande tal akuttinnleggingar. Mellom anna er det inngått avtale med Moss legevakt om sambruk av undersøkingssrom. Hjarateovervakingskapasiteten er auka med fem senger, og det er moglegheiter for auka bruk av observasjonsplassar. Sjukehuset stadfestar at det i dei to første vekene etter overføringa ikkje har vore problem på grunn av manglande kapasitet på senger.

Sjukehuset viser til at Østfold i dag har ei av dei beste ambulansetenestene i landet, og den kortaste responstida i landet når det gjeld utrykkingar med blått lys. I moderne medisin er tida frå eit sjukdomstilfelle oppstår, fram til ambulanse med nødvendig utstyr når fram til pasienten, viktigare enn transporttida. Elles peikar sjukehuset på at store delar av befolkninga i landet har monaleg lengre transporttid til sjukehus enn befolkninga i Østfold.

Når det gjeld manglande behandling, er situasjonen ved sjukehuset i Moss, som ved andre norske sjukehus, prega av mangel på pleiepersonell, men situasjonen blir ikkje framstilt som verre enn ved andre sjukehus i Østfold. Det er sett i gang ei rekkje kompenserande tiltak:

- Ferieavviklingsperioden ved akuttavdelingane er redusert frå ni til seks veker.
- Det blir nytta vikarar i dei vakante heimlane.
- Det faste personalet påtar seg og blir beordra til ekstravakter.
- Det blir tilsett pleiarar med framandspråkleg bakgrunn.

Etter det som er sagt av avdelingsleiarane ved akutt-mottaket, intensivavdelinga og indremedisinsk avdeling, har dei to første vekene etter overflyttinga gått utan store problem. Det er ikkje registrert overbelegg utover det som er normalt.

På bakgrunn av dette skulle det ikkje vera nokon grunn til å endra konklusjonen som helseministeren gav i sitt brev av 27. mai.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg vil gjerne rette en åpenbar misforståelse, for representanten Nakkim hevdet at Fremskrittspartiet ikke hadde stått på barrikadene. Jeg vil bare si at Fremskrittspartiet har stått på barrikadene hele veien, også i fylkeskommunal og lokal sammenheng når det gjelder lokalsykehusene i fylket – det være seg også Askim.

Gjennom flere år har det politiske flertall i Østfold fylkesting gradvis bygd ned de somatiske enheter rundt om i Østfold fylke mot befolkningens ønske. Man begynte først med fjerning av akuttberedskapen ved hvert av lokalsykehusene i Sarpsborg, Halden, Askim og Moss vil om litt lide den samme skjebne. Det er det ingen tvil om.

Man må først bare bruke noen millioner kroner i sammenheng med nye strukturendringer, som det heter.

Det regjerende politiske regimet i Østfold fylkeskommune velger modeller som er meget kostbare for skattebetalerne og pasientene. Østfold har lidd og lider fortsatt under vedtak som bidrar til å ødelegge deler av fagmiljøet ved lokalsykehusene – først og fremst fordi nedbyggingen av lokalsykehusene foregår stykkevis og delt, uten en helhetlig sykehuspolitikk.

De årvisse strukturendringer har ført til at flere fagfolk innenfor sykehussektoren har forlatt Østfold fylkeskommune og Østfold fylke etter at de har kjempet en lang kamp for akuttfunksjonene.

De som sitter igjen som de store taperne i dette, er pasientene og befolkningen som mister sitt lokalsykehus. Høyres og Arbeiderpartiets mål har vært klart helt siden 1980-tallet, selv om fremgangsmåten har vært forskjellig: Det skal være kun ett sykehus i fylket, og det skal bygges et nytt sentralsykehus – koste hva det koste vil. Det har kostet Østfolds skattebetalere flerfoldige millioner kroner å foreta sykehusutredninger, konsulentengasjement, diverse møtevirksomhet m.v., som har blitt finansiert ved nedskjæringer på tilbud i helsesektoren. Alle ombygginger og omstruktureringer gjennom årene ville ha gitt mange akuttavdelinger i fylket, og Askim med flere hadde sluppet dette hvis de forskjellige partiene hadde tatt til orde for andre løsninger og omprioriteringer. Hadde det ikke vært for at fylkeskommunen hadde fått ekstra skatteinntekter fra fylkets skattebetalere, hadde institusjonen, med sin store gjeld og medfølgende renter, kollapset for lengst.

Jeg vil bare si helt til slutt: Når det gjelder overstyring, er det fylkespolitikkerne som overstyrer befolkningen, for befolkningens interesser er ikke ivaretatt i denne saken. Befolkningens interesser vil ikke bli ivaretatt før vi får en annen finansiering, at vi beveger oss vekk fra rammefinansiering og pengene følger den enkelte pasient.

John I. Alvheim (Frp) (komiteens leder): La meg slå fast, med strek under, at det er Stortinget som er ansvarlig for helsepolitikken i dette landet. Det kan det ikke være noen tvil om. Hvorfor skulle vi ellers i det hele tatt befatte oss med helsepolitikk i Stortinget?

Så var saksordføreren i stand til å vise til Porsgrunn og Skien. Det var i grunnen kjærkomment for meg at han nettopp tok opp det. Man foreslo å fjerne akuttberedskapen ved sykehuset i Porsgrunn, som var en del av sentralsykehuset, 7 km unna. Man skulle spare 8 mill. kr ved å fjerne akuttberedskapen i Porsgrunn. Resultatet var at man fikk 11 mill. kr mer i utgifter ved å fjerne beredskapen i Porsgrunn. Så lå Porsgrunn der uten beredskap, med de problemene det har ført med seg over flere år.

Så er det noen som påstår at vi ikke skal overkjøre fylkeskommunen. Det fylkeskommunen i dette tilfellet har gjort, er faktisk at den har overkjørt Stortinget, for Stortinget gjorde et vedtak for noen år tilbake om at intet skulle gjøres med sykehusstrukturen i dette landet før man hadde fått en konsekvensanalyse av forslaget – den

gang fra Hernes – om å fjerne akuttberedskapen ved hele 32 lokalsykehus.

Det er noen som påstår at Fremskrittspartiet bruker dette som en valg-gimmick. Jeg er enig i at forslaget kom rimelig sent i forhold til at vedtaket som ble gjort i Østfold, allerede var trådt i kraft før vi fikk behandlet saken her i Stortinget. Men likevel var det betimelig at forslaget kom, og det kan ha betydning for andre fylkeskommuner.

Representanten Ballo sier at Fremskrittspartiet overhodet ikke har tillit i det politiske miljøet her i Stortinget. Nei, vi har dessverre for lite av det når det gjelder helsepolitikk. Men velgerne på utsiden av dette huset har stor tiltro til Fremskrittspartiets helsepolitikk. For oss er det viktigere, og for pasientene er det viktigere. Hvis man argumenterer med at lokalsykehus av liten størrelse har problemer med å skaffe seg fagfolk, da må jeg si: Det er jo nettopp det nedleggelsesspøkelset vi har hatt over år, også når det gjelder Østfold-sykehusene og andre lokalsykehus, som har gjort at rekrutteringen av fagfolk har vært meget vanskelig i de seneste år.

Karin Andersen (SV): Vi har hatt en lang debatt om kommuneøkonomi før i dag. Det dreier seg bl.a. om hvordan fylkeskommuner skal ha råd til å drive sjukehus, og det dreier seg om andre viktige ting for folk. Det dreier seg om eldreomsorg, det dreier seg om skole, om alt som gjør livet greit å leve slik at man får hverdagen til å gå rundt. Hva sier Fremskrittspartiet da? Jo, da er det et evig kjøp på å rasjonalisere, fjerne, kutte ut, flytte, legge ned, privatisere og gjøre alt billigere. Man skal ikke verne alle institusjoner. Her må ting bli annerledes og billigere. Få orden på dette! Ikke la det gamle fryse fast og bli værende sånn som det er.

Så kom jeg inn for å høre på denne debatten. Det er ganske merkelig. Jeg husker nå at en representant fra Fremskrittspartiet for ikke lenge siden var oppe og snakket spesielt varmt for et sorenskriverkontor i sin kommune. Det var kjempeviktig. Der måtte det ligge. Men overalt ellers i landet kunne man godt flytte og rasjonalisere, og det var bare bortkastede penger hvis man hadde dette der folk bodde.

Jeg har vært fylkespolitiker i mange år og stelt med sjukehus. Det var et strev. Det var et strev, fordi folk ønsket seg sjukehus tjenester, de ønsket seg flere sjukehus tjenester. De ønsket ikke at vi skulle legge ned sjukehus, og vi ville det ikke heller. Men hadde vi styrt med de rammene Fremskrittspartiet har, tror jeg i hvert fall at det ikke hadde vært mer enn ett sjukehus igjen i Hedmark – hvis det i det hele tatt hadde vært noen der! Hvis man skulle følge Fremskrittspartiets metode, nemlig bruke stykkpris og la pengene følge pasienten, hvor mange små sjukehus i lokalsamfunn ville ikke da bli lagt ned? Dette henger ikke sammen. Dessverre gjør det ikke det. Det som gjør meg mest lei, er at Fremskrittspartiet lurer folk i Askim med denne politikken. På alle områder ellers sier Fremskrittspartiet at det bare er å legge ned, flytte, skatte og valte med tjenester til folk, for det spiller ingen rolle hvor de er eller hvordan det er bare det er billig. Så får

folk reise, og de får flytte – det er ikke måte på. Dette syns jeg er leit, for dette dreier seg om en viktig sak.

Jeg er helt sikker på at Askim-samfunnet og politikerne i Østfold gjør så godt de kan for å få dette til. Og hvis Fremskrittspartiet virkelig hadde ment at det skulle være et sjukehus i Askim som skulle ha de funksjonene som Fremskrittspartiet er opptatt av, kunne Fremskrittspartiet ha fått det til hvis de hadde gitt rammer nok, slik at Østfold fylkeskommune hadde hatt et valg. Slik det er nå, har de det ikke.

Øystein Hedstrøm (Frp): Det fremgår av denne debatten og av innstillingen at Fremskrittspartiet blir stående alene i en så viktig sak som helsevesenet i det indre Østfold i denne sammenheng. Det er Fremskrittspartiet mot resten. Det har vi vært veldig vant til i vår korte partihistorie. Men det vil alltid være slik at noen må trekke opp løypa og fjerne en del gammel vanetenkning og noen hellige kuer. Og så kommer de andre partiene etter.

Her blir det nærmest harselert over stykkprisfinansieringssystemet. Det er gjennomført i flere land med stort hell, og pasientene har valgmulighet. Hvis man spurte noen av de hundreder av mennesker som stod utenfor Stortinget her i dag, hvilket sykehus de ville velge hvis de fikk frihet til å velge, tror jeg at jeg kan si bestemt for de aller fleste av dem – hvis det ikke gjelder alle – at hadde folketrygden og Rikstrygdeverket betalt regningen, og det ikke var den private lommeboken det kom an på, ville disse menneskene valgt det sykehuset de er blitt så glad i.

Det kan ikke være den minste tvil om at servicen og tryggheten er blitt redusert i indre Østfold etter at medisinsk akuttberedskap er blitt flyttet til Moss. Det har vært representanter her som sier at det går bedre i Østfold med hensyn til trygghet, service, behandlingsskapasitet osv. Men sykehushistorien i Østfold har vært en begreidelig historie – jeg vil kalle det for en tragedie. Det kan vi jo spørre innbyggerne særlig i Moss, Sarpsborg og Fredrikstad om.

Are Næss var inne på tilsynslegen, og dekket seg bak det. Det er ikke mange dagene siden akuttberedskapen ble flyttet. Her har jeg tatt med meg et eksempel fra gårstdagens avis fra indre Østfold:

«Akutt-mareritt i Moss.

Egil Korseberg hadde 38,2 i feber, var omtåket av morfin og tabletter, og følte seg generelt elendig da han fikk beskjed om at han skulle sendes hjem fra akutten i Moss»

– ikke engang i ambulanse. Hans lege sier at dette er kritikkverdig.

Det vil komme mange eksempler som dette som jeg personlig skal ta for meg i valgkampen og konfrontere stortingsrepresentanter og fylkesrepresentanter fra Arbeiderpartiet, Høyre, SV, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og flere med.

Så noen ord til Olav Gunnar Ballo, som var og holdt 1. maitale i Askim og sa han ville videreføre lokalsykehusene. Han burde samtidig ha fortalt Østfolds befolkning at han ville stemme mot noe han var for.

Gunhild Øyangen (A): Det er lov å ha ulike meninger, og det er vel derfor det er forskjellige partier. Det er en del av demokratiet. Men jeg har lyst til å stille noen spørsmål til Fremskrittspartiet, og særlig etter Hedstrøms innlegg nå: Er ikke Hedstrøm redd for at han nører opp under en kanskje ubegrunnet frykt når en kjører denne saken så hardt som en gjør i forhold til Østfold og Askim?

Representanten Hedstrøm sier at det er veldig viktig at folk får velge det sykehuset de er «glad i», men det er også en annen dimensjon her, som jeg vil be Fremskrittspartiet kommentere. Er det ikke like viktig at folk får den best mulige kvalitative hjelp når de er syke, og ikke bare at de får velge det sykehuset som er nærmest? Er det ikke like viktig at de får den mest kompetente hjelp som er mulig å få?

Så har jeg registrert – og det har vel alle her – at Fremskrittspartiet har en annen finansieringsmodell for sykehussektoren. En må også godta at det er forskjellig syn på hvordan sykehusene skal finansieres. Men nå er det slik at det er et flertall her i Stortinget som har vedtatt en modell med rammeoverføringer. Jeg vil finne det naturlig at også Fremskrittspartiet forholder seg til det, det er den nødvendige og naturlige konsekvens. Da har jeg forstått det slik at Fremskrittspartiet har betydelig mindre penger å rutte med til kommunesektoren og til rammeoverføringene. Blir ikke det et lite paradoks for Fremskrittspartiet? En må jo innrømme at det også er en del andre oppgaver som skal finansieres gjennom rammeoverføringene.

Så til slutt: Hvis en ikke skal ha et regionalt styringsnivå, må en ha en form for statlig kommandoøkonomi. Det er blitt sagt før her i dag at Fremskrittspartiets opplegg for styring av sykehussektoren minner veldig mye om femårsplanene i det gamle Sovjet, med detaljstyring fra statens side ned til minste nivå. Er det noe som har vist seg 100 pst. mislykket, er det nettopp det. (Presidenten klubber.) Jeg vil også be Fremskrittspartiet kommentere akkurat det, om de syns –

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Taletiden er omme! Presidenten kommer nå til å holde strengt på taletiden, siden det ser ut til at vi får en lang natt sammen.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil kort bare få lov til å kommentere et par ting overfor representanten Øyangen – jeg skal prøve ikke å forlenge debatten for mye. Det er ikke Fremskrittspartiet som står så hardt på for denne saken alene – det er faktisk Sykehusets venner i Askim og befolkningen i Askim som kjører denne saken. Det er altså brukerne som er veldig opptatt av å få beholde sykehuset i nærmiljøet sitt.

Så vil representanten Øyangen belære Stortinget og oss andre som sitter her, om at vi i dag finansierer sykehusene våre med rammeoverføringer. Vel, det er ikke den fulle sannhet. Vi har et delt finansieringssystem i

dag, med rammeoverføringer og innsatsstyrt finansiering. Det systemet som Fremskrittspartiet står for, og har stått for i mange år, har vi altså nå innført med 50 pst., så hvis representanten Øyangen skal belære oss, bør man i hvert fall fortelle hele sannheten.

Presidenten: Øystein Hedstrøm har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg vil følge opp der Harald T. Nesvik sluttet. Når det gjelder innsatsbasert finansiering, har Fremskrittspartiet hele tiden ønsket en høyere stykkprisandel for å få til en mer effektiv produksjon ved våre sykehus. Og så til Gunhild Øyangen, at vi «nører opp under en kanskje ubegrunnet frykt». Jeg har selv sittet i Østfold fylkesting siden 1987 og har hele tiden kjempet for å videreføre ikke bare medisinsk beredskap, men akuttberedskap ved samtlige lokalsykehus. Det er da vitterlig innenfor dagens system også en rekke rapporter som viser at man har ikke noe særlig å tjene – heller kan man tape – på å sentralisere disse funksjonene. Det er derfor jeg har påstått at det ville vært en fordel å vente til Stortinget hadde behandlet akuttmeldingen.

Sonja Irene Sjøli (H): Som flere har vært inne på her, har Østfold fylkesting nå vedtatt å samle akuttberedskapen for å bedre funksjonsfordelingen mellom akutt og elektiv virksomhet. Dette vedtaket er også helt i tråd med anbefalingene fra Steine-utvalgets innstilling – «Pasienten først!».

Øyeblikkelig hjelp-funksjonen ved de fleste sykehus krever svært store legeressurser. Ved å samle øyeblikkelig hjelp-funksjoner vil man oppnå en bedre faglig kvalitet, en får utnyttet fagpersonellet bedre, får bedret kapasiteten og reduserer helsekøene. Fremskrittspartiet har her i Stortinget vært med på å vedta regionale helseutvalg, som skal ha som sin oppgave å utarbeide regionale helseplaner som skal godkjennes av departementet, nettopp for å få utnyttet ressursene best mulig til beste for pasientene. Men Fremskrittspartiet overprøver beslutningene i helseregionen og i fylkestinget. De roper på mer stat og mindre lokaldemokrati. Fremskrittspartiet er som Høyre opptatt av å gi sykehuseierne større frihet til å organisere sin spesialisthelsetjeneste slik de finner det mest hensiktsmessig for å gi et best mulig kvalitativt tilbud til befolkningen. Derfor er det oppsiktsvekkende at Fremskrittspartiet nå vil at Stortinget skal gripe inn og omgjøre lokale, lovlige – demokratisk fattede – vedtak. Dette er populisme og ikke ansvarlighet. Fremskrittspartiet spiller på befolkningens frykt for et svekket sykehustilbud. Men jeg har tiltro til vedtak som er gjort, til regionale helseutvalg og til at fylkestinget i Østfold er ansvarlige politikere som vil det beste for befolkningen. Men Hedstrøm henge bjella på katten selv – det er en lokal valgkamp-sak som er det viktigste for Fremskrittspartiet.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg understreket i mitt innlegg at SV har hele tiden ment og mener fortsatt at man bør ivareta akuttberedskapen ved de medisinske avdelin-

gene ved lokalsykehusene. Det arbeidet vil vi videreføre, og vi vil følge opp i forhold til akuttmeldingen for å ha overordnede målsettinger knyttet til det fra Stortingets side. Det har jeg sagt her fra talerstolen, og det har Hedstrøm hørt, så jeg synes at man må ha krav på en viss redelighet i tilnærmingen. Spørsmålet er altså hva Stortinget har hjemmel til å gjøre. SV kan ikke se at Stortinget har noen hjemmel her til å overstyre fylkeskommunen.

Så vil jeg si en ting til: Det er klart at i den grad Hedstrøms eksempel her, nemlig at en blir sendt hjem fra sykehus med 38,2 i feber, er et eksempel på grov uforvarsighet, skjer det ute i hele landet grov uforvarsighet daglig. Det betyr at vi må organisere helsevesenet på en så dramatisk annerledes måte at det må bygges nye lokalsykehus rundt omkring i en rekke norske kommuner, også min egen. Jeg har ikke sett noen initiativ fra Fremskrittspartiet til at helsevesenet skal skapes på den måten – tvert imot. Fremskrittspartiets politikk er i sitt vesen sterkt sentraliserende, setter en rekke lokalsykehus i fare og betyr at man får en opphoping av spesialister der man har flest fra før. Det er helheten i politikken jeg synes man skal være opptatt av. Jeg føler med den mannen som blir sendt hjem, og som ikke føler seg i stand til å være hjemme, og jeg håper at det er færrest mulig slike hendelser. Men når Fremskrittspartiet trekker fram den typen eksempler, kanskje rendyrker dem – gjør slik Hedstrøm sier og nærmest leter med lys og lykte for å finne dem – for så å kjøre dem ut overfor befolkningen, er det jo helt åpenbart at det man oppnår, er å skape en utrygghet i befolkningen, en frykt for alvorlige hendelser som vil forsterke konfliktsituasjonen. Jeg synes det må være et poeng for stortingspolitikere å ta ansvaret innover seg og si at dette må vi prøve å finne gode løsninger på over tid. Vi skal se på situasjonen i forhold til akuttutvalget og prøve å roe ned befolkningen, i stedet for å gjøre slik Hedstrøm her gjør fra talerstolen, nemlig å forsterke engstelsen, også der den synes ubegrunnet, for på den måten å kunne skåre lettvinne poenger i den forestående valgkampen. Jeg må mane Fremskrittspartiet til en smule edrue- lighet knyttet til dette spørsmålet.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: I mitt fyrste innlegg viste eg til at fylkeslegen i Østfold hadde bede Østfold fylkeskommune om opplysningar. Vidare refererte eg til sykehuset i Østfold, avdeling Moss, si orientering om sine erfaringar frå dei to fyrste vekene etter den 18. mai.

Lat meg i tillegg, for ordens skuld, opplysa om noko som eg ikkje fekk tid til i løpet av dei fyrste treminutta mine. Fylkeslegen i Østfold har enno ikkje motteke noka samla utgreiing frå fylkeskommunen i denne saka, men dei opplyser at det ikkje er kome inn nokon klager på drifta i løpet av dei fyrste fire vekene etter overflyttinga. Eg synest det ytterlegare understrekar den konklusjonen som helseministeren og eg har kome til. Vi har frå departementet si side ikkje funne grunnlag for noko initiativ overfor fylkeskommunen i denne saka.

John I. Alvheim (Frp) (komiteens leder): Jeg vil starte med å stille et spørsmål til representanten Karin

Andersen: Når har Fremskrittspartiet foreslått å legge ned sykehus og institusjoner? Hvis man kommer med slike påstander, får man være snill å dokumentere dem.

Flertallet bruker Steine-utvalgets innstilling, «Pasienten først!», som utgangspunkt i denne debatten. Pasienten først er foreløpig en floskel. I denne saken er det i hvert fall ikke pasienten først, her er pasienten sist. For her skal man ta hensyn til budsjettbalanse, her skal man ta hensyn til innsparing og her skal man først og fremst ta hensyn til fagfolk som vil gå på vakt hver 12. natt istedenfor hver fjerde på et mindre sykehus.

Representanten Øyangen er inne på dette med kvalitet. Det er overhodet ikke dokumentert at den faglige kvaliteten ved lokalsykehus er dårligere enn ved andre sykehus. Så påstår man at vi skaper utrygghet blant befolkningen i indre Østfold. Nei, vi har ikke skapt utrygghet. Det er fylkestinget som har skapt utryggheten, og befolkningen har grunn til å føle seg utrygg etter at akuttberedskapen er nedlagt. Det vet alle og enhver av oss som har satt foten innenfor et norsk sykehus og sett hvordan dette fungerer.

Vi skal detaljstyre, sier representanten Øyangen, og viser til kommunismen og planøkonomien. Nei, vi står ikke for planøkonomi. Det er det Arbeiderpartiet som har gjort, i årevis. Vi står for fristilling av sykehusene, gjerne i form av AS, og en finansiering hvor pengene følger pasienten. Det er jo først etter at vi fikk innsatsbasert finansiering, etter forslag fra oss, at vi har fått en reduksjon i ventelistene i forhold til det de var etter 20-25 års arbeiderpartistyre.

Karin Andersen (SV): Fremskrittspartiet spør om jeg kan påvise at de har foreslått å legge ned institusjoner. Det kan jeg ikke her og nå, men det har de sikkert. Men poenget er at Fremskrittspartiet i innstillinga om kommuneøkonomien, som ble debattert før i dag, har en merknad om at det er et effektiviseringspotensial i kommunesektoren på mellom 10 og 15 milliarder kr gjennom systematisk bruk av konkurranseutsetting. Jeg vet ikke om det er slik at man da skal ha private firmaer inn i tillegg til de kommunale og de fylkeskommunale tjenestene, slik at ingenting skal legges ned eller flyttes på. Det er mulig man tror at det går an, men det går i hvert fall ikke an å tjene 10-15 milliarder kr på det – så disse tingene går ikke sammen.

I Fremskrittspartiet er de altfor lure til å peke ut en institusjon og si at den skal legges ned. Nei, det de sier, er at det går an å spare masse penger ved å legge ned en rekke institusjoner og funksjoner, men når noe skal flyttes på, spretter de opp og forsvarer det, og later som om de er de eneste som bryr seg. Men jeg tror ikke at Fremskrittspartiet bryr seg.

Fremskrittspartiet ønsker stykkpris i helsevesenet. Det er sterkt sentraliserende. For de sykehusene som er store og som kan tiltrekke seg flest pasienter, eller som har flest pasienter i sitt omland, vil jo sjølsagt få inn flest penger. Og da kan de utvikle nye teknikker, de kan kjøpe nye maskiner, de kan ha gode lønns- og arbeidsvilkår for sine ansatte, og de kan utvikle seg. Til det har SV sagt at

det antakeligvis blir noen små sjukehus som blir nedlagt med dette stykkprissystemet, og da har Fremskrittspartiet svart: «So what?» Hva gjør vel det? Pasientene må jo få lov til å velge hvor de vil reise. Dersom det da er noen få pasienter som blir igjen og som kanskje er glad i lokalsjukehuset sitt og gjerne vil beholde det, spiller jo ikke det noen rolle for Fremskrittspartiet. For pengene skal følge pasienten, og der det er flest pasienter, der blir det også sjukehus. Der det er få igjen, blir det ikke noe sjukehus.

Så til dette med at man blir sendt hjem fra sjukehus uten å være helt frisk. Ja, det er riktig det. Vi har vært med på mange sykehusdebatter der det har dreid seg om å flytte funksjoner, og man har hele tida kunnet henvise til en eller annen pasient, som hvis vedkommende ikke hadde bodd 10 minutter fra sykehuset, hadde vært død. Og det er tragisk. Og det er en sannhet, det er slik. Men hvis vi skal styre helsepolitikken og hvordan vi skal bygge sjukehus etter det, må det jo bety at ikke noe menneske kan bo lenger enn 10 minutter fra sjukehustrappa – for noe annet er livsfarlig. Vi vet alle sammen at slik kan vi ikke ha det. Så det blir for lett vint når Fremskrittspartiet later som om deres generelle politikk, med den stykkprismetoden som Fremskrittspartiet påstår skal gi folk de tjenestene de vil ha, der de bor, ikke skal føre til nedleggelse av sjukehus, skoler og sjukehjem.

Gunhild Øyangen (A): Jeg skal forsøke ikke å være noe særlig belærende. Jeg skjønner jo at de som er helt nyinnvalgte, har mye å lære meg. Jeg er bare interessert i å finne ut hva som egentlig er Fremskrittspartiets helsepolitikk, for jeg får ikke helt tak på det, så jeg må faktisk stille spørsmålene på nytt.

Den innsatsstyrte finansieringen er ikke 100 pst. Det er ønske om 80 pst. i Fremskrittspartiet, men det er bare delvis. Det har da skapt betydelig uro, ikke minst i Østfold fylke, har jeg registrert, veldig stor uro, og kommunene og fylkeskommunen sier at de mangler hundrevis av millioner kroner. Det er det vi har fått informasjon om. Jeg vet ikke om Fremskrittspartiet vil kommentere det.

Så er det en annen ting, og det er at Fremskrittspartiet for så vidt er det eneste partiet her i huset, så vidt jeg kan oppfatte, som ikke ser sammenhengen mellom kommuneøkonomi og mulighetene for tjenesteyting i samfunnet. Jeg har lyst til å ha en liten kommentar fra Fremskrittspartiet på akkurat den siden av saken – altså skattelette og det svakeste kommuneøkonomiske opplegget av samtlige parti på Stortinget, men likevel skal alle få alt. Hvis hele landet skal ha en sykehusdekning slik som i Østfold, må vi bygge mange, mange flere sykehus, ikke minst i Nord-Norge. Kunne noen kommentere det? Hvordan henger det sammen med det kommuneøkonomiske opplegget til Fremskrittspartiet, de økonomiske rammene, skatte- og avgiftslettelsen? Jeg ønsker bare å få klarhet i hvordan dette henger sammen. Det synes jeg det ville være veldig interessant om vi kunne få en oppklaring av før vi går til kommunevalgkamp, slik at det ikke bare dreier seg om det lille sykehuset i Askim og akuttberedskapen der. Det er viktig nok, det, men vi må

ha helheten. Hvor mange sykehus skal vi ha f.eks. i Finnmark, i Troms og i Nordland – og på Vestlandet?

Ola D. Gløtvold (Sp): I forrige valgkamp mener jeg å huske et intervju med Carl I. Hagen i Adresseavisen. Lokalbefolkningen han besøkte i valgkampen, konfronterte ham med at det var dårlig med servicetilbud tilrettelagt fra storsamfunnet ute i distriktene. Da var Carl I. Hagens svar: Er det så håpløst å bo her, får dere flytte.

Nå tar Hedstrøm hele lokalsamfunnet i Askim på sine skuldre, og det er nesten så jeg ser glorien rundt hodet hans når han sier at Fremskrittspartiet trekker opp løypa, Fremskrittspartiet står alene, og Fremskrittspartiet tar alt dette ansvaret innover seg. Jeg tviler på om det er slik, og det redegjorde jeg for i mitt første innlegg. Hva med folkestyret og demokratiske prosesser i denne saken? Hvordan trekker Fremskrittspartiet opp løypa *da*, og hva slags styrings- og forvaltningssystemer vil Fremskrittspartiet ha for framtiden når det gjelder sykehusvesenet? Skal det være et totalitært overstyre fra staten, og hvor kommer lokaldemokratiet og lokale synspunkter inn da? Hvor mange lokalsykehus ville overleve med en rendyrket Frp-modell med innsatsbasert finansiering? Stykkpris-systemet vil virke sentraliserende, som bl.a. representanten Karin Andersen var inne på.

Så sier Alvheim at denne saken viser at her setter man ikke pasienten først, men her er det budsjettbalansen man skal ta hensyn til. Ja, jeg har sagt at på mange måter i det faglige her er vi enig med Fremskrittspartiet i en del av vurderingene og prioriteringene. Men vi hørte i debatten i dag om kommuneøkonomien at Fremskrittspartiet sa at det i kommunesektoren er et betydelig inntjeningspotensial. Hvor blir det da av pengene som det offentlige skal bruke til helsevesenet?

Fremskrittspartiet bruker nå innsatsstyrt finansiering som modell i sitt forslag – og tar det til inntekt for reduksjon i ventelistene. Jeg tror det er andre faktorer også, bl.a. den økning som har vært i den samlede ressurstilførselen til helsevesenet, og som i sum har gjort at helsevesenet tross alt har betraktelig andre arbeidsvilkår nå enn for bare kort tid siden. Det må også telle med. Jeg gir i hvert fall ikke innsatsstyrt finansiering æren for det som har skjedd med ventelisteproblematikken og reduksjon av køene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet, og debatten ...

(Protester fra salen)

Presidenten må be representantene om å komme opp her og melde seg hvis de ønsker ordet. – Vidar Kleppe.

Vidar Kleppe (Frp): Jeg gikk ut fra at presidenten og bisitteren så ned i salen av og til. Jeg satt og viftet med hånden i lang tid, det kan sikkert de andre bekrefte.

Dette er en viktig sak. Jeg vil ha meg frabedt at folk harselerer over Øystein Hedstrøm og Fremskrittspartiet som har tatt opp dette forslaget. Det er en alvorlig sak for folk som dette angår. Det er alvorlig når stortingsflertallet vil stemme ned et forslag om å likestille og se dette i

sammenheng med Steine-utvalget. Politikk er å prioritere og å fatte beslutninger. Den argumentasjonen som går på at i denne saken er lokaldemokratiet så viktig, den prosessen som er gjort i Østfold fylke, de beslutninger som et knepent flertall har fattet i en så viktig sak i Østfold, er så viktig for stortingsrepresentanter som ikke tør å ta et ansvar, som ikke tør å stemme for dette forslaget, at de skjærer seg bak det. Det kaller jeg og Fremskrittspartiet for ansvarsfraskrivelse.

Vi synes det er en plikt som folkevalgte representanter å løfte opp denne saken og ta den inn i nasjonalforsamlingen, når vi ser den behandlingen som folk i indre Østfold har fått på dette området. Vi tåler å sitte alene i denne sal og stemme for det vi mener er korrekt og riktig. Men det som er beklagelig, er at politikere fra andre parti som har vært på talerstolen i denne saken, og som har partifeller som sitter i fylkestinget i Østfold, som har tryglet dem om å følge opp vårt forslag, se dette i en sammenheng og stemme for likebehandling, ikke hører på eller lytter til sine egne. Det er etter min mening med på å øke politikerforakten, også blant politikere selv. Når vi ser at en Høyre-ordfører står utenfor Stortinget i dag og innstendig ber og trygler sine egne om å bruke sunn fornuft i denne saken, og når en ser at Høyre ikke bryr seg om den aksjonen som er på gang i Østfold, det engasjement som de enkelte har, vitner det litt om det som vi i Fremskrittspartiet i lang, lang tid har hevdet, nemlig at politikere som sitter i denne salen, har godt av å komme seg ut og snakke med folk på grasrota – den vanlige kvinne og mann.

Are Næss (KrF): Jeg skal ikke forlenge debatten unødige, men spørsmål om ansvar for og tillit til helsevesenet har stått sentralt i denne debatten, og det er viktige spørsmål. Øystein Hedstrøm mente at jeg dekker meg bak tilsynslegen – det var visst slik han formulerte det. Nå er det vel slik at fylkeslegen i Østfold er en kvinne, og jeg har vanligvis vanskelig for, av rent kvantitative grunner, å dekke meg bak kvinner. Det skulle heller ikke være nødvendig i denne sammenheng.

Det er fylkeslegen som har tilsynsmyndighet, og fylkeslegen har ikke funnet grunn til å gripe inn. Denne saken har vært kjent siden 1996, også av fylkeslegen, men den er ikke reist før nå, muligens fordi det ikke har vært noe lokalvalg i 1997 og 1998. Men det alvorlige i denne saken er at hvis den elendighetsbeskrivelse som Fremskrittspartiet her bedriver, er sann, er ikke dette bare et problem i forhold til de politikere som har gjort et vedtak. Hvis det er riktig det Fremskrittspartiet hevder, er jo det en meget sterk insinuasjon om at tilsynsmyndigheten – i dette tilfellet fylkeslegen – ikke gjør jobben sin, og det synes jeg er meget alvorlig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 4055)

S a k n r . 8

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Ågot Valle og Olav

Gunnar Ballo om endring i minstegrunnlaget for rett til sykepenger (Innst. S. nr. 229 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:54 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 55 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, de øvrige grupper 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Ola D. Gløtvold (Sp) (ordfører for saken): I forbindelse med statsbudsjettet for 1999 ble minsteinntektsgrunnlaget for å få rett til sykepenger fra folketrygden hevet fra 0,5 til 1,25 G.

Det er ingen grunn til å legge skjul på at det var en sak flere av oss likte svært dårlig. Det er derfor desto gledeligere at Regjeringen allerede nå i forbindelse med St.prp. nr. 67 for 1998-99 signaliserer at den vil komme tilbake i høstens statsbudsjett og endre dette forholdet.

Regjeringen gir selv en vurdering av den endring som ble gjort i forbindelse med statsbudsjettet for 1999 og konkluderer med at endringen slo uheldig ut for enkelte grupper. Ut fra dette sier Regjeringen at denne saken bør tas opp igjen, og at minsteinntektsgrunnlaget bør vurderes i forhold til inntektsgrenser som ellers gjelder i folketrygden, f.eks. for opptjening av pensjonspoeng og i forhold til ektefelletillegg.

På bakgrunn av dette vil Regjeringen foreta en nedjustering av minsteinntektsgrensen for rett til sykepenger i 2000-budsjettet. Vi er glad for at Regjeringen gir dette signalet allerede nå, og at den skjevhet som har oppstått, kan bli rettet opp fra årsskiftet.

Denne saken gjelder spesielt for dem som har deltidsjobber, og kanskje spesielt innenfor lavt lønnsyrkene. Innenfor denne gruppen finner vi bl.a. mange kvinner og også yrkesvalghemmede som kombinerer arbeid og trygd. Det er viktig at disse grupper får arbeidsvilkår og forhold som gjør at de fortsatt vil og kan være i yrkeslivet ut fra sine vilkår og forutsetninger, og at de har et sosialt sikkerhetsnett som sikrer deres levekår.

Forslagsstillerne til Dokument nr. 8:54 fra Sosialistisk Venstreparti ber i sitt forslag om at Regjeringen vurderer på nytt kravet til nedre inntektsgrense for å ha rett til sykepenger utover arbeidsgiverperioden. Dette vil altså skje gjennom det Regjeringen selv har lagt fram i vår, og de vil da se dette i sammenheng med andre forhold som gjelder i folketrygden. På bakgrunn av dette anbefaler flertallet i komiteen at Dokument nr. 8:54 for 1998-99 fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Ågot Valle og Olav Gunnar Ballo vedlegges protokollen.

Britt Hildeng (A): Et medieutspill fra en politisk motstander er som regel ikke oppbyggelig lesing. Men i Verdens Gang den 11. januar 1998 hadde sosialminister

Meltveit Kleppa et utspill som gledet særlig oss i Arbeiderpartiet. Til VG slo hun fast:

«I min statsrådstid er det helt uaktuelt å svekke sykelønnsordningen.»

Det var et avklarende utspill overfor landets lønnstakere, etter at det i valgkampen og i regjeringsforhandlingene var oppstått tvil om Senterpartiets holdning til sykelønnsordningen.

Gleden ble dessverre raskt dempet da forslaget til statsbudsjett for 1999 ble lagt fram. Der foreslo den samme sosialminister Meltveit Kleppa å ta fra 200 000 lavtlønte retten til sykepenger fra folketrygden. Sosialministeren fikk gjennom sitt forslag i Stortinget med støtte fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslaget om å frata de 200 000 lavest betalte menneskene i Norge retten til sykepenger var kanskje det mest usosiale forslaget i Bondevik-regjeringens budsjettforslag. Det sier ikke så rent lite, for i det samme statsbudsjettet ble eldresatsingen utsatt med to år, sysselsettingstiltakene ble foreslått halvert, og egenandelene for helse- og omsorgstjenester ble foreslått økt med over 700 mill. kr.

Alle disse usosiale forslagene ble for øvrig fremmet en tid etter at sosialministeren hadde avsluttet en kronikk i Vårt land om Forskjells-Norge med å sitere Øverland: «Du må ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv!»

Fratakelsen av de lavest lønte retten til sykepenger har vakt berettiget og sterk kritikk fra organisasjonene i arbeidslivet og fortvilelse blant dem som er rammet. De som er rammet, er først og fremst kvinner, lavtlønte kvinner, ofte i tunge stillinger i omsorgssektoren, folk som gjør en kjempeinnsats, ikke minst for å realisere Stortingets handlingsplaner innen helse og omsorg, og som fortjener en klapp på skulderen og ikke i ansiktet.

Norsk Studentunion har også påpekt at vedtaket har rammet studentene. Ifølge Norsk Studentunion mister studenten stipend fra Lånekassen hvis han skal tjene nok til å få sykepenger.

Jeg har merket meg at motstanden mot sosialministerens politikk også har vært sterk langt inn i regjeringspartienes egne rekker. Det var oppløftende at Kristelig Folkepartis landsmøte gjorde opprør i april, og bad egen regjering om å vurdere på nytt den nedre inntektsgrensen for å ha rett til sykepenger.

Det er helt riktig som Regjeringen skriver i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 1999: «Endringen slår sosialt uheldig ut for enkelte grupper.» Det er derfor underlig at Regjeringen ikke allerede i revidert nasjonalbudsjett og gjennom det dokumentforslaget som i dag er til behandling, bidrar til å rette opp den sosialt uheldige endringen. Men dette er vel nok en utgift som skal skyves på.

Hvis man virkelig hadde ambisjoner om raskt å rette opp vedtaket, hadde det vært flertall for en slik politikk i Stortinget. Jeg konstaterer at det har vært viktigere for denne regjering å få plass til andre saker. Det uttrykker et bevisst valg og en politisk prioritering fra sentrumspartiens side.

I Arbeiderpartiet er vi innstilt på å få tilbake det gamle taket, og vi har prioritert det i vårt opplegg for revidert nasjonalbudsjett. Regjeringen sier for øvrig ingenting om hvilket nivå en eventuelt planlegger å legge seg på. Det er også en uklarhet. Det er derfor bare å konstatere, og beklage, at Regjeringen ikke benytter anledningen til utvetydig å rydde opp i sin holdning til sykelønnsordningen.

Jeg vil for øvrig ta opp det forslag som Arbeiderpartiet og SV står sammen om i komiteen.

Presidenten: Britt Hildeng har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Olav Gunnar Ballo (SV): SV stod sammen med Arbeiderpartiet om forslaget i budsjettet om ikke å få den nedskjæringen på dette området som man fikk. Dessverre utgjør ikke de to partiene samlet noe flertall i denne salen, så det ble et kutt. Det har rammet en rekke personer, særlig kvinner, i lavlønnsyrker og deltidsstillinger.

Det er naturligvis positivt, sett med SVs øyne, at man nå ser ut til å kunne få ordningen på plass igjen. Men SV ser det, på lik linje med Arbeiderpartiet, som beklagelig at man ikke kunne ha fått det til allerede nå i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. SV har lagt det inn og foreslår sammen med Arbeiderpartiet at man allerede nå gjenoppretter ordningen.

Når regjeringspartiene nå har gått så langt som å si at de likevel skal se på ordningen og få den på plass i forbindelse med statsbudsjettet, må man forvente at det er den opprinnelige ordningen som skal på plass, og at man ikke her får en slags mellomløsning, der man ikke helt ut gjenoppretter den ordningen som eksisterte.

Jeg må på nytt – og det er ganske naturlig – gjøre en visitt innom Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet gråt krokodilletårer i forbindelse med budsjettet når det gjaldt denne saken, og uttrykte at det var med meget tungt hjerte de så at denne gruppen skulle rammes. Likevel uttrykte de i sine merknader:

«Disse medlemmer vil likevel gi sin støtte til dette forslaget grunnet budsjettforliket med Høyre og regjeringspartiene.»

Så kommer Fremskrittspartiet nå tilbake med en merknad der de er veldig glad for at man nå skal få dette på plass igjen:

«Disse medlemmer er derfor glad for at Regjeringen nå har varslet at den vil foreta en nedjustering av minsteinntektsgrensen for rett til sykepenger i forbindelse med budsjettet for 2000.»

Det Fremskrittspartiet ikke sier ett ord om, er at hvis de hadde gått inn og støttet det fellesforslaget som nå foreligger fra Arbeiderpartiet og SV, hadde det vært et flertall allerede nå, og så hadde vi hatt ordningen på plass. Man hadde fjernet all usikkerhet. Poenget her er jo at Fremskrittspartiet uttrykker at de prøvde å øve påtrykk i forbindelse med budsjettforhandlingene for å få dette på plass. Nå har Fremskrittspartiet sjansen i denne salen til å få ordningen på plass nokså umiddelbart. Det at de ikke benytter seg av muligheten, gjør jo at man må stille

spørsmål ved deres budsjettmerknader og troverdigheten av dem. Er det virkelig slik at Fremskrittspartiet har lagt seg i selen når de ikke er mer opptatt av dette enn at de nå velger ikke å støtte det forslaget som her foreligger fra Arbeiderpartiet og SV?

Reidun Gravdahl (A): Under budsjettbehandlingen i desember i fjor vedtok et flertall i Stortinget bestående av regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet å støtte Regjeringas forslag om å heve folketrygdens krav til minsteinntekt fra 50 til 125 pst. av grunnbeløpet for å få innvilget sykepenger. 200 000 arbeidstakere mistet dermed retten til sykepenger. Dette gjelder først og fremst kvinner i deltidsstillinger, funksjonshemmede og studenter. Nå har Regjeringa innrømmet at dette slår uheldig ut, men skyver det foran seg ved ikke å vurdere eventuelle endringer før i neste års budsjett.

Det kan ikke være noen grunn til ikke å rette opp igjen denne urettferdigheten når det kunngjøres at det er et flertall for å gjeninnføre et lavere tak, særlig når en ser på forhistorien med uttalelser fra sentrale politikere fra Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet.

I innstillingen til denne saken henviser Fremskrittspartiet til at det ikke lyktes dem i budsjettarbeidet for i år å oppnå flertall for å opprettholde sykepengeutbetaling til arbeidstakere med en lønnsinntekt tilsvarende ½ G, og at de beklager dette. Jeg vil hevde at det er utrolig å fraskrive seg det ansvaret man har tatt ved å stemme for noe man påstår at man faktisk ikke mener.

Det var store avisoppslag med sosialminister Meltveit Kleppa den 11. januar 1998, der hun kunngjorde at det i hennes statsrådstitid ikke ville være aktuell politikk å redusere folks sjukelønn. Regjeringa vil satse på tiltak som fokuserer på arbeidsmiljøet for å redusere sykefraværet, sa hun.

Den 14. november 1998 stod det i Dagbladet med stor skrift: Anne løper ikke fra sykelønna.

Utvetydig slo daværende leder i Senterpartiet fast at det overhodet ikke var aktuelt å røre sjukelønnsordninga for å få til en budsjettavtale med Høyre og Fremskrittspartiet. Og i Voksenåserklæringa er det stigende sykefraværet omtalt med at man vil sette i gang kartlegging av det økte sykefraværet og drøftinger med partene i arbeidslivet om tiltak innenfor dagens sjukelønnsordning, og i den forbindelse vurdere den økonomiske situasjonen for de langtidssjuka.

På landsmøtet i Kristelig Folkeparti i år bad de Regjeringa om å vurdere saken på nytt, fordi endringen først og fremst ville ramme svake og sårbare grupper.

Lederen i YS, Randi Bjørgen, hadde den 15. mai 1999 et interessant innlegg i Adresseavisen, hvor hun påstår at denne sjukelønnsendringa er i strid med likestillingsloven. Ja, ikke vet jeg, men hun hadde gode argumenter.

Tall fra 1997 viser at 212 000 kvinner og 68 000 menn arbeidet mindre enn 19 timer i uka. Kvinneandelen er dermed 75 pst.

Sjølforsørgelse er brukt som argument fra departementets side for å ha rett til sykepenger. 56 712 kr er for lite å leve av, men det er kanskje akkurat de kronene som

skal til, slik at en familie har økonomi til å klare sine forpliktelser.

Det kan dessuten være mange årsaker til at man har en så vidt kort arbeidstid og lav inntekt. Mange har sosiale hensyn å ta, med små barn eller eldre i familien som trenger nærvær og omsorg. Det er svært urimelig å ikke få sjukelønn hvis en skulle bli sjuk, eller kanskje få et alvorlig sjukt barn. I en slik situasjon, uten sjukepengar, blir man avhengig av å bli helt forsørget, og dette har for mange også stor betydning for sjøltilliten i tillegg til å ramme økonomien.

Alle med inntekt over 21 400 kr betaler trygdeavgift. Så små inntekter alene gir heller ikke rettigheter til pensjonspoeng, og man kan derfor stille spørsmål om dette også er rettferdig.

Kvinner i deltidstillinger trenger jobben sin, økonomisk og sosialt. Å gjøre slike vedtak som flertallet her gjorde i budsjettbehandlingen for dette året, gjenreiser forsørgerprinsippet og reduserer kvinners status. Her har mange hatt høy sigarføring og klare utspill. Det gjenstår at de tar ansvar for å gjennomføre alle lovnadene i praksis. Disse partiene protesterer for all verden, men følger villig med på ferden.

Til Fremskrittspartiets merknad vil jeg si at det hadde vært mer realt og ærlig overfor det norske folk å forsvare flertallsvedtaket sitt, istedenfor å snakke som om de mener noe annet enn det de faktisk gjennom vedtak har vist at de gjør. Det er vedtaket som teller. Det er det som vil gjeninnføre denne retten for en stor gruppe lavtlønte.

Harald T. Nesvik (Frp): Representanten Ballo var selvfølgelig på ferde her igjen. Nå har han brukt hele dagen i dag – sikkert nok på grunn av SVs mangel på innflytelse i norsk politikk – på å prøve å sette Fremskrittspartiet i det lys at det er Fremskrittspartiet som er det uansvarlige. Han har prøvd på det hele dagen. Det er tydelig hos alle partier i denne salen at man er kommet inn i en valgkamp.

Den første jeg vil komme med en liten kommentar til, var siste taler, representanten Gravdahl. Når hun sier at Fremskrittspartiet protesterer – eller man protesterer for all verden, men følger med på ferden – så minner det meg om en liten sak som vi hadde her for kort tid tilbake, pasientrettighetsloven. Arbeiderpartiet gikk høyt ut på banen i avisintervju med å lovfeste rett til behandling. Så kjører man noen forhandlingsmøter, noe histen og pisten, og plutselig har man lagt så mange begrensninger i det at det ikke lenger er noen rett til behandling. Så jeg tror Arbeiderpartiet bør gå ganske stille i dørene. Men det er riktig som representanten Ballo sier, at Fremskrittspartiet gav sin subsidiære støtte til Regjeringens omarbeidede forslag til statsbudsjett. Vi fikk mye på plass i det budsjettet, men ikke tilstrekkelig. Det synes Fremskrittspartiet var trist. Men som vi skriver i merknadene våre, lyktes det ikke Fremskrittspartiet å oppnå enighet om å opprettholde sykepengeutbetalingen. Men vi synes heller ikke, når vi nå skal behandle revidert nasjonalbudsjett, at det er der man eventuelt skal ta den omkampen. Den debatten vil vi ta i forbindelse med statsbudsjettet. Og jeg

vil minne om at statsråden har varslet i revidert nasjonalbudsjett at man da vil ta dette opp igjen til behandling, og det ser Fremskrittspartiet fram til.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Budsjettet for 1999 var eit tøft arbeid. Ulike ekstraordinære tilhøve, både i norsk og internasjonal økonomi, gjorde at Regjeringa såg seg nøydd til å føreslå store innsparingar. Det var naudsynt både å drøfta og føreslå tiltak som i ein meir vaneleg budsjettsituasjon ikkje ville ha kome på tale.

Regjeringa føreslo til saman 9 milliardar kr i innsparingar for å få ned renta. Med dagens rentekutt kan vi på nytt gleda oss over at vi er på rett veg. Vi visste at dei ulike budsjetttiltaka våre ville kjennast av mange. Eg var glad då vårt budsjett vart lagt fram, at sjukeløna i hovudsak var tryggja. Eg var òg glad for at det var mange andre tiltak som vi trass i den tøffe prosessen likevel hadde fått plass til.

Når det gjeld oppjusteringa av sjukepengegrensa, høyrer det med at Arbeidarpartiet hadde gått føre og vist veg gjennom sitt forslag i 1996 om å endra minsteinntektsgrrensa for dagpengar. Etter det vedtaket som då fekk fleirtal, gjeld regelverket slik at grensa for dagpengar er 1,25 G «i nuet», altså frå det tidspunktet det er snakk om å verta ledig, eller eit gjennomsnitt på 1 G i løpet av dei siste tre åra.

No har Regjeringa varsla nedjustering av grensa for sjukepengar frå år 2000. Eg merka meg m.a. Reidun Gravdahl si påpeiking av grensene for innbetaling av trygdeavgift. Vi har sjølve peika på både det regelverket som er i høve til oppføring av pensjonspoeng i folketrygda og forsørgjartillegget. Det er naturleg å sjå alt dette i samanheng. Eg registrerer at når Regjeringa kjem med sitt forslag, kan det forventast brei støtte til det.

Karin Andersen (SV): Jeg er sjølsagt glad for at det ser ut til at det kanskje kan bli en orden på dette etter hvert.

Men det er forstemmende, og jeg syns ikke det ble spesielt bedre etter statsrådens innlegg nå, der hun påstår at det å ta sjukelønna fra de aller lavest lønte har vært med på å få rentenivået ned i Norge. Det syns jeg er ganske drøyt.

I tillegg har det fra departementet kommet et brev der de begrunner hvorfor de har tatt sjukepengene fra dem som tjener minst. Det er fordi de i utgangspunktet har for lite å leve av! Det virker ganske spesielt fra ei regjering som har sagt at den ønsker å gjøre noe med forskjellene i landet. Jeg syns dette var et av de triste forslagene som ble vedtatt i budsjettet, et av de mest urettferdige og urimelige. De dreier seg om, betaler inn trygdeavgift for inntekt over 21 000 kr. De får altså ikke ta del i alle folketrygdens rettigheter. De blir fratatt dem, uvisst av hvilken grunn. Fordi de er kvinner? Fordi de har for lite å leve av fra før? Jeg har aldri klart å få noen forklaring på det.

Noen sier at dette er frivillig deltid. Det har da vel aldri vært sånn at man skal straffes for å ha en liten jobb, hvis det er det man ønsker. Dessuten har vi her vedtatt en rekke reformer, vi har et forholdsvis oppegående helsevesen, eldreomsorg osv., som er helt avhengig av deltidsarbeidere. Man er helt prisgitt at noen vil gå i slike små, dårlig lønte stillinger. Ubekvemt er det også. Og så skal de bli fratatt rettighetene, når vi er helt avhengig av dem! Vi burde stå på kne og si takk for at noen vil gjøre slike jobber. I stedet betaler vi dem på denne måten.

Til slutt til Fremskrittspartiet: De snakker om at SV sikkert er så ivrig på dette og på andre saker fordi de har så liten innflytelse i norsk politikk. Ja, vi har sett hvordan det har gått med innflytelsen når Fremskrittspartiet har fått makt. Dette er ett av resultatene. Et annet resultat er at egenandelen ved sjukdom ble økt med 700 mill. kr. Et tredje resultat var at de som tjente aller mest, fikk skattelette.

Jeg skulle likt å ha vært med på forhandlingsmøtene og sett på da Carl I. Hagen satt ved forhandlingsbordet. Viste han muskler på vegne av de sjuke og på vegne av dem som hadde en bitte liten stilling, og som skulle miste sjukelønna? Jeg er sikker på at hvis han hadde gjort det, hadde Bondevik reist seg opp og velsignet både Hagen og dagen og takket sin skaper for at han hadde fått en god sak. Men de gjorde ikke det. De brukte musklene for å gi til dem som hadde mest, og ta fra dem som hadde minst. Jeg synes godt de kunne ha mannet seg opp nå i dag til å være med på å gi dem pengene tilbake. Jeg synes det er en skam at Stortinget ikke kan gjøre det allerede i dag.

Olav Gunnar Ballo (SV): Harald T. Nesvik sa i sitt innlegg at jeg i dag har prøvd så godt jeg har kunnet å tegne et bilde av Fremskrittspartiet som et grovt uansvarlig parti. Det er mulig at jeg har prøvd det, men jeg synes at de som i størst grad har lyktes med det, er partiet selv. Jeg er veldig glad for henvisningen fra representanten Nesvik til side 27 i Fremskrittspartiets alternative budsjett, hvor man fikk fram 25,6 milliarder i skattelette.

Når man sier at SV har plassert seg på sidelinjen og er misfornøyd med det, synes jeg det blir ganske meningsløst i en sak der Arbeiderpartiet og SV står sammen, og der Fremskrittspartiet faktisk blir sittende på vippen. De sier at her ønsker de en endring, men så får man høre fra representanten Nesvik at de finner det mest hensiktsmessig å ta det i forbindelse med statsbudsjettet.

Med tanke på foregående sak der man diskuterte sykehuset i Askim, synes jeg med respekt å melde at det er en ganske ynkelig tilnærming hvis engasjementet fra Fremskrittspartiet virkelig skulle være så stort som de sier at det har vært i denne saken.

Gunhild Øyangen (A): Jeg har merket meg at statsråd Kleppa har en gjennomgangsmelodi. Hver gang hun skal forsvare et upopulært forslag, viser hun til et eller annet Arbeiderpartiet har gjort, og mitt spørsmål til statsråden er: Når skal statsråden og Bondevik-regjeringen begynne å ta ansvar for sine egne beslutninger?

Dagpengeordningen har svært lite med sykelønnsordningen å gjøre, bare så det er klarlagt. Det er noe helt annet å bli helt uten rettigheter under langvarig sykdom. Det er en forferdelig tilstand, og det har altså Senterpartiet gått inn for med åpne øyne. Men det ble ikke informert. Vi fikk et stort hefte med materiell fra Sosialdepartementet med informasjon om hva de foreslo i budsjettet for inneværende år. Og der står det at sykelønnsordningen videreføres. Men det medførte jo ikke riktighet, så jeg ringte til LO og spurte om hvordan de så på at 200 000 mennesker blir fratatt retten til sykelønn. De hadde ikke oppdagdet det, for det lå ikke i informasjonsmappen som kom fra departementet. Men nå har de oppdagdet det, og de er like rystet som Arbeiderpartiet og SV er over denne saken.

Når det gjelder Fremskrittspartiet, vil jeg si at det er ganske merkverdig at de ikke kan legge inn disse pengene nå. De opptrer jo ganske selvstendig, så vidt jeg har sett i de fleste andre saker. Men det er ikke sikkert at det er disse svake gruppene, hvor et stort flertall er kvinner med dårlig utkomme, som er de høyest prioriterte for Fremskrittspartiet. Det har vi merket oss, og det tror jeg også det norske folk også vil merke seg.

Karin Andersen (SV): Jeg kunne tenke meg å spørre noen representanter for flertallet om hva de mener med det som står i en av deres flertallsmerknader. De henviser til et brev fra Regjeringa, så det er mulig statsråden kan svare på det. Det står at de mener at endringer slo uheldig ut for enkelte grupper. Hva mener man med det? Mener man at det er noen spesielle grupper som har vært rammet av dette, som man kan tenke seg å se på, eller er det faktisk alle som har mistet den retten? Skal vi nå begynne å dele folk som har så liten inntekt, inn i forskjellige grupper – noen skal få og noen skal ikke få? Det kan hende det ikke er det som er ment, men det er veldig vanskelig å skjønne hva det betyr.

Så står det også at minsteinntektsgrunnlaget «bør vurderes i forhold til inntektsgrenser som ellers gjelder i folketrygden for eksempel for opptjening av pensjonspoeng og i forhold til ektefelle tillegg.» Jeg vet ikke om jeg er litt angstfull, men kan det da vel aldri være slik at Regjeringa har tenkt å se på om man er gift eller ikke, når man skal få tilbake sykepengerne hvis man tjener så lite?

G u n n a r B r e i m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Til representanten Karin Andersen fyrst. Eg går ut frå at fleirtalsmerknaden går tilbake på teksten slik den framgår i revidert nasjonalbudsjett. Der er det vist til at endringar slår sosialt uheldig ut for enkelte grupper. Eg trur at representanten Karin Andersen og eg vil vera einige om at det er ulike grunnar til at folk har ei deltidsstilling og òg ulik samla inntekt. Det er på ingen måte mi meining å gå inn og vurdere ulike grupper nærmare. La det vera klart. Det som Regjeringa har varsla her – og det står vi ved – er ei nedjustering av minsteinntektsgrensa for retten til sykepenger i samband med budsjettet for år 2000.

Så viste representanten Karin Andersen til opptening av pensjonspoeng og til ektefelle tillegg. I begge disse tilfella er grensa 1 G. Eg sa sjølv i mitt fyrste innlegg at eg synest det er naturleg å sjå dette regelverket også i samanheng med innbetaling av trygdeavgift som pr. dato er 21 400 kr.

Så til representanten Gunhild Øyangen sitt spørsmål. Eg forstår godt at ho ikkje likar å bli mint om endringane i dagpengegrunnlaget, som vart vedtatt i Stortinget med stort fleirtal. Det er ikkje tvil om at det òg er nokon som i dag opplever det vanskeleg at grensa no er sett der den er. Frå mi side var det eit forsøk på å forklara at vi har sett desse to regelverka i samanheng, men eg vil gjerne understreka at Regjeringa tek ansvar for dei forslaga som Regjeringa set fram. Vi hadde ein tøff budsjettprosess, vi måtte foreslå innsparringar i den storleiken som vart foreslått, på til saman 9 milliardar kr. Vi varslar nå endring på nokre område. På dette området varslar vi ei nedjustering frå Budsjett II i samband med budsjettet for år 2000.

Presidenten: Den reglementsmessage tiden er omme. Presidenten vil foreslå at dette møtet forlenges inntil dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Einar Olav Skogholt (A): Jeg vil gjerne få følge opp spørsmålet fra representanten Karin Andersen når det gjelder flertallsmerknaene, hvor det bl.a. står følgende:

«Av hensyn til dette vil Regjeringen foreta en nedjustering av minsteinntekstgrensen for rett til sykepenger i 2000-budsjettet.»

Jeg vil spørre statsråden: Betyr det at Regjeringen vil fremme et forslag om å gå tilbake til tidligere ordning, altså til 0,5 G, eller kan den ligge et sted mellom det og den løsningen man har i dag?

Jeg vil også gjerne få stille et spørsmål til representanten Nesvik: Vil Fremskrittspartiet bryte et eventuelt samarbeid med Regjeringen om budsjettet for 2000 hvis ikke minstegrunnlaget for rett til sykepenger blir foreslått endret av Regjeringen – og da mener jeg endret til det nivået det var på før 1. januar 1999 – eller budsjettavtalen skulle innebære at Fremskrittspartiet måtte stemme mot et forslag de er for, enda en gang?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg vil gjerne svara på representanten Skogholt sitt spørsmål.

Tidlegare i denne debatten har eg blitt konfrontert med eit sitat frå VG. Dette vart sagt i ein situasjon som viste seg å vera heilt annleis enn då budsjettet for komande år skulla leggjast. Det inneber at svaret på Skogholt sitt spørsmål om kvar ein no skal setja grensa, må vera at det er naturleg at det blir varsla i budsjettet for år 2000, som det no er sagt i revidert nasjonalbudsjett.

Eg registrerer den breie semja som det synest å vera i denne salen, om å justera grensa tilbake til 0,5 G, og eg vil sjølvsgatt ta det med meg i det vidare budsjettarbeidet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8. (Votering, se side 4055)

S a k n r . 9

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Gunhild Øyangen og forslag fra stortingsrepresentant John I. Alvheim om narkotikapolitikken oversendt fra Stortinget 16. februar 1999 (Innst. S. nr. 215 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Olav Gunnar Ballo (ordfører for saken): Ved en interpellasjon fra stortingsrepresentant John Alvheim i Stortinget den 16. februar i år, om narkotikapolitikken, ble det fremmet ti forslag av Gunhild Øyangen på vegne av Arbeiderpartiet, og tre forslag av interpellanten på vegne av Fremskrittspartiet. Forslagene ble etter anbefaling fra Presidentskapet oversendt sosialkomiteen til behandling, og det er sosialkomiteens innstilling knyttet til disse sakene som Stortinget nå har fått seg forelagt.

Sosialkomiteen ble ved sluttbehandlingen enig om at alle de 13 forslagene, med komiteens merknader, skulle oversendes Regjeringen uten at det i dag skulle bli votert i salen over noen av forslagene. Jeg noterer meg med en viss forbauselse at Fremskrittspartiet, som i komiteen var enig i en slik tilnærming, i dag likevel fremmer forslag for votering. Jeg regner med at de selv senere vil gi en begrunnelse for det.

Forslag nr. 1 omhandler det forebyggende arbeidet, med anmodning til Regjeringen om at arbeidet skal gjøres tverretattlig, med samarbeid mellom skolehelsetjenesten, politiet, skolen, PP-tjenesten og barnevernet. Komiteen slutter seg i sine merknader samlet til betydningen av å koordinere innsatsen knyttet til det tverrfaglige og tverretattlige samarbeidet.

Når det gjelder forslag nr. 2, som omhandler skolehelsetjenesten, oppfordres Regjeringen til å sørge for at skolehelsetjenesten får en mer sentral oppgave i det forebyggende og sosiale arbeidet med barn og unge, bl.a. gjennom oppbygging av foreldrekompetanse.

Komiteen uttrykker her samlet at man må få til et sterkere formalisert samarbeid mellom skole, foreldre og helseetat, gjerne med støtte fra politiet. Fremskrittspartiet påpeker i en mindretallsmerknaad at de ser det som uheldig dersom barnevernet blandes inn i det arbeidet.

(Ballo)

Når det gjelder forslag nr. 3, omhandler det metadon-assistert behandling, og Regjeringen bes sørge for at behandlingen gjøres landsomfattende. Et mindretall, bestående av Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og SV, ser forslaget intensjon ivaretatt gjennom den opptrappingsplan som er beskrevet av sosialministeren i svarbrev til komiteen, datert 15. mars 1999. Komiteen understreker samlet at metadonbehandlingen må ses på som en siste utvei, og først når annen behandling er utprøvd.

Alle partier, med unntak av Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, understreker at aldersgrensen for metadonbrukere bør holdes høy, og at behandling med metadon ikke blir et alternativ til behandling med sikte på et rusfritt liv.

Flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til Stortingets vedtak av juni 1997 under behandlingen av narkotikemeldingen, og ber ellers departementet om å bevilge tilskudd til hvert enkelt fylke, slik at reelle behandlingstilbud kan etableres snarest. De understreker videre at også beboere ved vernehjem bør kunne gis slik behandling uten at de skal måtte flytte ut av vernehjemmene.

Forslagene nr. 4 og 12 omhandler iverksetting av tilbud om behandling med buprenorfin, eksempelvis Subutex, i påvente av metadonassistert behandling. Et flertall som består av medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, ber Regjeringen om snarest å iverksette et behandlingstilbud med buprenorfin. Mindretallet, de øvrige partiene, altså regjeringspartiene, Høyre og SV, mener at man først må ha erfaringer i bruken av buprenorfin gjennom det forsøksprosjektet som skal igangsettes, før endelig stilling tas til en mulig generell godkjenning og forskrivning.

Med forslag nr. 5 bes Regjeringen sørge for at kommunene foretar kartlegging av tunge misbrukere, og at det utarbeides handlingsplaner. Komiteen slutter seg til intensjonen i forslaget og støtter også sosialministerens oppfordring om at den enkelte kommune skal utarbeide rusmiddelpolitiske planer og planer for den enkelte rusmiddelmissbruker, også for dem som ikke er under institusjonsbehandling.

I forslag nr. 6 bes Regjeringen etablere oppsøkende helseteam og lavterskel helsetilbud for narkomane i de større byene. Statsråden har i sitt svarbrev til komiteen skrevet at hun har holdt tilbake midler i årets budsjett til en styrking av disse tilbudene, og at hun vil ha et møte med representanter fra aktuelle kommuner for å drøfte slike tiltak. Komiteens flertall støtter de skisserte forslagene i statsrådets svarbrev.

Forslag nr. 7 gjelder en utredning av sprøyterom bemannet med helsepersonell. Komiteens flertall, bestående av medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, anmoder om at utredningen skal basere seg på muligheten for en prøveordning når det gjelder sprøyterom. De øvrige partiene understreker de mange faglige betenkelighetene med opprettelse av sprøyterom og ser et lavterskel helsetilbud som et av de viktigste tiltakene for å redusere overdosedødsfall, og at en styrking av det tilbudet derfor må være en riktigere vei å gå.

Forslag nr. 8 dreier seg om kurs for hospitsene i overdoserelatert førstehjelp. I merknaden understreker en samlet komite at hospitsene er en dårlig boform for utsatte grupper, og at Regjeringen bør ta initiativ til utarbeidelse av en hygienestandard for hospitsene. Statsråden har i sitt svarbrev til komiteen henvist til erfaringene fra Oslo kommune med kurs for hospitsansatte og vil oppfordre kommunen til å orientere om de tiltakene som allerede er etablert, slik at denne kunnskapen også kan nyttes av andre kommuner med hospitser. Komiteen har merket seg det.

I forslag nr. 9 bes Regjeringen om å organisere arbeidet mot overdosedødsfallene på linje med hvordan arbeidet med epidemilignende forhold med dødelig utgang organiseres. Medlemmene fra regjeringspartiene, Høyre og SV påpeker at det er lite hensiktsmessig å ha en tilnærming til overdosedødsfall som ved epidemier, idet det er få, om noen, likhetstrekk mellom smittsomme epidemier og overdosedødsfallene. Heller ikke flertallet, bestående av medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, har i sine merknader kommet inn på en tilnærming som ved epidemier, slik at det vel er uklart hvorvidt forslaget har funnet tilslutning i komiteen.

Forslag nr. 10 gjelder opprettelsen av spesielle bokollektiv for utsatte grupper. En samlet komite viser til at Stortinget en rekke ganger har bedt om en evaluering av de offentlige og private tilbudene innen rusmiddelomsorgen og understreker at det er viktig at en slik evaluering nå blir foretatt, og at den blir forelagt Stortinget. Komiteens flertall, unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, anmoder Regjeringen om å motivere kommunene til å oppføre varierte botilbud, inkludert spesielle bokollektiver for vanskeligstilte grupper. SV uttrykker i tillegg at man ønsker en offentlig godkjenningsordning for institusjoner for rusmiddelmissbrukere som ledd i en kvalitetssikring av disse.

Forslag nr. 11 gjelder overføring av hovedansvaret for tiltak mot overdosedødsfall til helseavdelingen i departementet. Statsråden argumenterer i sitt svarbrev til komiteen mot det, og komiteens flertall – alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet – slutter seg til statsrådets vurdering. Fremskrittspartiet, som er forslagsstiller, står fast på sin vurdering om at en slik overføring av ansvaret bør finne sted.

Når det gjelder forslag nr. 12, ble det omtalt sammen med forslag nr. 4 knyttet til Subutex eller buprenorfin.

Forslag nr. 13 gjelder utarbeidelse av en ny modell for å gjennomgå kapasitet og behov for behandlingstilbud etter nyere og moderne behandlingsprinsipper i samarbeid med fagrådet for rusvernet i Norge. Komiteens flertall, bestående av medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, støtter forslaget. Komiteen viser for øvrig til statsrådets svarbrev, der det er redegjort for at departementet har nedsatt en arbeidsgruppe for å se på det samlede døgnbehandlingstilbudet.

En samlet komite har fulgt statsrådets oppfordring om at forslagene oversendes.

Jeg går ut fra at Fremskrittspartiet selv vil redegjøre for hvorfor de etter komiteens avgivelse har endret sin konklusjon.

Jeg ser at det er 2 minutter igjen av taletiden, men det har vært en lang dag, og jeg skal ikke forlenge den ytterligere.

Einar Olav Skogholt (A): Stortinget hadde for to år siden, nærmere bestemt 22. mai 1997, en omfattende debatt om narkotikapolitikken.

Det er viktig å huske på dette, da man i dag har til behandling de 13 forslagene som ble framsatt av stortingsrepresentantene Øyangen og Alvheim på vegne av Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet i interpellasjonsdebatten 16. februar i år.

La meg også i denne sammenheng få nevne at Stortinget behandlet handlingsplan for redusert bruk av rusmiddel 1. desember 1998.

Stortinget har videre i interpellasjonsdebatter, spørretimespørsmål m.v. viet dette temaet stor oppmerksomhet. Og det er meget viktig.

Jeg finner også grunn til å understreke at vår innsats i høyeste grad må rettes mot det forebyggende arbeidet samt gjøre stoffmisbrukerne stoffrie. Det må være vår primære oppgave.

De 13 forslagene som ble fremmet 16. februar d.å., omhandler forebyggingstiltak og behandlingsopplegg for tunge misbrukere.

Det tverretatlige samarbeidet, både sentralt og lokalt, er det viktig å prioritere sterkere enn i dag. Det tverrfaglige samarbeidet, f.eks. mellom skole, politi, barnevern, må ikke bli hindret av et rigid regelverk. Jeg håper statsråden vil ta nødvendige initiativ til et optimalt samarbeid. Dette vil sikre de beste resultatene. Jeg er klar over at statsråden har innledet samarbeid med flere departement og håper hun vil innlemme flere, f.eks. departementet med ansvar for undervisning.

En samordning av de lokale innsatsfaktorene fra ulike forvaltningsnivå vil være avgjørende for å komme på offensiven i det forebyggende arbeidet. Komiteen ønsker å pålegge kommunene å utarbeide en lokal tiltaksplan som muliggjør at man kan handle tverretatlig og sammenhengende.

Det er også viktig at skolen, særlig ungdomsskolen og den videregående skole, rustes opp med tanke på forebyggende arbeid. Vi må få et sterkere formalisert samarbeid mellom skole, foreldre, helseetat og politi.

En oppgradering og styrking av skolehelsetjenesten og PP-tjenesten er en nødvendig forutsetning for at helseperspektivet skal få en sentral plass i det forebyggende arbeidet.

Alle ungdoms- og videregående skoler må ha tilgang til en godt utbygd skolehelsetjeneste. Komiteflertallet ønsker at skolehelsetjenesten og PP-tjenesten skal tilføres midler fra planen for opptrapping av psykiatrien.

Det er nødvendig at den enkelte kommune utarbeider reelle rusmiddelpolitiske planer og planer for den enkelte rusmiddelbruker, også for dem som ikke er under institusjonsbehandling.

Skal kartleggingen av tunge rusmiddelmisbrukere bli reell, må kommunene få lavterskeltilbud og tiltak som kan skape kontakt med de forskjellige miljøene. Kom-

munene vil da også få en oversikt over den enkelte misbruker og vedkommendes hjelpebehov.

Vi har dessverre for få akutt plasser og avrusningsplasser. En del institusjoner tar dessverre ikke imot brukere før de er avruset. Det er viktig med et tilgjengelig tilbud når rusmiddelmisbrukerne er motivert for behandling. Mange rusmiddelmisbrukere oppdager etter avsluttet institusjonsbehandling at vi mangler gode ettervernstiltak.

En styrking av helsetilbudet til de mest forkomne rusmiddelmisbrukerne er viktig. Lavterskel helsetilbud er allerede opprettet i flere byer, bl.a. ved hjelp av statlige kommuner.

Jeg har også registrert med glede at Sosial- og helsedepartementet i går bevilget ytterligere 3,9 mill. kr til lavterskel helsetilbud for narkomane i ytterligere tolv kommuner.

Stortinget vedtok i mai 1997 under behandlingen av narkotikameldingen å gi alle som fyller kriteriene rett til metadonassistert behandling. Metadonassistert behandling er et tiltak for å øke livskvaliteten blant de tyngste narkomane og for å redusere antall overdosedødsfall.

Vi har mange mennesker som står i kø for å få metadonassistert behandling, og tiltakene må i langt større grad enn hittil rettes mot hele landet. Behandlingstilbudet må bli landsdekkende snarest mulig.

I en del kommuner er det vanskelig å få leger til å ta ansvaret for dette behandlingstilbudet. Jeg håper departementet vil ta et snarlig initiativ til å holde informasjonsmøter om dette behandlingsoplegget for aktuelle leger i alle fylkene, samt etablere stimuleringsstiltak i fylkene.

Det er viktig å følge opp metadonassistert behandling med tilbud om rusfrie boligtilbud, arbeids- og utdanningstilbud mv. Komiteflertallet ber også departementet vurdere å bevilge tilskudd til hvert enkelt fylke, slik at reelle behandlingstilbud kan bli etablert snarest mulig.

Jeg har registrert at tunge misbrukere som har opphold på omsorgsbaserte institusjoner, som f.eks. Fredheim vernehjem i Hedmark, ikke får tilbud om metadonassistert behandling uten å fraflytte institusjonen. Komiteflertallet ber om at denne praksisen blir endret.

Komiteflertallet ønsker at Regjeringen snarest iverksetter et behandlingstilbud med buprenorfin. Jeg viser til at det fra faglig hold blir hevdet at buprenorfin egner seg meget bra for dem som står på venteliste for metadonassistert behandling.

Komiteflertallet forutsetter at buprenorfin skal kunne utskrives av interesserte allmennleger under veiledning av spesialister innen rusfeltet. Det er selvsagt en forutsetning at legemidlet benyttes som en del av en behandling og med nødvendig oppfølging.

På vegne av alle tunge misbrukere som ønsker et alternativ til heroinmisbruket, ber komiteflertallet statsråden bidra til at denne muligheten blir en snarlig realitet.

Jeg håper også at departementet vil vurdere mulighetene for å utvide dagens metadonkriterier til å omfatte yngre misbrukere med kortere tung ruskarriere på opiater enn ti år, slik komiteflertallet har bedt om.

Forslaget om å utrede etableringen av sprøyterom be-
mannet med helsepersonell, er vel det mest kontroversi-

elle. Komiteflertallet ber om at utredningen baserer seg på muligheten for en prøveordning. Man har ikke registrert overdosedødsfall i sprøyterommene i Frankfurt, men hjelpeapparatet kom i kontakt med ca. 35 pst. flere misbrukere, som tidligere var ukjent for hjelpeapparatet.

Jeg håper statsråden vil bidra til en snarlig utredning, og jeg er glad for at en enstemmig komite mener at hospitsene er en dårlig boform for utsatte grupper. Også disse menneskene fortjener bedre boforhold. Vi kan ikke være bekjent av at mange mennesker ikke har noe botilbud i det hele tatt. I den sammenheng vil jeg vise til Stortingets behandling av Innst. S. nr. 100 for 1998-99 om boligetablering for unge og vanskeligstilte, og håper at Regjeringen vil motivere kommunene til å oppføre varierte botilbud, inkludert spesielle bokollektiver for vanskeligstilte grupper.

Over 1 000 mennesker har dødd av overdoser de siste seks årene. Tallet ville ha vært langt større om vi ikke hadde hatt en meget dyktig ambulansetjeneste. Dette er ikke lenger bare et Oslo-fenomen. I 1998 registrerte vi flere overdosedødsfall utenfor Oslo enn i vår hovedstad.

Komiteflertallet ønsker at denne utfordringen må håndteres som en helseutfordring, slik det er gjort i andre land. Dette må la seg gjøre også i Norge, selv om Sosial- og helsedepartementet via lov om sosiale tjenester fortsatt skal ha hovedansvaret for rusmiddelmissbrukerne og de rusforebyggende tiltak.

Komiteflertallet ønsker at Fagrådet innen Rusvern i Norge trekkes sterkere inn i arbeidet med å utarbeide en ny modell for å gjennomgå kapasitet og behov for behandlingstilbud etter nyere og moderne behandlingsprinsipper.

Arbeiderpartiets representanter har sterkt vurdert å be om en realitetsbehandling av forslagene, men vi har registrert at sosialministeren har signalisert en positiv holdning til de fleste av dem. Skulle det derimot ta lang tid å få vurdert forslagene, eller at flertallsmerknadene blir neglisjert, vil vi snarest fremme saken for Stortinget på nytt.

La meg få avslutte innlegget med å kommentere forslaget til Fremskrittspartiet. Vi var i komiteen enig om ikke å realitetsbehandle forslagene, men oversende dem til Regjeringen for en snarlig oppfølging. Jeg vil derfor anmode Fremskrittspartiet om å omgjøre forslaget til et oversendelsesforslag. Det ville være meget uheldig om dette forslaget blir nedstemt. Det vil selvsagt gi statsråden et signal om ikke å prioritere dette tiltaket.

John I. Alvheim (Frp): La meg i likhet med representanten Skogholt få si meg godt tilfreds med den pressemeldingen som foreligger, om at man har betalt ut betydelige pengesummer til 12 ulike kommuner når det gjelder lavterskel helsetilbud for rusmiddelmissbrukere.

Jeg vil også innledningsvis faktisk få lov å takke sosialministeren for den vilje hun har vist ved å være åpen for nye tanker når det gjelder rusomsorgen generelt og bruk av medikamentell behandling spesielt. Jeg viser da til revidert nasjonalbudsjett hvor det er lagt inn midler i så måte.

Når sosialkomiteen valgte å oversende forslagene, oppfatter jeg det som en rent teknisk løsning på en noe uvant saksbehandling, idet komiteen hadde til behandling 13 enkeltforslag direkte oversendt fra Stortinget til komiteen. Dette var i seg selv en noe uvant saksbehandling i sosialkomiteen. De enkelte partier har i foreliggende innstilling i store trekk anført i sine merknader det samme som partiene fremhevet i interpellasjonsdebatten den 16. februar 1999. Jeg vil derfor henstille til Regjeringen, og spesielt til sosialministeren, å se på denne spesielle oversendelsessaken, som omhandler et særlig problematisk saksområde, nemlig forebygging, behandling og oppfølging av narkotikamisbrukere. Jeg tør også anmode om at innstillingen tillegges større betydning og vekt i departementet enn det som er vanlig ved oversendelsesforslag. De ulike flertallsmerknader bør prege departementets dokument som senere skal forelegges Stortinget. Jeg tenker da spesielt i denne sammenheng på den bebudede stortingsmelding om kvaliteten i våre omsorgstjenester, som departementet har bebudet vil komme høsten 1999, om ikke før.

Under interpellasjonsdebatten den 16. februar opplyste sosialministeren at det var nedsatt en arbeidsgruppe som bl.a. skulle se på de samlede døgnbehandlingstilbudene i landet, og at dette arbeidsutvalget skulle avgi sin innstilling og avslutte sitt arbeid før sommeren.

I brev til sosialkomiteen av 25. mars 1999 anfører sosialministeren følgende:

«Gruppen skal avslutte sitt arbeid innen 15. juni 1999. Den første av i alt tre delrapporter ble levert 9. mars d.å. Jeg vil vurdere hvordan jeg best kan følge opp disse rapportene. I dette vil jeg ta med meg innspill fra alle de sentrale aktører på områder, selvsagt også Fagrådet innen Rusvernet i Norge.»

Jeg har imidlertid fått i hende en høringsuttalelse dattert 7. juni fra Fagrådet innen Rusvernet i Norge, hvor kritikken av arbeidet som er fremlagt, er meget sterk. Jeg tillater meg å sitere følgende fra Fagrådets uttalelse:

«Fagrådet beklager sterkt den knappe tidsrammen som har vært gitt for arbeidsgruppens betydningsfulle arbeid, gruppens mangelfulle sammensetning i forhold til å representere de viktigste fagmiljøene innen dagens rusfelt samt de avgrensninger i mandatet som gjennomgående foretas i rapporten.»

Og videre:

«Fagrådet beklager sterkt at rapporten kun bygger på gruppemedlemmernes sine egne vurderinger og erfaringer fra rusfeltet. Det er videre bekymringsfullt at mye av datagrunnlaget består av mangelfulle og tildels feilaktige opplysninger, hovedsaklig innhentet via telefon fra fylkeskommunenes saksbehandlere innen rusfeltet.»

Og endelig anføres fra Fagrådet:

«Arbeidsgruppen har også hatt begrenset medisinsk kompetanse. Eksempelvis har den eneste legen som var tilknyttet gruppen trukket seg fra arbeidet uten at han er erstattet med tilsvarende kompetanse.»

Et annet viktig ankepunkt fra Fagrådet innen Rusvernet er at helsetilbudet er blitt behandlet utenfor mandatet

og uten informasjon fra helsevesenet, dvs. ikke er knyttet til døgnbehandling, og at de vurderinger som gjøres, igjen er uten noe adekvat datagrunnlag. Det foreligger heller ingen dokumentasjon på at gruppen under vurderingen av helsetilbudet har innhentet informasjon fra helsevesenet. For Fagrådet blir det et viktig anliggende at helsetilbudet må stå sterkt sentralt og få høy prioritet i rusmiddelomsorgen.

En gjennomgående generell kritikk i høringsuttalelsen fra Fagrådet innen Rusvernet gjelder mangel på data og dokumentasjon for de vurderinger og forslag som utvalget antyder.

Sluttelig anfører Fagrådet følgende:

«Fagrådet vil understreke at helsetilbudet til rusmiddelmisbrukere bør bli gjenstand for større satsing. Tallene på overdosedødsfall, alkoholrelaterte skader/sykdomstilstander/dødsfall samt sykehusenes antatte store bruk av akutsenger til rusmiddelmisbrukere burde sterkt understreke dette. Fokusering på overdoseproblematikk er viktig og må taes på alvor. Samtidig må dette ikke føre til at sentrale og lokale myndigheter fjerner fokus på alle de andre helsemessige skadene som følge av rusmisbruk.»

Dette er sterke uttalelser fra det høyeste faglige organ vi har innen vårt praktiske rusvern, som jeg går ut fra sosialministeren vil se på og ta til etterretning når hun skal evaluere det arbeidet som er fremlagt.

Til slutt viser jeg til forslaget som er omdelt på representantenes plasser, om å godkjenne preparatet buprenorfin for behandling av tunge heroinmisbrukere. Forslaget er fremmet med henvisning til Fremskrittspartiets merknad på side 4 spalte 2 i innstillingen, hvor det uttales at en ikke kan vente på utprøving av dette medikamentet ved metadonsenteret i Oslo, da det vil ta år før et evalueringresultat foreligger. Så lenge mener Fremskrittspartiet at pasientene ikke kan vente på livreddende behandling. Vi vil derfor ha dette preparatet godkjent til forskrivning av psykiatere, indremedisinere og spesialister i allmennmedisin.

Jeg registrerer med stor forbauselse at Arbeiderpartiet tenker å stemme mot dette forslaget. Det er så forbausende at det nesten er vanskelig for meg å tro det. Man stemmer altså mot noe man er for i denne spesielle situasjonen. Begrunnelsen fra Arbeiderpartiet for å stemme mot forslaget, som ble gitt av representanten Einar Olav Skogholt, er med respekt å melde lite troverdig. Jeg vil gjerne få lov til å sitere fra innstillingen, hvor Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet på side 7 spalte 1 har følgende fellesmerknad, satt i penn nettopp av Arbeiderpartiet:

«Komiteens flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, mener at buprenorfin bør kunne nyttes av interesserte allmennleger under veiledning av spesialister innen rusfeltet. Flertallet forutsetter at legemiddelet nyttes som del av en behandling, og med nødvendig oppfølging.»

Til tross for denne sterke merknaden vil nå Arbeiderpartiet stemme ned forslaget, som rett nok i denne sammenheng er fremsatt av Fremskrittspartiet. Konsekvensen vil da være at Arbeiderpartiet for det første går tilba-

ke på det de selv har skrevet i innstillingen, og for det andre at de svikter de tunge rusmiddelmisbrukerne som går og venter på behandling. I ytterste konsekvens kan dette føre til en økning av overdosedødsfallene. Og dette ønsker Arbeiderpartiet å ta ansvaret for? Det ønsker ikke Fremskrittspartiet, og derfor vil forslaget, som jeg nå tar opp, bli fremsatt for reell votering i denne salen.

Presidenten: John I. Alvheim har tatt opp det forslag han refererte til.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Det vakte stor oppmerksomhet da tallene på narkotikadødsfall i 1998 ble offentliggjort. Det er alvorlig når 270 personer døde av overdose i Norge i fjor. De døde ble i gjennomsnitt bare litt over 30 år gamle. Tall viser at misbrukerne blir stadig yngre. Over halvparten av dødsfallene skjer utenfor Oslo. Dette viser at overdoseproblematikken brer seg i takt med at markedet for billig og sterk heroin holder på å ekspandere over hele landet.

Ifølge årsmeldingen fra Statens rettskikologiske institutt har ingen land i verden så mange narkotika- og pillemisbrukere i trafikken som Norge. Antall sjåfører som er tatt for narkorus bak rattet, har økt sterkt de siste årene, og det er bruken av tyngre stoffer som øker mest.

Med bakgrunn i disse deprimerende tallene var det vi hadde en interpellasjonsdebatt i februar, der 13 forslag ble oversendt sosialkomiteen.

For to år siden hadde den forrige sosialkomiteen debatt om narkotikapolitikken. Mange av forslagene vi har til behandling i dag, er nesten identiske med forslagene fremsatt i forbindelse med St.meld. nr. 16 for 1996-97. Både regjeringen Jagland og nå regjeringen Bondevik har fulgt opp arbeidet. Sosialministeren har brukt mye tid, hun har reist og hatt kontakt med misbrukere, pårørende og behandlere. Tilbudet om metadonassistert rehabilitering er gjort landsdekkende. Det er gitt støtte til drift av fem nye helsestasjoner for stoffmisbrukere i Oslo, og nye lavterskeltilbud skal etableres i andre byer.

To av forslagene ble ikke drøftet for to år siden, nemlig ønsket om å gi Subutex for de tunge misbrukerne som venter på metadonbehandling og etablering av sprøyterom.

For Kristelig Folkeparti er det viktig at de strenge kriteriene for å gi medikamentell behandling står ved lag. Alle andre behandlingstilbud skal være utprøvd først. Vi ser at for noen kan livskvaliteten bli bedre med slik behandling når brukeren blir fulgt opp med bo- og arbeidstilbud.

Regjeringen har i revidert nasjonalbudsjett bevilget penger til forsøk med buprenorfinbehandling. Kristelig Folkeparti vil avvende resultatet fra et slikt forsøksprosjekt før vi tar stilling til en mulig generell godkjenning av forskrivning, og støtter ikke forslaget som er fremmet av Fremskrittspartiet i dag. Fra andre land vet vi at en liberal praksis har ført til at slike preparater lett blir omsettelige i gatemiljøet.

Når det gjelder sprøyterom, er Kristelig Folkeparti med på flere kritiske merknader. Vi frykter at sprøyterom

kan bryte ned vår restriktive politikk og bidra til en glidende overgang til legalisering.

Målet om et samfunn fritt for narkotika står fast. Vi må ikke bli så straksorienterte at vi glemmer rusfrie institusjoner. Under høringen fikk vi vite at det nytter å satse på alternativer. Ved Selbukollektivet var 80 pst. stoffrie etter fem år.

Jeg tror forebygging nytter. En må tilrettelegge for gode og trygge oppvekstvilkår. Skolehelsetjenesten og PP-tjenesten må styrkes. Flere skoler har prøvd ut kameratstøtteordningen. Ved Froland ungdomsskole har jeg sett hvordan ungdommer har fungert som viktige aktører og modeller i friminutt og fritid. De fleste var sivilarbeidere. Andre skoler benytter arbeidsledige, ungdom som venter på studieplass, eller har dette som praksisplass for å bli omsorgsarbeider. Ordningen har bidratt til mindre vold, mobbing og rus. Jeg vil gi honnør til frivillige organisasjoner og enkeltmennesker som bruker mye av sin tid i kampen mot narkotika. Natteravnene er et godt eksempel på dette.

Tallene for de første tre månedene i år viser 38 pst. reduksjon i overdosedødsfall. Det kan ha sammenheng med at politiet i samme tidsrom beslagla store mengder heroin. Samarbeid på tvers av etater er viktig.

Vi må satse på de unge. Nye motestoffer som GHB lokker dem. Lykkes vi i å gi de unge en rusfri ungdomstid, sparer vi den enkelte og deres familier for store lidelser og samfunnet for store kostnader.

Sonja Irene Sjøli (H): Narkotikaproblemene angår oss alle. De rammer mange mennesker, familier og deres nære omgivelser. I tillegg til de mange menneskelige tragediene og de sosiale og helsemessige skadevirkninger av misbruket skaper problemene utrygghet i hverdagen for folk flest.

Det er viktig å holde fast ved målsettingen for narkotikapolitikken, det langsiktige overordnede politiske mål: å arbeide fram mot et samfunn fritt for misbruk. Denne politikken har bred støtte her i Stortinget og i befolkningen. Det er en målsetting som gir uttrykk for samfunnets samlede holdninger til narkotika. Visjonen om et narkotikafritt samfunn er et uttrykk for et positivt menneskesyn, om tillit, tro og optimisme. At vi ikke har lyktes med alt i narkotikabekjempelsen, må ikke føre til at vi forlater vår målsetting. Vi vil ha et samfunn hvor stoffmisbruk er uakseptabelt. Et sivilisert og humant samfunn kan ikke tillate at mennesker går til grunne uten å prøve å hindre det.

Noen hevder at eksperimentering med narkotika skjer som et resultat av vår mulighet til det frie valg. Men når avhengigheten av stoff er der, er det ikke lenger et fritt valg, verken for den som er avhengig, for foreldre eller søsken, eller for de barna som har foreldre som er rusmisbrukere. Et samfunn skal legge til rette for at vi kan utfolde oss og ha personlig frihet for utvikling og vekst, men det er like naturlig for et demokratisk samfunn å begrense og bekjempe det som krenker friheten til enkeltmennesket og omgivelsene. Alle mennesker har rett til et verdig liv.

Narkotikaproblemene er ikke bare et problem som berører den enkelte, det berører, som jeg var inne på, alle. Derfor må samfunnet sette noen grenser, ikke minst må foreldre ta ansvar, og familiene må styrkes.

Det er viktig å ha kunnskap om hva som foregår i de ulike ungdomskulturer. Ungdom søker etter identitet og fellesskap, og det vil ofte stå sentralt i hvilke valg de gjør. Analysen fra Ungforsk fra midten av 1990-årene viser hvordan brukshyppigheten for rusmidler er påfallende parallell med høydepunkter og nedganger i ulike ungdomskulturelle bølger, og i denne kunnskapen ligger det et stort forebyggingspotensial. Ungdom deltar ikke bare i sine egne miljøer. Identitet og tilhørighet bygges opp på arenaer hvor vi alle deltar. Derfor er det et felles ansvar å danne motkulturer og bygge opp under holdninger mot rus og hindre tilgjengeligheten til illegale stoffer. Men minst like viktig er det å ta utgangspunkt i tiltak som bidrar til at barn og unge gis mulighet til å styrke sin identitet, selvtilit og evne til grensesetting og evne til å motstå det presset som er i mange ungdomsmiljøer.

Betydelige menneskelige og økonomiske ressurser investeres i det forebyggende arbeidet i dag. Et sentralt virkemiddel er å ta vare på og styrke de rusfrie miljøene. Å forebygge rusmiddelbruk blant ungdom handler også om å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge. Skal vi ha mulighet til å lykkes med det forebyggende arbeidet, må samarbeidet mellom de ulike etater styrkes og de ulike tiltak samordnes bedre. Tiltakene som allerede er etablert, må styrkes ytterligere – det være seg oppsøkende helseteam, Uteseksjonen eller de psykiatriske ungdomsteamene.

Høyre ser i likhet med resten av komiteen nødvendigheten av å foreta en grundig gjennomgang av de behandlingstilbud som er tilgjengelige i dag, og se dem i forhold til nyere behandlingsprinsipper.

De frivillige organisasjonene som Forbundet Mot Rusgift, Juvente, Ungdom Mot Narkotika og andre utgjør et verdifullt supplement til den offentlige innsatsen, og forholdene må legges bedre til rette slik at denne ressursen kan utnyttes enda bedre enn i dag.

Skolen er en viktig arena for forebygging, økt kunnskap og holdningsskapende arbeid. Kameratstøtteordningen som er etablert ved noen av våre ungdomsskoler, er et positivt bidrag til et bedre og tryggere skolemiljø. Denne ordningen må videreutvikles og etableres der det er størst behov.

Skolehelsetjenesten har som et av sine hovedsatsingsområder å forebygge psykososiale problemer, og forebygging av rusmiddelproblemer har en sentral plass i dette arbeidet.

Når det gjelder de tyngste stoffmisbrukerne, har det vært en bekymringsfull utvikling de siste årene, med en økning i antall overdosedødsfall. Det var hjerteskjærende å lese om Hege i Aftenposten på lørdag. Hun døde av en overdose, bare 15 år gammel – sannsynligvis en overdose av det nye stoffet GHB, et stoff som tas raskt opp i kroppen, og som brytes raskt ned. Det er ikke det samme som ecstasy, men et beroligende og sløvende stoff som dreper raskt ved overdose. Det er skremmende – og det

er et lovlig stoff! Jeg vil spørre sosialministeren: Hvorfor er ikke dette stoffet på listen over ulovlige stoffer?

Men det er også positive tegn å spore. De første tre månedene i 1999 har det i Oslo vært en reduksjon i overdosedødsfall fra 1998-1999 på 38 pst. I samme periode var det en nedgang i overdoseutrykninger på 27 pst.

Det er selvsagt for tidlig å si noe om hvorvidt denne utviklingen vil vare, og om det er det samme for resten av landet. Noe av årsaken til nedgangen kan være den debatten som har vært rundt overdosedødsfall, bedre helse- og omsorgstiltak og politiets beslag av store partier med heroin. Derfor må tiltak fra politi og tollvesen som kan svekke tilgjengeligheten av heroin, tiltak som kan imøtekomme behovet for omsorg og lavterskelhelsetjenester til de mest utsatte gruppene, fortsette. Samtidig gjelder det å unngå eller å begrense tiltak som kan styrke sprøyte- og kickkulturen blant stoffmisbrukerne. Sprøyterom er et slikt tiltak som Høyre er svært skeptisk til. Det vil kunne være med på å bryte ned den restriktive narkotikapolitikken, gjøre bruk enklere og i verste fall bidra i retning av legalisering. Det er Høyre sterk motstander av.

Det finnes ingen enkle løsninger for den tyngste gruppen misbrukere. Problemene er svært sammensatte, og det er viktig at de kommunale og fylkeskommunale helse- og sosialtjenestene samarbeider og vurderer i hvert enkelt tilfelle hva som er den beste behandlingen. I noen tilfeller kan det være aktuelt å tilrettelegge individuelt tilpassede omsorgsopplegg fremfor behandlingsopplegg med mindre ambisiøse mål for rehabiliteringen. Det er viktig ikke å undervurdere de positive ressursene og de iboende utviklingsmuligheter hos den enkelte misbruker.

Tilbudet om medikamentell behandling må være siste utvei. Metadonbehandling er ment å øke livskvaliteten blant de tyngste narkomane og å redusere antall overdosedødsfall. For at behandlingen skal lykkes, viser forskningen at metadonprogrammer med streng kontroll og tett oppfølging gir gode resultater, men der hvor kontrollen er dårlig og oppfølgingen mangler, blir også resultatet dårlig. Metadon løser ikke noen problemer i seg selv og fjerner heller ikke behovet for rus gjennom inntak av andre typer rusmidler. Derfor er det viktig å understreke at heller ikke metadon er en enkel løsning på de kompliserte misbrukproblemene.

Medikamentell behandling må ikke bli et alternativ til behandling som har et rusfritt liv som mål. Det må være stor bredde i behandlingstilbudene til rusmiddelbrukerne. Vi er nå i ferd med å bygge ut et landsomfattende tilbud om metadonassistert rehabilitering. Men dette må ikke forsinke de andre tilbudene og opphold på institusjon eller kollektiv.

Høyre er tilfreds med at Regjeringen i revidert budsjett har foreslått å bevilge midler til et prosjekt med buprenorfinbehandling. Høyre vil understreke at rammene rundt et slikt prosjekt må være like stramme som ved metadonassistert behandling, og ikke slik som Fremskrittspartiet har foreslått, å legge det ut til enkelte legegrupper. Skal tilbudet bli tilfredsstillende, bør det etableres fremdriftsplaner for metadonassistert behandling i hvert fylke slik at den enkelte misbruker, familie og behandlingsap-

parat får nødvendig informasjon om dette tilbudet. Misbrukere som bor på vernehjem, og som fyller kriteriene for denne behandlingen, må kunne få det uten å måtte flytte fra vernehjemmene.

Oslo kommune har forelagt for departementet et prøveprosjekt med bruk av buprenorfin overfor misbrukere som kvalifiserer til metadonassistert behandling. Høyre ser positivt på et slikt prøveprosjekt og ber departementet legge til rette for at det kan gjennomføres.

Problemene rundt overdoser er sammensatte. Derfor må problemene møtes med helhetlige tiltak, og hovedansvaret må ligge i Sosialdepartementet og ikke overføres til Helsedepartementet, slik Fremskrittspartiet har foreslått.

Komiteen er enstemmig i sin innstilling og oppfordrer Regjeringen om å vurdere de forslag som foreligger. Forandringene skjer raskt og det krever en kontinuerlig oppfølging og evaluering av tiltak. Høyre har tillit til at Regjeringen følger opp de forslag Stortinget nå ber om. Det gjelder nå å opprettholde en høy og vedvarende beredskap fra politikere på alle nivå, fra frivillige organisasjoner og fra foreldre og enkeltpersoner for å motvirke narkotikamisbruk.

Ola D. Gløtvold (Sp): Denne saken har en forankring i virkelighetens verden som er alvorlig og tragisk. Når det gjelder den mer saksbehandlingsmessige og formelle forankringen, er utgangspunktet noe mer spesielt.

Foranledning til de forslag vi behandler nå, er at det ble fremmet hele 13 forslag fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet i forbindelse med en interpellasjon fra representanten John I. Alvheim den 16. februar i år. Forslagsmengden var av en slik art at Stortingets presidentskap besluttet å foreslå oversendelse av forslagene til sosialkomiteen.

Det står selvsagt enhver representant og ethvert parti fritt å fremme så mange forslag de vil i Stortinget. Men det var noe påfallende at så mange og vidtrekkende forslag kom i forbindelse med en interpellasjonsdebatt, og ikke var fremmet med større styrke før, bl.a. i forbindelse med Innst. S. nr. 184 for 1996-97 om narkotikapolitikken og som ble behandlet så sent som våren 1997. Den behandlingen som da ble foretatt, var basert på St.meld. nr. 16 for 1996-97, framlagt av daværende arbeiderpartiregjering, men det var få signaler der i retning av de forslag som Arbeiderpartiet nå har kommet med.

Nå har vi da også fått en viss erkjennelse i forbindelse med dagens innstilling av at narkotikapolitikken i Norge ikke har vært god nok. Jeg viser i den forbindelse til en flertallsmerknad fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, der disse partier setter

«spørsmålsteget ved om den narkotikapolitikk som har vært ført i Norge frem til dags dato, har gitt de ønskede resultater, nemlig å redusere narkotikamisbruket».

Det samme flertallet hevder i en annen merknad «at situasjonen når det gjelder overdosedødsfall i Norge, er kommet ut av kontroll. De siste 6 årene har over 1 000 mennesker dødd av overdoser, og alt tyder dessverre på at antall dødsfall øker for hvert år.»

Dette er forhold som vi alle må og skal ta innover oss, men det er også å si at ikke et eneste ett av overdosedødsfallene er eller skal være under kontroll. Vi må forebygge, handle og behandle slik at vi ikke får overdosedødsfall.

Heldigvis er det, i hvert fall tilsynelatende, stor enighet om en del tiltak når det gjelder narkotikapolitikken.

Komiteen understreker enstemmig at det er viktig å jobbe med og stadig bedre det tverretatlige samarbeid, både sentralt og lokalt. Komiteen mener også at det er viktig å styrke allerede eksisterende tiltak som oppsøkende helseteam, Uteseksjonen og de psykiatriske ungdomsteamene. Skal kommunene øke innsatsen og bevilgninger til helhetlig forebyggende arbeid, må man etter komiteens mening også styrke de statlige midlene til dette formålet. Komiteen understreker også at en samordning av lokale innsatsfaktorer vil være avgjørende for å komme på offensiven i det forebyggende arbeidet. Kommunene bør pålegges å utarbeide lokale tiltaksplaner som muliggjør at man kan handle tverretatlig og sammenhengende.

Skolens rolle, PP-tjenestens betydning og skolehelsetjenestens kompetanse må oppgraderes og styrkes. Komiteen støtter også Regjeringen og sosialministeren i at kommunene må oppfordres til å utarbeide reelle ruspolitiske planer samt lage plan for den enkelte rusmiddelmissbruker. Komiteen er også enig i at det på kommunalt plan etableres lavterskeltiltak med helsetilbud, og at tilbud om bolig, arbeid og oppfølgingstjenester skal ha mulighet til å bli iverksatt i det omfang det vil være behov for.

Innenfor dette siste området er det etter min mening også behov for kultur og opplevelsestiltak for å skape en meningsfylt og rehabiliterende situasjon for å hjelpe folk tilbake til en rusuavhengig tilværelse.

Til tross for den enstemmighet i komiteen jeg har referert til, er jeg i tvil om vi er så enige når vi kommer til realitetene. Det er nok å vise til dagens debatt her i salen når det gjelder kommuneøkonomien. Om jeg ikke tar mye feil, forsterket Fremskrittspartiet der sin negative holdning til kommunesektoren, som vi er enige om i innstillingen må ha en betydningsfull og mer aktiv rolle enn i dag for at forebygging, behandling og rehabilitering skal bidra til at vi unngår f.eks. overdosedødsfall. For med hvilke ressurser skal kommunene klare dette arbeidet om man lytter til Fremskrittspartiet? De sier tvert imot at det ligger et betydelig økonomisk innsparingspotensial i kommunesektoren, de vil redusere kulturtilbudene, og det ble vitterlig sagt på generell basis at Fremskrittspartiet ikke har noe engasjement overfor kommunene. Hvordan blir da det praktiske engasjementet til Fremskrittspartiet i narkotikapolitikken? Er det bare fine ord, eller er det entreprenøren som skal stå for alt også her – også det tverrfaglige og tverrsektorielle samarbeidet? Eller er det en stor og reell forskjell i norsk narkotikapolitikk allikevel, der Fremskrittspartiet er den fremste representanten for først og fremst medikamentell behandling?

Fremskrittspartiet ønsker å reise en debatt rundt spørsmålet om hvorvidt kriminalisering av unge brukere av stoff har den avskrekkende virkning som nåværende po-

litikk legger opp til. Fremskrittspartiet er også det partiet som går lengst i å anbefale bruk av medikament som et livslangt vedlikehold med et smertestillende middel. Fremskrittspartiet er også, sammen med Arbeiderpartiet, de som går lengst i spørsmålet om å etablere sprøyterom i Norge. Dette til tross for FNs narkotikakontrollråd som anmoder de land som vurderer å etablere sprøyterom, om å tenke nøye igjennom de negative konsekvensene dette har.

Thorbjørn Merkesdal (V): Jeg registrerer at flertallet i sosialkomiteen, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, skriver i innstillingen at de

«vil stille spørsmålsteget ved om den narkotikapolitikk som har vært ført i Norge frem til dags dato, har gitt de ønskede resultater, nemlig å redusere narkotikamisbruket».

For meg er det ganske åpenbart at dagens bruk av narkotika ikke er målsettingen for den narkotikapolitikk som er blitt ført. All informasjon viser dette ganske klart. All statistikk viser at overdosedødsfall og beslag av narkotika øker, samtidig som tilgjengeligheten øker. Jeg mener bestemt at det er på tide å gjøre noe med narkotikapolitikken, og jeg har tillit til at statsråden kommer til å følge opp det.

Vi leser ofte statistikk, og statistikk er dessverre ikke egnet til å sette i gang tiltak. Utenfor disse veggene derimot er det ikke snakk om statistikk, men om den svakest stilte gruppen mennesker i Norge. Vi er alle klar over den fortvilede situasjonen narkotikamisbrukere befinner seg i. Jeg skal ikke forsøke å overgå de tidligere taleres beskrivelse av en situasjon som for oss andre kanskje er umulig å forstå. Derimot er det dette som må være vårt grunnlag i enhver debatt om narkotikamisbruk. Det er brukerne som er den svake part, og det må være samfunnets oppgave å hjelpe. I dag har debatten dreid seg mest om de som dør av overdoser, men like viktig er det å fokusere på dem som dør på grunn av dårlig helse eller tar sitt eget liv. Når vi lager en politikk for å bedre forholdene for våre narkomane, må livskvalitet og menneskeverd være i hovedsete.

Venstre støtter komiteens innstilling om å oversende forslagene fra representantene Øyangen og Alvheim til Regjeringen. Dette er forslag som hver for seg vil kunne føre til en bedre situasjon for de narkomane. Men de bør inngå som en del av en helhetlig plan, som må komme fra Regjeringen. Jeg skal ikke gå inn på hvert enkelt forslag, men kommentere noen av dem.

Jeg er langt på vei enig i det Fremskrittspartiet sier om metadonbehandling. Flere av dagens kriterier for å få metadonbehandling må vurderes. Dette gjelder f.eks. krav om fast bolig, et krav som overfor denne gruppen virker helt meningsløst. Aldersgrensene må også kunne vurderes. I dag begynner unge med narkotika i 12-13-årsalderen, og flere av overdoseofrene er under aldersgrensen for metadonbehandling. Vårt mål med behandlingspolitikken må være å bedre livskvaliteten for de narkomane, også for de yngre.

Venstre kommer ikke til å stemme for representanten Alvheims forslag om behandling med Subutex i dag. Jeg synes det vil bli litt merkelig om Stortinget skal avgjøre bruk av enkeltpreparater på denne måten. Derimot vil jeg oppfordre Regjeringen sterkt til å prioritere og fremskyn- de arbeidet med utprøving av Subutex. Det er behov for alternativ til metadon, og Subutex ser ut til å kunne være et slikt alternativ. Jeg har tillit til at Regjeringen i forbindelse med oppfølgingen av arbeidsutvalgets arbeid presenterer muligheter for å løse de store problemene narkotikamisbrukere har. Akutthjelp, behandling med og uten medikamenter og etterhjelptilbud må være presentert i en sammenheng. Jeg forventer også at det vil bli sett nøye på de resultater som er oppnådd i andre land, ved behandling av heroinavhengige. Andre tiltak for å bedre levekår for misbrukere, som f.eks. en gjennomgang av hospitsordningen, som også komiteen er inne på, må prioriteres. Jeg oppfordrer statsråden til å være ambisiøs når det gjelder tiltak og innsats fra storsamfunnet. Innsatsen så langt er langt fra tilfredsstillende.

Halvparten av dem som omkom etter overdose i Oslo i fjor, hadde aldri vært i kontakt med behandlingsapparatet. Det betyr at vi ikke bare kan konsentrere oss om å bedre eksisterende behandlingsapparat, men vi må også finne ut hvordan vi skal få kontakt med misbrukerne – hvordan vi kan oppnå den tillit som er nødvendig for å nå fram. Dette er en stor utfordring. Venstre mener at det er viktigere at narkomane blir møtt med hjelp, fremfor å bli straffet for sin avhengighet. Dette kunne kanskje også fått flere narkomane til å søke hjelp, eller kanskje det ville blitt lettere for oss å oppsøke dem. I denne sammenheng må også sprøyterom vurderes.

A s m u n d K r i s t o f f e r s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Gunhild Øyangen (A): I forbindelse med stortingsdebatten om narkotikadødsfall i februar la Arbeiderpartiet fram ti tiltak for både å styrke det forebyggende arbeidet og for å redde liv. Bakgrunnen for forslagene var den sterkt urovekkende utviklingen i antall overdosedødsfall i Norge. I 1998 døde 270, og 1 000 mennesker er døde på seks år. I 1998 fant flertallet av dødsfallene sted utenfor Oslo. Det registreres urovekkende mange dødsfall blant nye grupper heroinmisbrukere.

Overdosedødsfallene har med andre ord spredt seg på en eksplosiv måte, både geografisk og sosialt. Narkotikadøden er ikke lenger et hovedstadsproblem, men et nasjonalt problem som krever oppmerksomhet og evne til handling på nasjonalt plan.

Når vi fra Arbeiderpartiets side har funnet det nødvendig å gripe fatt i problemene på utradisjonelt vis, er det også fordi vi har grunn til å tro at dødsfallene representerer toppen av et isfjell, og at misbruk av narkotika har bredt seg som en forbannelse over hele landet, med et stadig større geografisk og sosialt nedslagsfelt.

Det har heldigvis skjedd en viss oppvåkning i norsk narkotikadebatt denne våren. Den dypt alvorlige og tra-

giske situasjonen har fremmet nytenkning og ønske om å få gjort noe både blant ansvarlige politikere og i fagmiljøer over hele landet.

Det er oppstått flertall her på Stortinget og i fylkeskommuner og kommuner, f.eks. i Vestfold og i Bergen, som er opptatt av å iverksette nødvendige tiltak som vi vet har fungert i andre land.

Jeg har merket meg at sosialministeren nå i større grad er villig til å ta i bruk utradisjonelle grep mot overdosedødsfallene. Den budsjettmessige styrkingen når det gjelder metadon og prøveprosjekt for buprenorfin i revidert nasjonalbudsjett, vitner om det. Styrkingen på 10 mill. kr var for øvrig helt i tråd med Arbeiderpartiets alternative budsjett. Og vi er tilfreds med at sosialministeren tar signalene fra Stortinget, selv om vi har en sterk følelse av at det er nødvendig at Stortinget må være pådriveren.

Sosialministeren og Regjeringen får i dag oversendt forslagene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, med klare styringssignaler i merknadsform fra sosialkomiteen. Sosialministeren har dermed mandat og ryggdekning for å iverksette nødvendige tiltak, og sosialministeren bør gjøre det.

Arbeiderpartiet er opptatt av strakstiltak mot overdosedødsfall, tilbud som kan føre fram til rusfrihet, og av langsiktig forebyggende arbeid rettet mot narkotikamisbruk generelt. For oss er det viktig at alle tre aspekter er med i en helhetlig narkotikapolitikk.

Strakstiltakene må ha skadereduksjon som målsetting, og være rettet inn mot å forhindre dødsfall og forbedre de narkomanes helsesituasjon og livskvalitet. Dette kan bl.a. skje gjennom utvidelse av metadontilbudet, introduksjon av buprenorfin, lavterskel helsetiltak, og vi mener også en utredning av sprøyterom bemannet med helsepersonell.

En innvending mot metadon og buprenorfin er at dette er uheldige medikamenter. Ja, det er mulig det. Men heroin er langt farligere, og vi må vel ta innover oss at heroin dessverre er alternativet.

Situasjonen tilsier ikke at vi kan sette oss på vår høye hest. Skadereduserende tiltak redder liv og høyner de narkomanes livsstandard. I den ekstreme situasjonen Norge er i når det gjelder overdosedødsfall, har vi ingen tid å miste i forhold til å prøve ut tiltak og behandlingsformer som har reddet liv i andre europeiske land.

Jeg er redd for at sendretikheten i forhold til buprenorfin har noe å gjøre med hvordan vi ser på de narkomane, og hvilken status de har som gruppe i vårt samfunn. Hvis man f.eks. i USA hadde funnet en kur mot kreft, ville kanskje saksbehandlingen og introduksjonen av tilbudet i Norge skjedd i en litt annen fart enn hva som er tilfellet med buprenorfin.

BrugerForeningen Tønsberg er en interesseorganisasjon for stoffbrukere som ganske unikt i Norge har samlet over 100 medlemmer. Foreningen legger meget stor vekt på buprenorfinbehandling, som kan gi misbrukerne og deres familier et verdig liv.

Sosialministeren bør merke seg at flertallet går inn for at buprenorfin bør nyttes av aktuelle allmennleger under veiledning av spesialister innen rusmiddelfeltet. Jeg vil presisere at bruk av medikamenter må følges opp med

omsorg og tiltak som kan lede til en ny livsstil. Medikamenter kan fungere bra, men er ikke nok.

Dessverre haster det med å få på plass skadereuserende tiltak. Bare så langt i år har Oslo politikammer registrert om lag 45 narkotikadødsfall. Og når det gjelder situasjonen utenfor Oslo, frykter fagmiljøene at den tragiske tendensen fra foregående år forsterkes i 1999.

Strakstiltak innrettet mot å hjelpe dagens narkomane må imidlertid suppleres med forebyggende tiltak for å forhindre at nye unge mennesker rekrutteres til narkotikamisbruk. Alt tyder på at de aller fleste av oss er utrolig naive i forhold til utbredelse av stoff i ungdomsmiljøene og i vide kretser ellers. En psykiater innen rusmiddelomsorg regnet det som et gjennomsnitt at det tok fire år fra ungene startet med stoff til foreldrene oppdaget det.

I det viktige forebyggende arbeidet blant barn og ungdom er jeg glad for at Arbeiderpartiet og sentrumspartiene står sammen. Det dreier seg om å skape trygge oppvekstvilkår og gode rammer for utvikling i forhold til familie, skole, fritid og nærmiljø. Det dreier seg om tiltak for å utjevne levekår og sørge for at ingen faller utenfor skole og arbeidsliv. Alle unger må bli sett, forstått og akseptert, med de forutsetninger de har. I dette arbeidet må vi alle ta ansvar, både foreldre, voksenpersoner og offentlige etater. Situasjonen er alvorlig. I «Kriminalitetsbildet 1998» fra Kripos går det fram at alle politidistrikter i landet nå gjør beslag av de vanligste narkotiske stoffer.

Narkotikamisbruket sprer seg til nye barne- og ungdomsgrupper, og debutalderen synker. «Rusforum-Telemark» skriver f.eks:

«Vi er inne i en tid der stadig flere ungdommer helt ned i 13-14 årsalder begynner med sterke stoffer. Ungdommer på 18 år har henvendt seg til sosialkontorene for å be om hjelp for sitt rusproblem. Disse forteller at de startet sin ruskarriere ved 13-14 års alder, og at de har gått på heroin og amfetamin siden de var 15 år.»

Rapportene tyder dessverre på at situasjonen i Telemark ikke er unik, men derimot representativ for hva som er i ferd med å skje over hele landet. Dette krever langsiktig innsats og styrking av det forebyggende barne- og ungdomsarbeidet i hele tiltakskjeden. Dessuten fordrer situasjonen at vi makter å stå imot presset fra dem som ønsker å legalisere og ufarliggjøre narkotiske stoffer. Jeg er glad for at det er bred politisk enighet om den restriktive norske narkotikapolitikken. Jeg håper vi også i framtiden står sammen imot presset fra dem som vil lage hull i demningen.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg er glad for Stortinget sitt sterke engasjement i narkotikapolitikken og problema til dei tyngste narkotikamisbrukarane. Politisk engasjement – på alle plan – i samfunnet vårt er naudsynt dersom vi skal få til betre resultat på dette området. Det krevst mange ulike tiltak. Regjeringa har som kjent auka satsingane både på det førebyggjande rusmiddelarbeidet og tiltaka for rusmiddelmissbrukarar mellom missbrukarane med dei største problema.

Eg er òg glad for at komiteinnstillinga syner at det er brei semje om noko av det aller viktigaste: å styrkja samordninga av innsatsen på tvers av etatar, profesjonar og dei friviljuge kreftene og å auka satsinga i skulane. Som del av oppfylginga av Handlingsplan for redusert bruk av rusmiddel, som Stortinget handsama i desember i fjor, har departementet allereie styrkt dei sju regionale kompetansesentra for å auka den faglege rettleinga til lærarar og samarbeidet om andre rusmiddelførebyggjande tiltak i skulane. Rusmiddeldirektoratet held til hausten ein konferanse med kompetansesentra og statens utdanningskontor for å planleggja felles strategiar og samarbeid.

Malen for dei kommunale rusmiddelpolitiske planane som no er under trykking og utsending til kommunane, strekar under at det er viktig å sjå alle tiltak mot rusmiddelproblem heilskapleg. Saman med helseministeren og justisministeren har eg dessutan sett ned ei arbeidsgruppe av embetsfolk frå både politiavdeling, kriminalomsorgs-avdeling, helseavdeling og sosialavdeling frå dei to departementa våre. Den skal m.a. stimulera til auka samarbeid på lokalt nivå, særleg når det gjeld innsatsen for rusmiddelmissbrukarane med dei største problema. Eg finn det naturleg òg der å trekkja inn Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet.

Sosial- og helsedepartementet tek sikte på å setja i gang eit kontrollert forsøk med bruk av buprenorfin for ein del av desse missbrukarane frå hausten av. Saman med helseministeren vil eg nøye vurderer fleirtalsmerknadene frå Arbeidarpartiet og Framstegspartiet om at lækjemiddel som inneheld buprenorfin, bør kunne skrivast ut av allmennlækjar med rettleiing av spesialistar. Eg finn grunn til å nemna at erfaringane med eit slikt opplegg i Danmark er blanda, og i Frankrike, som har ei tilsvarande ordning for metadon og Subutex, vert det rapportert om at om lag 30 pst. av dei føreskrivne lækjemidla vert omsette på den ulovlege marknaden. Eg vil gje denne merkningen både ei grundig og òg ei rask oppfylging. I Noreg vert m.a. dei vanedannande lækjemidla Dolcontin og Temgesic skrivne ut til fleire rusmiddelmissbrukarar utan anna oppfylging. Somme rusmiddelmissbrukarar har med denne praksisen fått eit betre liv, andre ikkje. Det vert òg meldt at begge preparata vert omsette på den ulovlege marknaden.

Ved innføring av metadonassistert rehabilitering vart dei regionale sentra oppretta, m.a. for å sikra mest mogleg kontroll med utskrivning av medikament samt sikra den oppfylginga av den enkelte klienten som er naudsynt i forhold til utdanning, arbeid, sosialt nettverk osv. Vi må heile tida vera opne for å vurderer om dei tiltaka vi byggjer opp, er dei rette i høve til å løysa klientane sine problem.

Vi ser diverre allereie no at heller ikkje metadonassistert rehabilitering er løysinga for alle som prøver det tilbodet. Fleire mislukkast òg her. Det er ei stor utfordring å utvikla høvelege tilbod for dei som ikkje dreg nytte verken av den metadonassisterte rehabiliteringa eller dei medikamentfrie tiltaka. Departementet vil setja denne utfordringa på dagsordenen i ein eigen konferanse til hausten, der vi samstundes hentar inn erfaringar frå arbeidet

med denne gruppa i m.a. Danmark, Nederland, Belgia og USA.

Eg har varsla ei utgreiing av det rettslege synet når det gjeld ei ordning med sprøyterom, og eg har merka meg komitefleirtalet si haldning til dette. Eg vil i eit seinare innlegg koma nærare tilbake både til det og til fleire spørsmål som er reiste i debatten. – 5 minutt går veldig fort.

Presidenten: Tiden har nok gått, ja.
Det blir replikkordskifte.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): I det fylket som Magnhild Meltveit Kleppa og eg kjem frå, kjenner eg til at det i enkelte kommunar er store problem med å få legar til å ta på seg ansvaret for å dela ut metadon. Det er omhandla i innstillinga, der fleirtalet peiker på dette med informasjonsmøte som ein måte å ordna opp i det på. Men eg har oppfatta det slik at det nærmast er eit problem med instruksjonsmyndigheitene for dei kommunale styresmaktene, om dei kan påleggja privatpraktiserande legar med avtale å ta på seg denne jobben. Eg skulle gjerne hatt statsråden sin kommentar til dette.

Det andre problemområdet som me slit med hjå oss, og eg trur òg i ein del andre fylke, er dette med avrusing – å få institusjonane til å ta narkomane inn til avrusing. Dei kjem ikkje vidare før dei kjem igjennom det. Og der har me òg, i alle fall i fylke der det er mange private institusjonar, problem med å påleggja nokon av institusjonane å gjera dette.

Eg er veldig nysgjerrig på å høyra kva statsråden kan tenkja seg å gjera for å prøva å løysa dei problema, for det vert ikkje noka ordning med metadonbehandling dersom ikkje alle brikkene er på plass.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg vil gjerne ta det siste fyrst. Eg har merka meg begge desse problemstillingane som Oddbjørg Ausdal Starrfelt her kom inn på både i høve til Rogaland og andre fylke.

Når det gjeld avrusing, har departementet sett ned ei arbeidsgruppe som går igjennom behandlingstilbodet slik som det er i dag, både det behovet som er i forhold til dei tilboda som finst, kvaliteten på tiltaka, organiseringa av dei og finansieringssystema. To delrapportar er allerede sende på brei høyring. Representanten Alvheim har referert frå delar av ei høyringsfråsegn. Den tredje er snart klar for utsending.

Konklusjonane i desse rapportane vil, saman med høyringsfråsegnene, danna grunnlaget for vidare oppfølging overfor Stortinget om ulike tema. Når det gjeld avrusing og problema i samband med det som enkelte i dag peikar på, er det viktig å få til eit likt regelverk i alle fylke.

Når det gjeld tildeling av metadon og legane si plikt til å yta nødvendige helsetenester, ser vi no på dei mellombels kriteria. Ein måte å gjera det på er å fylgja det opp der, men i tillegg er det heilt klart at vi òg må styrkja samarbeidet ytterlegare mellom dei sentra som har eit ansvar, og den enkelte legen som òg må påta seg ansvar, slik at folk får oppfølging.

John I. Alvheim (Frp): Vi har nå fått en egen brukerforening for stoffmisbrukere – et tiltak som jeg tror kan få utrolig stor betydning i tiden fremover fordi vi nå har fått disse pasientene, disse menneskene, fram i lyset. Og jeg vil innledningsvis henstille til sosialministeren om at denne foreningen, i likhet med andre pasientforeninger, får den støtte de fortjener etter størrelsen.

Jeg skal få lov til å sitere følgende fra et dokument som er utgitt av denne foreningen:

«Da Buprenorfin er et mildere og mindre giftig virkestoff enn Metadon, blir det fra BrukerForeningens ståsted oppfattet som skremmende at man tvinger pasienter som fungerer utmerket med buprenorfin, til å gå over til metadon «fordi lovverket forlanger det». BrukerForeningen mener dette er et klart eksempel på en pasientgruppe som blir offer for et lovverk «som har overlevet seg selv».»

Og mitt spørsmål gjelder dette utprøvningsprosjektet som man nå skal etablere med Subutex. Det er så mye dokumentasjon både innenlands og utenlands på dette at man kunne starte behandlingen i morgen om det var vilje til det.

Vi hadde det samme problemet da vi startet metadonbehandling i prosjektet på Gaustad. Da hadde man i Sverige gitt denne behandlingen over flere år, men vi skulle på død og liv overprøve dette. Det resulterte i fire års venting før vi fikk den første pasienten under behandling. Hvor mange som hadde forlatt denne verden før den tid, vet ikke jeg, men det var mange!

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg møtte representantar for BrukerForeningen Tønsberg i farten må eg seia, ute i Vandrehallen i Stortinget i dag. Det er den kontakten eg har hatt med den foreninga så langt. Eg har merka meg representanten Alvheim si oppmoding.

Elles har eg brukt mykje av mi tid desse månadene som eg har vore sosialminister, i møte med både rusmiddelmissbrukarar og med behandlingstilbodet. Og er det noko som har vorte understreka for meg, er det at her finst det ikkje enkle løysingar. Om eit opplegg er vellukka for *ein* rusmiddelmissbrukar, er det ikkje sikkert at det let seg overføra til ein annan.

Når det gjeld buprenorfin, er det kjent for Stortinget frå før at vi var ei gruppe som besøkte ein klinikk i Frankrike som har erfaring med dette over tid. Det er ingen tvil om at buprenorfin der var til god hjelp for fleire rusmiddelmissbrukarar. Det er heller ingen tvil om at for å ha moglegheit til å lukkast trengst det tett oppfølging. Vi ynskjer no å setja i gang forsøk knytte både til MARIO i Oslo og Bergensklinikkene i Bergen. Men la meg understreka at tett oppfølging er her, etter mitt syn, ein føresetnad.

Sonja Irene Sjøli (H): Som jeg var inne på i mitt innlegg, har bruken av dette nye stoffet GHB økt betraktelig, og Oslo-politiet foretar nå ukentlig beslag av stoffet som man mener er det nye motedopet. Et GHB-dødsfall i fjor og flere spredte beslag før og etter årsskiftet gav en indikasjon på økt spredning. Og trenden er også kjent fra

andre land, der stoffet omsettes i miljøer med ungdom som bruker ecstasy. Men først de siste par månedene er det blitt gjort mange beslag i Oslo, og det kan indikere en betydelig økning i omsetningen av stoffet. Nå har vi også tydeligvis fått et nytt dødsfall, som jeg var inne på i mitt innlegg, og da viser jeg til Hege, som døde av en overdose i en leilighet i Oslo 20 mai.

Jeg har lyst til å gjenta mitt spørsmål til sosialministeren om hvorfor dette stoffet ikke står på listen over ulovlige stoffer. Hva vil sosialministeren foreta seg i forbindelse med de nye opplysningene som har kommet om dette stoffet?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: GHB er eitt av flere syntetiske stoff som er i omløp. Utviklinga går i retning av eit aukande tal på syntetiske stoff som kan misbrukast. Det er ingen tvil om at vi her får ei viktig utfordring i åra som kjem. I desse dagar gjeld det stoffet GHB, som er eit forholdsvis nytt stoff i misbruksammenheng. Eg deler representanten Sonja Sjølvistad vurderingar både i høve til oppslaget i Aftenposten og den oppfylginga som her er nødvendig.

Helsetilsynet har no dette stoffet til vurdering. Dei ser på moglegheita for å føra det opp på narkotikalista. Det er visse prosedyrar i samband med det, men Helsetilsynet har lovt at denne saka skal gjevast høg prioritet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid begrenset til 3 minutter.

Olav Gunnar Ballo (SV): I mitt forrige innlegg holdt jeg meg strengt til komiteens tilråding og mindretalls- og flertallsmerknader, men jeg vil nå i treminuttersinnlegget komme inn på SVs syn.

Det er slik at de fleste av de forslagene som er her, kan synes lite kontroversielle, med unntak av tre. Det gjelder de to forslagene knyttet til Subutex, og ikke minst gjelder det forslaget omkring sprøyterom. Jeg synes det er interessant når flertallet her, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, henviser til erfaringer med sprøyterom fra Frankfurt, som om de erfaringene skulle være entydig positive og at det skulle kunne ligge anbefalinger i det. Jeg vil sitere fra bladet Mot Rusgift, der man har behandlet alle de forslagene som er her i Stortinget i dag, og der man også refererer i forhold til bruken av sprøyterom. Det man sier der, er:

«Erfaringene fra den første sprøyterometableringen i Schielerstrasse i Frankfurt var slik at stoffsalg og annen kriminalitet kom helt ut av kontroll. For å få noenlunde kontroll med dette måtte man sette strenge grenser for hvor mange stoffbrukere som kunne oppholde seg der samtidig, og hvor lenge de kunne være der. Flertallet av injeksjonene hos sprøyteromsbrukerne settes derfor fortsatt utenfor sprøyterommene.

Det eksisterende sprøyteromstilbudet i Frankfurt benyttes i dag av 380–450 personer, dvs. 5–10 prosent av de injiserende stoffbrukerne. Sannsynligvis ville et

eller flere sprøyterom i Oslo kunne nå en tilsvarende marginal del av målgruppen.»

I det samme bladet refererer man i forhold til Helge Waal sin rapport fra han var i Frankrike, og erfaringer knyttet til bruken av buprenorfin, eller Subutex som flere her sier. Det synes jeg også er interessant. For når man hører på Alvheim i hans tilnærming til Subutex, er det som om man har en slags trylleformular her med bruken av det midlet, mens det man beskriver her i denne rapporten, er:

«I Frankrike blir det opplyst at 74 prosent av brukerne ved franske sprøytebusser injiserer Subutex. 45 prosent injiserte stoffet daglig og 33 prosent hadde kjøpt stoffet på det illegale markedet. Det er også rapportert overdosedødsfall med Subutex sannsynligvis i kombinasjon med andre stoffer. Det er bl.a. derfor vanskelig å se at Subutex skulle kunne utgjøre noe alternativ til stoffavhengige som står i kø for å få metadon.»

Det vil føre for langt her å komme inn på andre innvendinger i forhold til bruken av Subutex. Men det er helt åpenbart at innvendingene er betydelige, og at man i hvert fall må ha et regime knyttet til stoffet, som for metadon, men at metadon i det alt vesentlige vil kunne ha de fordelene som man er på jakt etter i forhold til Subutex, fordi det ville være lett å skjule. Man kan misbruke det, man kan oppløse det og man kan injisere det.

Jeg synes det er rart at forslagsstillerne ikke tar innover seg en del av så viktige argumenter, men i stedet prøver å presse gjennom at den bruken skal man ha i Norge ved siden av metadon.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg vil takka statsråden for svar på replikken, men eg er nok redd for at problema kanskje er noko større enn det ho gav inntrykk av, særleg når det gjeld dette med legane si rolle.

Men tilbake til saka. Trass i at representantar frå Arbeidarpartiet står bak dei fleste av forslaga i den saka som me handsamar no, vil eg i eit kort innlegg no mot slutten koma med nyanseringar og kritiske merknader på nokre punkt. Kanskje har eg eit noko gamaldags syn på korleis ein skal hjelpe narkomane. Eg er framleis i tvil om utviklinga i retning av å tilby stadig fleire folk former for vedlikehaldsdosar av narkotiske middel er bra, og om dette er den beste hjelpa eit samfunn kan tilby langtkomne narkomane.

Eg har, må eg seia, nokså motstridande støtta forsøk med metadonassistert behandling. Eg har støtta det berre for dei som har kome lengst, som har prøvd ulike former for omfattande behandling, og som har halde på lenge. Grunngevinga er god – dei narkomane skal få eit betre liv med metadon, og det kan hindra overdosedødsfall.

Men det er no på tide å sjekka ut om dette er tilfellet. Er metadonbehandling det siste alternativet, får desse klientane eit betre liv, er dei stort sett rusfrie, og dør færre av overdosar? Så vidt eg kan sjå, har iallfall talet på overdosedødsfall auka etter innføring av denne behandlinga. Det kan tenkjast at den auken ville ha vore større utan metadonassistert behandling. Men det kan òg vera at færre tek fatt på tung og omfattande behandling og satsar på

å få metadon etter kvart. Det kan òg vera at dei døyr i denne prosessen, t.d. i samband med tilbakefall. Eg veit ikkje, men eg vonar statsråden er interessert i å undersøkje samanhengane her nærare før ei eventuell omfattande utviding av tilbodet.

Når det gjeld buprenorfin, er eg meir enn nøgd med den framdrifta sosialministeren skisserer i sitt brev av 25. mars. Her må ein, etter mi vurdering, gå gradvis og sakte fram, og evaluera undervegs. Eg er i så måte glad for at Arbeidarpartiet ikkje finn å kunna stemma for forslag nr. 1, frå representanten Alvheim.

Narkomane og deira nære har ofte svært vanskelege liv, og så vel førebyggjande tiltak som behandling kan gjera det mogleg for dei å få det betre. Men om det er noko eg har lært i mange års arbeid med bl.a. narkomane, er det at det sjeldan finst enkle svar på kompliserte og samansette spørsmål. Derfor må me ha eit stort spekter av tiltak for å hjelpa flest mogleg.

Reidun Gravdahl (A): Jeg tror alle er bekymret over den utviklingen vi har sett, med stadig flere langtkomne rusmisbrukere og med svært mange overdosedødsfall forrige år. Vi må derfor justere kursen og satse mer offensivt på tiltak som letter livssituasjonen for dem som har utviklet narkomani. Det må handlekraft til, og vi må være åpne for nye virkemidler som kan redde liv.

Det har vært nyrekruttering til harde stoffmiljøer i landet vårt. Dessuten har problemet spredt seg sterkt utover i distriktene. Det må satses på landsomfattende metadonprosjekt, og også de nye behandlingsmulighetene, så som buprenorfin, kan være aktuelle for tunge rusmisbrukere.

Det er nær sammenheng mellom utøvelse av vold og bruk av rusmidler. Voldshandlingene begås ofte i ruset tilstand. Vi vet også at mange rusmisbrukere begår kriminelle handlinger for å finansiere sitt rusmisbruk. Vi må derfor finne tiltak som kan gi langtkomne rusmisbrukere et verdig liv, en livskvalitet som gir dem kraft og pågangsmot til å bekjempe sin avhengighet og til å tilpasse seg det samfunnet vi alle lever i. Det må være bredde i tilbudene, slik at man har en mulighet til å hjelpe både tunge og lettere rusmisbrukere. Nettopp derfor må vi heller ikke glemme de forebyggende tiltakene.

Tverretatlig organisering lokalt, samarbeid mellom politi, skole, PP-tjeneste og barnevern er svært viktig. Skolehelsetjenesten må bli sentral i forebyggende og sosialt arbeid blant barn og unge.

Jeg tror mange foreldre har god kompetanse og er gode støttespillere for sine barn. Men man tror gjerne det beste, og er ikke alltid nok på vakt før det er for sent. Opplysningsarbeid er derfor viktig, og ikke minst satsing på kulturtilbud som forebyggende tiltak. Vi må ikke bare satse på reparering, men ha et bredt spekter av tilbud som kan gi en meningsfull fritid for utsatte grupper. Bare å ha tanke for de langtkomne misbrukerne og tiltak for dem er kortsiktig tenkning.

Barn og unge må settes i stand til å mestre livet sitt. De må få tilbud om fritidsaktiviteter de har lyst til å være med på, og de må få hjelp til å klare de store utfordringene de møter i skole og blant venner. Konfliktløsning, kon-

takt mellom ungdom, hjem og barnevern, botilbud for dem som har kommet i alvorlig konflikt med foreldrene, døgntilbud, nettverk, utekontakter og støttekontakter må bli satsingsområder.

Vi må vise omsorg før det er for sent.

Are Næss (KrF): Hvert eneste overdosedødsfall er en tragedie. Det skal vi ikke legge skjul på, og vi skal se alvorret i det. Men vi skal også, som tidligere talere har gjort oppmerksom på, registrere med glede den positive utvikling på dette området.

Nå er det slik at vi må ikke la antallet overdosedødsfall være det eneste og ikke engang det beste mål på kvaliteten av vår narkotikaomsorg. Vi må huske på, som det ofte blir hevdet, at narkotikamisbruk må betraktes som en sykdom. Da må vi også vurdere resultatene av vår behandling ut ifra dette, og se på den totale sykkelighet og dødelighet, slik som vi gjør når vi vurderer behandlingen av andre sykdommer. Da er det jo heldigvis slik at det relativt lave antall misbrukere i Norge indikerer at vi tross alt har hatt en relativt vellykket politikk på dette området, ikke god nok, men likevel relativt vellykket.

Jeg skal ikke repetere representanten Ballos motforestillinger mot buprenorfin og sprøyterom, men bare kort peke på at når det refereres til Frankrike, er det jo slik at fallet i overdosedødsfall i Frankrike kom før bruprenorfin ble tatt i bruk. Og når det refereres til livreddende sprøyterom i Frankfurt, er det også her slik at sprøyterommene kom *etter* andre tiltak som førte til et redusert antall overdosedødsfall. Vi må altså ikke la overdosedødsfallene alene styre narkotikapolitikken, vi må ikke tro at buprenorfin, metadon eller sprøyterom er de enkle løsningene.

Så vil jeg advare mot Fremskrittspartiets forslag nr. 1. Vi har et godt system, og vi har kompetente institusjoner til å vurdere godkjenning av medikamenter i Norge. Stortinget er ikke en slik institusjon.

Fremskrittspartiets stortingsrepresentanter har tidligere i dag villet overta oppgaver knyttet til fylkesting og regionale helseutvalg. Nå vil man også overta oppgaver for legemiddelkontrollen. Jeg noterer at Fremskrittspartiets stortingsrepresentanter har stor tro på egen kompetanse, men jeg vil advare mot å forskrive medikamenter fra Stortingets talerstol, det være seg på blå eller hvit resept.

John I. Alvheim (Frp): Det kan hende at Fremskrittspartiets representanter faktisk har bedre forstand på dette enn det en professor i medisin har!

Så fikk vi en forklaring på hvorfor Arbeiderpartiet vil stemme ned det forslaget jeg har fremmet: Det er uenighet i Arbeiderpartiets gruppe. Det har jeg stor forståelse for. Men hvorfor ikke si at det er grunnen? Hvorfor ikke være ærlig? Jeg tror det viktigste vi kan gjøre, og som vi kanskje har gjort – i hvert fall kommet i gang med – er å heve rusmisbrukernes status som mennesker. Vi må fjerne stempelet klienter, sosialklienter, lasaroner og kriminelle fullt ut. Det er mennesker, og det er faktisk syke mennesker vi snakker om her. Derfor bør helsevesenet ta

et langt større ansvar enn det som hittil har skjedd. Det er mitt anliggende.

Vi er alle enige om at vi ikke griper til medikamentell behandling først. Det gjøres etter at andre behandlingstilbud er prøvd. Men når det gjelder en heroinmisbruker, er det ikke grunn til å vente i ti år før vi setter inn behandling. I all annen medisin er det slik at jo tidligere man kommer til med behandling, jo bedre blir effekten.

Så til representanten Sonja Sjøli, som sier at medikamentell behandling ikke må være noe alternativ. Nei, det skal ikke være det. Men hvis vi unnlater å bruke medikamenter her, så kan alternativet faktisk være døden.

Einar Olav Skogholt (A): Når det gjelder det framlagte forslaget fra Fremskrittspartiet, er jeg ikke lite overrasket og skuffet over representanten Alvheims uttalelse om at Arbeiderpartiets argument for å stemme imot var lite troverdig, da vi var sammen om en sterk merknad om dette. Jo visst er vi sammen om denne sterke merknaden om utskrivning av buprenorfin.

Jeg vil også få gjenta følgende fra mitt hovedinnlegg hva angår utskrivning av buprenorfin:

«På vegne av alle tunge misbrukere som ønsker et alternativ til heroinmisbruken, ber komiteflertallet statsråden bidra til at denne muligheten blir en snarlig realitet.»

I Arbeiderpartiet går vi ikke tilbake på noe vi mener, men vi holder oss til avtaler som er inngått i komiteen. Det er ikke korrekt det representanten Alvheim sa i sitt siste innlegg, at splid i Arbeiderpartiets gruppe skulle være årsaken til at vi ikke ville slutte oss til forslag nr. 1. Men har vi lagt et løp i komiteen om hvordan vi skal håndtere sakene, står vi for det.

Representanten Ola Gløtvold refererte til merknaden fra komiteflertallet om at vi hadde ført en narkotikapolitikk som ikke hadde vist gode nok resultater i Norge. Jeg er meget overrasket over at komitemindretallet ikke er enig med flertallet i at vi ikke har lyktes godt nok på dette området. Hadde mindretallet ment det, regner jeg med at man ville ha sluttet seg til en slik merknad.

Videre er representanten Gløtvold overrasket over at det i 1999 kommer forslag som ikke ble tatt opp våren 1997. Jeg er meget imponert over den offensive holdningen Stortinget hadde under behandlingen av narkotikameldingen i mai 1997, der det bl.a. ble vedtatt, mot stemmene til Senterpartiet, å åpne for metadonassistert behandling for dem som fyller kriteriene. Også innenfor dette området skjer forandringene raskt. Det kommer nye behandlingstiltak, nye medikamenter osv. Derfor er det ikke noe merkelig at det nå kommer forslag som ikke var oppe til behandling i 1997.

I likhet med flere talere er jeg glad for at statsråden er positiv til utradisjonelle grep for utprøving av nye behandlingssopplegg, nye medikamenter osv. Arbeiderpartiets representanter vil i likhet med Høyres representanter forvente at Regjeringen raskest mulig følger opp de forslag som er fremmet i Innst. S. nr. 215. Det var vel også en av årsakene til at en enstemmig komite valgte å følge anmodningen fra statsråden, nemlig å oversende forsla-

gene uten realitetsbehandling. Jeg er glad for at statsråden bekrefter at hun vil følge opp forslagene som nå er oversendt, raskest mulig.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Etter møtet mitt den 13. april med dei 11 kommunane med flest overdosedødsfall i 1998 er til saman 12 kommunar no tildelte midlar for å styrkja helsetenestetilbodet.

Eg føler behov for å understreka at lågterskel-helsetenestetilbod må integrerast i det ordinære helsevesenet, slik at det ikkje utviklar seg ei særomsorg på dette området.

Eg føler òg behov for å peika på at representanten Oddbjørg Ausdal Starrfelt reiser ei viktig problemstilling: Kva med legane sine ulike engasjement? Det er ei utfordring dei prioriteringane som blir gjorde i den enkelte kommune og blant helsepersonellet, og vi er glade for at alle desse tolv tilboda kan fortelja at dei har helsepersonell på plass.

Så til debatten om sprøyterom. Eg er nyleg gjort merksam på at FN sitt narkotikakontrollråd den 18. mai i år i eit brev til den danske helseministeren har gjort det heilt klårt at etablering av sprøyterom vil vera i strid med dei internasjonale narkotikakontrollkonvensjonane, som òg Noreg har ratifisert og er folkerettsleg forplikta til å fylgja. Det er noko vi må ta med i dei vurderingane som no skal gjerast. Det er òg noko som for oss må innebera eit forsterka engasjement for andre alternativ enn sprøyterom.

Fagrådet innan Rusvernet er vikt spesieell merksemd. Eg ynskjer å understreka at eg vil leggja vekt på eit godt samarbeid med Fagrådet. Eg synest òg det er på sin plass å lyfta fram dei regionale kompetansesentra innan rusfeltet og den viktige rolla dei har innan det førebyggjande arbeidet, samstundes som dei har spisskompetanse på område som t.d. yngre rusmisbrukarar, kvinnelege misbrukarar, medikamentavhengige, arbeidsliv og rusmiddelmissbruk, familiearbeid og rus og psykiatri. Dei har som særskilde oppgåver å gje etterutdanningstilbod til kommunane og å utvikla spisskompetanseområda vidare. Dei er organiserte i eit noregsnett, og det er for departementet eit svært viktig fagleg rådgjevande organ.

Så vil eg seia til slutt at eg er glad for det breie engasjementet som er i Stortinget for å styrkja det førebyggjande arbeidet. Det er ikkje minst nødvendig for å hindra ny rekruttering. Debatten i dag har òg vist at det ikkje er nokon lett veg for den som vil ut av sitt rusmiddelmissbruk.

Ola D. Gløtvold (Sp): La meg først svare på det som representanten Skogholt var inne på. Jeg sa at jeg synes det er greit at en har kommet til den erkjennelse at vi ikke har en god nok narkotikapolitikk og ikke har hatt det fram til dags dato. Framstillingen har ofte gått i retning av at overdosedødsfall og andre problemer innen narkotikapolitikken er noe som har skjedd de siste årene, og at det har vært et akuttfenomen nå. Så det synes jeg er en selverkjennelse.

Så til Innst. S. nr. 184 for 1996-97 og narkotikamel-dingen, som ble behandlet for to år siden. Det er ikke rik-

tig som representanten Skogholt sier, at vi ikke var med på metadonprosjektet. Jeg kan gjerne sitere fra innstillingen, hvor Senterpartiets og Sosialistisk Venstrepartis medlemmer «mener det er riktig med en utvidelse av tilbudet om metadon», men vi har «strengte kriterier» for dette: Det skal være for de mest slitne og de som har kommet opp i en viss alder.

Så litt til det jeg ikke fikk avsluttet innlegget mitt med. Jeg viste til en del av de forslag og utspill som Fremskrittspartiet har kommet med, bl.a. at man vil reise en debatt rundt spørsmålet om hvorvidt kriminalisering av unge brukere av stoff har den avskrekkende virkning som nåværende politikk legger opp til. Hva er alternativet, vil jeg spørre Fremskrittspartiet om. Mener man at man ikke lenger skal kriminalisere bruk av narkotika? Ser vi her en utvikling i retning av en mer liberal holdning til narkotiske stoffer og en løsning på rusproblemer i retning av mer ensidig medikamentell behandling, vil vi i Senterpartiet i så fall sterkt beklage det. Det synes som om sentrumspartiene befinner seg i midten også i narkotikapolitikken, mellom SV på den ene siden og Fremskrittspartiet/Arbeiderpartiet på den andre.

Vi synes behandlingen i komiteen har vært avklarende på en del områder, og vi forutsetter at Regjeringen kommer tilbake med tiltak som vil bidra til redusert rusmiddelbruk og til nedgang i antall overdosedødsfall. Men det er viktig å stille noen veldig sentrale spørsmål her: Hvorfor har vi denne utviklingen? Er det en fare for at vi ser for lett vint på det i dag også? Burde vi hatt en debatt hvor spørsmålet ble stilt: Hvorfor blir det slik? Hvorfor er livet så kipt for en del? Hva er det som er årsaken til det?

Fremskrittspartiet sier at misbrukere er «syke», og at misbruk er sykdom. En tidligere helseminister yndet å snakke om at fattigdom er all sykdoms mor. Er det slik at samfunnet har blitt så fattig at vi har fått sykdommen rusmiddelmisbruk? Og i tilfelle, hva må vi gjøre med samfunnet da? Enkeltmenneskets situasjon – familie og samfunnsutvikling – skal vi sette det mer i sentrum enn bare å snakke om medikamentell behandling, som vi ofte gjør her?

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg føler bare behov for å si etter innlegget til representanten Gløtvold angående merknaden som går på hvorvidt man skal kriminalisere eller avkriminalisere unge misbrukere – og jeg tror at jeg her også snakker for i hvert fall en del av Arbeiderpartiets representanter, i tillegg til Fremskrittspartiets – at merknaden ikke er ment i retning av noen som helst legalisering, bare så det er helt klinkende klart. Men en ting er vi nødt til å gjøre, og det er å stille visse spørsmål ved den politikken som vi har ført på dette området. Det er den debatten man er nødt til å skape.

Magnhild Meltveit Kleppa: Heilt til slutt frå mi side eit svar i forhold til komiteens leiar og det han nemnde om at arbeidsgruppa som er nedsett, verken er fagleg godt samansett eller har fått tid nok på oppdraget sitt. Eg går god for gruppa slik ho er sett saman. Den tida som denne gruppa har fått til rådvelde, er bevisst frå mi side

ut frå det utolmodet som eg har sjølv, og òg det utolmodet som Stortinget har målbore i forhold til å forsterka innsatsen. Eg ser no fram til dei høyringsutsegnene som er i ferd med å koma inn til departementet. To av delrapportane er altså sende på høyring, og den tredje er klar til høyringsutsending om nokre få dagar. Eg både trur og håpar at det materialet vil vera svært nyttig i det vidare arbeidet med dei ulike sidene ved rusmiddelproblematikken. Det vil òg dei 13 forslaga som Stortinget i dag har behandla, vera.

G u n n a r B r e i m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9. (Votering, se side 4056)

S a k n r . 1 0

Innstilling frå sosialkomiteen om endringar i statsbudsjettet for 1999 som følgje av takstoppgjera for legar, psykologar og fysioterapeutar m.v. (Innst. S. nr. 228 (1998-99), jf. St.prp. nr. 86 (1998-99))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 4056)

S a k n r . 1 1

Innstilling frå sosialkomiteen om trygdeoppgjeret 1999 (Innst. S. nr. 235 (1998-99), jf. St.prp. nr. 78 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Harald T. Nesvik (Frp) (ordfører for saken): I forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 243 for 1997-98, om trygdeoppgjøret, fattet Stortinget følgende vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen sammen med organisasjonene drøfte prosedyrer for regulering av grunnbeløpet i folketrygden. Det er særlig viktig å få avklart hvilken rolle Det tekniske beregningsutvalget skal ha, og hvordan avviket mellom forventet og faktisk inntekts-

utvikling for yrkesaktive skal forstås og brukes i arbeidet med å regulere folketrygdens grunnbeløp.»

Komiteen viser til at disse drøftingene er gjennomført i møter avholdt 27. januar, 11. februar og 9. mars 1999.

Komiteen viser videre til at selve drøftingsmøtene om reguleringen av selve grunnbeløpet foregikk 11. og 12. mai. Det viste seg tidlig at det var stor avstand mellom partene, og bruddet var tidlig et faktum. Organisasjonenes krav var en økning i grunnbeløpet på 2 200 kr, mens tilbudet fra Regjeringen var en økning på 1 580 kr – fra 1. mai 1999. Komiteens flertall, bestående av regjeringspartiene, Høyre og Arbeiderpartiet, har valgt å legge seg på Regjeringens nivå når det gjelder økningen i grunnbeløpet. Sosialistisk Venstreparti legger seg på en økning i grunnbeløpet slik at dette blir på 47 290 kr fra 1. mai 1999. Dette vil fange opp siste års etterslep.

Fremskrittspartiet har valgt å ta organisasjonenes bekymring for utviklingen av grunnbeløpet de siste årene på alvor. Det er en kjensgjerning at grunnbeløpet over en rekke år er blitt underregulert sett i forhold til lønnsutviklingen for den gruppen som retningslinjene legger opp til at en skal sammenligne med. Det er faktisk slik at en kun én gang etter 1983 ikke har hatt en – bevisst eller ubevisst – underregulering av grunnbeløpet. Det var i 1989. Det er det eneste året en har fått en positiv utvikling, og da på 0,2 pst. Dette viser at flertallet i Stortinget ikke har ønsket en utvikling av grunnbeløpet på linje med lønnsutviklingen for yrkesaktive.

Denne utviklingen de siste år viser med all tydelighet at Arbeiderpartiet ikke har noen grunn til å kritisere dagens regjering for en underregulering av grunnbeløpet, siden Arbeiderpartiet, da det var i regjeringsposisjon, stod for den samme skjeve inntektsutviklingen som dagens regjering står for. Jeg vil bare minne om at da minstepensjonen økte med 1 000 kr pr. måned, var dette noe Arbeiderpartiet i utgangspunktet ikke ønsket. Ja, det var faktisk så galt at Arbeiderpartiets leder i debatten da lanseringen med tusenlappen kom, var så frimodig at han uttrykte det slik at tusenlappen til minstepensjonistene var «kvalmende».

Fremskrittspartiet legger i dag fram forslag om at grunnbeløpet økes med 2 200 kr, slik at etterslepet de siste to årene blir fanget opp. Fremskrittspartiet er meget bekymret over at grunnbeløpet har blitt underregulert over så mange år, og velger nå å gjøre noe med de to siste års etterslep, men samtidig sørge for å endre de retningslinjene som er lagt for selve trygdeoppjøret. Fremskrittspartiet er overrasket over at de andre partiene sier i merknadsform at de er bekymret over den underreguleringen som har funnet sted, men allikevel velger ikke å gjøre noe. Jeg må si at det undrer meg at disse partiene som er så bekymret over utviklingen av grunnbeløpet, løper fra sitt ansvar som politikere, når de har anledning til å gjøre noe med det de er bekymret for. Dette er et klart eksempel på ansvarsfraskrivelse. Organisasjonene skriver i sitt brev til sosialkomiteen av 4. juni 1999 følgende:

«Organisasjonene mener at den grunnleggende årsaken til at underreguleringen av grunnbeløpet har kunnet pågå i så mange år, er at Stortingets retningslin-

jer mangler klare bestemmelser for hva som skal skje når underregulering oppstår.»

Dette er noe som Fremskrittspartiet støtter 100 pst., og vi legger også fram et forslag til endringer i retningslinjene slik at en vil kunne få en ønsket utvikling i grunnbeløpet. Fremskrittspartiet fremmer derfor et forslag som går ut på å endre disse retningslinjene slik at de blir i tråd med ønsket om å sikre at utviklingen i grunnbeløpet er lik utviklingen for yrkesaktive, og ikke bare «om lag», slik dagens retningslinjer tilsier.

Fremskrittspartiet fremmer også forslag om at dersom lønnsutviklingen viser seg å bli en annen enn det som er lagt til grunn ved forrige regulering av grunnbeløpet, skal dette reguleres før årets regulering starter. Disse forslag fikk kun støtte fra Sosialistisk Venstreparti i innstillingen. Jeg må dessverre si at det ikke var uventet at Arbeiderpartiet og Høyre ikke støttet disse forslagene, men bare kommer med en variant av et forslag som viser at disse partiene ikke ønsker å ta belastningen med å endre retningslinjene her og nå. De kommer isteden med følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til nye retningslinjer for regulering av grunnbeløpet slik at de trygdede får en lønnsutvikling om lag på linje med de lønnstakerne det er naturlig å sammenligne med.»

Nok en gang blir altså ordet «om lag», som har skapt så store problemer tidligere, brukt.

Det må være på sin plass å si at dette forslaget ikke innebærer noe som helst, da det er dette som allerede står i dagens retningslinjer. Det eneste nye som fremkommer i Arbeiderpartiets og Høyres forslag, er å be Regjeringen vurdere muligheten for å indeksregulere grunnbeløpet.

Fremskrittspartiet har som standpunkt at dersom en ønsker å foreta endringer, gjør en dette når en har mulighet til det. I dette tilfellet er det nå man har mulighet til å endre Stortingets retningslinjer for trygdeoppjøret. Fremskrittspartiet legger derfor fram sine endringsforslag slik at retningslinjene blir i tråd med ønsket om lik utvikling mellom grunnbeløpet og lønnsutviklingen for yrkesaktive. Fremskrittspartiet gjør slik som vi pleier, og handler når det er behov for handling, og ikke som Arbeiderpartiet og Høyre i denne saken, nemlig å snakke varmt om intensjoner, men la være å handle i tråd med disse. Fremskrittspartiet står for sine lovnader overfor de trygdede. Jeg tar herved opp det forslag som Fremskrittspartiet står alene om, og det vi står sammen med andre om.

Avslutningsvis vil jeg si at dersom Fremskrittspartiets forslag faller, vil Fremskrittspartiet subsidiært stemme for Sosialistisk Venstrepartis forslag om økning i grunnbeløpet, slik at i hvert fall ett års etterslep blir fanget opp. Når det gjelder selve forslaget til retningslinjer, vil ikke Fremskrittspartiet, dersom Fremskrittspartiets forslag faller, gå inn for regjeringspartienes forslag om å vurdere det, men vil da subsidiært støtte komiteens tilråding, for det ligger i hvert fall én positiv ting i den, nemlig å indeksregulere grunnbeløpet.

Presidenten: Harald T. Nesvik har tatt opp de forslag han refererte til.

Britt Hildeng (A): Grunnbeløpet og reguleringen av dette er kjernen i trygdeoppgjøret. Grunnbeløpet er det bærende element i de trygdedes inntektsutvikling, da de trygdedes inntektsnivå i stor utstrekning bestemmes gjennom denne reguleringen.

Det er en uttalt målsetting at de trygdede bør ha en inntektsutvikling på linje med de yrkesaktive som omfattes av de kollektive tarifforhandlingene. I fjor endte trygdeoppgjøret med brudd i forhandlingene. Det samme skjedde i år. I likhet med i fjor er bakgrunnen for bruddet manglende kompensasjon for avviket mellom forventet og faktisk inntektsutvikling for yrkesaktive de senere år, noe som gir seg utslag i en fortsatt underregulering av grunnbeløpet.

Organisasjonene hevdet i år som i fjor at Regjeringen ikke hadde vist noen forståelse eller villighet til å ta hensyn til etterslepet i grunnbeløpet. Under høringene hevdet organisasjonene at den manglende vilje fra Regjeringens side til å gå inn i disse diskusjonene, innebar en holdningsendring i forhold til tidligere regjeringer, og at det var det som i fjor førte til at organisasjonene brøt drøftingene.

Det skal imidlertid påpekes at det også i tidligere år har vært en viss underregulering av grunnbeløpet, men det har i hvert fall vært en aksept fra tidligere regjeringer av at både historisk og fremtidig lønnsutvikling skal være med i reguleringen av grunnbeløpet, selv om en har vært uenig i forhold til hva størrelsen skal være.

Underregulering av grunnbeløpet er ikke av ny dato, men har en lang historie. Spesielt ble dette påtaket den tiden trygdeoppgjøret ikke bare omhandlet regulering av grunnbeløpet, men da også særtilllegg, botillegg og andre overføringer og ordninger som hadde betydning for pensjonistenes disponible inntekt, var en del av det totale oppgjør.

Det var nettopp erfaringene fra dette som gjorde at grunnbeløpet ble underregulert som følge av at andre ytelser, særtilllegg, botilskudd osv., ble oppjustert. Over tid fikk dette særlig følger for brorparten av de trygdede. Det vil si at de med opptjent tilleggspensjon fikk en dårligere inntektsutvikling enn lønnstakere.

For å sikre intensjonen i folketrygdens konstruksjon, slik den bl.a. kommer til uttrykk gjennom tilleggspensjonen, endret Stortinget i 1991 retningslinjene for regulering av grunnbeløpet. Det innebar at en isolerte forhandlingene om grunnbeløpet, mens de øvrige ytelsene ble en del av budsjettbehandlingen i Stortinget. De retningslinjene som Regjeringen i dag skal forholde seg til ved regulering av grunnbeløpet, bygger på prinsippet om parallelitet i grunnbeløp og lønnsutvikling.

Trygdeoppgjøret i fjor ble i praksis, slik jeg ser det, en tilbakevending til situasjonen før de nye retningslinjene. De totale overføringene til de trygdede var store, bl.a. gjennom kraftig økning i minstepensjonene, men denne økningen måtte de øvrige pensjonister og trygdede betale ved en forholdsvis kraftig underregulering av grunnbeløpet.

En stadig underregulering av G samtidig med forholdsvis større økninger i minstepensjonene gjør at vi stadig kommer nærmere en flat pensjonsordning. Ver-

diforringingen av grunnbeløpet i forhold til lønnsutviklingen samt utviklingen mot en flat pensjonsordning gjør at folketrygden lett kan komme til å miste sin legitimitet ved at folk søker andre ordninger som kan sikre dem mot for stort inntekts- eller levestandardsfall ved overgang fra yrkesaktivitet til pensjonisttilværelse.

Dersom en ønsker at folketrygden fortsatt skal være hjørnesteinen i vårt velferdssystem, hvilket vi gjør, må vi på en strukturell måte sikre grunnbeløpets utvikling. Dette var bakgrunnen for et enstemmig stortingsvedtak i fjor, der en bad Regjeringen sammen med organisasjonene å drøfte prosedyrer for regulering av grunnbeløpet i folketrygden og få avklart hvilken rolle Det tekniske beregningsutvalget skal ha, og hvordan avviket mellom forventet og faktisk inntektsutvikling for yrkesaktive skal forstås og brukes i arbeidet med å regulere folketrygdens grunnbeløp.

Komiteens flertall, alle uten regjeringspartiene, konstaterer at Regjeringen bare delvis har fulgt opp Stortingets vedtak, og flertallet anser ikke at siste del av vedtaket om hvordan avvik skal brukes i arbeidet med å regulere folketrygdens grunnbeløp, er fulgt opp.

På denne bakgrunn og ut fra behovet for mer forutsigbarhet for fremtidig inntektsutvikling for de trygdede har komiteens flertall funnet det riktig å be om at Stortinget i god tid før neste trygdeoppgjør får seg forelagt forslag til nye retningslinjer for regulering av trygdeoppgjøret, og at en i den forbindelse også får vurdert muligheten for å ta i bruk indeksregulering i forbindelse med oppgjøret.

Arbeiderpartiet ser med bekymring på den underregulering som også har funnet sted ved dette trygdeoppgjøret, og at reguleringen av grunnbeløpet ensidig er knyttet opp til forventet lønnsvekst uten hensyntagen til de trygdedes etterslep. Arbeiderpartiet vil understreke at trygdeoppgjøret baserer seg på drøftinger mellom organisasjonene og Regjeringen, og at det er en del av arbeidsdelingen. Dermed må ansvaret fra statens side hvile på Regjeringen. Ut fra den arbeidsdeling som er mellom storting og regjering, finner vi det vanskelig å skulle gå inn og diktere et forhandlingsoppgjør fra Stortingets side og således overta Regjeringens oppgave. Vi vil derfor stemme for det framlagte forslag til trygdeoppgjør.

Men samtidig ser vi det som nødvendig å få en strammere ramme for trygdeoppgjørene i framtiden. Derfor ber vi også om å få retningslinjer for trygdeoppgjøret, slik at en på en mer forutsigbar måte kan sikre at grunnbeløpet i framtiden utvikler seg på linje med lønnsutviklingen til lønnstakere som omfattes av de kollektive lønnsforhandlingene.

Jeg vil anbefale innstillingen slik den ligger fra flertallets side, og også flertallets innstilling til III, som Høyre og Arbeiderpartiet står bak.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Ved behandlingen av trygdeoppgjøret for 1998 i Stortinget ble det vedtatt å be partene drøfte prosedyrer for fastsetting av grunnbeløpet. Kristelig Folkeparti vil derfor uttrykke tilfredshet over at partene er kommet fram til enighet om prosedyrene i trygdeoppgjøret.

(Woie Duesund)

I trygdeoppgjøret for 1998 fikk minstepensjonistene og andre med lav folketrygd en kraftig økning av folketrygden. Minstepensjonen for enslige økte med 13,2 pst. fra 1997 til 1998, mens minstepensjonen for ektepar økte med 14,6 pst.

Det ble fra mange reist stor kritikk mot å øke minstepensjonen. Blant annet ble det påstått at det ikke ville bli noe igjen av tusenlappen. Undersøkelser som Statistisk sentralbyrå nå har gjort, viser at den økte inntekten til minstepensjonistene har vært god utjevningsspolitikk. Enslige minstepensjonister har i gjennomsnitt fått økt sine inntekter netto med 9 920 kr. 66 000 personer uten tilleggssinntekter utover pensjoner har fått økt sine inntekter med netto 12 000 kr.

Dersom man kun ser på grunnbeløpet, økte dette fra 1997 til 1998 med 5,75 pst., mens lønnsveksten var på 6,2 pst. Etter min mening må man ved et trygdeoppgjør se på totaliteten i oppgjøret, ikke kun grunnbeløpet.

Med den sterke veksten av særtillegget ble trygdeoppgjøret i 1998 tidenes beste trygdeoppgjør. En skal heller ikke glemme at prisstigningen kun var på 2,3 pst.

I sine merknader peker Arbeiderpartiet på at regjeringer ved tidligere trygdeoppgjør på 1990-tallet har vist forståelse for at både den historiske og forventede lønnsutviklingen må ha innvirkning på grunnbeløpet og reguleringen av dette.

Ved å se på tabell 4.1 i proposisjonen ser man at dette ikke stemmer. Jeg vil også sitere fra Norsk Pensjonistforbunds brev til komiteen:

«Stortingets retningslinjer for regulering av grunnbeløpet bygger på prinsippet om parallellitet i grunnbeløps- og lønnsutviklingen. Til tross for dette er grunnbeløpet blitt underregulert i alle trygdeoppgjør på 1990-tallet, selv om en har brukt retningslinjene for regulering av grunnbeløpet vedtatt av Stortinget av 23. mai 1991.»

I perioden 1993-1997 økte grunnbeløpet med 3,2 pst, mens lønnsveksten var gjennomsnittlig på 3,6 pst. Jeg vil peke på at i denne perioden var det en arbeiderpartiregjeri-
ning som hadde ansvar for trygdeoppgjøret.

I revidert nasjonalbudsjett for 1999 er det lagt opp til en lønnsvekst fra 1998 til 1999 på 4,5 pst. for alle grupper under ett. Staten la under drøftingene av trygdeoppgjøret fram forslag om å øke grunnbeløpet med 1 580 kr fra 45 370 kr til 46 950 kr fra 1. mai 1999. Dette innebærer en økning av gjennomsnittlig grunnbeløp fra 1998 til 1999 på 4,52 pst. Minstepensjonen vil fra 1998 til 1999 øke med 7,6 pst. for enslige og 8,1 pst. for gifte. Forslaget til årets trygdeoppgjør er derfor på lik linje med andre lønnsstakere, samtidig som minstepensjonen som følge av fjorårets trygdeoppgjør får en noe sterkere vekst. Kristelig Folkeparti støtter Regjeringens forslag om å heve grunnbeløpet med 1 580 kr til 46 950 kr fra 1. mai i år.

Det har vært en diskusjon i komiteen om å se på behovet for nye retningslinjer for regulering av grunnbeløpet for å oppnå bedre samsvar mellom utviklingen av grunnbeløpet og inntektsutviklingen for lønnsstakere det er naturlig å sammenligne seg med. Jeg tar herved opp forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Jeg vil til slutt understreke at det er viktig at folketrygden gir en økonomisk sikkerhet for alle i alderdommen. Jeg er glad for at undersøkelser viser at den økte minstepensjonen har hatt god utjevningseffekt. Ikke minst er dette viktig for de mange eldre kvinner som har nedlagt et stort ulønnet arbeid i hjem og organisasjonsliv.

Presidenten: Åse Gunhild Woie Duesund har tatt opp det forslag hun refererte til.

Annelise Høegh (H): Som det har fremgått av innlegg fra tidligere talere, er det slik at Høyre støtter Regjeringens forslag til trygdeoppgjør også i år. Vi har for vane å gjøre det, selv om vi ikke er like fornøyd med alle trygdeoppgjør. Men det er Regjeringens ansvar og Regjeringens oppgave å få trygdeoppgjøret i havn, og derfor bør Stortinget være meget tilbakeholdt med å spille rollen som overdommer, for da blir det ikke lett å føre drøftinger, hverken på dette eller på andre områder. Det betyr ikke at ikke Stortinget har rett og plikt til å gå inn og endre også på et trygdeoppgjør. Men etter mitt syn skal det altså svært mye til før man gjør det, for da tar Stortinget over en oppgave som med god grunn er lagt til Regjeringen.

Men Høyre har forståelse for at organisasjonene har reagert ikke bare på denne regjeringens underregulering av G – det tror jeg vi gjør klokt i å innrømme noen og hver av oss som har sittet i regjering – men selvfølgelig har de også reagert på tidligere regjeringers underregulering av G. Underregulering av G-en underminerer hovedideen med hele folketrygden, nemlig for det første, som flere har vært inne på, at den både skal ivareta den såkalte standardsikringen, altså at man skal være sikret at overgangen fra yrkesaktivitet til pensjonisttilværelse ikke blir for brå – man skal ha mulighet til å opprettholde omtrent den standarden og det livet man har vent seg til. Det er den ene oppgaven.

Den andre oppgaven er å være omfordelende. Folketrygden er ingen vanlig forsikringsordning, men den ivaretar begge hensynene, både et visst forsikringsaspekt og en omfordeling, en ivaretakelse av de grupper som av ulike grunner ikke har hatt anledning til eller mulighet til å ha inntektsgivende arbeid. Men etter hvert blir det jo stadig færre, heldigvis, som ikke tjener opp tilleggspensjon. Det eneste problemet er at ingen vil være minstepensjonister, men alle vil øke minstepensjonen, og de to ønskene er det ikke så lett å forene. Det har sine sider. Den siste økningen av minstepensjonene utover det en med rimelighet kunne forvente, viser også at det skaper problemer, det skaper en følelse av urettferdighet hos alle dem som har vært i arbeidslivet, og som kanskje har hatt både ubetalte omsorgsoppgaver og et yrkesliv utenfor hjemmet. Det virker urettferdig for dem at de ikke skal sitte igjen med noe mer enn dem som ikke har hatt denne typen dobbeltliv. Derfor er det viktig, tror jeg, at vi nå innser at så mange får rett til tilleggspensjon at man må tenke seg meget nøye om hva som skjer dersom man fortsetter med å øke pensjonene mest gjennom særtillegget, og ikke gjennom en regulering av G.

Det er viktig for Høyre å sikre pensjonene og pensjonistenes levekår, og det er derfor vi ser med bekymring på den utviklingen som har vært i flere år, at pensjonistene får en svakere utvikling i sine inntekter enn utviklingen i lønnsveksten for de gruppene det er naturlig å sammenlikne med. Det er altså derfor vi er med på å advare mot underreguleringen av G-en, som, kombinert med de store økningene av særtillegget, faktisk svekker verdien av opptjente rettigheter. Det betyr at vi ikke bare svekker verdien av opptjente rettigheter, det betyr også at vi svekker tilliten til folketrygden og det systemet som den er og har vært siden den ble innført i 1967.

Det Høyre ser positivt på, er at stadig flere ser seg tjent med å spare til pensjon i private ordninger i tillegg til folketrygden fordi det er en gunstig form å spare på, det er nyttig for samfunnet, og det er nyttig for den enkelte. Men vi ønsker altså å beholde en offentlig pensjonsordning som ivaretar disse to hensynene jeg var inne på i sted.

Vi mener det nå er viktig å prøve å komme over i et system der vi finner en mer forutsigbar måte å regulere grunnbeløpet på. Det er bakgrunnen for at vi står sammen med Arbeiderpartiet og danner et flertall for å be Regjeringen – pålegge Regjeringen – å komme tilbake med forslag til nye retningslinjer for regulering av grunnbeløpet, og også vurdere mulighetene for å indeksregulere G-en.

Greier man å finne frem til et godt og hensiktsmessig system for indeksregulering av G-en, ja da har vi på en måte bundet oss til masten og vil kunne få et system som sikrer større forutsigbarhet og større trygghet for fremtidig pensjonsopptjening. Jeg tror alle vil ha nytte av at man slipper de årlige dragkampene om hva som er en rimelig økning fra ett år til et annet, hva som blir lønnsveksten, og hva som er den historiske lønnsveksten. Det vil alltid være rom for skjønn. Et visst skjønn må det nok alltid være, men kan vi finne frem til et system som i større grad fastlegger prinsippene, slik at vi – som jeg sa – binder oss selv til masten, tror jeg mye ville være vunnnet, og iallfall ville tryggheten for fremtidig pensjonsutbetaling være større og bedre enn i dag.

Olav Gunnar Ballo (SV): Det går tydelig fram av de papirene vi har mottatt fra organisasjonene, at det har funnet sted en underregulering av folketrygdens grunnbeløp gjennom en årrekke.

Jeg synes det er interessant å høre på betraktningene, spesielt fra Arbeiderpartiets Britt Hildeng når hun trekker fram at det i 1998 var en spesielt kraftig underregulering, betinget av at man fikk oppregulert grunnlaget for minstepensjonistene. For hvis det var en kraftig underregulering i 1998, hvor kraftig må ikke da den underreguleringen ha vært i 1997, i 1994, i 1993 og i 1991 – for den saks skyld i 1987 – alle sammen år da Arbeiderpartiet satt med regjeringsansvar, og hvor det til dels har vært betydelig større underregulering enn for fjoråret?

Uansett beklager SV at det har vært en underregulering gjennom mange år. Og når Stortinget får seg forelagt fra Regjeringen oppgjøret til godkjenning, ligger det en

reell politisk innflytelse i det, som man altså har full mulighet til å benytte seg av. Det ønsker SV å gjøre. Og her står vi sammen med Fremskrittspartiet, bortsett fra at SV ikke strekker seg så langt når det gjelder oppjusteringen. Vi mener at man får rette opp den skjevheten som fant sted i fjor, så står vi på 4,5 pst. i tillegg til det, og så får man gjennom forhandlinger senere prøve å rette opp gradvis i forhold til tidligere skjevheter. For det blir mye som da skal rettes opp, og man klarer ikke å ta alt under ett.

Jeg må si at det var en spesiell form for tungegymnastikk som her ble utøvd både fra Arbeiderpartiet og fra Høyre. For her fremmer man altså en form for kritikk overfor Regjeringen, mens man sier at man ikke kan gå inn og gjøre noe, for det vil man jo så nødvendig.

Hva som egentlig da blir grunnlaget for kritikken, er uvisst. Det virker jo en smule besynderlig. Spesielt besynderlig blir det når man så fremmer et forslag til nye retningslinjer, der man velger de samme formuleringer som står i dagens retningslinjer, med nøyaktig samme ordlyd, «om lag på linje med de lønnstakere» osv. Selv om man leser dette flere ganger, klarer man ikke å se at det nye forslaget innebærer noen som helst endringer i forhold til dagens ordning, og da vitner det jo mer om en form for tåkelegging av at man selv ikke går inn og tar det ansvaret som man skulle tatt for å oppregulere grunnbeløpet i folketrygden.

SV har som sagt fremmet sitt eget forslag, med en oppjustering på 1 920 kr av grunnbeløpet, som da tilsvare ettersteppet for 1998 pluss Regjeringens forslag for 1999. Og det forslaget vil vi fremme her.

Vi står ellers sammen med Fremskrittspartiet om en god del av merknadene, og har den samme typen betraktninger når det gjelder endring av retningslinjene, som naturligvis må bli mye mer presise. Der man må understreke at reguleringen skal skje på linje med, og ikke, som det sies her, «om lag på linje med», for ellers vil man ha nøyaktig den samme åpningen som man har i dag for at en videre underregulering finner sted år om annet, og så vil et stortingsflertall her sitte og toe sine hender samtidig som de tilsynelatende ønsker å kritisere Regjeringen.

Statsråd Laila Dåvøy: 1999 er et spesielt år inntektspolitisk sett. Utgangspunktet for årets inntektsoppgjør var at etter en rekke år med en moderat kostnadsutvikling var lønnsveksten i fjor om lag dobbelt så høy som hos handelspartnerne våre. Det var en vanlig oppfatning i samfunnet at en slik utvikling ikke kunne fortsette, og i samsvar med drøftingene på en inntektspolitisk konferanse før jul ble et utvalg til forberedelse av 1999-oppgjøret satt ned i januar. Både på konferansen og i utvalget deltok hovedorganisasjonene i arbeidslivet.

I utvalget, kalt Arntsen-utvalget, etter sin leder, var det enighet om at lønnsveksten i år burde begrenses til om lag 4 ½ pst., og at den fra og med neste år ikke bør være høyere enn hos handelspartnerne. Lønnsoppgjørene som så langt i år er gjennomført, har alle, uansett tidligere utvikling, lagt dette opplegget til grunn. Regjeringen

mener at også trygdeoppgjøret, som er nært knyttet opp til lønnsoppgjørene, bør baseres på det samme. Organisasjonene for pensjonistene var ikke enige i dette, og dermed ble det ikke enighet om årets oppgjør.

Men jeg vil gjerne berømme organisasjonene for den måten drøftingene, til tross for uenigheten, ble gjennomført på. Det var en god atmosfære, og drøftingene foregikk på en ryddig måte.

Med den spesielle bakgrunnen for oppgjørene i år bør det være større sikkerhet enn i tidligere år for at anslagene for lønnsveksten vil holde, slik at grunnbeløpet i år vil kunne holde tritt med lønningene.

Så til retningslinjene for reguleringen av grunnbeløpet og til Stortingets vedtak av 17. juni i fjor om prosedyre-drøftinger. Som det framgår av proposisjonen ble slike drøftinger med organisasjonene gjennomført i tre møter i vinter. På møtene ble det lagt fram materiale fra organisasjonene og fra staten. I protokollen fra drøftingene som følger som Vedlegg 2 til proposisjonen, er nedfelt de punktene som det ble enighet om. Det gjelder hvordan materialet fra Det tekniske beregningsutvalget skal brukes i trygdeoppgjøret, hva anslagene for lønnsveksten i reguleringsåret skal baseres på, og at Stortingets retningslinjer av 23. mai 1991 for regulering av grunnbeløpet fortsatt skal legges til grunn.

Det som det fra Stortingets vedtak ikke står noe om i selve protokollen, er hvordan eventuelle avvik mellom ventet og faktisk inntektsutvikling for yrkesaktive skal brukes og forstås ved reguleringen av grunnbeløpet. Det ble naturligvis drøftet.

Organisasjonene ønsket følgende tillegg til retningslinjene:

«Dersom lønnsutviklingen for yrkesaktive viser seg å ha blitt en annen enn den som ble lagt til grunn og protokollert ved forrige års regulering av grunnbeløpet, skal grunnbeløpet justeres for dette avviket før årets regulering tar til.»

Det ble ikke enighet om dette. I den omfordelte protokollen heter det at retningslinjene fra 1991 legges til grunn for drøftingene om trygdeoppgjøret.

Som det går fram av pkt. 5 i proposisjonen, inngår lønnsutviklingen foregående år naturlig nok også i Regjeringens grunnlag for vurdering av grunnbeløpsreguleringen. Sammen med utviklingen i grunnbeløpet i foregående år og anslagene for lønnsveksten i reguleringsåret, vil mulige avvik mellom ventet og faktisk lønnsvekst i foregående år være en del av vurderingsgrunnlaget.

Regjeringen ser det imidlertid ikke som naturlig å la reguleringen foregå i flere etapper. Vi mener at vurderingen, hvor flere forhold er med, bør føre fram til en samlet regulering av grunnbeløpet.

Jeg viser til at det også ved oppgjørene i tidligere år har vært lagt fram et samlet forslag til regulering av grunnbeløpet.

Jeg mener at Stortingets retningslinjer fra 1991 fortsatt gir et hensiktsmessig grunnlag for regulering av grunnbeløpet. Men jeg har selvsagt merket meg forslaget fra et flertall i komiteen om å be Regjeringen fremme forslag til nye retningslinjer, og at det forutsettes at saken

kommer tilbake til Stortinget i god tid før neste trygdeoppgjør starter. Blir forslaget vedtatt, skal jeg selvfølgelig følge det opp.

Til slutt vil jeg si meg tilfreds med at et flertall i sosialkomiteen slutter seg til Regjeringens forslag til regulering av grunnbeløpet og til de nødvendige bevilgninger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Britt Hildeng (A): I forbindelse med budsjettet og budsjettframlegget for 1999 forutsatte Regjeringen en underregulering av grunnbeløpet på 0,3 pst. Det er en budsjettpremiss som aldri er blitt endret på. Synes statsråden at en slik forskuttering av et kommende trygdeoppgjør er i tråd med intensjonene i retningslinjene for trygdeoppgjøret? Og er denne budsjettpremissen grunnen til at Regjeringen ved dette trygdeoppgjøret ikke hadde økonomiske rammer for at en kunne gå lenger med hensyn til å sikre den utviklingen og det etterslepet som en har hatt i reguleringen av grunnbeløpet dette år?

Statsråd Laila Dævøy: Det er et vanskelig spørsmål for denne statsråden å svare på, spørsmålet om underregulering på 0,3 pst. Jeg vil bare kunne vise til det vi har gjort i dette lønnsoppgjøret, og be om at jeg får lov til å komme tilbake til Hildeng med et svar på dette senere, i og med at jeg personlig ikke var med på budsjettarbeidet for dette året, den gangen det ble fremlagt. Så hvis det kan være greit, må jeg gjøre det slik.

Harald T. Nesvik (Frp): Trygdeoppgjøret og de møtene som i den forbindelse ble holdt med organisasjonene, er vel ikke forhandlinger, det går vel mer på drøftelser som man har. Jeg har i hvert fall inntrykk av, etter å ha lest protokollene fra de siste trygdeoppgjørene, at det er mer et «take it or leave it»-tilbud fra Regjeringen. Man går vel ikke i forhandlinger i det hele tatt når det gjelder selve beløpene. Det er i hvert fall det inntrykk undertegnede har. Men det kan statsråden få lov til å avkrefte, hvis man ønsker det.

Det som kom fram under statsrådets innlegg, var den setningen i vedtaket som ble fattet i fjor, som går på hvordan *forventet faktisk inntektsutvikling* skal forstås og brukes i arbeidet med å regulere folketrygdens grunnbeløp. Statsråden sa at hun ikke kunne finne noen tolkning av det i protokollen.

Da er mitt spørsmålet til statsråden: Hvis man ikke vet hvordan Stortingets vedtak skal tolkes, hvor er det da naturlig å henvende seg for å få vite hvordan det skal tolkes?

Statsråd Laila Dævøy: Det er riktig at det formelt er det vi kaller drøftinger med organisasjonene. Men både i fjor og i år har vi ført reelle forhandlinger, og i hvert fall forsøkt å komme fram til enighet. Vi har sittet sammen og prøvd å komme til enighet, hvilket vi ikke har klart. Men utover det, hvis det er det helt formelle man spør om, så er det drøftinger.

Når det gjelder protokollen, viste jeg ikke til Stortingets uttalelser, men til protokollen som var inngått mellom organisasjonene og Regjeringen når det gjaldt diskusjonen om prosedyredrøftingene. Det var et helt sentralt tema i prosedyredrøftingene også i siste del av Stortingets vedtak i fjor, men i protokollen nevnte vi ikke disse drøftingene som vi hadde med organisasjonene. Det var fordi vi ikke ble enige om den delen. Det kan selvsagt diskuteres om det burde vært omtalt i protokollen, men det ble det altså ikke, og det var det jeg viste til.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg skal ta replikk. Jeg vil bare først understreke at SV fremmer det forslag som fremgår av innstillingen.

Vi har hørt fra Arbeiderpartiet og Høyre om den store bekymring man fra de to partienes side har når det gjelder den underreguleringen som finner sted. De kommer også med forslag til nye retningslinjer, som det riktignok er vanskelig å lese ut av hva endringene skal bestå i.

Jeg vil spørre statsråden når det gjelder det forslag som foreligger i innstillingen fra flertallet av Arbeiderpartiet og Høyre: Hvordan oppfatter statsråden forslaget knyttet opp mot dagens retningslinjer? Hva kan man forvente at forslaget vil munne ut i – rimelig konkret ut fra forslaget slik det er formulert – når det gjelder endringer av retningslinjer? Kan statsråden gi en presis beskrivelse av hva statsråden i det hele tatt oppfatter som en forskjell i forslaget i forhold til dagens retningslinjer?

Presidenten: Olav Gunnar Ballo har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Laila Dævøy: Akkurat i dette tilfellet ville jeg kanskje ha følt behov for å spørre Stortinget om forskjellen. Jeg synes at det på en måte er liten forskjell mellom de retningslinjene vi fører drøftingene ut fra i dag, og det forslaget som foreligger fra et flertall i Stortinget.

Det som imidlertid vedtaket også inneholder, er at man ønsker en vurdering av en eventuell indeksregulering. Det er i så fall nytt, og det skal vi selvsagt gjøre, dersom dette blir vedtatt.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg konstaterer at komiteen sluttar seg til Regjeringa sitt framlegg om å auka grunnbeløpet i folketrygda med 1 580 kr til 46 950 kr frå 1. mai 1999. Representantane frå Framstegspartiet og SV har andre framlegg. Regjeringa sitt framlegg er basert på ein venta lønsauke på 4,5 pst. frå 1998 til 1999. Det er i samsvar med m.a. opplegget i Arntsen-utvalet, som partane i inntektsoppgjeret har lagt til grunn i år. Det er òg i samsvar med lønsoppgjera så langt i år.

Regjeringa har hatt drøftingar med pensjonistorganisasjonane om prosedyrane ved trygdeoppgjera, slik Stortinget bad om ved handsaminga i haust av statsbudsjettet

for i år. Eg finn grunn til å minna om at resultatet av dei drøftingane er nedfelt i protokoll som pensjonistorganisasjonane og Regjeringa er samde om, og som er trykt som vedlegg til St.prp. nr. 78 om trygdeoppgjeret for i år.

Som ein konsekvens av drøftingane, har vi frå i år fått forbetra samanlikningsgrunnlaget for grunnbeløpsreguleringa. Det er gjort ved at det er lagt inn tal for lønsutviklinga for lønstakarar i alt. Dermed kan vi no gje ei betre samla samanlikning.

Det som det i år er diskusjon om, er altså ikkje fyrst og fremst nivået på grunnbeløpet frå 1. mai i år. Heller ikkje er det prosedyrane for gjennomføringa av trygdeoppgjeret, slik Stortinget tok opp i haust. Fleirtalet ynskjer framlegg til

«nye retningslinjer for regulering av grunnbeløpet slik at de trygdede får en inntektsutvikling om lag på linje med de lønnsstakere det er naturlig å sammenlikne med».

Det som stortingsfleirtalet no tar opp, er spørsmålet om kompensasjon i *etterhand* i høve til avvik mellom faktisk og venta lønsutvikling i året eller åra *før* årets trygdeoppgjer.

Når det gjeld forholdet mellom pensjons- og lønsutvikling, har skiftande regjeringar – ikkje minst frå Arbeiderpartiet – sitt å visa til. Gjennomgåande har det vore slik at grunnbeløpet over tid har auka noko mindre enn lønne. I perioden 1993-97 var auken til dømes gjennomsnittleg 3,2 pst. pr. år, medan lønsveksten var 3,6 pst.

Regjeringa har òg prioritert andre forbetringar for pensjonistane, fyrst og fremst ved å auka særtillegga, slik at minstepensjonen har blitt trappa opp. Vi tok eit lyft i fjor, minstepensjonen vart auka meir enn i noko anna år i folketrygda si historie. Det gjorde vi samstundes med at vi la inn ein auke i grunnbeløpet om lag på linje med venta inntektsutvikling for lønstakarar.

Eg er overraska over representanten Britt Hildengs påstand om at oppgjeret i fjor var så spesielt anleis enn andre oppgjer. Eg er samd i at det var spesielt på eitt punkt, og det var auken i særtillegget.

Trygdeoppgjeret i fjor kom dei med dei lågaste inntektene mest til gode, samstundes med at alle pensjonistar fekk ein reell inntektsauke. 66 000 minstepensjonistar fikk 1 000 kr meir pr. månad. 330 000 pensjonistar får del i auka særtillegg, mindre di meir dei har av andre inntekter. Men det var ikkje berre det trygdeoppgjeret handla om i fjor.

Når det så gjeld spørsmålet om å ta omsyn til avvik mellom faktisk og venta lønsauke i *etterhand*, seier Regjeringa i proposisjonen at det «vil inngå i grunnlaget for vurderinga ved regulering av grunnbeløpet det enkelte år». Eg forstår stortingsfleirtalet slik at dette vil dei formalisera noko meir, og Regjeringa er òg beden om å vurdere lønsindeksering. Det skal vi sjølv sagt gjera, det vil føra til større bindingar i den økonomiske politikken som ei regjering kan føra til kvar tid. Det går eg ut frå at fleirtalet òg legg til grunn. Ei automatisk lønsindeksering av grunnbeløpet vil gjera drøftingane med pensjonistorganisasjonane overflødige. På den andre sida kan det bidra til større tryggleik i forhold til den framtidige reelle verdien

av pensjonspoeng som blir tente opp i dag. Det er avhengig av korleis ein indekserer. Eg hadde gjerne sett at det fleirtalet som ber oss sjå på retningslinjene, vurderte mindretalsforslaget som omhandlar det same, og som vil vera meir i samsvar med den øvrige handteringa av oppgjøret frå desse to partia.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Britt Hildeng (A): Når flertallet ber om forslag til nye retningslinjer, er selvfølgelig det ut fra en vurdering av at de retningslinjene vi har i dag, ikke ivaretar intensjonene godt nok, og det har hele denne debatten om trygdeoppgjøret vist.

I forbindelse med forrige trygdeoppgjør og budsjett ble det vist til at ordningen med heving av minstepensjonen ville kunne skape problemer i forhold til regelverket som var knyttet til bostøtteordningen og nivået på bostøtten. I den forbindelse fremmet et flertall i Stortinget følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en ny gjennomgang av regelverket for bostøtte sett i lys av økningen i minstepensjonen på 12 000 kroner. Saken bør framlegges slik at behandling kan skje parallelt med behandling av trygdeoppgjøret.»

Jeg kan ikke se at man har fått noen signaler fra statsråden om hvordan dette forslaget er fulgt opp. Jeg vil gjerne ha en redegjørelse for det.

Jeg går også ut fra at denne statsråden, som har vært med og lagt budsjettpremissar, kan si noe om disse budsjettpremissene, hvor en forutsatte at grunnbeløpet skulle underreguleres med 0,3 pst. Kanskje denne statsråden kunne svare på de to spørsmålene jeg stilte i sted.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Det er Kommunal- og regionaldepartementet som handterer regelverket for bustøtte. Dei har varsla ein gjennomgang av regelverket. Dei har samtidig lagt til grunn at så lenge dagens regelverk er det som gjeld, skal den auka minstepensjonen ikkje få følgjer, men dei har varsla ein gjennomgang av bustøtteregelverket, og er i gang med det.

Så til spørsmålet om underregulering. Det var eit viktig tema i samband med budsjetthandsaminga i haust. Det var ein invitasjon frå Regjeringa til å ta eit felles lyft for å sikra eit forsvarleg budsjett. Då var det tre forslag som hang saman. Det var for alle friske arbeidsføre folk i dette landet ein invitasjon til å levera inn ein fridag. Det var utviding av arbeidsgjevarperioden i samband med sjukefråvær, og det var ei underregulering av grunnbeløpet på 0,3 pst. Så fall dei to fyrste, som var aktuelle i samband med budsjettbehandlninga. Då vart det understreka frå Regjeringa si side at vi såg desse tre spørsmåla i samanheng. Det var derfor aldri aktuelt å trekkja dei inn i vårens trygdeoppgjør.

Eg meiner òg at det som var varsla frå Regjeringa i budsjettet, var at det låg inne ein venta lønsvekst på 5 pst., og at det som låg inne på ymseposten i forhold til trygdeoppgjøret, var 4,7 pst. Vi valde å la venta lønsvekst og regulering av grunnbeløpet fylgjast åt, med 4,5 pst.

Harald T. Nesvik (Frp): Innledningsvis vil jeg bare få si at jeg skjønner godt at statsråd Dåvøy har store problemer med å tolke forslaget fra Arbeiderpartiet og Høyre, i hvert fall når det gjelder formuleringen i den første delen, om nye retningslinjer. Slik jeg ser det, er den biten som det er interessant å se på, den som har med indeksregulering å gjøre.

Så til sosialministerens innlegg. Et av argumentene hennes var at ved å indeksregulere grunnbeløpet ville drøftingene med organisasjonene falle bort – det virket faktisk som om hun var bekymret for det. Jeg tror nok ikke at det er det de er mest bekymret for i organisasjonene, de er vel heller interessert i å få en økning i grunnbeløpet.

Så bare en liten sak til: Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har fremmet et eget forslag når det gjelder det som har med retningslinjene å gjøre. Regjeringspartienes egne representanter i Stortinget ber faktisk Regjeringen vurdere behovet for nye retningslinjer for regulering av grunnbeløpet. Da er mitt spørsmål: Trenger statsråden et sånt forslag fra sine egne grupperinger i Stortinget for å kunne ta et initiativ for å se på retningslinjene, eller er dette et området som statsråden vurderer selvstendig?

A s m u n d K r i s t o f f e r s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Fyrst til dei drøftingane som blir førte. Det er to arrangement i samband med det. Det eine er drøftingar som gjeld trygdeoppgjøret med organisasjonane, det andre er drøftingar i forhold til statsbudsjettet, der organisasjonane legg fram for Regjeringa kva tiltak dei meiner bør prioriterast overfor både pensjonistar og funksjonshemma. Eg har ansvaret for den delen av det som gjeld budsjettet, og for ei koordinering og samordning i forhold til andre departement, slik at organisasjonane samla sett skal ha høve til å klargjera så vel bustøtteordning og eldreomsorg som ulike tiltak overfor funksjonshemma som dei gjev råd om bør prioriterast. Dei framstiller dette som krav, men den typen møte er òg drøftingar.

Så til eit godt spørsmål til, frå Harald T. Nesvik, nemlig behovet for dette mindretalsforslaget. Det er heilt rett, som han påpeikte, at slike initiativ kan Regjeringa ta sjølv. Eg oppfattar dette forslaget som eit innspel i forhold til det fleirtalsforslaget som er fremma. Eg hadde gjerne sett at både Arbeiderpartiet og Høgre vurderte det nærmare. Eg synest det ville vera meir i samsvar med deira eiga understreking av at dei eigentleg ikkje ynskjer å diktera eit forhandlingsopplegg.

Britt Hildeng (A): Dette er et fremdrøftet forslag. Vi vil ikke gå inn og diktere. Men når vi ser at Regjeringen i liten utstrekning følger opp de intensjonene som ligger i retningslinjene, da ber vi om nye retningslinjer som gir strammere tøyler for det forhandlingsrommet som Regjeringen skal ha.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Både statsråd Dāvøy og eg har understreka at vi saman skal fylgja opp dei vurderingane som ein her har bede om.

Men det må vera tillate å framføra ei aldri så lita undring i forhold til det engasjementet som er i år – eit år der ein faktisk har lagt seg på eit oppgjer i forhold til ei venta lønsutvikling. Og her har ikkje minst Arbeidarpartiet ei historie å visa til.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid begrenset til 3 minutter.

John I. Alvheim (Frp): Det er og har vært litt av en skyggedebatt som er ført inntil nå fra det samme flertall som så lenge jeg har vært på Stortinget, har inntatt det samme standpunkt, nemlig at pensjonistene ikke skal ha den lønnsutviklingen som lønsmottakere har. Det er realiteter i saken vi nå behandler. For retningslinjene sier at man bare skal ha «om lag på linje med», og så bruker man dette «om lag». Det er jo der selve problemet har ligget hvert eneste år i forhold til underreguleringen av pensjonene. Og så lenge man skal beholde disse retningslinjer med ordene «om lag på linje med», så kommer vi ikke av flekken. Det er ganske fantastisk at Arbeiderpartiet og Høyre fremmer et forslag til Regjeringen som innebærer akkurat det samme som det vi allerede i dag praktiserer, bortsett fra dette med indeksen.

Hvorfor ikke være ærlig og si rett ut: Vi vil ikke at pensjonistene skal ha den samme lønnsutviklingen som lønsmottakere. Da kunne vi unngått hele denne debatten. Men her har man brukt en ordflom fra ulike partier fra flertallet til en tåkelegging av hele problemet. Og så er man altså så freidig at man gir uttrykk for at man synes ikke det er riktig at ikke pensjonistene skal få en utvikling på linje med lønsmottakere. Men hva gjør man? Ingenting.

Og så denne påstanden som også kommer fra deler av flertallet, at Stortinget ikke kan gå inn og gjøre om forslaget fra Regjeringen. Hvorfor har vi sakene til behandling i Stortinget, hvis vi ikke kan gjøre noe? Vi kan gjøre noe hvis vi vil gjøre noe. Ja, det er for meg aldeles ufattelig.

Så kritiserer man en regjering. Det gjør jeg også, og jeg vil gå litt lenger i min kritikk. Jeg skulle gjerne ha sett at den såkalte Verdikommisjonen som denne Regjeringen har nedsatt, så på dette og den behandlingen vi har gitt pensjonistene nå i 10 – 15 år med ulike regjeringer. Den ene regjeringen er slett ikke bedre enn den andre, og det er ingen grunn til spesielt å kritisere denne regjeringen. De har fulgt samme malen alle sammen. Taperne er blitt pensjonistene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11. (Votering, se side 4057)

S a k n r . 1 2

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om pensjonar frå statskassa (Innst. S. nr. 192 (1998-99), jf. St.prp. nr. 63 (1998-99))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 4061)

S a k n r . 1 3

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om endringer i medlemskap i Statens Pensjonskasse (Innst. S. nr. 224 (1998-99), jf. St.prp. nr. 70 (1998-99))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 4061)

S a k n r . 1 4

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet 1999 m.v. (Innst. S. nr. 227 (1998-99), jf. St.prp. nr. 77 (1998-99))

Karin Andersen (SV): Dette er en veldig grei innstilling. Slik ble det gjort i fjor også, og da stod det å lese i avisen litt utpå høsten da det ble klart at Regjeringen hadde tenkt å kompensere lønnsoppgjørene i kommunesektoren: Ikke engang det lønnsoppgjøret som staten sjøl hadde framforhandlet i kommunesektoren, nemlig for lærerne, ble kompensert i statsbudsjettet. Og det var flertallet i Stortinget enig i.

Jeg hadde en interpellasjon om temaet, og Stortinget sa at det var ikke rimelig å kompensere krone for krone, det ble feil. Men i egen virksomhet syns Stortinget og Regjeringen at det er slik det skal være. Jeg syns også at det er slik det skal være. Men jeg klarer ikke helt å skjønne hvorfor vi skal gjøre slik forskjell, og hva det er som gjør at kommunesektoren kan make tilpassinger der de ikke får kompensert for et lønnsoppgjør, mens statens egen virksomhet skal bli behandlet på en annen måte. Jeg syns det er urimelig, og jeg savner en sammenheng i det vi gjør, både fra Regjeringas og fra Stortingets side, at lønnsoppgjøret i offentlig sektor blir håndtert på en litt mer helhetlig og sammenhengende måte heretter.

Jeg regner med at vi får samme runden til høsten, og i år er ikke spriket så stort i og med at lønnsoppgjøret hadde et helt annet omfang i år enn det hadde i fjor. Men i fjor betydde det fantastisk mye. Det var et riktig og bra oppgjør. Det var et nødvendig oppgjør som kom, og det var det i staten også. Det er et oppgjør for lærerne vi snakker om her, og kommunalministeren har bl.a. vært på talerstolen i dag og sagt at antakeligvis bør lærerne også få bedre lønn, for det er nødvendig skal skolen bli bra nok. Jeg gir min fulle tilslutning til det. Men jeg har bare lyst til å minne både Regjeringen og Stortinget på at det er altså et lønnsoppgjør som også slår inn i kommunesektoren. Sjøl om staten ikke sitter og forhandler ved alle bord der, sitter de tross alt ved noen.

Jeg syns det hadde vært rimelig og redelig at man i hvert fall hadde kompensert det lønnsoppgjøret man hadde framforhandlet sjøl, og at man hadde sett at det sikkert er et like stort behov for å ha skikkelige lønns- og ar-

beidsvilkår i kommunesektoren som det er i staten. Det håper jeg at statsråden merker seg, for da jeg reiste interpellasjonen i høst, var vedkommende som er statsråd nå, en av de personene jeg rådførte meg med, og som syntes at det var en nyttig interpellasjon, som absolutt pekte på et område der det var stort sprik, som man burde rette opp.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14. (Votering, se side 4061)

S a k n r . 1 5

Forslag frå stortingsrepresentant Per Sandberg på vegne av Framstegspartiet og Høgre oversendt frå Odels-tingets møte 8. juni 1999 (Jf. Innst. O. nr. 90):

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at åpningstidsloven oppheves.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sak nr. 15. (Votering, se side 4062)

G u n n a r B r e i m o gjeninntok her presidentplassen

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Det skal voteres over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram ti forslag: Det er:

- forslag nr. 1, fra Lodve Solholm på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Lodve Solholm på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Sverre J. Hoddevik på vegne av Høyre
- forslagene nr. 5-10, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres først over forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, så over forslaget fra Høyre, deretter over forslagene fra Fremskrittspartiet, videre over forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre, og til slutt over innstillingen.

Det voteres over forslagene nr. 5-10, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i neste års budsjett legge fram forslag som kan redusere skatt på sykdom og egenbetalingssatsene for barnehage og skolefritidsordning.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme endringer i inntektssystemet som øker inntektsutjamninga mellom kommunene slik at befolkningen kan få et mer likeverdig tilbud uavhengig av hvilken kommune eller fylkeskommune de bor i.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etablere en finansieringsordning for etableringskostnader knyttet til interkommunale tiltak.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innrette overgangsordningen som følger av innføring av løpende inntektsutjamning, slik at kommuner får kompensert manglende inntekt eller trekkes for økninger i inntekt for 1998 og 1999 på nivå med utjevningen etter gammel ordning.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i budsjettproposisjonen for 2000, foreslå en statlig toppfinansieringsordning for særlig ressurskrevende brukere av kommunale tjenester.»

Ordningen skal forutsette en fastsatt kommunal egenandel og en statlig fullfinansiering av behov utover dette.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en opptrappingsplan for statlig tilskudd til kollektivtrafikken.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake i forslaget til statsbudsjett til høsten med forslag om å innlemme følgende øremerkede tilskudd til kommunene i rammetilskuddet:

Kap. 221	post 63 Tilskudd til skolefritidsordningen
Kap. 221	post 66 Tilskudd til lønn, leirskoleopplæring
Kap. 221	post 67 Tilskudd til musikk- og kulturskoler
Kap. 234	post 60 Tilskudd til formidling av reformlæringer
Kap. 322	post 61 Tilskudd til fylkeskommunale kulturoppgaver
Kap. 326	post 60 Mobil bibliotekjeneste og biblioteklokaler
Kap. 616	post 60 Tilskudd til forebyggende og kompetansegivende tiltak
Kap. 705	post 60 Rekruttering m.m. av helsepersonell
Kap. 705	post 61 Turnustjeneste, videreutdanning m.v.
Kap. 705	post 62 Bedriftsintern utdanning m.v.
Kap. 1330	post 60 Avgiftskompensasjon rutebiler
Kap. 1427	post 60 Kommunal naturforvaltning

Kap. 1427 post 62 Tilskudd til interkommunale fri-luftsråd

Kap. 1441 post 62 Lokal Agenda 21, utvikling av miljøvennlige lokalsamfunn.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.25.35)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen basere statsbudsjettet for 2000 på at basistilskotet vert redusert med ein tredjedel og at innsparinga ved dette vert inkludert i totalramma for overføringa til kommunesektoren. Basistilskotet vert å redusere med nye tredjedelar av dagen sitt nivå i 2001 og 2002, slik at det er heilt avvikla i 2003.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa om å oppheve Nord-Norge-tilskotet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.25.58)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Skattøret for 2000 blir som følgende:

Staten	9,9 pst.
Fylkeskommunene	6,6 pst.
Kommunene	11,5 pst.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 70 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.26.18)

Komiteen hadde innstillet:

I.

Stortinget gir Kommunal- og regionaldepartementet fullmakt til å fordele etter skjønn 4 310 000 000 kroner for 2000, hvorav om lag 260 mill. kroner avsettes til overgangsordninger i forbindelse med løpende inntektsutjevning. Midlene foreslås bevilget over kap. 571 Rammetilskudd til kommunene og kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommunene.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet har innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 82 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.26.46)

Videre var innstillet:

II.

Det opprettes egne poster vedrørende overgangsordningen i forbindelse med løpende inntektsutjevning, under kap. 571 Rammetilskudd til kommunene og kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommunene for budsjetterminen 2000.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 85 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.27.14)

Videre var innstillet:

III.

Stortinget ber Regjeringen utrede og senest i kommuneøkonomiproposisjonen for 2001, komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan tapskompensasjonsordningen skal håndteres etter at overgangsperioden er slutt i 2001.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

IV.

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at kommuner som frivillig slås sammen, ikke skal få reduserte statlige overføringer som følge av kommunesammenslåingen. Regjeringen må også vurdere for hvor lang tid dette skal gjelde.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 84 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.27.49)

Videre var innstillet:

V.

Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag som vil lette asylsøkeres og flyktningers mulighet til å komme raskt i arbeid og muliggjøre raskere bosetting utenfor asylmottak.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 85 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.28.14)

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:53 (1998-99) – forslag fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad og Kjell Opseth om endring av inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner slik at frivillige kommunesammenslåinger ikke medfører reduserte overføringer fra staten for de sammenslåtte kommunene – vert å leggje ved protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Det voteres over forslag fra representanten Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 1999:

«Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem forslag om lovrevisjon der medlemskap i studentsamskipnaden gjøres frivillig.»

V o t e r i n g :

Forslaget ble med 80 mot 19 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 01.29.19)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Det voteres over forslag oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 1999:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en melding basert på en vurdering av organiseringen og økonomien forbundet med en rettighetsfestet adgang til opplæring i punktskrift for svaksynte og blinde som tillegg til ordinær undervisning for blinde og svaksynte. Opplæringen skal foregå enten i punktskriftmiljø eller integrert i den ordinære skole etter elevens eget ønske.»

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram ni forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Bror Yngve Rahm på vegne av Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre
- forslagene nr. 2-4, fra Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 5, fra Bror Yngve Rahm på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre
- forslagene nr. 6 og 7, fra Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 8, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre
- forslag nr. 9, fra Inge Myrvoll på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten foreslår at voteringen legges opp slik: Først voteres det over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre, så over forslag nr. 9, fra Sosialistisk Venstreparti, deretter over forslagene nr. 6 og 7, fra Fremskrittspartiet, videre over forslag nr. 8, fra Høyre, og så over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Når vi har kommet så langt, går vi over til å votere over innstillingens forslag til vedtak, og presidenten vil i den sammenheng komme tilbake til forslagene nr. 1, 3 og 5.

– Ingen innvendinger er kommet, og slik vil det bli gått fram.

Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

- «1. St.prp. nr. 52 (1998-99) om Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler sendes tilbake til Regjeringen.
2. Regjeringen bes forhåndsklarere prinsippene for tildeling av kraftkontrakter med ESA før saken på nytt legges frem for Stortinget i løpet av høsten 1999.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 70 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.31.45)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Prisen i industrikraftregimet settes til 12,50 øre, forutsatt bindende avtaler om energieffektivisering og klimagassreduksjoner.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 4 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslagene nr. 6 og 7, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag for å oppheve statens forkjøpsrett av kraftanlegg.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Ordnings med hjemfall til staten av private kraftverk oppheves idet eiendomsretten til kraftverkene forblir hos nåværende eiere på permanent basis.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 83 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.32.25)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 8, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at konsesjonærer som i årene 1957-66 inngikk avtaler med staten om foregrepet hjemfall gis tilbakekjøpsadgang for anleggene på vilkår tilsvarende dem som er hjemlet i endring av industrikonsesjonsloven § 41 og vassdragsreguleringsloven § 20a av 11. juni 1993. Statkraft SF blir gjennom foretaksmøtet pålagt å forhandle om salg av de aktuelle anleggene.»

Fremskrittspartiet vil støtte forslaget subsidiært.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 70 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.32.48)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag for å delprivatisere og børsnotere Statkraft.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 70 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.33.11)

Komiteen hadde innstillet:

I.

Stortinget samtykker i at:

Olje- og energidepartementet får fullmakt til å tilby nye kraftkontrakter til de bedrifter og på de vilkår som er gjort rede for i St.prp. nr. 52 (1998-99), med følgende endringer:

1. Ved fastsetting av den øvre grense for dekning med nye myndighetsbestemte kontrakter, som reduseres fra og med 2011, trappes denne ned lineært med 5 pst. pr. år, slik at den ved kontraktens utløp (31. desember 2020) utgjør 50 pst. av utgangspunktet.
2. Ved indeksering av industrikraftkontraktene innarbeides et element der det tas hensyn til engrosprisindeksen i tillegg til konsumprisindeksen.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre har innstillingen. Fremskrittspartiet og Høyre støtter subsidiært.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet under I:

3. Omfanget av industrikraftkontraktene utvides med ytterligere to bedrifter som begge plasseres i kategori 2 – Becromal, Notodden og Hunsfos, Vennesla.

Presidenten: Her foreligger det et avvikende forslag. Det er forslag nr. 5, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Omfanget av industrikraftkontraktene utvides med ytterligere én bedrift som plasseres i kategori 2 – Becromal, Notodden.»

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har innstillingen og får subsidiær støtte fra Fremskrittspartiet. Høyre støtter forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre bifaltes innstillingen med 61 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.34.34)

Presidenten: Etter denne voteringen vil presidenten henlede oppmerksomheten på forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Det er nå gjort et realitetsvedtak om det som er innholdet i henstillingsforslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre, og presidenten antar at forslagsstillerne nå vil trekke forslag nr. 3.

Det nikkes. – Forslag nr. 3 er dermed trukket.

Vi skal så votere over innstillingens II, og til dette foreligger det et avvikende forslag, nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet får fullmakt til å tilby leieavtaler til de bedrifter og på de vilkår som er gjort rede for i St.prp. nr. 52 (1998-99).»

Presidenten antar at Fremskrittspartiet vil støtte forslaget. – Det nikkes.

Komiteen hadde innstillet:

II.

Stortinget samtykker i at:

Olje- og energidepartementet får fullmakt til å tilby nye leieavtale kun til Tyssø II og Svelgen, som det fremgår av merknadene i Innst. S. nr. 233 (1998-99).

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre bifaltes forslaget med 55 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.35.41)

Presidenten: Presidenten vil nå la votere over romertallene III og IV.

Komiteen hadde innstillet:

III.

Stortinget samtykker i at:

Statkraft og bedriften kan reforhandle vilkårene på forretningsmessig basis. På samme måte kan Statnett og bedriften reforhandle vilkår om effektregulering.

VI.

St.meld. nr. 29 (1998-99) kap. 8 – Om Kraftkontrakter med industrien, vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det vil så bli votert over romertallene IV og V.

Komiteen hadde innstillet:

IV.

Stortinget samtykker i at:

Anvendelsesbegrensninger på industriens krafttilgang justeres som beskrevet i St.prp. nr. 52 (1998-99).

V.

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet får fullmakt til å avgjøre alle søknader om omdisponering av kraft.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 85 mot 14 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 01.36.26)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Annelise Høegh, på vegne av Høyre oversendt fra Odelstingets møte 10. juni 1999:

«Stortinget ber Regjeringen i tråd med anbefalingene i NOU 1997:18, Prioritering på ny, opprette representative faggrupper som skal gi råd om prioritering innen eget fagfelt, og et samordnende, permanent prioriteringsutvalg som skal gi råd om prioritering mellom pasientgrupper.»

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 58 stemmer mot og 32 stemmer for forslaget fra Høyre. (Voteringsutskrift kl. 01.37.01)

Anne Brit Stråtveit (KrF): Jeg stemte feil.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.37.33)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Øystein Hedstrøm satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen medvirke til at den akuttmedisinske beredskapen ved sykehuset i Askim blir videreført på nivået pr. 1. januar 1999 inntil akuttmeldingen basert på NOU 1998:9 «Hvis det haster... Faglige krav til akuttmedisinsk beredskap» er behandlet av Stortinget.»

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:51 (1998-99) – forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om videreføring av den akuttmedisinske beredskapen ved sykehuset Østfold – Askim – bifalles ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes komiteens innstilling med 85 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.38.28)

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten har Britt Hildeng satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjeninnføre den tidligere grensen om minsteinntekt på 50 pst. av G for å få innvilget sykepenger med virkning fra 1. september 1999.»

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:54 (1998-99) – forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Ågot Valle og Olav Gunnar Ballo om endring i minstegrunnlaget for rett til sykepenger – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det voteres først over forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti og deretter over innstillingen.

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.39.33)

2. Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten har John I. Alvheim satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, og dette forslaget er omdelt i salen. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at preparatet buprenorfin «Subutex» blir godkjent foreskrevet av spesialist i psykiatri, indremedisin og spesialist i allmenmedisin for behandling av narkomane.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.40.19)

Komiteen hadde innstillet:

Det henstilles til Regjeringen å vurdere følgende forslag:

- Det forebyggende arbeidet lokalt organiseres mer tverretattlig, med samarbeid mellom skolehelsetjenesten, politi, skole, PP-tjeneste og Barnevernet.
- Skolehelsetjenesten får en mer sentral oppgave i det forebyggende og sosiale arbeidet med barn og unge, blant annet gjennom oppbygging av foreldrekompetanse.
- Tilbud om metadonassistert behandling gjøres landsomfattende.
- Det gis tilbud om behandling med buprenorfin for de tunge misbrukerne som venter på metadonassistert behandling.
- Kommunene foretar kartlegging av tunge misbrukere og utarbeider handlingsplaner.

- Det etableres oppsøkende helseteam og lavterskel helse-tilbud for narkomane i de større byene.
- Etablering av «sprøyterom» bemannet med helsepersonell utredes.
- Hospitsansatte skal gjennomgå kurs i overdoserelatert førstehjelp.
- Arbeidet mot overdosedødsfallene organiseres på linje med hvordan arbeidet med epidemilignende forhold med dødelig utgang organiseres.
- Det opprettes spesielle bokollektiv for utsatte grupper.
- Hovedansvaret for tiltak mot overdosedødsfall blant stoffmisbrukere legges til helseavdelingen i departementet.
- Preparatet buprenorfin blir godkjent foreskrevet av spesialist i psykiatri og indremedisin for behandling av narkomane.
- Det utarbeides i samarbeid med Fagrådet innen Rusvernet i Norge en ny modell for å gjennomgå kapasitet og behov for behandlingstilbud etter nyere og moderne behandlingsprinsipper.

Presidenten: Innstillingens forslag er i sin form et oversendelsesforslag, og presidenten foreslår at den oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstillet:

På statsbudsjettet for 1999 blir det gjort følgende endringer:

I.

Kap. Post	Formål	Kroner
731	Rikshospitalet	
50	Statstilskot, a u k a s t med ..... frå kr 1 201 900 000 til kr 1 214 900 000	13 000 000
739	Andre utgifter	
61	Tilskot til driftsavtalar, aukast med ..... frå kr 180 000 000 til kr 187 000 000	7 000 000
2711	Diverse tiltak i fylkeshelsetensta m.v.	
70	Refusjon spesialisthjelp, aukast med ..... frå kr 580 000 000 til kr 606 000 000	26 000 000
71	Refusjon psykologhjelp, aukast med ..... frå kr 120 000 000 til kr 123 000 000	3 000 000
2755	Helsetenesta i kommunane	
61	Tilskot til fastlønsordning allmennlegar, kan nyttast under post 70, aukast med ..... frå kr 200 000 000 til kr 208 000 000	8 000 000
62	Tilskot til fastlønsordning fysioterapeutar, kan nyttast under post 71, aukast med ..... frå kr 140 000 000 til kr 144 000 000	4 000 000
70	Refusjon allmennlegehjelp, kan nyttast under post 61, a u k a s t med ..... frå kr 1 450 000 000 til kr 1 497 000 000	47 000 000

Kap. Post	Formål	Kroner
71	Refusjon fysioterapi, <i>kan nyttast under post 62,</i> a u k a s t med	21 000 000
	frå kr 665 000 000 til kr 686 000 000	

II.

Stortinget samtykkjer i at kr 13 000 000 av kr 85 000 000 som blei overført frå 1998 til 1999 under kap. 739 Andre utgifter post 73 Erstatning for stråleskader, blir drege inn i 1999.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

- forslag nr. 3, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Olav Gunnar Ballo på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det voteres først over forslaget fra Fremskrittspartiet, så over forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, videre over forslaget fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, deretter over forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet og så over innstillingen.

Det voteres da først over forslaget fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I.

Grunnbeløpet i folketrygden blir satt til kr 47 570 med virkning fra 1. mai 1999.

II.

På statsbudsjettet for 1999 gjøres følgende endringer:

Kap. 660	Krigspensjon:		
70	Tilskudd, militære, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	9 400 000
	fra kr 290 000 000 til kr 299 400 000		
71	Tilskudd, sivile, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	22 300 000
	fra kr 690 000 000 til kr 712 300 000		
Kap. 664	Pensjonstrygden for sjømenn:		
70	Tilskudd, forhøyes med	kr	6 200 000
	fra kr 193 000 000 til kr 199 200 000		
Kap. 666	Avtalefestet pensjon (AFP):		
70	Tilskudd, forhøyes med	kr	12 200 000
	fra kr 378 000 000 til kr 390 200 000		
Kap. 2543	Ytelser til yrkesrettet attføring:		
70	Attføringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	110 600 000
	fra kr 3 420 000 000 til kr 3 530 600 000		
71	Attføringsstønning, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	29 000 000
	fra kr 898 000 000 til kr 927 000 000		
Kap. 2660	Uførhet:		
70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	362 100 000
	fra kr 11 200 000 000 til kr 11 562 100 000		
71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	500 100 000
	fra kr 15 470 000 000 til kr 15 970 100 000		
72	Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	39 600 000
	fra kr 1 225 000 000 til kr 1 264 600 000		
Kap. 2662	Yrkesskadetrygd, gml. lovgivning:		
70	Pensjoner, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	2 900 000
	fra kr 90 000 000 til kr 92 900 000		
Kap. 2663	Medisinsk rehabilitering m.v.:		
70	Rehabiliteringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	108 300 000
	fra kr 3 350 000 000 til kr 3 458 300 000		
71	Rehabiliteringspenger i påvente av attføring, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	100 000
	fra kr 3 000 000 til kr 3 100 000		

	72	Foreløpig uførestønad, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	12 800 000
		fra kr 397 000 000 til kr 409 800 000		
Kap. 2670		Alderdom:		
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	817 900 000
		fra kr 25 300 000 000 til kr 26 117 900 000		
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	966 600 000
		fra kr 29 900 000 000 til kr 30 866 600 000		
	72	Ventetillegg, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	7 400 000
		fra kr 230 000 000 til kr 237 400 000		
	73	Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	179 400 000
		fra kr 5 550 000 000 til kr 5 729 400 000		
Kap. 2680		Etterlattepensjonister:		
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	36 900 000
		fra kr 1 140 000 000 til kr 1 176 900 000		
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	31 100 000
		fra kr 962 000 000 til kr 993 100 000		
	72	Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	2 700 000
		fra kr 82 000 000 til kr 84 700 000		
Kap. 2683		Stønad til enslig mor eller far (jf. kap. 5701):		
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	92 500 000
		fra kr 2 860 000 000 til kr 2 952 500 000»		

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.42.06)

Presidenten: Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«I.

Grunnbeløpet i folketrygden blir satt til kr 47 290 med virkning fra 1. mai 1999.

II.

På statsbudsjettet gjøres følgende endringer:

Kap. 660		Krigspensjon:		
	70	Tilskudd, militære, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	8 200 000
		fra kr 290 000 000 til kr 298 200 000		
	71	Tilskudd, sivile, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	19 500 000
		fra kr 690 000 000 til kr 709 500 000		
Kap. 664		Pensjonstrygden for sjømenn:		
	70	Tilskudd, forhøyes med	kr	5 400 000
		fra kr 193 000 000 til kr 198 400 000		
Kap. 666		Avtalefestet pensjon (AFP):		
	70	Tilskudd, forhøyes med	kr	10 700 000
		fra kr 378 000 000 til kr 388 700 000		
Kap. 2543		Ytelser til yrkesrettet attføring:		
	70	Attføringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	96 500 000
		fra kr 3 420 000 000 til kr 3 516 500 000		
	71	Attføringsstønad, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	25 300 000
		fra kr 898 000 000 til kr 923 300 000		
Kap. 2660		Uførhet:		
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	316 000 000
		fra kr 11 200 000 000 til kr 11 516 000 000		
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	436 400 000
		fra kr 15 470 000 000 til kr 15 906 400 000		
	72	Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	34 600 000
		fra kr 1 225 000 000 til kr 1 259 600 000		

Kap. 2662	Yrkesskadetrygd, gml. lovgivning:		
70	Pensjoner, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	2 500 000
	fra kr 90 000 000 til kr 92 500 000		
Kap. 2663	Medisinsk rehabilitering m.v.:		
70	Rehabiliteringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	94 500 000
	fra kr 3 350 000 000 til kr 3 444 500 000		
71	Rehabiliteringspenger i påvente av attføring, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	100 000
	fra kr 3 000 000 til kr 3 100 000		
72	Foreløpig uførestønad, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	11 200 000
	fra kr 397 000 000 til kr 408 200 000		
Kap. 2670	Alderdom:		
70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	713 800 000
	fra kr 25 300 000 000 til kr 26 013 800 000		
71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	843 600 000
	fra kr 29 900 000 000 til kr 30 743 600 000		
72	Ventetillegg, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	6 500 000
	fra kr 230 000 000 til kr 236 500 000		
73	Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	156 600 000
	fra kr 5 550 000 000 til kr 5 706 600 000		
Kap. 2680	Etterlatte pensjoner:		
70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	32 200 000
	fra kr 1 140 000 000 til kr 1 172 200 000		
71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	27 100 000
	fra kr 962 000 000 til kr 989 100 000		
72	Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	2 300 000
	fra kr 82 000 000 til kr 84 300 000		
Kap. 2683	Stønad til enslig mor eller far (jf. kap. 5701):		
70	Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med	kr	80 700 000
	fra kr 2 860 000 000 til kr 2 940 700 000»		

Presidenten antar at Fremskrittspartiet vil støtte forslaget subsidiært.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 18 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 01.42.32)

Presidenten: Forslaget fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Retningslinjer for årleg regulering av grunnbeløpet i folketrygda endres til:

Etter drøftingar på førehand med organisasjonar for pensjonistane gjer Regjeringa framlegg for Stortinget om regulering av grunnbeløpet i folketrygda.

Reguleringa av grunnbeløpet skjer normalt 1. mai kvart år.

Siktemålet for reguleringa skal vere å gi grunnbeløpet ei inntektsutvikling på linje med inntektsutviklinga for yrkesaktive og i tråd med prinsipp og mål som er lagt til grunn for gjennomføringa av det inntektspolitiske opplegget elles.

Venta inntektsutvikling for yrkesaktive blir fastsett med utgangspunkt i inntektsoppgjera for offentlig tilsette og LO/NHO-oppgjeret. Det skal følgje med eit bakgrunnsmateriale som viser kva tala for venta inn-

tektsutvikling for yrkesaktive er baserte på, og andre tilhøve som har hatt innverknad på fastlegginga av grunnbeløpet. Materialet skal også vise korleis inntektsutviklinga har vore for yrkesaktive og pensjonistar i dei seinare åra. Dersom lønnsutviklingen for yrkesaktive viser seg å ha blitt en annen enn den som ble lagt til grunn og protokollert ved forrige regulering av grunnbeløpet, skal grunnbeløpet justeres for dette avviket før årets regulering tar til.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 19 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 01.42.52)

Presidenten: Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet tas så opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere behovet for nye retningslinjer for regulering av grunnbeløpet for å oppnå bedre samsvar mellom utviklingen av grunnbeløpet og inntektsutviklingen for lønnstakere det er naturleg å sammenlikne med.

Stortinget forutsetter at et eventuelt forslag blir lagt fram for Stortinget i god tid før neste trygdeoppgjør starter.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 72 mot 27 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 01.43.12)

Komiteen hadde innstillet:

I.

Grunnbeløpet i folketrygda blir sett til kr 46 950 med verknad frå 1. mai 1999.

II.

På statsbudsjettet for 1999 blir det gjort følgjande endringar:

Kap. 660	Krigspensjon:		
	70 Tilskott, militære, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	7 000 000
	frå kr 290 000 000 til kr 297 000 000		
	71 Tilskott, sivile, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	16 000 000
	frå kr 690 000 000 til kr 706 000 000		
Kap. 664	Pensjonstrygden for sjømenn:		
	70 Tilskott, b l i r a u k a med	kr	6 000 000
	frå kr 193 000 000 til kr 199 000 000		
Kap. 666	Avtalefesta pensjon (AFP):		
	70 Tilskott, b l i r a u k a med	kr	10 000 000
	frå kr 378 000 000 til kr 388 000 000		
Kap. 2543	Ytingar til yrkesretta attføring:		
	70 Attføringspengar, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	80 000 000
	frå kr 3 420 000 000 til kr 3 500 000 000		
	71 Attføringsstønad, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	5 000 000
	frå kr 898 000 000 til kr 903 000 000		
Kap. 2660	Uførhet:		
	70 Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	260 000 000
	frå kr 11 200 000 000 til kr 11 460 000 000		
	71 Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	360 000 000
	frå kr 15 470 000 000 til kr 15 830 000 000		
	72 Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	30 000 000
	frå kr 1 225 000 000 til kr 1 255 000 000		
Kap. 2662	Yrkesskadetrygd, gammel lovgivning:		
	70 Pensjonar, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	2 000 000
	frå kr 90 000 000 til kr 92 000 000		
Kap. 2663	Medisinsk rehabilitering m.v.:		
	70 Rehabiliteringspengar, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	75 000 000
	frå kr 3 350 000 000 til kr 3 425 000 000		
	72 Mellombels uførestønad, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	10 000 000
	frå kr 397 000 000 til kr 407 000 000		
Kap. 2670	Alderdom:		
	70 Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	580 000 000
	frå kr 25 300 000 000 til kr 25 880 000 000		
	71 Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	700 000 000
	frå kr 29 900 000 000 til kr 30 600 000 000		
	72 Ventetilllegg, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	5 000 000
	frå kr 230 000 000 til kr 235 000 000		
	73 Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	130 000 000
	frå kr 5 550 000 000 til kr 5 680 000 000		
Kap. 2680	Ytingar til gjenlevande ektefeller:		
	70 Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	25 000 000
	frå kr 1 140 000 000 til kr 1 165 000 000		
	71 Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	23 000 000
	frå kr 962 000 000 til kr 985 000 000		

72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	2 000 000
	frå kr 82 000 000 til kr 84 000 000		
Kap. 2683	Stønad til einsleg mor eller far (jf. kap. 5701):		
70	Overgangsstønad, <i>overslagsløyving</i> , b l i r a u k a med	kr	65 000 000
	frå kr 2 860 000 000 til kr 2 925 000 000		

III.

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til nye retningslinjer for regulering av grunnbeløpet slik at de trygdede får en inntektsutvikling om lag på linje med de lønntakere det er naturlig å sammenlikne med.

Regjeringen bes i den sammenheng vurdere mulighetene for å indeksregulere grunnbeløpet.

Stortinget forutsetter at forslaget blir lagt fram for Stortinget i god tid før neste trygdeoppgjør starter.

Presidenten: Are Næss – til stemmeforklaring.

Are Næss (KrF): Jeg vil anbefale representantene for Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre å stemme imot innstillingens III.

Presidenten: Da får vi ta separat votering. Vi voterer da først over innstillingens I og II, og så over innstillingens III.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til I og II bifaltes enstemmig.
2. Komiteens innstilling til III bifaltes med 72 mot 26 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 01.44.33)

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at det gis mellombels pensjonar frå statskassa i samsvar med framlagt forslag i St.prp. nr. 63 (1998-99).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i endringene av medlemskap i Statens Pensjonskasse i henhold til forslag i St.prp. nr. 70 (1998-99)

Presidenten: Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 70 mot 28 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 01.45.23)

Votering i sak nr. 14

Komiteen hadde innstillet:

I.

Stortinget samtykker i at det med virkning fra 1. mai 1999 foretas regulering av lønningene m.v. for arbeidstakere i det statlige tariffområdet som er medlemmer av LO Stat, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund – Stat, Akademikernes Fellesorganisasjon, Akademikerne og Norsk Lærerlag i samsvar med forhandlingsforslaget i protokoll av 30. april 1999.

II.

Stortinget samtykker i at det med virkning fra 1. mai 1999 foretas regulering av lønningene m.v. for arbeidstakere i det statlige tariffområdet som er medlemmer av Politiets Fellesforbund i samsvar med forhandlingsforslaget i protokoll av 30. april 1999.

III.

For alle embets- og tjenestemenn som ikke får sine lønns- og arbeidsvilkår fastsatt gjennom hovedtariffavtale eller som er lønnet utenfor tariffavtalen og ikke får sin lønn fastsatt administrativt i kontrakt, skal gjelde samme lønns- og arbeidsvilkår som etter pkt. I.

IV.

1. Løpende pensjoner i Statens pensjonskasse reguleres i samsvar med økningen i folketrygdens grunnbeløp pr. 1. mai 1999.
2. Statens pensjonskasse gis fullmakt til å regulere og tilpasse pensjoner som på grunn av særlige pensjonstekniske forhold ikke med rimelig resultat kan reguleres i samsvar med pkt. I.
3. Arbeids- og administrasjonsdepartementet gis fullmakt til å regulere pensjoner av statskassen på samme måte som for statspensjonister etter pkt. I.

V.

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet får fullmakt til å fordele bevilgningen under kap. 2315 Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet, post 01 Driftsutgifter, på de av departementenes poster som har lønnsbevilgning.

VI.

På statsbudsjettet for 1999 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
2315		Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet	
	01	Driftsutgifter b e v i l g e s med	281 269 000
1500		Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 4500)	
	01	Driftsutgifter, ø k e s med	400 000
		fra kr 111 520 000 til kr 111 920 000	
1503		Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	
	70	Tilskudd, ø k e s med	11 567 000
		fra kr 135 644 000 til kr 147 211 000	
1541		Pensjoner av statskassen	
	01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	744 000
		fra kr 32 025 000 til kr 32 769 000	
1542		Tilskudd til Statens pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten	
	01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	199 490 000
		fra kr 5 345 922 000 til kr 5 545 412 000	
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	2 100 000
		fra kr 56 050 000 til kr 58 150 000	
	72	For lærere i grunnskolen, ø k e s med	8 400 000
		fra kr 225 091 000 til kr 233 491 000	
1545		Ventelønn m.v. (jf. kap. 4545)	
	01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	15 961 000
		fra kr 163 588 000 til kr 179 549 000	

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

V o t e r i n g i s a k n r . 15

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 8. juni 1999:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at åpningstidsloven oppheves.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 68 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.46.11)

S a k n r . 16

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 01.50.